

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

a

ΛΑΤΙΝΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

GRAMMATICA
LATINA

y

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ
ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1967

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

18030

Γηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ
ΔΑΜΗΚΗΔΟΥ
ΤΑΞΕΣΤ'
ΡΑΦΕΙΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1967

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Η ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΠΡΟΤΥΠΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΓΙΑ ΤΟ ΛΥΚΕΙΟ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α΄
ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

1. Γράμματα καὶ ὀνόματα αὐτῶν. — Τὰ γράμματα (*littērae*) τοῦ Λατινικοῦ ἀλφαβήτου εἶναι, ὅπως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ, 24, τὰ ἑξῆς :

Γράμματα *	Ὄνόματα	Γράμματα	Ὄνόματα
Aa	ἄ	Nn	έν
Bb	μπέ	Oo	ὄ
Cc	κά(ἡ τσέ)	Pp	πέ
Dd	ντέ	Qq	κού
Ee	έ	Rr	έρ
Ff	έφ	Ss	ές
Gg	γκέ	Tt	τέ
Hh	χά	Uu	οῦ
Ii	ί	Vv	βέ
(Jj)	γιώτ)	Xx	ίξ
Ll	έλ	Yy	ῦ γραίκουμ **
Mm	έμ	Zz	ζήτα

Ἐκ τούτων α΄) ἔξ εἶναι φωνήεντα (*vocāles*) : a, e, i, o, u, y β΄) δέκα ἑπτὰ εἶναι σύμφωνα (*consonantes*) : b, c, d, f, g, (j), l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z, καὶ γ΄) έν, τὸ h, εἶναι κυρίως πνεῦμα δασύ (*spiritus asper*), προφέρεται δὲ ὡς έν λεπτόν χ : *historia* (πρόφ. χιστόρια)·

* Τὰ κεφαλαῖα γράμματα λατινιστὶ λέγονται *littērae maiuscūlae*, τὰ δὲ μικρὰ *littērae minuscūlae*.

** Λέγεται y *graecum*, ἦτοι υ Ἑλληνικόν, διότι παριστάνει τὸ υ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς λέξεις εἰλημμένας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς *pygāmis, syllāba*, κλπ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Εἰς λέξεις ελλημμένες ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Λατινικήν τὸ θ' ἀποδίδεται διὰ τοῦ th, τὸ φ διὰ τοῦ ph καὶ τὸ χ διὰ τοῦ ch : Athēnae. Ἐθῆναι, philoſōphus φιλόσοφος, Chios Χίος.

2. Προφορά. — 1) Τὰ φωνήεντα a, e, i, o καὶ y προφέρονται ὡς τὰ Ἑλληνικὰ α, ε, ι, ο, υ, τὸ δὲ u προφέρεται ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ δίφθογγος ου: aliēnus (προφ. ἀλιένους) ἀλλότριος, opeῖo (πρόφ. ὀπέριο) καλύπτω, syllāba (πρόφ. σύλλαμπα) συλλαβή.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὰ γράμματα i καὶ u χρησιμοποιοῦνται κατὰ τὴν ἀρχικὴν λατινικὴν γραφὴν καὶ πρὸς παράστασιν συμφωνικῶν φθόγγων, ἦτοι τὸ μὲν i καὶ πρὸς παράστασιν τοῦ φθόγγου γι (j), τὸ δὲ u καὶ πρὸς παράστασιν τοῦ φθόγγου β (v). Τὸ γράμμα j (γιώτ), ἐν ἀχρηστία νῦν, εἶναι νεωτερικὸν ἐπινόημα πρὸς εὐκολίαν τῆς ἀναγνώσεως. Προφέρονται δὲ τὸ i ὡς γι καὶ τὸ u ὡς β, ὅταν συνεχφώνωνται μετ' ἀκολουθοῦν εὐθὺς κατόπιν αὐτῶν φωνῆεν, ὡς ianūa (γιάνουα, πρβλ. γιατρὸς) θύρα, iecur (γιέκουρ) ἥπαρ, aio (ἄγιο) λέγω, ius (γιούς) δίκαιον, uos (= vos, βός) σεῖς, uiuo (= vino, βίβο) ζῶ· ἀλλὰ: iens (πρόφ. ἴενς) πορευόμενος, pariō (πρόφ. πάρι-ο) γεννῶ, suos (πρόφ. σούος) ἰδικούς του, minūo (προφ. μίνου-ο) ἐλαττῶ.

2) Ἐκ τῶν συμφώνων :

τὸ b προφέρεται ὅπως τὸ μπ εἰς τὴν λέξιν π.χ. μπαμπᾶς, : barba (μπάρμπα) πώγων.

τὸ d προφέρεται ὅπως τὸ ντ εἰς τὴν λέξιν π.χ. ντάμα : domīnus (ντόμινους) κύριος·

τὸ g προφέρεται ὅπως τὸ γκ εἰς τὴν λέξιν π.χ. γκάφα : genu (γκένου) γόνυ.

τὸ q παρακολουθεῖται πάντοτε ὑπὸ τοῦ u, μετὰ τούτου δὲ προφέρεται περίπου ὡς κβ : quies (κβίες) ἡσυχία, aqua (ἄκβα) ὕδωρ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Καὶ τὸ g καὶ τὸ u, ἦτοι τὸ σύμπλεγμα gu, ὅταν μετὰ ἐπομένου φωνήεντος ἀποτελῇ μίαν συλλαβὴν, προφέρεται ὡς γκβ : lingua (λίνγκβα) γλῶσσα, sanguis (σάνγκβις) αἷμα. Ἀλλὰ ar-gūo (ἄρ-γκου-ο) ἐλέγχω.

τὸ v προφέρεται ὅπως τὸ β : vas (βάς) σκεῦος·

τὸ z προφέρεται ὅπως τὸ τζ εἰς τὴν λέξιν π.χ. Τζώρτζης : maza (μάτζα) μᾶζα.

τὰ λοιπὰ σύμφωνα c, f, l, m, n, p, r, s, t, x προφέρονται ὅπως τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κ, φ, λ, λ, μ, ν, π, ρ, σ, τ. Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Συνήθως κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν λατινικοῦ κειμένου προφέρομεν (οὐχὶ ὀρθῶς) :

α') τὸ σύμφωνον *c* πρὸ τοῦ *e* καὶ τοῦ *i* ἢ τοῦ *y*, καθὼς καὶ πρὸ τῶν διφθόγγων *ae*, *oe* καὶ *eu* ὡς τὸ *ts* εἰς τὴν λέξιν π.χ. **τσαπί** : *cecīdi* (τσέταινι, ἀντὶ **κέλι-ντι**) ἔπεσον, *cynicus* (τσύνικους, ἀντὶ **κύνικους**) κυνικός, *caedo* (τσαίντο, ἀντὶ **καίντο**) κόπτω, *coepi* (τσέπι, ἀντὶ **κέπι**) ἤρχισα, *ceu* (τσέου, ἀντὶ **κέου**) ἦ·

β') τὸ *s* ἐντὸς λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων ὡς τὸ *z* : *rosa* (ρόζα, ἀντὶ **ρόσα**) ῥόδον, *asīnus* (ἄζινους, ἀντὶ **ἄσινους**) ὄνος.

γ') τὴν συλλαβὴν *ti* ἐντὸς λέξεως πρὸ φωνήεντος (ἂν δὲν προηγῆται αὐτῆς *s* ἢ *x*) ὡς *tsi* : *consecutio* (κονσεκούτσιο, ἀντὶ **κονσεκούτιο**) ἀκολουθία, *tertius* (τέρτσιους, ἀντὶ **τέρτιους**) τρίτος.

3. Δίφθογγοι (diphthongi).—Δίφθογγους ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει 4, τὰς ἐξῆς : *ae*, *au*, *eu*, *oe*. Ἐκ τούτων :

ἡ **ae** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν δίφθογγον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης **αι** καὶ προφέρεται ὁμοίως : *Aenēas* (Αἰνέας) Αἰνείας, *caecus* (καίκους) τυφλός·

ἡ **au** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν **αυ**, προφέρεται δὲ ὡς τὸ **αου** (μονοσυλλάβως) : *nauta* (νάου-τα) ναύτης, *laudo* (λάου-ντο) ἐπαινώ·

ἡ **eu** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν **ευ**, προφέρεται δὲ ὡς τὸ **εου** (μονοσυλλάβως) : *Eurōpa* (Ἐου-ρώπα) Εὐρώπη, *Leucas* (Λέου-κας) Λευκάς·

ἡ **oe** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰς δίφθογγους τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης **οι** καὶ **ω**, προφέρεται δὲ ὡς ἡ γαλλικὴ δίφθογγος **eu** (ἦτοι ὡς τι μεταξὺ τοῦ **ο** καὶ τοῦ **ε**) : *Boeotia* (Μπευότια) Βοιωτία, *comœdia* (κομευντία) κωμῳδία.

Σημείωσις. Τὸ *ae*, *au*, *eu* καὶ *oe* δὲν εἶναι πάντοτε δίφθογγοι. Τὰ ἀποτελοῦντα τὰ συμπλέγματα ταῦτα φωνήεντα εἰς ὀρισμένας λέξεις προφέρονται χωριστά· π.χ. *aer* (ἄερ) ἀήρ, *aenēus* (ἀένεους) χαλκοῦς, *Laudicœa* (Λα-ου-ντικέα) Λαοδικεῖα, *eunt* (ἔουντ) πορεύονται, *cœrce* (κόερκεο) συνείργω, συνέχω.

4. Διαίρεσις τῶν συμφώνων—1) Τὰ σύμφωνα διαίρουνται εἰς :

α') ἐπτὰ ἄφωνα (*mutae*) : *b*, *c*, *d*, *g*, *p*, *q*, *t*·

β') δύο ὑγρά (*liquidae*) : *l*, *r*·

γ') δύο ἔρρινα (*nasales*) : *m*, *n*·

δ') τέσσαρα συριστικὰ (*sibilantes* ἢ *spirantes*) : *j*, *f*, *s*, *v*·

ε') δύο διπλᾶ (*duplices*) : *x* καὶ *z* (ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν *x* προέρχεται συνήθως ἐξ ἐνώσεως τοῦ *c* ἢ τοῦ *g* μετὰ τοῦ *s*, τὸ δὲ *z*, χρησιμοποιούμενον εἰς λέξεις εἰλημμένας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἢ ἐξ ἄλλων γλωσσῶν, περιέχει τοὺς φθόγγους *ds*· (πρβλ. τὰ διπλᾶ *z* καὶ *ξ* τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης).

2) Τὰ ἄφωνα ὑποδιαιοῦνται εἰς :

α') τρία οὐρανικά (gutturāles) : c, g, q'

β') δύο χειλικὰ (labiales) : b, p'

γ') δύο ὀδοντικά (dentāles) : d, t.

Σημεῖωσις. Ἐκ τῶν συμφώνων τῆς Λατινικῆς γλώσσης ληκτικά λέξεων εἶναι α') ἐκ τῶν ἀφώνων τὸ c καὶ τὸ t : lac γάλα, caput κεφαλή· β') τὰ ὑγρά καὶ τὰ ἐνρινα l, r, m, n : consul ὑπατος, cor καρδιά, bellum πόλεμος, nomen ὄνομα· καὶ γ') τὸ συριστικὸν s καὶ τὸ διπλοῦν x, καθὼς καὶ τὰ συμφωνικά συμπλέγματα bs, ns, ms, ps, rs, rbs, rps, lx (=les) καὶ rx (=rcs) : mos ἦθος, dux ἡγεμών, trabs δοκός, dens ὀδούς, hiems χειμών, princeps ἄρχων, πρῶτος, ars τέχνη, urbs πόλις, stirps ρίζα, falx δρέπανον, arx ἀκρόπολις.

*Ἄν εἰς τὸ τέλος λέξεως εὐρεθῇ ἄλλο τι ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ληκτικῶν συμφώνων, ἀποβάλλεται, ὅπως ἀποβάλλεται καὶ τὸ ἕτερον ἐκ δύο συμφώνων, τῶν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα εὐρεθοῦν εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως. Οὕτω lac (ἐκ τοῦ lact —), cor (ἐκ τοῦ cord —), mel (ἐκ τοῦ mell—), os (ἐκ τοῦ oss —).

*Ἄν δέ εἰς τὸ τέλος λέξεως εὐρεθῇ τὸ συμφωνικὸν σύμπλεγμα ds ἢ ts ἢ nts, τότε τὸ ὀδοντικὸν (d ἢ t) πρὸς τοῦ s ἀποβάλλεται : (laud - s) laus ἔπαινος, (salut - s) salus σωτηρία, (dent - s) dens ὀδούς, (noct - s) nox νύξ. (Πρβλ. τὰ Ἑλληνικά ἐλπῖς ἐκ τοῦ ἐλπίδ-ς, τάπηξ ἐκ τοῦ τάπητ-ς, ἐλέφας ἐκ τοῦ ἐλέφαντ-ς, νύξ ἐκ τοῦ νύκτ-ς).

5. Ὁ συλλαβισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων, ἦτοι ὁ χωρισμὸς αὐτῶν εἰς συλλαβὰς, γίνεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν : a-gī-te, Ae-nē-as, si-sto, ve-strum, li-ber-tas, ex-ter-nus, val-lum, ad-sto, κλπ.

6. Ποσότης φωνήεντων καὶ συλλαβῶν.—1) Τὰ φωνήεντα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι πάντα δίχρονα, ἦτοι ταῦτα εἶναι ἄλλοτε μὲν μακρὰ (longae) ā, ē, ī, ō, ū, ū, ἄλλοτε δὲ βραχεὰ (breves) ä, ë, ï, ö, ũ, ŷ.

Αἱ δίφθογγοι εἶναι πάντοτε μακραί.

Σημεῖωσις. Κανονικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ φωνῆεν πρὸ φωνήεντος βραχύνεται (vocalis ante vocalem corripitur).

2) Συλλαβὴ τις λατινικῆς λέξεως εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν :

α') φύσει βραχεῖα (syllāba natūra brevis), ἂν ἔχη βραχὺ φωνῆεν πρὸ ἄλλου φωνήεντος ἢ πρὸ ἀπλοῦ συμφώνου, ἢ ἂν ἡ συλλαβὴ αὕτη, ἢ ἔχουσα τὸ βραχὺ φωνῆεν, εὐρίσκεται ἐντελῶς εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως : äëris (τοῦ ἀέρος), lëgītë (ἀναγνώσατε)·

β') **φύσει μακρά** (syllāba natūra longa), ἂν ἔχη μακρὸν φῶ-
νηεν ἢ δίφθογγον: *amate* (ἀγαπάτε), *aulae* (αὐλαί)·

γ') **θέσει μακρά** (syllāba positīōne longa), ἂν ἔχη μὲν βραχὺ
φωνῆεν, ἀλλὰ πρὸ δύο ἢ τριῶν συμφώνων ἢ πρὸ ἐνὸς διπλοῦ : *ter-gum*,
(νῶτον), *si-sto* (ἴστημι), *val-lum* (χαράκωμα), *a-xis* (ἄξων)·

Σημείωσις. Συλλαβὴ ἔχουσα βραχὺ φωνῆεν πρὸ δύο συμφώνων, ἐκ
τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὑγράν, λέγεται **κοινὴ ἢ ἀδιάφορος**
(syllaba anceps) καὶ δύναται αὕτη εἰς τοὺς ποιητὰς νὰ λαμβάνηται, κατὰ τὰς
ἀνάγκας τοῦ μέτρου, καὶ ὡς μακρά : *volūcres* (volūcres), *tenēbrae* (tenēbrae)·

7. Τονισμός.— Σημεῖα τόνων δὲν ἔχει ἡ λατινικὴ γραφή, ὁ δὲ
τονισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων γίνεται κατὰ τοὺς ἐξῆς κανόνας :

1) Πᾶσα δισύλλαβος λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (pe-
nultīma) : *māter* (μάτερ) μήτηρ, *laurus* (λάου-ρους) δάφνη, *lēgo*
(λέ-γκω) ἀναγιγνώσκω·

2) Πολυσύλλαβός τις λέξις τονίζεται ἀναλόγως τῆς **ποσότητος**
τῆς παραληγούσης αὐτῆς :

α') εἰς τὴν **παραλήγουσαν**, ἂν αὕτη εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρά :
Eurōpa (Ἐου-ρώπα) Εὐρώπη, *puella* (πουέλλα) κόρη, *libertas*
(λιμπέρτας) ἐλευθερία·

β') εἰς τὴν **προπαραλήγουσαν** (antepenultīma), ἂν ἡ παρα-
λήγουσα αὐτῆς εἶναι βραχεῖα : *anīma* (ἄνιμα) ψυχὴ, *popūlus* (πόπου-
λους) λάρος·

8. Ἐγκλισις τόνου.— Συνήθεις ἐγγκλιτικαὶ λέξεις τῆς Λατινικῆς
γλώσσης εἶναι τρεῖς, τὸ *que* (τε, καί), τὸ *ne* (ἦ) καὶ τὸ ἐρωτημα-
τικὸν μόριον *ne* (ἦ, ἄρά γε). Αὗται προσαρτῶνται εἰς τὸ τέλος τῆς
ἐκάστοτε προηγουμένης λέξεως, ὁ δὲ **τόνος** αὐτῶν :

1) ἂν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (§ 7,
1 καὶ 2, α') καὶ ἔχη τὴν λήγουσαν αὐτῆς βραχεῖαν, **ἀποβάλλεται** :
mensāque (μένσακβε) καὶ ἡ τράπεζα, *melīōthane* (μελιόραβε) ἢ τὰ
κρεῖττα·

2) ἂν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν
(§ 7, 2, β') ἢ τονίζεται μὲν εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔχη ὅμως τὴν λή-
γουσαν αὐτῆς μακράν, **ἀναβιβάζεται** εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγου-
μένης λέξεως, ἥτις οὕτως ἔχει δύο τόνους : *filīusque* (φιλίουσκιβε)

καὶ ὁ υἱός, multōsque (μούλτόσκιβε) καὶ πολλούς, aliāne (ἀλιάβε)
ἢ ἄλλα, amicosne (ἀμικόσνε) ἄρά γε τοὺς φίλους ;

9. Σημεῖα στίξεως.— Ἐκ τῶν σημείων τῆς στίξεως εἰς τὴν Λα-
τινικὴν γραφὴν τὸ κόμμα (, virgūla), ἡ τελεία (. punctum) καὶ
τὸ ἐπιφωνηματικὸν (! signum exclamationis) εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ τῆς
Ἑλληνικῆς γραφῆς.

Διάφορα σημεῖα στίξεως εἶναι τρία, ἦτοι :

α') τὸ κῶλον (: colon)·

β') τὸ ἡμίκωλον (; semicōlon ἢ punctum et comma), τὰ ὅποια
ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν **μέσην** ἢ **ἄνω στιγμὴν** τῆς Ἑλληνικῆς γρα-
φῆς (·), καὶ

γ') τὸ ἐρωτηματικὸν (? signum interrogationis).

ΜΕΡΟΣ Β΄
ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

10. Τὰ μέρη τοῦ λόγου (partes orationis) εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν εἶναι ἑννέα :

1) πέντε κλιτὰ (declinabilia), ἧτοι α΄) ὄνομα οὐσιαστικὸν (nomen substantivum), β΄) ὄνομα ἐπίθετον (nomen adiectivum), γ΄) ἀντωνυμία (pronomen), δ΄) μετοχὴ (participium), ε΄) ῥῆμα (verbum)· καὶ

2) τέσσαρα ἄκλιτα (indeclinabilia ἢ particulae = μόρια), ἧτοι α΄) ἐπίρρημα (adverbium), β΄) πρόθεσις (praepositio), γ΄) σύνδεσμος (coniunctio), δ΄) ἐπιφώνημα (interiectio).

Ἄρθρον ἡ Λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει, ἐκ τῆς κοινῆς δὲ τῶν διαλεγόμενων ἀντιλήψεως ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων κατανοεῖται, ἂν ὄνομά τι λαμβάνεται εἰς τὸν λόγον ὡς γνωστὸν καὶ ὠρισμένον ἢ ὡς ἄγνωστον καὶ ἀόριστον : miles venit (= ὁ στρατιώτης ἔρχεται - ἢ - εἰς στρατιώτης ἔρχεται).

11. Τὰ οὐσιαστικά διακρίνονται καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἰς συγκεκριμένα (concreta) καὶ εἰς ἀφρημένα (abstracta), τὰ δὲ συγκεκριμένα πάλιν διακρίνονται εἰς κύρια (propria) καὶ εἰς προσηγορικά (appellativa).

12. Τὰ παρεπόμενα τῶν ὀνομάτων καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἶναι τέσσαρα, ἧτοι γένος (genus), ἀριθμὸς (numerus), πτώσις (casus) καὶ κλίσις (declinatio).

1) Γένη καὶ ἡ Λατινικὴ ἔχει τρία, ἀρσενικὸν (masculinum), θηλυκὸν (femininum) καὶ οὐδέτερον (neutrum) : vir ἀνὴρ, femina γυνή, malum μῆλον.

Σημειώσεις. Διὰ τὴν ἔλλειψιν ἄρθρου εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, τὸ γένος ὀνόματός τινας δύναται νὰ τὸ ἀναγνωρίζῃ τις μόνον ἐκ τῆς καταλήξεως, ἢ, ἂν τὸ ὄνομα δηλοῖ **πρόσωπον**, ἐκ τοῦ σημαινομένου ὑπ' αὐτοῦ. Οὕτως ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν δηλούντων **πρόσωπα**, ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν, ἀσθενικοῦ μὲν γένους εἶναι τὰ δηλοῦντα ἄρρενα πρόσωπα (ὡς *vir* ἀνὴρ, *miles* στρατιώτης), θηλυκοῦ δὲ γένους εἶναι τὰ δηλοῦντα θηλυκὰ πρόσωπα (ὡς *mulier* γυνή, *virgo* παρθένος). Ἐκ τῶν ἄλλων ὀνομάτων, τῶν δηλούντων δηλαδὴ **πράγματα**, **ἐνεργείας**, **ἀφηρημένην τινὰ ἔννοιαν** κλπ., πολλὰ μὲν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους μὲ τὰ ἀντιστοιχοῦντα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης (ὡς *collis* ἄρσ., *λόφος* ἄρσ. - *mensa* θηλ., *τράπεζα* θηλ. - *donum* οὐδ., *δῶρον* οὐδ.), πολλὰ ἕως εἶναι διαφόρου γένους (ὡς *vinum* οὐδ., ὁ οἶνος ἄρσ. - *mare* οὐδ., ἡ θάλασσα θηλ. - *ara* θηλ., ὁ βωμὸς ἄρσ. - *silva* θηλ., τὸ δάσος οὐδ.).

Ἄξιον ἰδιαιτέρας σημειώσεως εἶναι, ὅτι εἰς τὴν Λατινικὴν τὰ ὀνόματα τῶν **μετάλλων** γενικῶς εἶναι γένους οὐδετέρου: *aurum* ὁ χρυσοῦς, *argentum* ὁ ἄργυρος, *ferrum* ὁ σίδηρος, *aes* ὁ χαλκός.

2) Ἄριθμούς ἡ Λατινικὴ ἔχει δύο (ὅπως καὶ ἡ νέα Ἑλληνικὴ), ἥτοι ἑνικὸν (*singularis*) καὶ πληθυντικὸν (*pluralis*).

3) Πτώσεις ἡ Λατινικὴ ἔχει ἕξ: τὴν ὀνομαστικὴν (*nominativus*), τὴν γενικὴν (*genetivus*), τὴν δοτικὴν (*dativus*), τὴν αἰτιατικὴν (*accusativus*), τὴν κλητικὴν (*vocativus*) καὶ προσέτι τὴν ἀφαιρετικὴν (*ablativus*), περὶ τῆς ὁποίας ἰδὲ εἰς τὸ Συνακτικὸν.

4) Κλίσεις ἡ Λατινικὴ ἔχει πέντε.

13. Εἰς πᾶσαν κλίσιν :

1) ἡ κλητικὴ τοῦ τε ἑνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ, πλην τῆς ἑνικῆς κλητικῆς τῶν εἰς - *us* δευτεροκλίτων ὀνομάτων (ληγούσης εἰς - *e*): βλ. καὶ § 19, 1.

2) ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι πάντοτε ὁμοία μὲ τὴν δοτικὴν αὐτοῦ.

3) τὰ οὐδέτερα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν ἔχουν τὰς αὐτὰς καταλήξεις (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν).

4) τὸ θέμα τοῦ ὀνόματος εὐρίσκεται ἐκ τῆς πληθυντικῆς γενικῆς, ἀφαιρουμένης τῆς (ἀρχικῆς) καταλήξεως αὐτῆς - *rum* ἢ - *um*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΛΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

1. Πρώτη κλίσις (Declinatio prima)

14. Ἡ πρώτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ μόνον (ὅπως ἡ πρώτη κλίσις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

Τὰ ὀνόματα ταῦτα λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς - ἄ (γεν. - ae)· χαρακτήρ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος **a** (§ 13, 4).

Π α ρ ἄ δ ε ι γ μ α

(mensa τράπεζα, θ. mensa-)

	Singularis		Pluralis	
Nominativus	mens - ἄ	τράπεζα	mens - ae	τράπεζαι
Genetivus	mens - ae	τραπέζης	mens - arum	τραπέζων
Dativus	mens - ae	τραπέζῃ	mens - is	τραπέζαις
Accusativus	mens - am	τράπεζαν	mens - as	τραπέζας
Vocativus	mens - ἄ	τράπεζα	mens - ae	τράπεζαι
Ablativus	mens - ā	(§ 12, 3)	mens - is	(§ 13, 2)

Ὅμοιως κλίνονται καὶ τὰ ὀνόματα terra γῆ, χώρα, insula νῆσος, statua ἀνδριάς, pugna μάχη, κλπ., καθὼς καὶ τὰ ἀρσενικά ὀνόματα nauta ναύτης, agricola γεωργός, poeta ποιητής, Sequana Σηκουάνας, κλπ. (βλ. § 12, 1, σημ.).

15. Ἀνωμαλίας πρωτοκλίτων ὀνομάτων.—1) Τὰ θηλυκὰ ὀνόματα dea (θεά) καὶ filia (θυγάτηρ) τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (deis, filiis) τὴν σχηματίζουν κανονικῶς εἰς - abus, ὅταν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ διάκρισις ἀπὸ τὰς ὁμοίας ἀντιστοίχους πτώσεις τῶν ἀρσενικῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων deus θεός καὶ filius υἱός. Οὕτω λέγεται deis et deabus ἢ dis deabusque (τοῖς θεοῖς καὶ ταῖς θεαῖς), filiis et filiabus ἢ filiis filiabusque (τοῖς υἱοῖς καὶ τὰς θυγατέρας).

2) Τὸ ὄνομα familia (οἰκογένεια) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχει κατάληξιν κανονικῶς - ae, ἀλλὰ καὶ - as (ἀρχαϊκῶς, ὁμοίως μὲ τὴν

Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) εἰς τὰς φράσεις pater familias (οἰκοδεσπότης), mater familias (οἰκοδέσποινα), κ.ἄ.τ.

Ἄλλη ἀρχαϊκὴ κατάληξις, μὲ τὴν ὁποίαν σχηματίζουν πρωτόκλιτα ὀνόματα τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ (ἰδίως εἰς τοὺς παλαιότερους ποιητάς), εἶναι - **āi** (κατὰ τὴν β' κλίσιν) : aulāi (= aulae, τῆς αὐλῆς), terrāi (= terrae, τῆς γῆς).

Τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἢ κατάληξις - arum εἰς τινὰ ὀνόματα συγκόπτεται εἰς - **um** : drachmum = drachmarum. (Οὕτω καὶ ἐπὶ δευτεροκλίτων talentum = talentorum, Argivum = Argivorum).

16. Ἑλληνικὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, ἰδίως κύρια, μετενηγεγμένα εἰς τὴν Λατινικὴν, σχηματίζουν συνήθως ἐν αὐτῇ πτώσεις τινὰς τοῦ ἐνικοῦ παρομοίως, ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ : (Αἰνεΐας) nom. Aeneas, acc. Aenean· (Ἀγκίσσης) nom. Anchises, acc. Anchisen; voc. Anchise· (Πηνελόπη) nom. (Penelōpa καὶ) Penelope, gen. Penelopae καὶ Penelopes, acc. Penelopen, voc. Penelope.

Πολλὰ δὲ εἰς -ης (ὡς Ἀλκιβιάδης, Ἀριστείδης κ.τ.τ.) σχηματίζονται ἐν τῇ Λατινικῇ ὡς τριτόκλιτα: Alcibiādes, gen. Alceibiadis κλπ., κλητικὴ Alcibiadē κατὰ τὴν πρώτην Ἑλληνικὴν κλίσιν.

2. Δευτέρα κλίσις (Declinatio secunda)

17. Ἡ δευτέρα κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ λήγοντα εἰς - us ἢ εἰς - er (γεν. - i) καὶ οὐδέτερα εἰς - um (γεν. - i)· χαρακτήρ τοῦ θέματος ο (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ἰ γ μ α τ α

(domīnus κύριος, θ. domino -, puer παῖς, θ. puero-, ager ἀγρός, θ. agro -, donum δῶρον, θ. dono-).

Singularis

Nom.	domin- ūs	puer	ager	dōn- ūm
Gen.	domin- ī	puēr-i	agr-i	don- ī
Dat.	domin- ō	puer-o	agr-o	don- ō
Acc.	domin- ūm	puer-um	agr-um	don- ūm
Voc.	domin- ē	puer	ager	don- ūm
Abl.	domin- ō	puer-o	agr-o	don- ō

Pluralis

Nom.	domin-ī	puer-i	agr-i	don-ā
Gen.	domin-ōrūm	puer-orum	agr-orum	don-ōrūm
Dat.	domin-īs	puer-is	agr-is	don-īs
Acc.	domin-ōs	puer-os	agr-os	don-ā
Voc.	domin-ī	puer-i	agr-i	don-ā
Abl.	domin-īs	puer-is	agr-is	don-īs

Κατὰ τὸ **dominus** κλίνονται καὶ τὰ *pōrūlus* λαός, *numērus* ἀριθμός, *nuntius* ἄγγελος, κ.ἄ. Ἐπίσης τὰ **θηλυκά** δευτερόκλιτα εἰς -us: τοιαῦτα δὲ εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν **δένδρων**, ὡς *malus* μηλέα, *ficus* συκῆ, *pirus* ἀπιδέα, *pōrūlus* λεύκη, κλπ., τὰ ὀνόματα *alvus* κοιλία, *humus* γῆ, *vannus* λικμὸς σίτου, καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰλημμένα θηλυκά ὀνόματα, ὡς *methōdus* μέθοδος, *Aegyptus* Αἴγυπτος, κ.ἄ.τ.

Κατὰ τὸ **puer** κλίνονται τὸ *gener* γαμβρός, *socer* πενθερός, *vesper* ἑσπέρα, *libēri* τὰ τέκνα (πληθυντικοῦ μόνον) καὶ τὸ μοναδικὸν εἰς -ir ὄνομα *vir* ἀνὴρ.

Κατὰ τὸ **ager** κλίνονται τὰ *liber* βιβλίον, *capere* τράγος, *culter* μάχαιρα, *faber* σιδηρουργός, κ.ἄ.τ.

Κατὰ τὸ **donum** κλίνονται τὰ *bellum* πόλεμος, *proelium* μάχη, *scutum* ἀσπίς, *pericūlum* κίνδυνος, *oppīdum* πόλις, *templum* ναός, κ.ἄ.τ., προσέτι δὲ τρία οὐδέτερα ὀνόματα λήγοντα εἰς -us, ἦτοι τὸ *vulgus* ἢ *volgus* ὄχλος (τὸ ὁποῖον σπανιώτατα ἔχει καὶ ἀρσενικοῦ γένους αἰτιατικὴν *volgum*), τὸ *virus* δηλητήριο καὶ τὸ *pelagus* πέλαγος. Ἐκ τούτων τὰ μὲν *volgus* καὶ *virus* ἀπαντῶσι μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν, τοῦ δὲ *pelagus* ὁ πληθυντικὸς εἶναι *pelagē* (πρβλ. *πελάγη*). (Βλ. καὶ § 13, 3).

18. Ἀρχετὰ εἶναι τὰ ἀρσενικά ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως τὰ λήγοντα εἰς -er, ὡς *puer*, *ager*, κλπ. Ἀρχῆθεν εἶχον καὶ ταῦτα τὴν κατάληξιν -us (*puer-us*, ὅπως *numer-us*, *agr-us*, κλπ.), ἀλλ' ἀπέβαλον αὐτὴν, καθὼς καὶ τὴν κατάληξιν -e τῆς ἐνικῆς κλητικῆς.

Ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ *r* τοῦ θέματος σύμφωνον (ὡς *agr-*, *libr-*, κλπ.), ταῦτα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν καταλήξεων -us καὶ -e ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ *r* ἐν ε βραχύ. (Οὕτω προῆλθεν

ἐκ τοῦ agr - τὸ ager, ἐκ τοῦ libr - τὸ liber, κ.λπ.) Εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις τὰ εἰς -er κλίνονται ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὰ εἰς -us.

Σημείωσις. Ὅμοιαν μεταβολὴν πάσχουν κανονικῶς εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν, μεταφερόμενα εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, καὶ τὰ ὑπερδυσύλλαβα Ἑλληνικὰ δευτερόκλιτα κύρια ὀνόματα, ὅσα λήγουν εἰς -ρος, π.χ. Alexander Ἀλέξανδρος (ἀντὶ Alexandr - us), Antipater Ἀντίπατρος (ἀντὶ Antipatr - us). Ἀλλὰ Codrus Κόδρος. Μερικὰ ἐκ τούτων διφοροῦνται, ὡς Cassandrus καὶ Cassander Κάσσανδρος, Euandrus καὶ Euander Εὐάνδρος.

19. Ἀνωμαλίας δευτεροκλίτων τινῶν ὀνομάτων. 1) — Τὸ ὄνομα deus θεός : α') δὲν ἔχει εὐχρηστον τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ (dee) ὡς τοιαύτην οἱ ποιηταὶ χρησιμοποιοῦν τὴν κλητικὴν τοῦ ὀνόματος divus (= θεός) -dive, οἱ δὲ μεταγενέστεροι Λατῖνοι αὐτὴν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν deus (= ὃ θεός) : β') εἰς ἐκάστην πτώσει τοῦ πληθυντικοῦ, πλὴν τῆς αἰτιατικῆς, ἔχει διπλοῦς ἢ καὶ τριπλοῦς τύπους καὶ σχηματίζεται οὕτω : dei (dii), di -deorum (deum) -deis (diis), dis deos -dei (dii), di -deis (diis), dis.

2) Τὰ εἰς -ius καὶ -ium ὑπερδυσύλλαβα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ πολλάκις συναιροῦσι τὸ τελικὸν ii εἰς i, τονίζονται δὲ τότε, μετὰ τὴν συναίρεσιν, εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔστω καὶ ἂν αὕτη εἶναι βραχεῖα (παρὰ τὸν κανόνα, § 7, 2, β') : Vergilius Βεργίλιος, gen. Vergilii καὶ Vergili, officium ὑπηρεσία, καθῆκον, gen. officii καὶ officii, κλπ.

3) Τὰ εἰς -ius κύρια ὀνόματα, τὰ γνησίως Λατινικά, ὡς Vergilius, Manius, Tullius κ.τ.τ., καὶ τὸ προσηγορικὸν ὄνομα filius (υἱός) τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὴν σχηματίζουν εἰς i ἀντὶ εἰς ie (κατὰ συναίρεσιν τοῦ ie εἰς i) : Tulli = Τύλλιε, fili = υἱέ, mi fili = υἱέ μου.

Σημείωσις. Βλ. ἀνωτέρω εἰς § 15, 2.

3. Τρίτη κλίσις (Declinatio tertia)

20. Ἡ τρίτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις. Ταῦτα :

1) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν λήγουν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων (a), e, o ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφώνων (ἢ τῶν ληκτικῶν συμφωνικῶν συμπλεγμάτων, § 4, 2, σημ.) :

2) εἰς τὴν ἐνικὴν γενικὴν ἔχουν πάντα κατάληξιν -is : urb-s πόλις, gen. urb-is· mare (οὐδ.) θάλασσα, gen. mar-is.

21. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα

1) κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος αὐτῶν (§ 13, 4) εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς τὰ τριτόκλιτα) :

α') **φωνηεντόληκτα** ταῦτα πάντα ἔχουν χαρακτῆρα *i*, ἐκτὸς δύο ὀνομάτων, τοῦ *grus* (γέρανος) καὶ τοῦ *sus* (ὄς), τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτῆρα *u* (gen. *gru-is*, *su-is*)·

β') **συμφωνόληκτα** με χαρακτῆρα ἄφωνων (*b*, *p* -*c*, *g* -*d*, *t*), ὑγρὸν ἢ ἔρρινον (*l*, *r* -*m*, *n*) ἢ συριστικὸν (*s* ἢ *v*) : *trabs* δοκὸς (gen. *trab - is*), *bos* βοῦς (gen. *bov-is*), *nix* χιῶν (gen. *nivis*) κλπ. (Βλ. § 4, 2, σημ.)·

2) τὰ μὲν φωνηεντόληκτα (ἐκτὸς τοῦ *grus* καὶ τοῦ *sus*) εἶναι πάντα **ἰσοσύλλαβα** : *civis* πολίτης (gen. *civis*), *sedes* ἔδρα gen. *sedis*), τὰ δὲ συμφωνόληκτα εἶναι πάντα **περιττοσύλλαβα** : *rex* βασιλεὺς (gen. *reg-is*), *lapis* λίθος (gen. *lapīd-is*)·

Σημείωσις. Κυρίως καὶ τὰ φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα ἀρχῆθεν εἶναι περιττοσύλλαβα, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ χαρακτῆρ τοῦ θέματος αὐτῶν *i* συνεχωνεύθη μετὰ τὸ ἐπόμενον *i* καὶ *e* τῶν καταλήξεων, παρουσιάζονται ὡς ἰσοσύλλαβα.

22. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων.

1) τὰ **ἀρσενικά** καὶ τὰ **θηλυκά** ἔχουν εἰς πάσας τὰς πτώσεις τὰς αὐτὰς καταλήξεις· καὶ ἄλλα μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι **καταληκτικά**, ἥτοι εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἔχουν τὴν κατάληξιν *s*, ἄλλα δὲ εἶναι **ἀκατάληκτα**, ἥτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : *dux* ἡγεμῶν (ἐκ τοῦ *duc-s*), gen. *duc-is*, *puppis* πρύμνα gen. *puppis*, *consul* ὑπάτος, gen. *consul-is*, *orator* ῥήτωρ, gen. *orator-is*, κλπ.

2) τὰ **οὐδέτερα** ἔχουν τὰς αὐτὰς μετὰ τὰ ἀρσενικά καὶ τὰ θηλυκά καταλήξεις μόνον εἰς τὴν γενικὴν, τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν (ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ), εἶναι δὲ πάντα **ἀκατάληκτα**, ἥτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : *animal* ζῶον, gen. *animāl-is*, *mare* θάλασσα, gen. *mar-is*, κλπ. (Βλ. § 13, 3)·

23. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων.

1) ἄλλα μὲν εἶναι **μονόθεμα**, ἥτοι σχηματίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ἐξ ἐνὸς θέματος : *dux* (ἐκ τοῦ *duc-s*), gen. *duc-is* κλπ., *lapis* (ἐκ τοῦ *lapid-s*), gen. *lapīd-is* κλπ., *orator* ῥήτωρ, gen. *orator-is* κλπ.

2) ἄλλα δὲ εἶναι **διπλόθεμα**, ἥτοι σχηματίζονται ἐκ δύο θεμάτων, ἐξ ἑνὸς εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν καὶ ἐξ ἑτέρου εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις : miles στρατιώτης (ἐκ τοῦ milet-s), gen. milīt-is κλπ., homo ἄνθρωπος, gen. homīn-is κλπ., corpus σῶμα, gen. corpōr-is, κλπ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ληγόντων εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς -s, εἰς δὲ τὴν γενικὴν εἰς -ris, πολλὰ φαινομενικῶς μόνον εἶναι διπλόθεμα, κυρίως δὲ ταῦτα εἶναι μονόθεμα σιγμόληκτα. Εἰς ταῦτα δηλαδὴ ὁ χαρακτήρ s μεταξύ φωνηέντων ἐτρόπη παλαιότερον εἰς r. Τοιαῦτα εἶναι π.χ. τὸ mus μῦς, gen. mur-is (ἀρχῆθεν mus - is· πρβλ. μῦς, μυ-ός, ἐκ τοῦ μυσ-ός)· corpus σῶμα, gen. corpōr-is (ἀρχῆθεν corpus-is), κ.ἄ.

24. Παραδείγματα τρίτης κλίσεως

A'. Ἀρσενικά καὶ θηλυκά

Συμφωνόληκτα ἢ περιττοσύλλαβα

(Καταληκτικά ἢ ἀκατάληκτα, μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(dux ἡγεμών, θ. duc-, pastor βοσκός, θ. pastor-, homo ἄνθρωπος, θ. homo- καὶ homin-, urbs πόλις, θ. urb-)

Singularis

Nom.	dux(duc-s)	pastor	homo	urbs
Gen.	duc-īs	pastōr-is	homīn-is	urb-is
Dat.	duc-ī	pastōr-i	homīn-i	urb-i
Acc.	duc-ēm	pastōr-em	homīn-em	urb-em
Voc*	dux	pastor	homo	urbs
Abl.	duc-ē	pastōr-e	homīn-e	urb-e

Pluralis

Nom.	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Gen.	duc-um	pastōr-um	homīn-um	urb-ium
Dat.	duc-ībus	pastor-ībus	homin-ībus	urb-ībus
Acc.	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Voc.*	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Abl.*	duc-ībus	pastor-ībus	homin-ībus	urb-ībus

* Βλ. § 13, 1 - 2

Ὅμοίως κλίνονται τὰ: lux (luc-is, θηλ.) φῶς, rex (reg-is) βασιλεύς, lex (leg-is, θηλ.) νόμος, judex (judīc-is) δικαστής, lapis (lapīd-is) λίθος, pes (ped-is) πούς, civitas (civit-ātis) πολιτεία, virtus (virtūt-is) ἀρετή, miles (milīt-is) στρατιώτης, princeps (princīp-is) ἄρχων, πρῶτος, orator (orator-is) ῥήτωρ, uxor (uxōr-is) ἡ σύζυγος, arbor (arbōr-is, θηλ.) δένδρον, mos (mor-is, ἄρσ.) ἥθος, flos (flor-is ἄρσ.) ἄνθος, tellus (tellūr-is) γῆ, lepus (lepōr-is) λαγός, mulier (muliēr-is) γυνή, pulvis (pulvēr-is) κόνις, sermo (sermōn-is) λόγος, praedo (praedōn-is) ληστής, virgo (virgīn-is) παρθένος, ordo (ordīn-is ἄρσ.) τάξις, flamen (flamīn-is) ἱερεύς, tibicen (tibicīn-is) αὐλητής — (κατὰ τὸ urbs), stirps (stirp-is) ῥίζα, arx (arc-is) ἀκρόπολις, gens (gent-is, θηλ.) ἔθνος, mors (mort-is, θηλ.) θάνατος, pons (pont-is, ἄρσ.) γέφυρα κ.ἄ. (ἐν οἷς καὶ τὸ nix, niv-is, χιών, plur. gen. niv-ium· ἀρχικὸν θέμα ningu- [πρβλ. ningu-it χιονίζει]).

Σημείωσις. Μερικὰ ἀκατάληκτα συμφωνόληκτα εἰς -er εἰς τὰς ἄλλας πλὴν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ (κλητικῆς) πτώσεις **συγκόπτουν** τὸ e, τὸ πρὸ τοῦ χαρακτηρισμοῦ r. Τοιαῦτα εἶναι : α') τὰ συγγενικά ὀνόματα pater (patr-is) πατήρ, mater (matr-is) μήτηρ καὶ frater (fratr-is) ἀδελφός, β') τὰ ὀνόματα imber (imbr-is) ὄμβρος, uter (utr-is) ἄσκος, , venter (ventr-is, ἄρσ.) γαστήρ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τεσσάρων μηνῶν September (Septembr-is), Octōber, November καὶ December (πρβλ. τὰ ἑλληνικά συγκοπτόμενα τριτόκλιτα, π.χ. πατήρ, πατρ-ός, πατέρ-α.).

2. Φωνηεντόληκτα ἢ ἰσοσύλλαβα

(Μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(civis πολίτης, θ. civi -, nubes νεφέλη, θ. nube - καὶ nubi -)

	Singularis		Pluralis	
Nom.	civīs	nūbēs	civēs	nūbēs
Gen.	civīs	nubīs	civī-ūm	nubī-ūm
Dat.	civī	nubī	civībus	nubībus
Acc.	civēm	nubēm	civēs (ἢ civ-is)	nubēs (ἢ nub-is)
Voc.	civīs	nubēs	civēs	nubēs
Abl.	civē	nubē	civībus	nubībus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **civis** τά: avis (θηλ.) πτηνόν, navis ναῦς, collis λόφος, fascis (ἄρσ.) δέσμη, hostis πολέμιος, orbis κύκλος, mensis μῆν, unguis ὄνυξ, piscis ἰχθύς, vallis κοιλάς, κ.ἄ.

β') κατὰ τὸ **nubes** τά: aedes (aed-is, θηλ.) ναός, sēdes (sed-is) ἔδρα (βλ. § 26, 4, Α', σημ.), fames (fam-is) πείνα, rupes (rup-is, θηλ.) βράχος (ἀπόκρημνος), κ. ἄ. (βλ. καὶ § 16).

B. Οὐδέτερα, συμφωνόληκτα ἢ φωνηεντόληκτα

(Μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(aequor πέλαγος, θ. aequor-, nomen ὄνομα, θ. nomen- καὶ nomin-opus, θ. opus- καὶ oper-, mare θάλασσα, θ. mare- καὶ mari -)

Singularis

Nom.	aequor	nomen	opus	mārē
Gen.	aequōr-īs	nomīn-is	opēr-is	mar-īs
Dat.	aequōr-ī	nomīn-i	opēr-i	mar-ī
Acc.	aequor	nomen	opus	mare
Voc.	aequor	nomen	opus	mare
Abl.	aequōr-ē	nomīn-e	opēr-e	mar-ī

Pluralis

Nom.	aequōr-ā	nomīn-a	opēr-a	mar-īā
Gen.	aequōr-um	nomīn-um	opēr-um	mar-īūm
Dat.	aequor-ībus	nomin-ībus	oper-ībus	mar-ībus
Acc.	aequōr-ā	nomīn-a	opēr-a	mar-īā
Voc.	aequōr-ā	nomīn-a	opēr-a	mar-īā
Abl.	aequor-ībus	nomīn-ibus	oper-ībus	mar-ībus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **aequor** τά: marmor (marmor-is) μάρμαρον, fulgur (fulgur-is) ἀστραπή, uber (uber-is) μαστός, ōs (or-is) στόμα, aes (aer-is) χαλκός, ius (iur-is) τὸ δίκαιον, κ. ἄ.

β') κατὰ τὸ **nomen** τά: flumen (flumīn-is) ποταμός, certāmen (certamīn-is) ἀγών, caput (capīt-is) κεφαλή, κ.ἄ.

γ') κατὰ τὸ **opus** τά: onus (onēr-is) φορτίον, corpus (corpōr-is) σῶμα, robur (robōr-is) ξύλον δρύινον, κ. ἄ.

δ') κατὰ τὸ mare τά : animal (animāl-is) ζῶον, exemplar (exemplār-is) παράδειγμα, par (par-is) ζευγος, κ. ἄ.

Καταλήξεις τῆς τρίτης κλίσεως

	Singularis			Pluralis		
	'Αρσ. και θηλ.	Οὐδ.		'Αρσ. και θηλ.	Οὐδ.	
Nom.	-s ἦ —	—		-es	-a (ἦ -ia)	
Gen.	-is	-is		-um (ἦ -ium)	-um (ἦ -ium)	
Dat.	-i	-i		-ibus	-ibus	
Acc.	-em (ἦ -im)	—		-es (ἦ -is)	-a (ἦ -ia)	
Voc.	-s ἦ —	—		-es	-a (ἦ -ia)	
Abl.	-e (ἦ -i)	-e ἦ -i		-ibus	-ibus	

26. Διάφορος σχηματισμὸς πτώσεών τινων τῶν τριτοκλίτων.— Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) Ἔχουν τὴν **αἰτιατικὴν** τοῦ ἐνικοῦ εἰς **-im** (ἀντὶ εἰς -em)

α') τὰ ἐξῆς ἰσοσύλλαβα προσηγορικὰ ὀνόματα, ἦτοι τὸ febris πυρετός, puppis πρύμνα, sitis δίψα, turris πύργος, tussis βήξ και securis πέλεκυς, πάντα γένους θηλυκοῦ (sing. acc. febrim, puppim, sitim, turrim, tussim, securim)

β') τὰ εἰς -is ἰσοσύλλαβα ποταμῶν και πόλεων, ὡς Albiς Ἄλβις, Tibēris Τίβερις, Neapōlis Νεάπολις (sing. acc. Albim, Tiberim, Neapolim).

2) Ἔχουν τὴν **ἀφαιρετικὴν** τοῦ ἐνικοῦ εἰς **-i** (ἀντὶ εἰς -e) :

α') ὅσα ὀνόματα εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ λήγουν εἰς -im (βλ. ἀνωτέρω 1 α' και β') : febris - febrim, puppis - puppim, Albiς - Albi, κλπ.

Σημείωσις. Κατὰλήξων -i ἀντὶ -e εἰς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν πολλάκις και τὰ ὀνόματα civis πολίτης, ignis (ἀρσ.) πῦρ, navis ναὺς και imber ὄμβρος, (civi, igni, navi, imbri). Τοῦ ignis ὁ τύπος τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς igni εἶναι ὁ κανονικὸς εἰς τὰς φράσεις ferro et igni (διὰ σιδήρου και πυρός), aqua et igni interdicere (ἀπαγορεύειν τὴν παροχὴν ὕδατος και πυρός).

β') τὰ εἰς -is ἢ -er ὀνόματα μηνῶν, ὡς Aprilis, November κλπ., και τὰ -is προσηγορικὰ ὀνόματα, τὰ ἀρχῆθεν ἐπίθετα, ὡς aequalis ὀμῆλιξ, annālis (ἐνν. liber) τὸ χρονικόν, natālis (ἐνν. dies) ἢ γενε-

θλιος, Atheniensis Ἀθηναῖος, κλπ. (sing. abl. Aprili, Novembri, aequali, annali, natali, Atheniensi)·

Σημείωσις. Ἀντιθέτως, τὰ κύρια ὀνόματα, τὰ ἀρχῆθεν ἐπίθετα, σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν κανονικῶς εἰς -e : Juvenālis, Celer, Felix, sing. abl. Juvenale, Celere, Felice.

γ') τὰ οὐδέτερα τὰ λήγοντα εἰς -e, -al (-al, -is) καὶ -ar (-ar, -is), ὡς mare, animal, calcar (περυστήριον) (sing. abl. mari, animāli, calcāri).

3) Ἔχουν τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ia τὰ ἐκ τῶν οὐδετέρων τριτοκλίτων λήγοντα εἰς -e, -al καὶ -ar (βλ. ἀνωτέρω 2, γ'): mare, mar-ia — animal, animal-ia — cal-car, calcar-ia.

Σημείωσις. Ὁ εἰς -ia σχηματισμὸς τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς (αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς) τῶν οὐδετέρων τούτων εἶναι κανονικός, διότι τὸ ἀρχικὸν θέμα αὐτῶν ἔχει τὸν χαρακτήρα -i (βλ. § 2', 2, σημ.)

4) Ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium (ἀντὶ εἰς -um):

Α') τὰ ἰσοσύλλαβα (ἢ φωνηεντόληκτα μὲ χαρακτῆρα i, § 21, 1 α'), ὡς civis - civium, collis-collium, navis-navium, aedes-aedium, nubes-nubium, κλπ. (βλ. § 24, Α' 2).

Σημείωσις. Ἐξαιροῦνται τὸ canis κύνων, iuvenis νεανίας καὶ sedes ἔδρα (plur. gen. canum, iuvenum, sedum).

Β') ἐκ τῶν περιττοσυλλάβων (ἢ συμφωνολήκτων, § 21, 1 β' καὶ 2):

α') τὰ ἔχοντα θέμα λῆγον εἰς δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα, ὡς urbs (θ. urb-), strips (θ. strip-), arx (θ. arc-), pons (θ. pont-), nox (θ. noct-), os (oss-is ὀστοῦν, θ. oss-), imber (θ. imbr-): plur. gen. urb-ium, stirp-ium, arc-ium, pont-ium, noct-ium, oss-ium, imbr-ium (βλ. § 24 Α' 1).

Σημείωσις. Ἐξαιροῦνται τὰ τρία συγγενικά ὀνόματα pater, mater καὶ frater (θ. patr-, matr- fratr-): plur. gen. patr-um, matr-um, fra-trum (βλ. § 24, Α', 1 σημ. καὶ ἀνωτέρω Α', σημ.). *pater -trīs -trīs -trīs*

β') τὰ ὀνόματα dos (dot-is) προῖξ, fauces (πληθ. μόνον) ὁ λάρυγξ, fraus (fraud-is) ἀπάτη, lis (lit-is) ἔρις, mus (mur-is) μῦς, nix (niv-is) χιῶν, vires (πληθ.) δύναιμι, τὰ ἔθνικα τὰ λήγοντα εἰς -as (-ālis) ἢ -is (-ītis), ὡς Arpinas-Arpinates οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀρπίνου, Samnis-Samnītes οἱ Σαμνῆται, καθὼς καὶ τὰ ὀνόματα nostras

ἡμεδαπός, vestras ἡμεδαπός, optimātes (πληθ.) οἱ ἀριστεῖς καὶ penātes (πληθ.) οἱ ἔρκειοι θεοί : plur. gen. doti-um, fauc-ium, fraud-ium, lit-ium, mur-ium, niv-ium, vir-ium, Arpinat-ium, Samnit-ium, nostrat-ium, vestrat-ium, optimat-ium·

Γ') τὰ οὐδέτερα εἰς -e, -al, καὶ -ar: mare-marium, animal-animalium, calcar-calcarium· (βλ. § 24, Β' καὶ ἀνωτέρω 2, γ' καὶ 3).

Σημείωσις. Τὰ ἰσοσύλλαβα ἢ φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, διότι τὸ ἀρχικὸν θέμα τῶν ἔχει τὸν χαρακτήρα i (§ 21, 1. α') civis (θ. civi-) civi-um, aedes (θ. aedi-) aedi-um, κλπ. Ἐκ τῶν περιτοσσυλλάβων ἢ φωνηεντόληκτων τινὰ μὲν κανονικῶς σχηματίζουν καὶ ταῦτα τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, διότι καὶ ταῦτα ἦσαν ἀρχῆθεν φωνηεντόληκτα (μὲ χαρακτήρα i), π.χ. τὸ ars τέχνη, pars μέρος, mors θάνατος, gens ἔθνος κ.ά. (ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ ἦτο ἀρχῆθεν art-s parti-s morti-s genti-s). Τὰ ἄλλα συμφωνόληκτα, τὰ σχηματίζοντα τὴν πτώσιν αὐτῆν εἰς -ium, τὴν σχηματίζουν οὕτω κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ προηγούμενα: arx—arc-ium, urbs—urb-ium, pons—pont-ium, imber—imbr-ium, fraus—fraud-ium, κλπ. (ὅπως aedi-um, arti-um κλπ.) (βλ. ἀνωτέρω 4, Β', α' καὶ β').

5) Ὅσα ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, σχηματίζουν συνήθως καὶ τὴν πληθυντικὴν αἰτιατικὴν εἰς -is (ἀντὶ εἰς -es) : civis-civis (= πολίτας), hostis-hostis (= πολεμίου), pars-partis (= μερίδας).

27. Ἀνώμαλα ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως

1) Bos βοῦς, bov-is, bov-i, bov-em, bos, bov-e. Plur. bov-es, bo-um, bubus (ἢ bobus) κλπ. (θ. bo- καὶ bov-).

2) caro (θηλ.) κρέας, carn-is κλπ. Plur. carn-es carn-ium, κλπ. (θ. caro- καὶ carn-).

3) iter (οὐδ.) πορεία, itinēr-is, itiner-i, iter, itiner-e. Plur. itiner-a, itiner-um, κλπ. (θ. iter- καὶ itiner-).

4) Juppīter Ζεὺς, Jov-is, Jov-i, Jov-em, Juppiter, Jov-e·

5) senex γέρων, sen-is, sen-i, κλπ. Plur. sen-es, sen-um, sen-ibus, κλπ. (θ. senec- καὶ sen-).

6) vis δύναμις (γεν. καὶ δοτ. ἐλλείπουν) acc. vim, abl. vi. Plur. vir-es, vir-ium, vir-ibus. κλπ. (26, 4, Β', β').

28. Τριτόκλιτα τῆς Λατινικῆς γλώσσης ἐκ τριτοκλίτων τῆς Ἑλληνικῆς — Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων (κυρίων ἢ προσηγορι-

κῶν), τῶν προερχομένων ἐξ Ἑλληνικῶν τριτοκλίτων, τινὰ μὲν κλίνονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν τῆς Λατινικῆς γλώσσης· π. χ. Plato Πλάτων, Platōn-is, Platon-i, Platon-em κλπ. (ὡς sermo, sermōn-is, κλπ., § 24, Α' 1).

Ἄρκετὰ ὅμως τοιαῦτα ὀνόματα εἰς τινὰς πτώσεις σχηματίζουν τύπους παρομοίους μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τῆς Ἑλληνικῆς. Οὕτω π.χ. aer ἀήρ, aether αἰθήρ, Marāthon Μαραθῶν — acc. aer-**a**, aethēr-**a**, Marāthon-**a**, κλπ. Cyclops·Κύκλωψ, acc. Cyclōpa Κύκλωπα, Cyclōpes Κύκλωπες, acc. Cyclōp-**as**.

4. Τετάρτη κλίσις (Declinatio quarta)

29. Ἡ τετάρτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ εἰς -us (γεν. -us) καὶ οὐδέτερα εἰς -u (γεν. -us)· χαρακτηριστὴρ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος -u (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ἰ γ μ α τ α

(fructus καρπός, θ. fructu-, cornu κέρασ, θ. cornu-)

	Singularis		Pluralis	
Nom.	fruct-ūs	corn-ū	fruct-ūs	corn-ūā
Gen.	fruct-ūs	corn-ūs	fruct-ūūm	corn-ūūm
Dat.	fruct-ūī	corn-ū	fruct-ībus	corn-ībus
Acc.	fruct-ūm	corn-ū	fruct-ūs	corn-ūā
Voc.	fruct-ūs	corn-ū	fruct-ūs	corn-ūā
Abl.	fruct-ū	corn-ū	fruct-ībus	corn-ībus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ fructus τὰ : sensus αἴσθησις, senātus γερουσία, exercītus στρατός, equitātus ἵππικόν, peditātus πεζικόν, impētus ἔφοδος, κλπ., (τὰ θηλυκὰ) acus βελόνη, manus χεῖρ, κλπ.

β') κατὰ τὸ cornu τὰ : genu γόνυ, veru ὀβελός, κλπ.

30. Διάφορος σχηματισμὸς πτώσεῶν τινῶν. — Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως :

1) τὴν **δοτικὴν** τοῦ **ἐνικοῦ** τὴν σχηματίζουν ἐνίστε καὶ τὰ εἰς -us (διὰ συναϊρέσεως τοῦ -ui εἰς -u), ὅπως τὰ οὐδέτερα, senatu (senatui)·

2) τὴν **δοτικὴν** (καὶ ἀφαιρετικὴν) τοῦ **πληθυντικοῦ** τὴν σχηματίζουν εἰς -ibus (ἀντὶ εἰς -ibus) τὰ ὀνόματα artus ἄρθρον (πληθ. artus, τὰ μέλη τοῦ σώματος) καὶ tribus τριτῦς: artūbus, tribūbus· τὰ δὲ ὀνόματα lacus λίμνη καὶ portus λιμὴν εἰς τὴν πτώσει ταύτην διαφοροῦνται: lacibus καὶ lacubus, portibus καὶ portubus·

3) τὸ ὄνομα domus (οἶκος) ἔχει καὶ τινες τύπους κατὰ τὴν δευτέραν κλίσειν (κανονικῶς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ): Sing. domus-domus, domui, domum, domus. Plur. domus, domuum (καὶ **domorum**), domibus, **domos**, domus, domibus.

Σημείωσις. Ὑπάρχει καὶ τύπος (τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ὡς τοπικῆς) domi, πάντοτε ὡς ἐπίρρημα (=οἶκοι).

31. Ἐκ τῶν εἰς -us ληγόντων ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως **θηλυκά** εἶναι **μόνον** τὰ acus βελόνη, domus οἶκος, idus (-uum, πληθυντικοῦ **μόνον**) αἱ εἰδοί, manus χεῖρ, portūcus στοὰ καὶ tribus τριτῦς.

5. Πέμπτη κλίσις (Declinatio quinta)

32. Ἡ πέμπτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκά **μόνον**, λήγοντα εἰς -es (γεν. eī ἢ eī): χαρακτηρ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος e- (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ἰ γ μ α τ α

(dies ἡμέρα, θ. die-, res πρᾶγμα, θ. re-, species ὄψις, θ. specie-)

	Singularis			Pluralis		
Nom.	diēs	rēs	speciēs	diēs	rēs	speciēs
Gen.	diēī	rēī	speciēī	diērum	rērum	—
Dat.	diēī	rēī	speciēī	diēbus	rēbus	—
Acc.	diēm	rēm	speciēm	diēs	rēs	speciēs
Voc.	diēs	rēs	speciēs	diēs	rēs	speciēs
Abl.	diē	rē	speciē	diēbus	rēbus	—

Σημείωσις. Τὸ e τῆς παραληγοῦσης εἰς τὴν γενικὴν καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἶναι μακρὸν μέν, ἂν προηγῆται αὐτοῦ φωνῆν (diēi, speciēi) παρὰ τὸν κανόνα (§ 6, 1, Σημ.), βραχὺ δέ, ἂν προηγῆται αὐτοῦ σύμφωνον (rēi, fidēi).

33. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς πέμπτης κλίσεως

1) τὸν **πληθυντικὸν ἀριθμὸν πλήρη** τὸν σχηματίζουν **μόνον**

τὸ dies ἡμέρα καὶ τὸ res πρᾶγμα. Τὰ ἄλλα ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ ἔχουν μόνον ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν ἢ δὲν ἔχουν καθόλου πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

2) **ἀρσενικοῦ γένους** εἶναι μόνον τὸ dies ἡμέρα (συνήθως) καὶ τὸ meridies μεσημβρία (πάντοτε). Τὸ dies εἶναι θηλυκοῦ γένους, ἰδίως ὅταν σημαίνει **χρόνον ἢ προθεσμίαν** : longa dies μακρὸς χρόνος, certa dies ὠρισμένη προθεσμία.

6. Ἀνώμαλα ὀνόματα

34. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης, ὅπως τῆς Ἑλληνικῆς, πολλὰ ὀνόματα εἶναι ἀνώμαλα, ἤτοι :

1) **ἑτερογενῆ** (heterogenĕa)· τοιαῦτα εἶναι
 frenum-*i* χαλινὸς Plur. frena καὶ freni (ἄρσ.)
 iocus-*i* παιδιὰ (παιχνίδι) » iocī καὶ ioca (οὐδ.)
 locus-*i* τόπος » loci καὶ loca (οὐδ.)
 (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ δεσμός - οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά, κλπ.)

2) **ἑτερόκλητα** (heteroclitā)· τοιαῦτα εἶναι :
 iugerum-*i* πλέθρον, Plur. iuger-a, -um, -ibus, κατὰ τὴν γ' κλίσιν·
 vas, vas-*is* ἀγγεῖον, Plur. vas-a, -orum, -is, κατὰ τὴν β' κλίσιν·
 requies -ētis ἡσυχία, Sing. acc. καὶ requiem, abl. requie, κατὰ τὴν ε' κλίσιν·

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὰ ficus, -*i* συκὴ καὶ laurus, -*i* δάφνη (τῆς β' κλίσεως, § 17) ἔχουν ἐκ τῆς δ' κλίσεως τὰς πτώσεις τὰς ληγούσας εἰς -us καὶ -u.

3) **ἀφθονοῦντα** (abundantia), ἤτοι ὀνόματα κλινόμενα
 α') κατὰ δύο διάφορα γένη, ὡς

baculum - <i>i</i>	καὶ baculus - <i>i</i>	βακτηρία
callum - <i>i</i>	καὶ callus - <i>i</i>	τύλος (ὁ κάλος)
clipeus - <i>i</i>	καὶ clipeum - <i>i</i>	ἀσπίς
pileus - <i>i</i>	καὶ pileum - <i>i</i>	πῖλος

(πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ ζυγὸς καὶ τὸ ζυγόν, κλπ.)·

β') κατὰ δύο διαφόρους κλίσεις, ὡς
 materia -ae καὶ materies -ei ὕλη
 elephans -antis καὶ elephantus -i ἐλέφας
 plēbs, plēbis καὶ plēbes -bēi ὁ λαὸς (οἱ πληβεῖοι)·

γ') κατὰ διάφορον γένος ἅμα καὶ κλίσιν, ὡς
 alimonia -ae καὶ alimonium -i τροφή
 tapētum -i καὶ tapes -ētis τάπητες
 conātum -i καὶ conātus -us ἀπόπειρα
 penum -i καὶ penus -ōris (οὐδ.) καὶ penus - us (θηλ.)
 τροφή'

4) ἔλλειπτικά (defectiva)· ταῦτα εἶναι :

α') ἔλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν (singularia tantum)· τοιαῦτα εἶναι, κανονικῶς, τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, οἷον πόλεων, ποταμῶν, ὀρέων κ.τ.π., ὡς Sulla Σύλλας, Roma Ῥώμη, Carthāgo Καρχηδών, Tiberis Τίβερις, Aethna Αἴτνα κλπ., τὰ ὀνόματα ἀφηρημένων ἐννοιῶν, ὡς iustitia δικαιοσύνη, pietas εὐσέβεια κλπ., τὰ ὀνόματα τῶν φυσικῶν σωμάτων ἢ φαινομένων, ὡς sol ἥλιος, luna σελήνη, hiems χειμῶν, ver ἔαρ κλπ., τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων, ὡς aurum χρυσός, argentum ἄργυρος, aes χαλκός, κλπ.

β') μόνον πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ (pluralia tantum)· τοιαῦτα κανονικῶς εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν λαῶν ἢ ἐθνῶν, ὡς Sabīni οἱ Σαβῖνοι, Aedūi οἱ Αἰδουοί, Galli οἱ Γαλάται κλπ., συγκροτημάτων νήσων ἢ ὀρέων, ὡς Baleāres αἱ Βαλεαρίδες (νῆσοι), Alpes αἱ Ἄλπεις κλπ., πόλεων τινῶν, ὡς Athēnae Ἀθῆναι, Puteōli οἱ Ποτίολοι (πόλις) κλπ., ἑορτῶν, ὡς Bacchanalia τὰ Διονύσια, Saturnalia τὰ Κρόνια, κλπ.

Pluralia tantum, ἤτοι εὐχρηστα μόνον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, εἶναι, ἐκτὸς ἄλλων, τὰ ἐξῆς συνηθέστατα ὀνόματα :

arma -orum ὄπλα	supĕri -orum οἱ ἄνω θεοὶ
moenia -ium τείχη	infĕri -orum οἱ κάτω θεοὶ
insidiae -arum ἐνέδρα	manes -ium αἱ ψυχαὶ (τῶν νεκρῶν)
spolia -orum λάφυρα	divitiae -arum ὁ πλοῦτος
indutiae-arum ἀνακωχή	tēnēbrae -arum τὸ σκότος
idus -uum αἱ εἶδοι (§31)	fauces -ium ὁ λάρυξ (26,4,Β',β')
libĕri -orum τὰ τέκνα (§17)	viscĕra -um τὰ σπλάγχχνα
postĕri -orum οἱ ἀπόγονοι	nuptiae -arum ὁ γάμος
maiōres -um οἱ πρόγονοι	exsequiae-arum ἡ ἐκφορά.

Σημείωσις. Ὀνόματά τινα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν μεταβάλλου σημασίαν, ὡς

Ένικος

aedes, -is ναός
aqua, -ae ύδωρ
auxilium, -i βοήθεια
castrum, -i (ή μάλλον castellum, -i) φρούριον
copia, -ae άφθονία
impedimentum, -i κώλυμα
littera, -ae (γράμμα του αλφαβήτου)
opēra, -ae κόπος
rostrum, -i ράμφος ή έμβολον

Πληθυντικός

aedes, -ium οίκος
aquae, -arum λαματικά ύδατα.
auxilia, -orum έπικουρικών στρατεύματα
castra, -orum στρατόπεδον
copiae, -arum στρατεύματα
impedimenta, -orum άποσκευαί
litterae, -arum έπιστολή, συγγράμματα κλπ.
opērae, -arum έργάται
rostra, -orum τὸ δημόσιον βήμα (έν τῇ 'Ρωμαϊκῇ άγορᾷ).

Β') έλλειπτικά **κατά πτώσιν** (defectiva casibus)· τοιαῦτα συνήθη εἶναι τὰ έξής :

dicis (γεν. ένικ.), εὔχρηστον εἰς τὰς φράσεις dicis causā και dicis gratia νόμου χάριν (= για τὸν τύπο).

fas ὅσιον και **nefas** άνόσιον, εὔχρηστον μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικήν του ένικοῦ.

fors τύχη, εὔχρηστον προσέτι εἰς τὴν ένικήν άφαιρετικήν forte κατά τύχην.

infitias (αἰτ. πληθ.), εὔχρηστον εἰς τὴν φράσιν infitias ire άρνείσθαι.

pondo (άφαιρετ. ένικ.) τὸ βάρος, εὔχρηστον εἰς φράσεις οἷαι αἱ έξής : uncia pondo μία οὔγγία (τὸ βάρος), corōna aurea pondo ducentum (librarum, § 15, 2) στέφανος χρυσοῦς (τὸ βάρος) διακοσίων λιτρῶν.

sponde (άφαιρ. ένικ. του άχρήστου ὀνόματος spons, θηλ.), εὔχρηστον ἰδίᾳ εἰς τὰς φράσεις meā, (tuā, suā) sponte τῇ έμῇ (τῇ σῇ, τῇ αὐτοῦ) βουλήσει.

vicis (γεν. ένικοῦ του άχρήστου vix ή vicis έναλλαγή), εὔχρηστοι προσέτι ή αίτιατική vicem, ή άφαιρετική vice και του πληθυντικοῦ ή ὀνομαστική και ή αίτιατική vices και ή άφαιρετική vicibus (βλ. και § 27, 6 [vis]).

5) **"Ακλιτα** (indeclinabilia)· τοιαῦτα εἶναι τὸ instar (οὐδ. ὀνομ. και αἰτ. ένικ.) εἶδος-μορφή, mane (οὐδ. ὀνομ. αἰτ. και άφαιρ. ένικ.) πρωία και secus (οὐδ. ὀνομ. και αἰτ.) γένος-φύλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Τ Α Ε Π Ι Θ Ε Τ Α

35. Τὰ ἐπίθετα (adiectīva) καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἶναι :

- 1) τρικατάληκτα, ὡς alt-us, alt-a, alt-um ὑψηλός, -ή, -όν·
celer, celēr-is, celēr-e ταχύς, -εῖα, -ύ·
- 2) δικατάληκτα, ὡς fort-is, fort-is, fort-e δυνατός, -ή, -όν·
- 3) μονοκατάληκτα, ὡς felix εὐτυχής, -ής, -ές.

36. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων

1) Τὰ **τρικατάληκτα** εἶναι :

α') **δευτερόκλιτα**, ἦτοι ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα κλίνονται εἰς μὲν τὸ ἄρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κατὰ τὴν β' κλίσιν, εἰς δὲ τὸ θηλυκὸν κατὰ τὴν α', ὡς long-us, long-a, long-um μακρός, -ά, -όν· liber, libēra, libēr-um ἐλεύθερος, -α, -ον·

β') **τριτόκλιτα**, ἦτοι ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα κλίνονται καὶ εἰς τὰ τρία γένη κατὰ τὴν γ' κλίσιν, ὡς celer, celēr-is, celēr-e ταχύς, -εῖα, -ύ, acer, acr-is, acr-e ὀξύς, -εῖα, -ύ.

2) Τὰ **δικατάληκτα** καὶ τὰ **μονοκατάληκτα** ἐπίθετα εἶναι παντα τριτόκλιτα, ὡς facil-is (ἄρσ. καὶ θηλ.), facil-e (οὐδ.) εὐκόλος, -ον, felix (ἄρσ. θηλ. καὶ οὐδ.) εὐτυχής, -ές.

Δικατάληκτα εἶναι πάντα τὰ ἐπίθετα συγκριτικοῦ βαθμοῦ, ὡς altī-or (ἄρσ. καὶ θηλ.), alt-īus (οὐδ.) ὑψηλότερος.

1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα

37. Τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα λήγουν :

- 1) εἰς - us, - a - um : bon-us, bon-a, bon-um ἀγαθός, -ή, -όν·
- 2) εἰς -er, -(er)a, -(er) um : liber, libēr-a, libēr-um, ἐλεύθερος, -α, -ον, niger, nigr-a, nigr-um μέλας, -αινα, -αν.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Μοναδικόν, λήγον εἰς -ur -ura -urum, εἶναι τὸ satur, satūra, satūrum πλήρης, -ες.

38. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἐπιθέτων

α') bonus ἄγαθός

	Singularis				Pluralis	
Nom.	bōn-ūs	bon-ā	bōn-ŭm	bōn-ī	bon-ae	bon-a
Gen.	bon-ī	bon-ae	bon-ī	bon-ōrum	bon-ārum	bon-ōrum
Dat.	bon-ō	bon-ae	bon-ō		bon-īs	
Acc.	bon-ŭm	bon-ām	bon-ŭm	bon-ōs	bon-ās	bon-ā
Voc.	bon-ě	bon-ā	bon-ŭm	bon-ī	bon-ae	bon-ā
Abl.	bon-ō	bon-ā	bon-ō		bon-īs	

β') liber ἐλεύθερος

	Singularis				Pluralis	
Nom.	liber	libēr-ā	libēr-ŭm	libēr-ī	libēr-ae	libēr-ā
Gen.	liber-ī	liber-ae	liber-ī	liber-ōrum	liber-ārum	liber-ōrum
Dat.	liber-ō	liber-ae	liber-ō		liber-īs	
Acc.	liber-ŭm	liber-ām	liber-ŭm	liber-ōs	liber-ās	libēr-ā
Voc.	liber	liber-ā	liber-ŭm	liber-ī	liber-ae	liber-ā
Abl.	liber-ō	liber-ā	liber-ō		liber-īs	

γ') niger μέλας

	Singularis				Pluralis	
Nom.	nigēr	nigr-ā	nigr-ŭm	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ā
Gen.	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ī	nigr-ōrum	nigr-ārum	nigr-ōrum
Dat.	nigr-ō	nigr-ae	nigr-ō		nigr-īs	
Acc.	nigr-ŭm	nigr-ām	nigr-ŭm	nigr-ōs	nigr-ās	nigr-ā
Voc.	niger	nigr-ā	nigr-ŭm	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ā
Abl.	nigr-ō	nigr-ā	nigr-ō		nigr-īs	

Κατὰ τὸ **bonus**, **-a**, **-um** κλίνονται καὶ τὰ **malus**, **-a**, **-um** κακός, **magnus**, **-a**, **-um** μέγας, **parvus**, **-a** **-um** μικρός κ. ἄ.

Κατὰ τὸ **liber** κλίνονται τὰ ἐπίθετα **asper** (-ēra, -ērūm) τραχύς, **miser** ἄθλιος, **tener** τρυφερός, τὰ σύνθετα τὰ λήγοντα εἰς **-fer** ἢ **-ger**, ὡς **frugifer** (fēra, -fērūm) καρποφόρος, **romifer** ὀπωροφόρος, **armiger** ὀπλοφόρος κλπ. καὶ τὸ **manaδικὸν satur**, **satūra**, **satūrūm** πλήρης. Ταῦτα εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἔχουν ἀποβάλλει τὴν κατάληξιν (-us καὶ -e). Οὕτως ἐκ τοῦ **liber-us** προήλθε τὸ **liber**, ἐκ τοῦ **miser-us** τὸ **miser** κλπ. (βλ. § 17 **puer** καὶ § 18).

Κατὰ τὸ **niger** κλίνονται τὰ ἐπίθετα **aeger** (-gra, -grum) ἄρρωστος, **creber** (-bra, -brum) πυκνός, **pulcher** (-chra, -chrum) ὠραῖος, **ruber** (-bra, -brum) ἐλεύθερος, **sacer** (-cra, -crum) ἱερός κ.ἄ. Καὶ ταῦτα εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἔχουν ἀποβάλλει τὴν κατάληξιν (-us, -e), μετὰ δὲ τὴν ἀποβολὴν τῆς καταλήξεως εἰς τὰς πτώσεις ταύτας ἀνέπτυξαν ἐν **e** βραχὺ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος **r**. Οὕτως ἐκ τοῦ **niger-us** προῆλθε τὸ **nigr-** καὶ εἶτα **nig-e-r**, ἐκ τοῦ **sacr-us** τὸ **sacr-** καὶ εἶτα **sac-e-r** κλπ. (βλ. § 17 ager καὶ § 18).

2. Τριτόκλιτα ἐπίθετα

39. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα λήγουν :

- 1) τὰ τρικατάληκτα εἰς -er, -(e)ris, -(e)re.
- 2) τὰ δικατάληκτα εἰς -is, -e, τὰ δὲ συγκριτικὰ εἰς -ior, ius.
- 3) τὰ μονοκατάληκτα, πολλὰ μὲν εἰς **x**, ὡς **audax** τολμηρός, **rapax** ἀρπακτικὸς, **felix** εὐτυχῆς κλπ., ἄλλα δὲ εἰς -l, -r, -es, -us, -ns, κλπ., ὡς **vigil** (-gĭlis) ἀγρυπνος, **pauper** (-pĕris) πέννης, **dives** (-vĭtis) πλούσιος, **vetus** (-tĕris) παλαιός, **prudens** (-entis) συνετὸς κλπ.

Σημείωσις. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι κυρίως ἢ δικατάληκτα ἢ μονοκατάληκτα, ὅσα δὲ ἐξ αὐτῶν ἐμφανίζονται ὡς τρικατάληκτα (ἦτοι τὰ εἰς **er**), ἦσαν καὶ ταῦτα δικατάληκτα (**celĕr-is** ἀρσ. καὶ θηλ., **celĕr-e** οὐδ., **acr-is** ἀρσ. καὶ θηλ. **acr-e** οὐδ.), ἀλλ' ἀπέβαλον κατόπιν τὴν κατάληξιν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς (-is), καὶ ὅσα πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος **r** εἶχον ἄλλο σύμφωνον, ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ **r** ἐν **e** βραχὺ. Οὕτως ἐκ τοῦ **acr-is** προῆλθε τὸ **acr-** καὶ εἶτα **ac-e-r**. (Πρβλ. § 38, **liber** καὶ **niger**).

40. Παραδείγματα τριτοκλίτων ἐπιθέτων >>

Α'. Τρικατάληκτα

(**celer** ταχύς, **acer** ὀξύς)

Singularis

Nom.	celer	celĕris	celĕre	acer	acris	acre
Gen.		celeris			acris	
Dat.		celeri			acri	
Acc.	celerem	celerem	celere	acrem	acrem	acre
Voc.	celer	celeris	celere	acer	acris	acre
Abl.		celeri			acri	

Pluralis

Nom.	celēres	celēres	celeria	acres	acres	acria
Gen.		celerium			acrium	
Dat.		celeribus			acribus	
Acc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Voc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Abl.		celeribus			acribus	

Κατὰ τὸ **acer** κλίνονται τὸ celēber (-bris, -bre) ὀνομαστός, salūber ὑγιεινός, equēster (-stris, -stre) ἵππικός, pedester πεζικός κ. ἄ. Τὸ celer εἶναι μοναδικόν (§ 39, 3, Σημ.).

B'. Δικατάληκτα

(facilis εὐκολος, altior ὑψηλότερος)

Singularis

		Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.
Nom.	facilis		facile	altior	altius
Gen.		facilis		altiōris	
Dat.		facili		altiōri	
Acc.	facilem		facile	altiōrem	altius
Voc.	facilis		facile	altior	altius
Abl.		facili		altiōr-e	

Pluralis

Nom.	faciles	facilīa	altiōres	altiōr-a
Gen.		facilīum		altiōr-um
Dat.		facilībus		altior-ibus
Acc.	faciles	facilia	altiōres	altiōr-a
Voc.	faciles	facilia	altiōres	altiōra
Abl.		facilibus		altior-ibus

Κατὰ τὸ **facilis** κλίνονται τὰ : difficilis δύσκολος, similis ὅμοιος, dissimilis ἀνόμοιος, fertilis εὐφορος, fortis ἰσχυρός, gravis βαρὺς κ. ἄ.

Κατὰ τὸ **altior, -us** κλίνονται πάντα τὰ συγκριτικά (περὶ τῶν ἰσχυρῶν βλ. κατωτέρω).

Γ'. Μονοκατάληκτα

(felix εὐτυχής, prudens συνετός)

Singularis

	Ἄρσ. θηλ.	καὶ οὐδ.	Ἄρσ. θηλ.	καὶ οὐδ.
Nom.	fēlix		prūdēns	
Gen.	felicīcis		prudentis	
Dat.	felicī		prudentī	
Acc.	felicēem	felix	prudentēem	prudens
Voc.	felix	felix	prudens	prudens
Abl.	felicī		prudentī	

Pluralis

Nom.	felicēs	felicīa	prudentēs	prudentīa
Gen.	felicīum		prudentīum	
Dat.	felicibus		prudentibus	
Acc.	felicēs	felicīa	prudentēs	prudentīa
Voc.	felicēs	felicīa	prudentēs	prudentīa
Abl.	felicibus		prudentibus	

Κατὰ τὸ **felix** κλίνονται τὰ : atrox (atrōcis) σκληρός, ferox ἄγριος, audaux (audācis) τολμηρός, rapax ἀρπακτικὸς κ.ἄ.

Κατὰ δὲ τὸ **prudens** κλίνονται τὰ : ingens ὑπερμεγέθης, vehēmens σφοδρός, sapiens σοφός, elegans κομψός κ. ἄ.

41. Παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα.—Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς **-i**, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς **-ium** καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ **τοῦ οὐδετέρου** εἰς **-ia** : celer-celerī-cele-ri-um-celerīa, gravis-gravī-gravium-gravīa, felix-felicī-felicium-felicīa (βλ. § 26, 2, β' καὶ γ' καὶ Σημ.).

Ἐξαίρουνται καὶ

1) ἔχουν κανονικῶς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς **-e**, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς **-um** καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ **τοῦ οὐδετέρου** εἰς **-a** :

α) τὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα, ὡς altior, altius-altiore, altiorum, altiora :

Σημείωσις. Τὰ ἀνώμαλα παραθετικά plūres (πλείονες) καὶ complūres (ἀμπόλλοι) ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium : (plures, plura) plurium, (complures, complura) complurium.

β) τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα compos (-ōtis) ἐγκρατής, dives (-vītis) πλούσιος, particeps (-cīpis) μέτοχος, pauper (-pēris) πένης, princeps (-cīpis) πρῶτος, superstes (-stītis) ἐπιζῶν καὶ vetus (-teris) παλαιός : divitē-divitum, - veterē-veterum-vetera. (Ἐκ τῶν προηγουμένων ἑπτὰ μονοκατάληκτων ἐπιθέτων μόνον τὸ vetus σχηματίζει πληθυντικὸν τοῦ οὐδετέρου vetera, καὶ τὸ dives, κατὰ ἀπλολογίαν, ditia ἀντὶ divitia)·

2) ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -um (καίτοι ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -i) τὰ ἐπίθετα inops (-ōpis) ἐνδεής καὶ memor (-ōris) μνήμων : (inōri) inōrum, (memori) memōrum

3. Ἀνώμαλα ἐπίθετα

42. Ἐκ τῶν ἀνωμάτων ἐπιθέτων ἄξια σημειώσεως εἶναι :

1) μερικὰ ἑλλειπτικά ἢ ἄκλιτα (πρβλ. § 34, 4 καὶ 5)· καὶ τοιαῦτα συνήθη εἶναι :

(ceterus), cetēra, cetērum ὁ ἕτερος, ὁ λοιπός. Τὴν ἄχρηστον ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἀναπληροῖ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ reliquus, ὁ λοιπός·

frugi συνετός, ἄκλιτον. (Κυρίως ἐνικὴ δοτικὴ τοῦ ὀνόματος frux καρπός)·

nequam οὐτιδανός, ἄκλιτον·

potis ἢ pote δυνατός (ὡς ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ παντὸς γένους)· (sons), sontis ἔνοχος. Ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ ἄχρηστος·

2) μερικὰ abundantia (§ 34, 3, β'), ὡς

inanīmus, -a, -um καὶ inanīmis, -e ἄψυχος

inērmus, -a, -um καὶ inērmis, -e ἄοπλος

opulentus, -a, -um καὶ opūlens, (-ntis) πλούσιος

4. Αἰ μετοχαί

43. Αἰ μετοχαί (participia) λήγουν :

1) εἰς -us, -a, -um αἰ τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος καὶ αἰ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (ἢ ἀορίστου) : amatūr-us, amatūr-a, amatūr-

-um ἀγαπήσων,-ουσα,-ον' amāt-us, amāt-a, amāt-um ἡγαπημέ-
νος,-η,ον, (ἢ ἀπαπηθείς,-εῖσα,-έν)

Αὗται κλίνονται ὅπως τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 38, bonūs).

2) εἰς -ans (-antis) ἢ -ens (-entis) αἰ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνε-
στῶτος : amans (amant-is) ἀγαπῶν,-ῶσα,-ῶν, delens (delent-is)
καταστρέφων,-ουσα,-ον κλπ.

Αὗται κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσειν, ὡς τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθε-
τα εἰς -ns (§ 40 γ', prudens), ἀλλ' εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν λή-
γουν (ὅχι εἰς -i ἀλλὰ) εἰς -e : Tarquinio regnante τοῦ Ταρκυνίου
βασιλεύοντος, praesente medico παρόντος τοῦ ἱατροῦ.

Λήγουν ὅμως καὶ αἱ μετοχαὶ αὗται εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν
εἰς -i, ὅταν λαμβάνονται ὡς ἐπίθετα : in praesenti tempore ἐν τῷ
παρόντι χρόνῳ.

5. Τὰ παραθετικά

44. Τῶν ἐπιθέτων τῆς Λατινικῆς γλώσσης (ὅπως καὶ τῶν τῆς
Ἑλληνικῆς) διακρίνονται τρεῖς βαθμοὶ (gradus), ἦτοι

1) ὁ θετικὸς (gradus positivus) : altus,-a,-um ὑψηλός,-ή,-όν·

2) ὁ συγκριτικὸς (gradus comparativus) : altior, altius (§ 40,
β') ὑψηλότερος,-α,-ον.

3) ὁ ὑπερθετικὸς (gradus superlativus) : altissimus, altissi-
ma, altissimum ὑψηλότατος,-η,-ον.

45. Αἱ καταλήξεις τῶν παραθετικῶν εἶναι :

1) τοῦ συγκριτικοῦ -ior (ἀρσ. καὶ θηλ.), -ius (οὐδ.) καὶ

2) τοῦ ὑπερθετικοῦ -issimus, -issima, -issimum.

Αἱ καταλήξεις αὗται προστίθενται εἰς τὸ θέμα τοῦ θετικοῦ ἐπι-
θέτου (ἢ τῆς ἐπιθετικῆς μετοχῆς), τὸ ὁποῖον εὐρίσκομεν ἀφαιροῦντες
ἀπὸ τὴν ἐνικὴν γενικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ τὴν κατάληξιν -i ἢ -is· π. χ.
altus (γεν. alt-i) ὑψηλός —alt-ior, alt - ius, alt - issimus,
-a,-um (§ 40 β')·

longus (γεν. long-i) μακρὸς —long-ior, long-ius, long-issimus,
-a,-um·

brevis (γεν. brev-is) βραχὺς —brev-ior, brev-ius, brev-issimus,
-a,-um (§ 40, β')·

felix (γεν. felic-is) εὐτυχής —felic-ior, felic-ius, felic-issimus,
-a,-um (§ 40, γ')·

prudens (γεν. prudent-is) συνετός — prudent -ior, prudent-ius, prudent-issimus, -a, -um.

46. Ἐκ τῶν παραθετικῶν :

1.) τὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα εἶναι δικατάληκτα τριτόκλιτα (βλ. § 40, β').

2.) τὰ ὑπερθετικὰ ἐπίθετα εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (βλ. § 38, bonus).

47. Διάφορος σχηματισμός παραθετικῶν.—1.) Ἐξ ἐπίθετα εἰς -ilis, ἤτοι τὰ facilis εὐκόλος, difficilis δύσκολος, similis ὅμοιος, dissimilis ἀνόμοιος, humilis ταπεινός καὶ gracilis ραδινός, σχηματίζουν τὸ ὑπερθετικὸν διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ θέμα αὐτῶν (ὄχι τῆς καταλήξεως -issimus, ἀλλὰ) τῆς καταλήξεως -ilimus, ὡς

facilis (γεν. facil-is) —facil-ior, facil-ius, facil-limus,
-a,-um.

similis (γεν. simil-is) —simil-ior, simil-ius, simil-limus,
-a,-um.

humilis (γεν. humil-is)—humil-ior, humil-ius humil-limus,
-a,-um.

gracilis (γεν. gracil-is)—gracili-ior, gracil-ius, gracil-limus,
-a,-um.

(ἀλλὰ nobilis εὐγενής —nobilior, nobilissimus κλπ.).

2.) Τὰ εἰς -er (εἴτε δευτερόκλιτα εἴτε τριτόκλιτα) ἐπίθετα σχηματίζουν τὸν ὑπερθετικὸν αὐτῶν διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως -rimus εἰς αὐτὴν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ :

pulcher (γεν. pulchr-i) ὠραῖος —pulchr-ior, pulchr-ius,
pulchr-rimus,-a,-um

acer (γεν. acr-is) ὀξύς —acr-ior, acr-ius,
acer-rimus,-a,-um

pauper (γεν. pauper-is) πένης —pauper-ior, pauper-ius,
pauper-rimus,-a,-um.

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἐπίθετον velus παλαιός (γεν. veter-is) σχηματίζει ὑπερθετικὸν εἰς -rimus : veter-rimus. Τοῦ δὲ ἐπιθέτου maturus ὥριμος, ὑπερθετικὸν εἶναι maturissimus καὶ maturrimus.

48. Τὰ ἐπίθετα τὰ λήγοντα εἰς -dicus, -volus, -ficus (ἤτοι τὰ σύνθετα τὰ ἔχοντα δεύτερον συνθετικὸν ἐν τῶν ρημάτων dico λέγω,

facio ποιῶ, volo θέλω) σχηματίζουν τὰ παραθετικά των εἰς -entior, -entissimus, ὡς

maledīcus (γεν. maledic-i) κακολόγος,

maledic - entior, -entius, maledic - entissimus, -a, -um.

magnificus (γεν. magnific-i) μεγαλοπρεπής,

magnific - entior, -entius, magnific - entissimus, -a, -um.

benevōlus (γεν. benevol-i) εὐμενής,

benevol - entior, -entius, benevol - entissimus, -a -um.

Σημείωσις. Ὅμοίως σχηματίζονται τὰ παραθετικά καὶ τοῦ ἐπιθέτου providus (γεν. provid-i) προορατικός (provid - entior, provid - entissimus). Ὁ δὲ τοιοῦτος σχηματισμὸς τῶν ἀνωτέρω παραθετικῶν εἶναι κανονικός, διότι θετικά αὐτῶν ἀρχῆθεν ἦσαν maledīcens, magnificens, benevōlens, providens. Τοῦ δὲ ἐπιθέτου dives πλούσιος (τοῦ ὁποῦ ἢ γενική εἶναι. divit - is, ἀλλὰ καὶ dit - is, κατὰ συγκοπήν) παραθετικά εἶναι divit - ior καὶ dit - ior, divit - issimus καὶ dit - issimus.

49. Ἀνώματα παραθετικά

bonus ἀγαθός — melīior, - ius ἀμείνων — optīm - us - a, - um ἄριστος.

malus κακός — peior, peius χείρων — pessim - us, - a, - um χείριστος.

magnus μέγας — maior, maius μείζων — maxim - us, - a, - um μέγιστος.

parvus μικρός — minor, minus ἐλάσσων — minim - us, - a, - um ἐλάχιστος.

multi, - ae, - a, πολλοὶ — plures, plura πλείονες — plurim - i, - ae, - a πλεῖστοι (§41, 1, α', Σημ.)

multum πολὺ — plus πλεῖον — plurimum πλεῖστον.

Σημείωσις. Τῶν ἀκλίτων ἐπιθέτων frugi συνετός καὶ nequam οὐτιδανός (§ 42, 1) παραθετικά εἶναι τοῦ μὲν frugi: frugal - ior, frugal - ius, frugal - issimus, - a, - um, τοῦ δὲ nequam, nequior, nequius, nequissimus, - a, - um.

50. Ἐπίθετα ἑλλειπτικά ὡς πρὸς τοὺς βαθμοὺς παραθέσεως (defectiva gradibus).— Στεροῦνται ὅλως παραθετικῶν (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) τὰ ἐπίθετα τὰ δηλοῦντα ποιότητα ἢ ιδιότητα, ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ παρουσιάξῃ διαφόρους βα-

θμούς, ὅπως εἶναι τὰ δηλοῦντα ὕλην, ὡς aureus χρυσοῦς, ferrēus σιδηροῦς, τόπον ἢ χρόνον, ὡς marinus θαλάσσιος, nocturnus νυκτερινός, μέτρον, ὡς bipes δίπους, triennis τριετής, συγγένειαν ἢ καταγωγὴν, ὡς paternus πατρικός, fraternus ἀδελφικός, romānus ῥωμαϊκός, τὰ δηλοῦντα ἀπόλυτόν τι ἢ ἄρνησιν, ὡς mortālis θνητός, omnīpōtens παντοδύναμος, immortalis ἀθάνατος, insōmnis ἄυπνος κλπ.

2) **Στεροῦνται θετικοῦ** προπάντων παραθετικά ἐπίθετα γινόμενα ἐκ προθέσεων ἢ ἐπιρρημάτων (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) :

(citra ἐντεῦθεν, ἐντὸς)	—citerior ἐγγύτερος,	citīmus ἐγγύτατος
—	—deterior χείρων,	deterrīmus χείριστος
(intra ἔνδον)	—interior ἐνδότερος	intīmus ἐνδότατος
(πρβλ. Ἑλλην. ὠκύς)	—ocior ταχύτερος,	ocissīmus ταχύτατος
(prae πρὸ, ἐμπρὸς)	—prior πρότερος,	prīmus πρῶτος
(prope ἐγγύς)	—propior ἐγγύτερος,	proxīmus ἐγγύτατος
(πρβλ. potis, § 42)	—potior κρείστων,	potissīmus κράτιστος
(ultra πέραν)	—ulterior ὁ πέραν,	ultīmus ἔσχατος

3) **Στεροῦνται τοῦ ἑτέρου τῶν παραθετικῶν, ἤτοι**

α') τοῦ συγκριτικοῦ , τὰ ἐπίθετα		
falsus ψευδής		falsissimus ψευδέστατος
novus νέος	(recentior ἐκ τοῦ recens,	
	πρόσφατος)	novissimus ἔσχατος
sacer ἱερός	(sanctior ἐκ τοῦ sanctus)	sacerrimus ἱερώτατος
vetus παλαιός	(vetustior ἐκ τοῦ vetus-	
	tus)	veterrimus παλαιότατος

καὶ ἄλλα τινά:

β') τοῦ ὑπερθετικοῦ , τὰ ἐπίθετα		
alācer εὐθυμος	—alacrior εὐθυμότερος	
iunēnis νέος	—iunior νεώτερος	
senex γέρων	—senior πρεσβύτερος	

καὶ ἄλλα τινά:

51. Τέσσαρα ἐπίθετα, ἤτοι τὸ extērus ὁ ἔξω, infērus ὁ κάτω, supērus ὁ ἄνω καὶ postērus ὁ ἐπόμενος, ἔχουν δύο τύπους ὑπερθετικοῦ, ἤτοι ταῦτα εἶναι abundantia ὡς πρὸς τὸν ὑπερθετικόν (πρβλ. § 42, 2) :

exterus	exterior	ἐξώτερος,	extrēmus	καὶ	extīmus	ἐξώτατος
inferus	inferior	κατώτερος,	infīmus	καὶ	īmus	κατώτατος
superus	superior	ὑπέρτερος,	suprēmus	καὶ	summus	ὑπάτος ὑψιστος
posterus	posterior	μεταγενέστερος,	postrēmus	καὶ	postūmus	τελευταῖος.

52. Παραθετικά περιφραστικά.— Τὰ εἰς -us λήγοντα ἐπίθετα, ὅσα ἔχουν φωνῆν πρὸ τοῦ -us, σχηματίζουν κανονικῶς τὰ παραθετικά των περιφραστικῶς, ἤτοι τὸν μὲν συγκριτικὸν διὰ τοῦ magis (μᾶλλον) καὶ τοῦ θετικοῦ, τὸν δὲ ὑπερθετικὸν διὰ τοῦ maxime (μάλιστα) καὶ τοῦ θετικοῦ, ὡς

idone-us	ἐπιτήδειος,	—magis	idoneus,	maxime	idoneus
dubi-us	ἀμφίβηλος,	—magis	dubius,	maxime	dubius
vacu-us	κενός,	—magis	vacuus,	maxime	vacuus

(Πρβλ. τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά : φίλος, μᾶλλον φίλος, μάλιστα φίλος κλπ.).

Σημειώσεις. Τὰ λήγοντα εἰς -quus σχηματίζουν τὰ παραθετικά των κανονικῶς, ὡς antiquus ἀρχαῖος, antiquior, antiquissimus.

53. Παραθετικά ἐπιρρημάτων.— Καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν) ἐπιρρήματα σχηματίζοντα παραθετικά εἶναι προπάντων τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα, καθὼς καὶ τινὰ ἔχοντα τοπικὴν ἢ χρονικὴν σημασίαν.

Τῶν ἐξ ἐπιθέτων γινομένων ἐπιρρημάτων κανονικῶς συγκριτικὸν εἶναι ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν των σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπερθετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου μὲ τὴν κατάληξιν -e, ὡς

(rectus)	rectē	ὀρθῶς	—rectius	ὀρθότερον,	rectissim-ē	ὀρθότατα
(miser)	miserē	ἀθλίως	—miserius	ἀθλιώτερον,	miserim-ē	ἀθλιώτατα
(celer)	celeriter	ταχέως	—celerius	θᾶσσον,	celerrim-ē	τάχιστα
(acer)	acriter	ὀξέως	—acrius	ὀξύτερον,	acerrim-ē	ὀξύτατα

(gravis)	graviter	βαρέως	—gravius βαρύτερον,	gravissim-ē
(facilis)	facilē	εύκόλως	—facilius εύκολώτερον,	facillim-ē
				εύκολώτατα
(prudens)	prudenter	συνετώως	—prudēntius συνετώτερον, pru-	
			dentissim-ē συνετώτατα (§ 48)	
(bonus)	bēnē	εὖ	—melius ἄμεινον, optim-ē	ἄριστα
(malus)	mālē	κακῶς	—peius χεῖρον, pessim-ē	
				χείριστα
non multum ἢ paulum				
	(§ 50 ὀλίγον)		—minus ἥσσον, minim-ē	ἥκιστα
	(prope ἐγγύς)		—propius ἐγγύτερον, proxime	ἐγγύτατα
diu ἐπὶ πολὺν χρόνον			—diutius πλείονα χρόνον, diutis-	
			sime πλεῖστον χρόνον	
saepe πολλάκις			—saepius πλεονάκις, saepissime	πλειστάκις.

54. Ἄνωμαλα παραθετικά ἐπιρρημάτων

multum πολὺ,	plus πλέον,	plurimum	πλεῖστον
magnopere (ἢ	magno opere)		
μεγάλως,	magis μᾶλλον,	maxime	μάλιστα
—	deterius χεῖρον,	deterime	χείριστα
—	ocius θᾶσσον,	ocissime	τάχιστα
—	potius μᾶλλον,	potissimum	μάλιστα
(πρβλ. § 50, 2)	prius πρότερον,	primum ἢ primō	πρώτον
merito ἀξίως,		meritissimo	μάλιστα ἀξίως
nuper νεωστί,	(πρβλ. § 50, 3 α')	nuperrime	μόλις πρὸ ὀλίγου
satis ἀρκούντως,	satius κρεῖσσον,		
secus ἄλλως (nihilō) secius ἢ setius οὐδὲν ἥττον (πρβλ. § 50, 3, β').			

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ (PRONOMINA)

55. Ἀντωνυμίας ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει :

- 1) προσωπικὰς (pronomina personalia),
- 2) κτητικὰς (pronomina possessīva),
- 3) δεικτικὰς (pronomina demonstratīva),
- 4) ὀριστικὰς (pronomina determinatīva),
- 5) ἀναφορικὰς (pronomina relatīva),
- 6) ἐρωτηματικὰς (pronomina interrogatīva),
- 7) ἀορίστους (pronomina indefinīta).

Σημείωσις. Αὐτοπαθεῖς καὶ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίας δὲν ἔχει ἡ Λατινικὴ γλῶσσα. Τῶν δὲ ἀντωνυμιῶν καὶ ἄλλων λεκτικῶν μέσων γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ πρὸς ἐκφρασιν αὐτοπαθείας ἢ ἀλληλοπαθείας, θὰ ἴδωμεν ἐν τῷ Συντακτικῷ.

(56) Προσωπικαὶ ἀντωνυμιαὶ (§ 55, 1) εἶναι ἡ ego ἐγώ, tu σύ, sui (γενικῆς) οὗ, ἑαυτοῦ. Κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς :

Singularis

	(persona prima)	(persona secunda)	(persona tertia)
Nom.	egō	ἐγώ	tū σύ
Gen.	mēi	ἐμοῦ, μου	tūi σοῦ, σου sui οὗ, ἑαυτοῦ
Dat.	mihī	ἐμοί, μοι	tībi σοί, σοι sibi οἱ, ἑαυτῷ
Acc.	mē	ἐμέ, με	tē σέ, σε sē ἔ, ἑαυτὸν
Abl.	a mē = ὑπ' ἐμοῦ	a tē = ὑπὸ σοῦ	a sē = ὑφ' ἑαυτοῦ

Pluralis

Nom.	nōs	ἡμεῖς	vōs	ὑμεῖς	
Gen.	nōstri		vēstri,		
	nōstrum	ἡμῶν	vēstrum	ὑμῶν	sui σφῶν, ἑαυτῶν
Dat.	nōbis	ἡμῖν	vōbis	ὑμῖν	sibi σφίσι, ἑαυτοῖς
Acc.	nōs	ἡμᾶς	vōs	ὑμᾶς	sē σφᾶς, ἑαυτοῦς
Abl.	a nōbis = ὑφ' ἡμῶν		a vōbis = ὑφ' ὑμῶν		a sē = ὑφ' ἑαυτῶν

1) Ἡ ἑλλείπουσα ὀνομαστικὴ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (ὅπως εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν) ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὀνομαστικῆς μιᾶς, τῆς καταλλήλου ἐκάστοτε, τῶν δεικτικῶν ἢ ὀριστικῶν ἀντωνυμιῶν hic, ille, is, κλπ.

2) Ἐκ τῶν δύο τύπων τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου (nostri, nostrum -- vestri, vestrum) τοῦ μὲν λήγοντος εἰς -i τύπου χρῆσις γίνεται, ὅταν ἡ γενικὴ αὕτη εἶναι ἀντικειμενικὴ ἢ κτητικὴ, τοῦ δὲ λήγοντος εἰς -um, ὅταν ἡ γενικὴ αὕτη εἶναι διαιρετικὴ : amici memores **nostri** (vestri) sunt οἱ φίλοι μνημόνες ἡμῶν (ὑμῶν) εἰσιν· melior pars **nostri** immortalis est τὸ κρεῖττον ἡμῶν μέρος ἀθάνατόν ἐστι· ἀλλά : multi **nostrum** πολλοὶ (ἐξ) ἡμῶν, quis **vestrum**, τις (ἐξ) ὑμῶν.

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, πλὴν τοῦ τύπου tu καὶ τῶν τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου, ἐνισχύονται, ὅταν ὑπάρχῃ ἔμφασις ἢ ἀντιδιαστολή, διὰ τοῦ προσφύματος met : egō - met ἔγωγε, nōsmet ἡμεῖς γε-ἡμᾶς γε. tēmet σέ γε, sēmet ἑαυτόν γε. Ὁ δὲ τύπος tu ἐνισχύεται διὰ τοῦ προσφύματος tū : tūte σύγε. Τέλος οἱ τύποι me, te, se ἐνισχύονται διὰ διπλασιασμοῦ : mēmē ἐμέγε, tētē σέγε, sēsē ἑαυτόν γε.

57. Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 2) εἶναι αἱ ἐξῆς :

mēus,	mēa	mē-um	ἐμός, ἐμή, ἐμὸν
nostēr,	nostrā	nostrum	ἡμέτερος, -α, -ον
tū-us,	tūa,	tū-um	σός, σή, σὸν
vestēr,	vestrā,	vestrum	ὕμέτερος, -α, -ον
sū-us,	sū-a,	sū-um	ὁ, ἡ, τὸ ἑαυτοῦ, -ῆς, -οῦ, (ὁ ἰδικός του κλπ.) ὁ, ἡ, τὸ ἑαυτῶν, (ὁ ἰδικός των κλπ.).

Κλίνονται δὲ ὡς τριχατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (βλ. § 38, α' bonus καὶ γ' niger). Τοῦ ἀρσενικοῦ ὅμως meus κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ εἶναι mi (ἢ meus), ἦτοι ὁμοίᾳ μὲ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ, ὅποτε καὶ τὸ συνοδεῦον τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην ὄνομα λαμβάνεται κατ' ὀνομαστικὴν : mi fili υἰέ μου (§ 19, 3), meus oculus ὀφθαλμὸς μου.

Σημείωσις. 1. Καὶ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν οἱ τύποι ἐνισχύονται διὰ τοῦ προσφύματος -met ἢ τοῦ -pte: meāmet facta τὰ ἐμάγε κατορθώματα, suāpte manu διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρός.

Σημείωσις. 2. Ἐκ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν noster καὶ vester παράγονται τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα nostras (-alis) ἡμεδαπός, vestras (-atis). ὕμεδαπός (βλ. § 26, 4, Β', β').

58 Δεικτικά ἀντωνυμῖαι (§ 55, 3) εἶναι αἱ ἐξῆς :

1) hīc, haec, hōc (σχετικὴ μὲ τὸ ἀ' πρόσωπον) ὅδε, ἦδε, τότε, οὗτος, αὕτη τοῦτο·

2) istē, istā, istūd (σχετικὴ μὲ τὸ β' πρόσωπον) οὗτος, αὕτη, τοῦτο (αὐτός, αὐτή, αὐτό)·

3) ille, illa, illūd (σχετικὴ μὲ τὸ γ' πρόσωπον) ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο·

4) talis, tale τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτον (τριτόκλιτος δικατάληκτος, § 40 β')·

5) tantus, tanta, tantum τοσοῦτος, τσαύτη, τοσοῦτο—τηλικούτος, τηλικαύτη, τηλικούτο· (δευτερόκλιτος τρικατάληκτος, § 38, α')·

6) tōt (ἄκλιτος, πληθυντικῷ μόνον) τοσοῦτοι, τσαῦται, τσαῦτα·

7) tōt-īdem (ἐκ τοῦ toti = tot καὶ τοῦ dem: ἄκλιτος, πληθυντικῷ μόνον), ἕτεροι τοσοῦτοι κλπ. (ἄλλοι τόσοι κλπ.)·

Αἱ τρεῖς πρῶται κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Singularis

Nom.	hic	haec	hōc	istē	istā	istūd
Gen.		hūiūs	(προφ. hujus)		istiūs	
Dat.		hūic		—	istī	
Acc.	hunc	hanc	hōc	istum	istam	istūd
Abl.	hōc	hāc	hōc	istō	istā	istō

Pluralis

Nom.	hī	hae	haec	istī	istae	istā
Gen.	hōrum	hārum	hōrum	istōrum	istārum	istōrum
Dat.		hīs			istīs	
Acc.	hōs	hās	haec	istōs	istās	istā
Abl.		hīs			istīs	

Singularis

Pluralis

Nom.	illē	illā	illūd	illī	illae	illā
Gen.		illīus		illōrum	illārum	illōrum
Dat.		illī			illis	
Acc.	illum	illam	illūd	illōs	illās	illā
Abl.	illō	illā	illō		illis	

Σημείωσις. Οἱ τύποι οἱ λήγοντες εἰς s ἐνισχύονται προστιθεμένοι εἰς αὐτοὺς τοῦ προσφύματος ce: huiusce, hisce, hosce κλπ. (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. οὔτοσί, τουτοῦ κλπ.).

59. Ὅριστικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 4) εἶναι αἱ ἐξῆς :

1) *is, ěā, id* οὗτος, αὐτή, τοῦτο—αὐτός, αὐτή, αὐτό (σχετικὴ μὲ τὸ τρίτον πρόσωπον· βλ. καὶ § 56, 1).

2) *ipse, ipsā, ipsum* αὐτός, αὐτή, αὐτό
(ὁ ἴδιος, ἡ ἴδια, τὸ ἴδιον)

3) *idem, ěādem, idem* ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό
(ὁ ἴδιος, ἡ ἴδια, τὸ ἴδιον)

4) *alter, altēra, altērūm* ὁ ἕτερος, ἡ ἑτέρα, τὸ ἕτερον
(ὁ ἄλλος, ἡ ἄλλη, τὸ ἄλλο).

Κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς :

Singularis

Nom.	<i>is</i>	<i>ěā</i>	<i>id</i>	<i>ipse</i>	<i>ipsā</i>	<i>ipsum</i>
Gen.		<i>ěius</i> (πρφ. <i>ejus</i>)			<i>ipsius</i>	
Dat.		<i>ěi</i>			<i>ipsi</i>	
Acc.	<i>eum</i>	<i>eam</i>	<i>id</i>	<i>ipsum</i>	<i>ipsam</i>	<i>ipsum</i>
Abl.	<i>eō</i>	<i>eā</i>	<i>eō</i>	<i>ipsō</i>	<i>ipsā</i>	<i>ipsō</i>

Pluralis

Nom.	(<i>ěi</i>) <i>iī</i>	<i>eae</i>	<i>ěā</i>	<i>ipsi</i>	<i>ipsae</i>	<i>ipsā</i>
Gen.	<i>eōrum</i>	<i>eārum</i>	<i>eōrum</i>	<i>ipsōrum</i>	<i>ipsārum</i>	<i>ipsōrum</i>
Dat.		(<i>ěis</i>) <i>iīs</i>			<i>ipsis</i>	
Acc.	<i>ěōs</i>	<i>ěās</i>	<i>ěā</i>	<i>ipsōs</i>	<i>ipsās</i>	<i>ipsā</i>
Abl.		(<i>ěis</i>) <i>iīs</i>			<i>ipsis</i>	

Singularis

Pluralis

Nom.	<i>idem</i>	<i>ěādem</i>	<i>idem</i>	<i>ěidem</i>	<i>ěaedem</i>	<i>ěādem</i>
				<i>īdem</i>		
Gen.		<i>ěiūsdem</i>		<i>eōrundem</i>	<i>eārundem</i>	<i>eōrundem</i>
Dat.		<i>eīdem</i>		<i>eīsdem</i>	(<i>iīsdem</i>) <i>iīsdem</i>	
Acc.	<i>eundem</i>	<i>eandem</i>	<i>idem</i>	<i>eōsdem</i>	<i>eāsdem</i>	<i>eādem</i>
Abl.	<i>eōdem</i>	<i>eādem</i>	<i>eōdem</i>	<i>eīsdem</i>	(<i>iīsdem</i>) <i>iīsdem</i>	

	Singularis			Pluralis	
Nom.	alter	altēra	altērūm	alterī	alterae alterā
Gen.		alterīus		alterōrum	alterārum alterōrum
Dat.		alterī			alterīs
Acc.	alterum	alteram	alterum	alterōs	alterās alterā
Abl.	alterō	alterā	alterō		alterīs

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία *idem, eadem, idem* προῆλθεν ἐκ τῆς *is, ea, id* μετὰ τοῦ προσφύματος *-dem*, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσιν μένει ἀμετάβλητον (πρὸβλ. ἀρχ. Ἑλλην. ὅ-δε, ἡ-δε, τό-δε).

Κατὰ τὴν κλίσιν τὸ τελικὸν *m* πρὸ τοῦ *dem* τρέπεται εἰς *n*: *eundem, eorundem* κλπ. (ἀντὶ *eundem, eorundem* κλπ.).

60 Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 5) εἶναι αἱ ἐξῆς :

1) *quī, quae, quōd* ὅς, ἡ, ὅ (ὁ ὁποῖός, ἡ ὁποῖα, τὸ ὁποῖον)·
 2) *quālis, quāle* οἷος, οἷα, οἷον (ὁποῖος, ὁποῖα, ὁποῖον), τριτόκλιτος δικατάληκτος (§ 40, β', *facilis*)·

3) *quāntus, quanta, quantum* ὅσος, ὅση, ὅσον, (ἡλικός, ἡλική, ἡλικόν)· δευτερόκλιτος τρικατάληκτος (§ 38, α', *bonus*)·

4) *quōt* (ἄκλιτος, πληθυντικοῦ μόνον) ὅσοι, ὅσαι, ὅσα· (πρὸβλ. § 58, 6, *tot*)·

5) *ūter, utra, utrum* ὁπότερος, ὁποτέρη, ὁπότερον.

Ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία κλίνονται ὡς ἐξῆς :

	Singularis			Pluralis		
Nom.	<i>quī</i>	<i>quae</i>	<i>quōd</i>	<i>quī</i>	<i>quae</i>	<i>quae</i>
Gen.		<i>cūiūs</i> (πρόφ. <i>cujus</i>)		<i>quōrum</i>	<i>quārum</i>	<i>quōrum</i>
Dat.		<i>cuī</i> (πρόφ. μονοσυλλάβως)			<i>quībus</i>	
Acc.	<i>quēm</i>	<i>quām</i>	<i>quōd</i>	<i>quōs</i>	<i>quās</i>	<i>quae</i>
Abl.	<i>quō</i>	<i>quā</i>	<i>quō</i>		<i>quībus</i>	

	Singularis			Pluralis		
Nom.	<i>utēr</i>	<i>ūtra</i>	<i>utrūm</i>	<i>utrī</i>	<i>utrae</i>	<i>utrā</i>
Gen.		<i>utrīus</i>		<i>utrōrum</i>	<i>utrārum</i>	<i>utrōrum</i>
Dat.		<i>utrī</i>			<i>utrīs</i>	
Acc.	<i>utrum</i>	<i>utram</i>	<i>utrum</i>	<i>utrōs</i>	<i>utrās</i>	<i>utrā</i>
Abl.	<i>utrō</i>	<i>utrā</i>	<i>utrō</i>		<i>utrīs</i>	(§ 38, γ)

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἀντωνυμίας qui, quae, quod ὑπάρχει καὶ τύπος qui (= quo), εὐχρηστος ἴδια εἰς τὴν φράσιν quicum (= μεθ' οὔ, μεθ' ἧς, μεθ' οὔ).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Ἡ (ἄκλιτος) ἀναφορική ἀντωνυμία quot διπλασιαζομένη καθίσταται ἄριστολογική (quotquot = ὁσοῖδήποτε). Ἄριστολογικαὶ δὲ ἀντωνυμιαὶ (pronomina relativa indefinita) καθίστανται πᾶσαι αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμιαὶ προστιθεμένου εἰς αὐτὰς τοῦ μορίου — cumque (τὸ ὅποιον κατὰ τὴν κλίσιν μένει ἀμετάβλητον):

1) quicumque, quaecumque, quodcumque ὅσοιδήποτε (gen. cuiuscumque, dat. cuicumque κλπ.).

2) quāiscumque, quāecumque ὁσοῖδήποτε, ὅποιοσδήποτε.

3) quantuscumque, quantacumque, quantumcumque ὅσοσδήποτε.

4) quotcumque ὅσοιδήποτε.

5) utercumque, utrācumque, utrumcumque ὅποτεροσδήποτε. (gen. utriuscumque, dat. utricumque κλπ.).

61. Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμιαὶ (§ 55, 6) εἶναι αἱ ἐξῆς:

1) quis, quid? (οὐσιαστικὴ) τίς, τί;

2) qui, quae, quod? (ἐπιθετικὴ) ποῖος, ποία, ποῖον; (πρβλ. § 60, 1).

3) ūter, ūtra, ūtrum? πότερος, -α, -ον, ποῖος ἐκ τῶν δύο; (πρβλ. § 60, 5).

4) quālis, quāle? ποῖός τις; τί λογῆς; (πρβλ. § 60, 2).

5) quantus, quanta, quantum? πόσος, -η, -ον; πηλίκος; (πρβλ. § 60, 3).

6) quōt? (ἄκλιτος, πληθυντικῶ μόνον) πόσοι; (πρβλ. § 58, 6, tot).

Ἐκτὸς τῆς quis, quid, αἱ λοιπαὶ (κλιταὶ) ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμιαὶ κλίνονται ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι ἀναφορικαὶ (§ 60).

Ἡ quis, quid κλίνεται ὡς ἐξῆς:

Singularis

	Ἀρσενικὸν καὶ Θηλυκὸν		Οὐδέτερον	
Nom.	quis	τίς;	quid	τί;
Gen.	cūius	τίνος;		
Dat.	cūi	τίνι;		
Ace.	quem	τίνα;	quid	τί;
Abl.	quō			

Pluralis

Nom.	quī	τίνες ;	quae τίνες ;	quae τίνα ;
Gen.	quōrum	τίνων ;	quārum τίνων ;	quōrum τίνων ;
Dat.			quībus τίσι ;	
Acc.	quōs	τίνας ;	quās τίνας ;	quae τίνα ;
Abl.			quībus	(πρβλ. § 60, 1).

Σημείωσις 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἀντωνυμίας quī, quīd ὑπάρχει καὶ τύπος quī (= quo), (πρβλ. § 60, Σημ. 1).

Σημείωσις 2. Εἰς τὰς δύο πρώτας ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας προστίθεται πολλάκις τὸ ἀπορηματικὸν μόριον nam (δὴ, λοιπόν), τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσιν αὐτῶν μένει ἀμετάβλητον : quisnam ? quidnam ? τίς λοιπόν ; τί λοιπόν ; quinam ? quoenam ? quodnam ? ποῖος λοιπόν ; κλπ. gen. cuiusnam, dat. cuienam κλπ. (πρβλ. § 60, Σημ. 2).

Σημείωσις 3. Ἐκ τῆς ἐνικῆς γενικῆς cuius (τίνος ;) παράγεται καὶ μία ἄλλη (τρικατάληκτος δευτερόκλιτος) ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία, ἡ cuiūs, cuiā, cuiūm, ἔχουσα σημασίαν κτητικὴν : cuiā vox ? τίνος φωνή ; Ἐκ δὲ τῆς ἀντωνυμίας ταύτης παράγεται τὸ ἐρωτηματικὸν μονοκατάληκτον ἐπίθετον cuius (γεν. cuiūtis κλπ. = ποδαπός ;), εἰς τὸ ὁποῖον ἀποδίδονται ὡς ἀπάντησις τὸ nostras ἡμεδαπός καὶ vestras ὑμεδαπός (§ 26, 4, Β', β').

[62] Ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι (§ 55, 7) εἶναι αἱ ἑξῆς :

Οὐσιαστικαὶ

Ἐπιθετικαὶ

1) quīs, (quae ἢ qua), quīd τίς ; τί ; 1) quī, quae ἢ qua, quōd τίς, τί·
Gen. cuius, Dat. cui κλπ. (§ 60 καὶ § 61)·

Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικοῦ ὀνομαστικῆ καὶ αἰτιατικῆ συνήθως qua καὶ σπανιώτερον quae (τινά)·

2) alīquīs, (alīqua ἢ alīquae), 2) alīquī, alīquā, alīquōd τίς, τί·
alīquīd τίς, τί·

Gen. alicūius, Dat. alicui κλπ. (§ 60 καὶ § 61).

Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικῆ ὀνομ. καὶ αἰτ. συνήθως alīquā (τινά)·

3) quispiam, (quaerpiam) ἢ quid- 3) quispiam, quaerpiam, quod-
piam τίς, τί· piam τίς, τί·

Gen. cuiuspiam, Dat. cuiipiam κλπ.

4) quisquam, quidquam ἢ quic- 4) ullus, ulla, ullum τίς, τί·
quam τίς, τί·

Gen. cuiusquam, Dat. cuiquam Gen. ullius, Dat. ulli, Acc. κλπ. ullum, ullam, ullum κλπ.

Ὁ πληθυντικὸς κοινὸς ἀμφοτέρων

ulli, ullae, ulla κλπ. (§ 38, α')

- 5) quīdam, quaedam, quiddam 5) quīdam, quaedam, quod-
τίς, τί· dam τίς, τί·

Gen. cuiūsdam, Dat. cuidam, Acc. quendam, quandam

Plur. Gen. quorundam, quarundam (προβλ. § 59, Σημ. idem).

- 6) 6) aliquot (ἀκλιτος) τινές (§ 60, 4).

- 7) quilibet, quaelibet, quidlibet 7) quilibet, quaelibet, quodlibet
ὅστισδήποτε· ὅστισδήποτε·

Gen. cuiuslibet, Dat. cuilibet κλπ.

- 8) quivis, quavis, quidvis ὅς- 8) quivis, quaevis, quodvis
τισδήποτε· (ὅποιος θέλεις) ὅστισδήποτε (ὅποιος θέλεις)·

Gen. cuiusvis, Dat. cuivis κλπ.

- 9) quisque, (quaeque), quidque 9) quisque, quaeque, quodque
τίς, ἕκαστος, ἑκάστη, ἕκαστον· ἕκαστος, -η-ον·

Gen. cuiusque, Dat. cuivis κλπ.

- 10) unusquisque, unumquidque 10) unusquique, unaquaeque
εἷς, ἕκαστος, πᾶς· unumquodque εἷς, ἕκαστος, πᾶς·

Gen. uniuscuique, Dat. unicuique, Acc. unumquemque,
κλπ. (ἦτοι τὸ unus καὶ τὸ quis ἢ qui κλίνονται χωριστά)·

- 11) nemo (ἐκ τοῦ ne + hemo, ἦτοι 11) nullus, nulla, nullum οὐδείς
homo) οὐδείς — Gen. nullius Gen. nullius, Dat. nulli,
Dat. nemini, Acc. neminem Acc. nullum, nullam, nul-
Ἡ ἀφαιρετικὴ καὶ ὅλος ὁ πλη- lum κλπ. (βλ. ἀνωτέρω, 4,
θυντικὸς ἐλλείπουν καὶ ἀναπλη- ullus).
ροῦνται ἐκ τῆς nullus, -a, -um·

- 12) nihil (οὐδέτερον οὐσιαστικόν, ἐνικοῦ ὀνομ. καὶ αἰτιατ. μόνον)
οὐδὲν πρᾶγμα (τίποτε). Τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ
nulla res (Gen. nullius rei, Dat. nulli rei, Abl. nulla re, § 32)·

- 13) alter, altera, alterum ἕτερος (βλ. § 59)·

- 14) neuter, neutra, neutrum οὐδέτερος, οὐδέτερα, οὐδέτερον — Gen.

neutrius, Dat. neutri, Acc. neutrum, neutram, neutrum, κλπ. (§ 60, uter)·

- 15) ambo, ambae, ambo, ἄμφω, ἀμφότεροι, -αι, -α (κλίνονται ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν duo, duae, duo)·
- 16) alius, alia, aliud, ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο—Gen. alius, Dat. alii, Acc. alium, aliam, aliud κλπ. (ὡς τρικατάληκτον δευτερόκλιτον ἐπίθετον)·
- 17) aliquantus, -a, -um, ποσός, -η, -όν (κάμποσος)·

Σημείωσις. Σχηματίζουν τὴν ἐνικήν γενικήν καὶ τῶν τριῶν γενῶν εἰς -ius καὶ τὴν δοτικήν εἰς -ī, ἐκτὸς τῶν ἀντωνυμιῶν iste, ille (§ 58), ipse, alter (§59), ullus, nullus, uter καὶ neuter, τὸ ἀριθμητικὸν unus, -a, -um (εἰς) καὶ τὰ ἐπίθετα solus, -a, -um (μόνος) καὶ totus, -a, -um (ὅλος, ὁλόκληρος), τὰ ὅποια εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις κλίνονται ὡς τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 38, α') : unus, -a -um, Gen. unius, Dat. uni, Acc. unum, unam, unum κλπ.—solus, -a, -um Gen. solius, Dat. soli, Acc. solum, solam, solum, κλπ.—totus, -a, um, Gen. totius, Dat. toti, Acc. totum, totam, totum κλπ.

Τοῦ -ius τῆς ἐνικῆς γενικῆς τῶν ἀνωτέρω ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιθέτων τὸ i, τὸ ὅποιον παρὰ τὸν κανόνα (§ 6 Σημ.) εἶναι συνήθως μακρόν, λαμβάνεται καὶ ὡς βραχύ, ἰδίως εἰς τοὺς ποιητάς : alterius καὶ alterius κλπ. ἀλλὰ πάντοτε (alius) γεν. alius.

63. Συσχετικαὶ ἀντωνυμίαι (pronomina correlātiva)

Ἐρωτηματικαὶ (§ 61)	Δεικτικαὶ καὶ ὀρι- στικαὶ (§ 58 - 59)	Ἀναφορικαὶ (§ 60)	Ἀόριστοι (§ 62)
quis ?	hic, iste ille, is κλπ.	qui quicumque	aliquis κλπ.
qualis ?	talis	qualis qualiscumque	—
quantus ?	tantus	quantus quantuscum- que	aliquantus
quot ?	tot	quot quotcumque	aliquot

64. Συσχετικά ἀντωνυμικά ἐπιρρήματα
(adverbia pronominalia correlativa)

α') Τοπικά

Ἑρωτηματικά	Δεικτικά	Ἀναφορικά	Ἀόριστα
ubi ? ποῦ;	hic ἐνθάδε istic αὐτοῦ illuc ἐκεῖ — ibi ἐνταῦθα idīdem ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ	ubi οὖ, ὅπου ubicumque ὅπουδῆποτε	alīcūbi ποῦ (κάπου) usquam ποῦ ubīque πανταχοῦ nusquam οὐδαμοῦ — alībi ἄλλοθι
quo ? ποῖ; (εἰς ποῖον μέ- ρος ;)	huc δεῦρο (ἐδῶ) īsta, istuc αὐτόσε illo, illuc ἐκεῖσε — eo αὐτόσε, εἰς τοῦτον τὸν τόπον eodem εἰς τὸν αὐτὸν τόπον	quo οἴ, ὅποι, ἐνθα quocumque ὅποιδῆποτε	alīquo ποῖ, εἰς τινα τόπον / — alio ἄλλοσε, εἰς ἄλλον τόπον
unde ? πόθεν;	hinc ἐνθένδε istinc αὐτόθεν illinc ἐκεῖθεν — inde ἐντεῦθεν indidem ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου utrimque ἀμφο- τέρωθεν	unde ὅθεν undecumque ὅθενδῆποτε	alicunde ποθεν undīque πανταχόθεν — aliunde ἄλλοθεν
quā ? πῆ ; (διὰ τίνος τό- που ;)	hāc τῆδε (διὰ τούδε τοῦ τόπου) eā ταύτη (διὰ τούτου τοῦ τόπου)	quā ἧ (δι' οὗ τόπου)	—

Ταῦτα εἶναι κυρίως ἀφαιρετικά τῶν ἀντιστοίχων ἀντωνυμιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐννοεῖται ἡ ἀφαιρετικὴ νῖα (τοῦ ὀνόματος νῖα ὁδός).

β') Χρονικά

quando ? πότε; tum τότε—quondam ποτέ, olim ποτέ, πάλαι, umquam ποτέ, πώποτε—aliquando ἐνίοτε—numquam οὐδέποτε—alias ἄλλοτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΤΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ (NUMERALIA)

65. Ἀριθμητικά ἢ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει μόνον ἐπίθετα (numeralia adiectiva) καὶ ἐπιρρήματα (numeralia adverbia), οὐσιαστικά δὲ οὐχί.

Εἶναι δὲ τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα τῆς Λατινικῆς :

1) ἀπόλυτα (numeralia cardinalia)·

2) τακτικά (numeralia ordinalia)·

3) πολλαπλασιαστικά (numeralia multiplicativa)·

4) ἀναλογικά (numeralia proportionalia), ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· ἀλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ

5) διανεμητικά (numeralia distributiva),

ἧτοι ἀριθμητικά ἐπίθετα, διὰ τῶν ὁποίων δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν (quoteni ?) ἀνά πόσους; κατὰ πόσους; π.χ. bīnī ἀνὰ δύο, ternī ἀνὰ τρεῖς κλπ.

Σημείωσις. Χρονικά ἀριθμητικά (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά δευτεραῖος, τριταῖος κλπ.) δὲν ἔχει ἡ Λατινικὴ γλῶσσα.

→

66. α') Πίναξ τῶν ἀριθμητικῶν

Ἀριθμικά ψηφία	Ῥωμαϊκά σημεῖα	Ἀπόλυτα quot ? πόσοι ;	Τακτικά quotus ? πόσοι ;	Διαμεμητικά quoteni ? ἀνά πόσους ;	Ἐπιρρήματα quotiens ? πόσάκις ;
1	I	ūnus, -a, -um εἷς, μία, ἓν	primus, -a, -um πρῶτος, πρῶτη, πρῶτον	singūli, -ae, -a ἀνά ἕνα	sēmēl ἄπαξ
2	II	dūō, duae, duo δύο	secundus, -a, -um ἡ alter, -a, -um δεύτερος, -α, -ον	bīni, -ae, -a ἀνά δύο	bis δις
3	III	tres, tria τρεις, τρία	tertius, -a, -um τρίτος, -η, -ον	terni (trini), -ae, -a ἀνά τρεῖς	tēr τρίς
4	IV	quattuor quatre, quatre	quartus, -a, -um	quaterni quīni	quatēr quinquies
5	V	quinque πέντε	quintus πεντάκις	seni	sexies
6	VI	sex ἕξι	sextus ἕκτος	septēni	septies
7	VII	septem ἑπτὰ	octāvus ὀκτώκις	octōni	octies
8	VIII	octō ὀκτώ	nonus ἐνάκις	novēni	novies
9	IX	nōvem ἐννέα	decimus δέκακις	dēni	decies
10	X	dēcem δέκα			
11	XI	undecim ἑνδέκα	undecimus ἑνδέκακις	undeni	undecies

12	XII	duodecim	duodecim	duodeni	duodecies
13	XIII	tredecim	tertius decimus	terni deni	ter decies
14	XIV	quattuordecim	quartus decimus	quaterni deni	quater decies
15	XV	quindecim	quintus decimus	quini deni	quinques decies
16	XVI	sedecim	sextus decimus	seni deni	sexies decies
17	XVII	septendecim	septimus decimus	septeni deni	septies decies
18	XVIII	duodeviginti	duodevicesimus	octoni deni ῥ duodeviceni	octies decies ῥ duodevicies
19	XIX	undeviginti	undevicesimus	noveni deni ῥ undeviceni	novies decies ῥ undevicies
20	XX	viginti	vicesimus	vīcēni	vicies

21	XXI	unus et viginti ῥ viginti unus	unus (primus) et vi- cesimus ῥ vicesimus primus	viceni singuli	semel et vicies (ῥ vicies et semel)
22	XXII	viginti duo	vicesimus secundus ῥ vicesimus alter	viceni bini	vicies et bis (ῥ bis et vicies)
28	XXVIII	duodetriginta	duodetricesimus ῥ vi- cesimus octavus	duodetriceni	duodetricies
29	XXIX	undetriginta	undetricesimus	undetriceni	undetricies
30	XXX	triginta	tricesimus	trīcēni	trices

'Αραβικά ψηφία	'Ρωμαϊκά σημεία	'Απόλυτα quot ? πόσοι ;	Τακτικά quotus ? πόσος ;	Διαμεμηρικά quoteni ? ἀνά πόσους ;	'Επιρρήματα quotiens? πόσάκι;
40	XXXX ή XL	quadraginta	quadragiesimus	quadragēni	quadragies
50	L	quinquaginta	quinquagesimus	quinquagēni	quinquages
60	LX	sexaginta	sexagesimus	sexageni	sexages
70	LXX	septuaginta	septuagesimus	septuageni	septuages
80	LXXX	octoginta	octogesimus	octogeni	octoges
90	LXXXX ή XC	nonaginta	nonagesimus	nonageni	nonages
100	C	centum	centesimus	centeni	centies
101	CI	centum et unus	centesimus pri- mus	centeni singuli	centies semel
110	CX	centum decem	centesimus deci- mus	centeni deni	centies decies
120	CXX	centum viginti	centesimus vice- simus	centeni viceni	centies vicies
200	CC	ducenti, -ae, -a	ducentesimus	ducenti	ducenties
300	CCC	trecenti	trecentesimus	trecenti	trecenties
400	CCCC	quadringenti	quadringentesimus	quadringeni	quadringenties
500	ID ή D	quingenti	quingentesimus	quingeni	quingenties

600	ICC ῥ DC	sescenti	sescentesimus	sescenti	sescenties
700	ICCC ῥ DCC	septingenti	septingentesimus	septingeni	septingenties
800	DCCC	octingenti	octingentesimus	octingeni	octingenties
900	DCCCC	nongenti	nongentesimus	nongeni	nongenties
1000	M ῥ CIO	mille	millesimus	singula milia	millies

2000	MM	duo milia	bis millesimus	bina milia	bis millies
3000	MMM	tria milia	ter millesimus	terna milia	ter millies
5000	ICD	quinque milia	quinquies millesimus	quina milia	quinquies mil- lies
10000	CCICD	decem milia	decies millesimus	dena milia	decies millies
50000	ICDCC	quinquaginta milia	quinquages mil- lesimus	quinquagena milia	quinquages mil- lies
100000	CCCICDCC	centum milia	centies millesimus	centena milia	centies millies
1000000	CCCCICDCC	decies centum milia	decies centies millesimus	decies centena milia	decies centies millies

67. β') Πίναξ τῶν πολλαπλασιαστικῶν καὶ ἀναλογικῶν

Πολλαπλασιαστικά καὶ ἀναλογικά εὐχρηστο εἶναι ὀλίγα, τὰ ἐξῆς :

1	unus	simplex, -plīcis ἀπλοῦς, -ῆ, -οῦν simplus, -a, -um	ἀπλοῦς
2	duo	duplex, -plicis διπλοῦς, -ῆ, -οῦν duplus, -a, -um	διπλάσιος
3	tres	triplex	τριπλοῦς triplus τριπλάσιος
4	quattuor	quadrūplex	τετραπλοῦς quadrūplus, τετραπλάσιος
5	quinque	quincuplex	πενταπλοῦς —
7	septem	septemplex	ἐπταπλοῦς —
8	octo	—	— octūplus ὀκταπλάσιος
10	decem	decemplex	δεκαπλοῦς —
100	centum	centūplex	ἑκατονταπλοῦς —

Ἐκ τούτων, τὰ μὲν πολλαπλασιαστικά (εἰς -plex, γεν. plīcis) εἶναι μονοκατάληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα (§ 40 γ'), τὰ δὲ ἀναλογικά εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (§ 38, α', bonus).

Σημείωσις. Τὰ σημεῖα τὰ χρησιμοποιούμενα διὰ τὴν παράστασιν τῶν ἀριθμῶν κατὰ τὴν Λατινικὴν γραφὴν εἶναι ἑπτὰ, ἦτοι I=1, V=5, X=10, L=50, C=100, ID ἢ (μὲ ἠνωμένα τὰ δύο ταῦτα σημεῖα) D=500 καὶ M=1000.

Ἐκαστον τῶν σημείων τούτων γραφομένων δεξιὰ ἐτέρου παριστάντος τὸν αὐτὸν ἢ ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει πρόσθεσιν, ὡς II (=1+1) duo 2, CC (=100+100) ducenti 200, VI (=5+1) sex ἕξ, XV (=10+5) quindecim 15, LXX (=50+10+10) septuaginta 70, IDC ἢ DC (=500+100) sescenti 600 κλπ. Γεγραμμένον δὲ ἀριστερὰ ἐτέρου σημείου παριστάνοντος ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει ἀφαίρεσιν, ὡς IV (=5-1) quattuor 4, IX (=10-1) novem 9, XL (=50-10) quadraginta 40, XXIX (=20+9) undetriginta 29, LXXXX (50+10+10+10+10) ἢ XC (=100-10) nonaginta 90 κλπ.

Τὸ σημεῖον C γραφόμενον ἀνεστραμμένον, ἦτοι C εὐθὺς μετὰ τὸ ID ἢ τὸ D (=500), ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 0 (μηδὲν) τῶν ἀραβικῶν ψηφίων, ἦτοι σημαίνει πολλαπλασιασμὸν τοῦ προηγουμένου ἀριθμοῦ ἐπὶ 10, ὡς IDC ἢ DC (=500×10=) quinque milia 5000, ICDC ἢ DDC (=500×100=) quinquaginta milia 50.000 κλπ.

Τὸ διπλάσιον τοῦ 500 (ἦτοι τὸ 1000) ἢ τοῦ 5000 (ἦτοι τὸ 10000) κ.τ.τ. παρίσταται καὶ γραφομένων ἀριστερὰ, ἦτοι πρὸ τῆς καθέτου γραμμῆς τοῦ ID (ἢ τοῦ

D), τοσούτων C, ὅσα εἶναι τὰ μετὰ τὴν κάθετον γραμμὴν ἀνεστραμμένα C. ὡς CIO (bis IO =) mille 1000, CCIOO (bis IOO =) decem milia 10000, CCCIOOO (bis IOOO =) centum milia 100000, MDCCCXXI = 1821 κλπ.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς

68. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν :

1) Τὰ ἀπὸ τοῦ quattuor (4) μέχρι καὶ τοῦ centum (100) καθὼς καὶ τὸ mille (1000) εἶναι ἄκλιτα.

Κλιτὰ εἶναι τὰ τρία πρῶτα, ἥτοι τὸ unus (σχηματίζον μάλιστα καὶ πληθυντικὸν ἀριθμὸν), τὸ duo καὶ τὸ tres καὶ τὰ δηλοῦντα ἑκατοντάδας, τὰ ὁποῖα κλίνονται ὡς ἐπίθετα τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν) ὡς

ducentī	ducentae	ducentā
ducentōrum	ducentārum	ducentōrum
ducentis		

κλπ. (§ 38, α').

Κλιτὸν τέλος εἶναι καὶ τὸ milia (ἢ millia), τὸ ὅποῖον εἶναι κυρίως οὐσιαστικὸν (= χιλιάδες, πληθυντικὸς τοῦ ἀκλίτου mille) καὶ κλίνεται ὅπως τὸ tria.

2) Τὰ τρία πρῶτα ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς ἐξῆς :

	Singularis			Pluralis		
Nom.	unus	una	unum	unī	unae	unā
Gen.		unīus	(§ 62)	unōrum	unārum	unōrum
Dat.		unī			unīs	
Acc.	unum	unam	unum	unōs	unās	unā
Abl.	unō	unā	unō		unīs	
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.		Οὐδ.
Nom.	duō	duae	duo	trēs		trīa
Gen.	duōrum	duārum	duōrum		trium	
Dat.	duōbus	duābus	duōbus		tribus	
Acc.	duōs (duo)	duās	duo	tres		trīa
Abl.	duōbus	duābus	duōbus		tribus	

Σημείωσις. Τὸ unus, -a, -um χρησιμοποιεῖται εἰς τὸν πληθυντικόν, α') ὅταν συνάπτεται μετὰ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι πληθυντικοῦ μόνον (pluralia tantum), ὡς una castra ἐν στρατόπεδον, unae litterae μία ἐπιστολή

(unum castrum=έν φρούριον, una littera=έν γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου, § 34, 4, Α', β', Σημ.)

β') ὅταν λαμβάνηται μέ τήν σημασίαν τοῦ **μόνος** ἢ τοῦ **ὁ αὐτός** (ὁ ἴδιος) ὡς **uni Suēbi = μόνοι οἱ Σουηβοί, Lacedaemonii septingentos annos unis moribus vivunt = οἱ Λακεδαιμόνιοι** (ἐπί) **ἐπτακόσια ἔτη μέ τὰ αὐτά ἤθη ζωσι.**

69. Τὰ τακτικά καί τὰ διανεμητικά ἐπίθετα κλίνονται ὡς τριατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα, τὰ διανεμητικά κανονικῶς εἰς τόν πληθυντικόν μόνον, τοῦ ὁποίου ὅμως τήν γενικήν τήν σχηματίζουν συνήθως εἰς -um ἀντί εἰς -orum-arum (πλὴν τοῦ *singuli*,-ae,-a, τοῦ ὁποίου ἡ γενική σχηματίζεται κανονικῶς) : *bini, binae, bina* (ἀνά δύο), Gen. *binum* (= *binorum, binarum*)—*seni, senae, sena* (ἀνά ἑξ), Gen. *senum* (= *senorum, senarum*) (πρβλ. § 15, 2).

70. Τὰ διανεμητικά (πλὴν τοῦ *singuli*,ae,-a) χρησιμοποιοῦνται καί ἀντί τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν :

1) Ὅταν συνάπτονται μετὰ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι πληθυντικοῦ μόνον, ὡς **bina castra** (= **duo castra**) δύο στρατόπεδα, **binae litterae** (= **duae litterae**) δύο ἐπιστολαί (πρβλ. § 68, 2, Σημ. α')

2) ἐπί τ' ἀπλασιασμοῦ, ὡς **quater septeni sunt duodetriginta** ($7 \times 4 = 28$), **decies centena milia** δεκάκις ἑκατὸν χιλιάδες ($100.000 \times 10 = 1.000.000$).

71. Εἰς τήν ἐκφορὰν τῶν συνθέτων ἀριθμῶν ἐν γένει παρατηροῦνται τὰ ἑξῆς :

1) Ἀριθμοὶ σύνθετοι ἐκ δεκάδων καὶ μονάδων, τῶν ὁποίων αἱ μονάδες εἶναι 8 ἢ 9 (ὡς 18, 19, 28, 29, κ. τ. τ.), ἐκφέρονται συνήθως δι' ἀφαιρέσεως τῶν μονάδων ἀπὸ τῆς ἐπομένης δεκάδος, (ὡς 18 =) *duodeviginti*, (19 =) *undeviginti*, (28 =) *duodetriginta*, (29 =) *undetriginta* κλπ. (πρβλ. τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά : δυοῖν δέοντα εἴκοσι = 18, ἐνὸς δέοντα εἴκοσι = 19, καὶ τὰ νέα Ἑλλην. εἴκοσι **παρὰ** δύο, σαράντα **παρὰ** ἓνα κλπ.).

2) Οἱ ἄλλοι σύνθετοι ἀριθμοὶ

α') οἱ **μικρότεροι τοῦ ἑκατὸν** ἐκφράζονται κατὰ δύο τρόπους, ἥτοι ἢ προτάσσεται ὁ μικρότερος καὶ ἐπιτάσσεται ὁ μεγαλύτερος μετὰ τὸν σύνδεσμον *et* εἰς τὸ μεταξὺ (*duo et triginta = 32*) ἢ προτάσσεται ὁ μεγαλύτερος καὶ ἐπιτάσσεται ὁ μικρότερος μετὰ τοῦ *et* εἰς τὸ μεταξὺ ἢ ἄνευ αὐτοῦ : *triginta et duo — triginta duo*.

β') οἱ μεγαλύτεροι τοῦ ἑκατὸν ἐκφέρονται κανονικῶς προτασομένου τοῦ ἐκάστοτε μεγαλύτερου καὶ ἐπιτασομένου τοῦ ἐκάστοτε μικροτέρου, συνήθως μὲ τὸν et εἰς τὸ μεταξύ, ἂν οἱ ἀποτελοῦντες τὸν σύνθετον ἀριθμὸν ἀπλοῖ ἀριθμοὶ εἶναι μόνον δύο (ὡς centum et viginti, 120 — mille et ducenti, 1200), ἄνευ δὲ τοῦ et, ἂν εἶναι περισσότεροι, ὡς ducenti triginta quinque, 235 — anno millesimo non-gentesimo tricesimo sexto, ἔτει χιλιοστῷ ἑνακοσιοστῷ τριακοστῷ ἕκτῳ.

72. Οἱ κλασματικοὶ ἀριθμοὶ ἐκφέρονται κατὰ τὸν νεοελληνικὸν μᾶλλον τρόπον, ἥτοι ὁ μὲν ἀριθμητῆς ἐκφέρεται δι' ἀπολύτου ἀριθμητικοῦ, ὁ δὲ παρονομαστῆς διὰ τακτικοῦ, παρακολουθεῖ ὅμως κανονικῶς ἢ λέξις partes (= μέρη) ὡς quinque octavae partes, ($\frac{\text{quinque}}{\text{octavae}} \text{ partes} = \frac{5}{8}$), tres decimae partes = $3/10$ κλπ., septem et duo nonae partes = 7 καὶ $\frac{2}{9}$.

Ἐὰν ὁ παρονομαστῆς εἶναι μόνον κατὰ μίαν μονάδα μεγαλύτερος τοῦ ἀριθμητοῦ, συνήθως παραλείπεται, ὡς duo partes (= duo tertiae partes) $\frac{2}{3}$, tres partes (= tres quartae partes) $\frac{3}{4}$ (πρβλ. τὰ ἀρχ. Ἑλλ. τὰ πέντε μέρη = $5/6$ · τὰ ἑννέα μέρη = $9/10$).

Ἐὰν δὲ ἀριθμητῆς εἶναι ἢ μονάς, παραλείπεται οὗτος καὶ ἐκφέρεται μόνον ὁ παρονομαστῆς μετὰ τῆς λέξεως pars (= μέρος), ὡς tertia pars (= una tertia pars) $1/3$, quarta pars (= una quarta pars) $1/4$, decima pars (una decima pars) $1/10$ (πρβλ. τὸ δέκατον ἢ τὸ ἑν δέκατον).

Τὸ $1/2$ (ἐν δεύτερον) λέγεται dimidia pars (= τὸ ἡμισυ μέρος).

73. Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα (ἐκτὸς τῶν τεσσάρων πρώτων semel, bis, ter, quater) σχηματίζονται μὲ τὴν κατάληξιν -ies (ἢ ἀρχαϊκώτερον -iens), ὡς quinqu-ies ἢ quinqu-iens πεντάκις, dec-ies ἢ dec-iens δεκάκις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΤΟ ΡΗΜΑ (VERBUM)

74. Τὰ παρεπόμενα τοῦ ρήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι **διά-θεσις, φωνή, συζυγία, ἔγκλισις, χρόνος, ἀριθμός, πρόσωπον**, ὅπως καὶ τοῦ τῆς Ἑλληνικῆς.

1. Αἱ διαθέσεις (*genera verbi*) εἶναι τέσσαρες :

α') ἡ ἐνεργητικὴ (*genus activum*) : laudo ἐπαινώ·

β') ἡ μέση (*genus medium*) : laavor (= lavo me λούω ἐμαυτόν), λούομαι·

γ') ἡ παθητικὴ (*genus passivum*) : laudor ἐπαινοῦμαι·

δ') ἡ οὐδετέρα (*genus neutrum*) : dormio καθεύδω.

2) Αἱ φωναὶ (*formae verbi*) εἶναι δύο, ἤτοι

α') ἡ ἐνεργητικὴ φωνὴ (*forma activa*), περιλαμβάνουσα τὸ σύνολον τῶν ῥηματικῶν τύπων, τὸ ὅποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν - o, ὡς delē-o (καταστρέφω), dele-s, dele-t κλπ·

β') ἡ μέση ἢ παθητικὴ φωνὴ (*forma passiva*), περιλαμβάνουσα τὸ σύνολον τῶν ρηματικῶν τύπων, τὸ ὅποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν - or, ὡς delē-or (καταστρέφομαι), delē-ris, delē-tur κλπ.

3) Αἱ συζυγίαι (*coniugationes*) εἶναι τέσσαρες, ἤτοι

α') ἡ πρώτη συζυγία (*coniugatio prima*), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτῆρα **a** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος εἰς -āre, ὡς amo (ἐκ τοῦ amao), ἀπρμφ. amāre ἀγαπᾶν·

β') ἡ δευτέρα συζυγία (*coniugatio secunda*), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτῆρα **e** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος εἰς -ēre, ὡς dele-o, ἀπρμφ. delēre καταστρέφειν·

γ') ἡ τρίτη συζυγία (*coniugatio tertia*), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτῆρα σύμφωνον ἢ τὸ φωνῆεν **u** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος εἰς -ēre, ὡς leg-o, ἀπρμφ. legēre ἀναγινώσκειν, tribu-o, ἀπρμφ. tribuēre ἀπονέμειν·

δ') ἡ τετάρτη συζυγία (*coniugatio quarta*), περιλαμβάνουσα τὰ

ρήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτηῖρα **i** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος εἰς -īre, ὡς audī-o, ἀπρμφ. audīre ἀκοῦειν.

4) Αἱ ἐγκλίσεις (modi) εἶναι τρεῖς, ἦτοι

α') ἡ ὀριστικὴ (modus indicatīvus)·

β') ἡ ὑποτακτικὴ (modus coniunctīvus), ἡ ὁποία πολλακίς ἀντιστοιχεῖ καὶ πρὸς τὴν εὐκτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (καὶ τότε λέγεται modus optatīvus) (βλ. καὶ § 168)·

γ') ἡ προστακτικὴ (modus imperatīvus), διακρινομένη εἰς προστακτικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς προστακτικὴν τοῦ μέλλοντος.

5) Οἱ χρόνοι (tempōra) εἶναι ἕξ, ἦτοι

α') ὁ ἐνεστώς (tempus praesens ἢ ἀπλῶς praesens)·

β') ὁ παρατατικός (imperfēctum)·

γ') ὁ μέλλων (futūrum)·

δ') ὁ παρακείμενος (perfēctum), διακρινόμενος εἰς κυρίως παρακείμενον (perfectum praesens ἢ logicum) καὶ εἰς ἱστορικὸν παρακείμενον ἢ ἀόριστον (perfectum historicum)·

ε') ὁ ὑπερσυντέλικος (plusquamperfectum)·

ς') ὁ τετελεσμένος μέλλων (futūrum exactum)·

6) Οἱ ἀριθμοὶ (numēri) εἶναι δύο, ἐνικός (singulāris) καὶ πληθυντικός (plurālis) (πρβλ. § 12, 2).

7) Τὰ πρόσωπα (persōnae) εἶναι τρία: πρῶτον (persona prima), δευτέρον (persona secūnda) καὶ τρίτον (persona tertīa) (§56).

75. Ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι οὐχὶ μόνον δύο, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ἀλλὰ πέντε, ἦτοι:

1) τὸ ἀπαρέμφατον (infinitīvus), τὸ ὁποῖον καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχῆθεν εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἀφηρημένον οὐδετέρου γένους (πρβλ. errāre **humānum** est = τὸ πλανᾶσθαι ἀνθρώπινόν ἐστι), καὶ

2) ἡ μετοχὴ (participiūm), ἡ ὁποία ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν μὲν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ μόνον ἐνεστώτος καὶ μέλλοντος, ἐν δὲ τῇ μέσῃ μόνον παρακειμένου (ἢ ἀορίστου).

Ἐκτὸς δὲ τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τῆς μετοχῆς, ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ Λατινικοῦ ῥήματος εἶναι προσέτι:

3) τὸ σουπίνον ἢ ὑπτιον (supīnum). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν (δ' κλίσεως, § 29) ἔχον δύο μόνον πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, ἦτοι τὴν αἰτιατικὴν (εἰς -um) καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν (εἰς -ū). Καὶ

α') ὁ μὲν εἰς **-um** τύπος χρησιμοποιεῖται μὲ τὰ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, εἰς δὴλωσησιν σκοποῦ: (postulo ζητῶ), veniērant auxilium postulātum (ἤλθον ἐπικουρίαν αἰτήσοντες), ἤλθον ἕνα ζητήσωσι βοήθειαν, (aquor ὑδρεύομαι) eo aquātum (εἶμι ὑδρευόμενος), ὑπάγω πρὸς ὑδρευσιν·

β') ὁ δὲ εἰς **-ū** τύπος χρησιμοποιεῖται εἰς δὴλωσησιν ἀναφορᾶς μετὰ τινων ἐπιθέτων (ὡς facilis, difficilis, iucundus, mirabilis κ.ἄ.τ.), ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς φράσεως fas (ἢ nefas) est ὅσιον (ἢ ἀνόσιον) ἐστι: iucundus audītu εὐάρεστος εἰς τὸ ἀκούειν (εἰς τὸ νὰ τὸν ἀκούῃ τις), hoc nefas est dictu τοῦτο οὐχ ὅσιον λέγειν·

4) τὸ **γερούνδιον** (gerundium). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν οὐδέτερον δευτερόκλιτον, ἔχον τὰς τέσσαρας μόνον πλάγιας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, ληγουσας εἰς -ndi,-ndo,-ndum,-ndo. Ἐκαστος δὲ τῶν τύπων αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς τινα πλάγιας πτώσιν **συνάρθρου ἀπαρεμφάτου** (ἐνεργητικοῦ) ἐνεστῶτος (ἢ σπανίως ἀορίστου). Οὕτω π.χ. Ὀν. scribere = γράφειν ἢ τὸ γράφειν, γεν. scribendi = τοῦ γράφειν, δοτ. scribendo = τῶ γράφειν (εἰς τὸ γράφειν), αἰτ. (scribere ἢ ad) scribendum = (πρὸς) τὸ γράφειν, ἀφαιρ. scribendo = διὰ τοῦ γράφειν κλπ. : dicendi peritus ἔμπειρος τοῦ λέγειν, arma pugnando (δοτ.) ἢ ad pugnandum (αἰτ.) ὄπλα εἰς τὸ μάχεσθαι χρήσιμα, hominis mens discendo (ἀφαιρ.) αἰτὺρ τοῦ ἀνθρώπου ὁ νοῦς τῶ μαθάνειν (ἢ μαθήμασι) τρέφεται·

5) τὸ **γερουνδιακὸν** (gerundivum). Τοῦτο κανονικῶς εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον **παθητικῆς διαθέσεως**, λῆγον εἰς -ndus, -nda, -ndum (§ 38, α'). Καὶ συνήθως μὲν σημαίνει τὸ γερουνδιακὸν ὅτι καὶ τὰ εἰς **-τέος, -τέα, -τέον** ῥηματικὰ ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, πολλάκις ὁμως σημαίνει καὶ τὸ **δυνατὸν ἢ ἄξιον νὰ γίνῃ**: delenta est Carthāgo καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδών, legendae sunt litterae ἀναγνωστέα ἐστὶν ἡ ἐπιστολή (§ 35, 4, Α', β', Σημ.), faciūs laudandum ἔργον ἐπαινετέον, ἐπαινετόν, ἀξιόπαινον.

76. Ἀρχετοὶ τύποι τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται περιφραστικῶς, ἤτοι μὲ τὸ ῥῆμα sum (= εἰμί, εἶμαι) ὡς **βοηθητικὸν** (verbum auxiliāre), ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν μὲ τὸ ῥῆμα **εἰμί** καὶ εἰς τὴν νέαν μὲ τὸ ῥῆμα **ἔχω** καὶ τὸ **εἶμαι**.

Οὕτω περιφραστικῶς σχηματίζονται κανονικῶς ἐκ μὲν τῆς ἐνεργ-

γητικῆς φωνῆς ὁ μέλλων τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐκ δὲ τῆς μέσης φωνῆς ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων, εἰς τὴν ὀριστικὴν, τὴν ὑποτακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρέμφατον.

77. Τὸ ῥῆμα *sūm* (ἀνώμαλον, ὅπως τὸ *εἶμι* τῆς ἀρχαίας καὶ τὸ *εἶμαι* τῆς νέας Ἑλληνικῆς) κλίνεται ὡς ἑξῆς :

1. Indicatīvus		2. Coniunctīvus	
P r a e s e n s			
		('Αρχαιότεροι τύποι)	
<i>sūm</i>	εἶμαι	<i>sīm</i>	νὰ εἶμαι <i>siem</i> ἢ <i>fuam</i>
<i>ēs</i>	εἶσαι	<i>sīs</i>	νὰ εἶσαι <i>sies</i> ἢ <i>fuas</i>
<i>ēst</i>	εἶναι (πρβλ. ἐσ-τι)	<i>sīt</i>	νὰ εἶναι <i>siet</i> ἢ <i>fuat</i>
<i>sūmūs</i>	εἶμεθα	<i>sīmus</i>	νὰ εἶμεθα —
<i>ēsīs</i>	εἶσθε (πρβλ. ἐσ-τε)	<i>sītis</i>	νὰ εἶσθε —
<i>sunt</i>	εἶναι	<i>sint</i>	νὰ εἶναι <i>sient</i> ἢ <i>fuant</i>
I m p e r f e c t u m			
		('Αρχαιότεροι τύποι)	
<i>ērām</i>	ἦμην	<i>essēm</i>	νὰ ἦμην <i>forem</i>
<i>ērās</i>	ἦσο	<i>essēs</i>	νὰ ἦσο <i>fores</i>
<i>ērāt</i>	ἦτο	<i>essēt</i>	νὰ ἦτο <i>foret</i>
<i>ērāmus</i>	ἦμεθα	<i>essēmus</i>	νὰ ἦμεθα —
<i>ērātis</i>	ἦσθε	<i>essētis</i>	νὰ ἦσθε —
<i>erant</i>	ἦσαν	<i>essent</i>	νὰ ἦσαν <i>forent</i>
F u t u r u m			
<i>ērō</i>	θὰ εἶμαι	<i>futūrus, -a, -um</i>	<i>sim</i>
<i>ērīs</i>	θὰ εἶσαι		<i>sis</i>
<i>ērīt</i>	θὰ εἶναι		<i>sit</i>
<i>ērīmus</i>	θὰ εἶμεθα	<i>futūrī, -ae, -a</i>	<i>simus</i>
<i>ērītis</i>	θὰ εἶσθε		<i>sitis</i>
<i>erunt</i>	θὰ εἶναι		<i>sint</i>

1. Indicativus		2. Coniunctivus	
Perfectum			
fūī	ὑπῆρξα ἢ ἔγινα	fuērīm	
fuistī	ὑπῆρξας	fuerīs	
fuīt	ὑπῆρξε	fuerit	
fuīmus	ὑπῆρξαμεν	fuerīmus	
fuistīs	ὑπῆρξατε	fuerītis	
fuērunt ἢ	fuēre ὑπῆρξαν	fuerint	
Plusquamperfectum			
fūērām	εἶχον ὑπάρξει	fuissēm	
fuērās	εἶχες ὑπάρξει	fuissēs	
fuērāt	εἶχεν ὑπάρξει	fuissēt	
fuērāmus	εἶχομεν ὑπάρξει	fuissēmus	
fuērātis	εἶχετε ὑπάρξει	fuissētis	
fuērant	εἶχον ὑπάρξει	fuissent	
Futurum exactum			
fūērō	θα ἔχω ὑπάρξει		
fuērīs	θα ἔχῃς ὑπάρξει		
fuērīt	θα ἔχῃ ὑπάρξει		
fuērīmus	θα ἔχωμεν ὑπάρξει	ἐλλείπει	
fuerītis	θα ἔχητε ὑπάρξει		
fuērint	θα ἔχουν ὑπάρξει		
3. Imperativus			
Praesens		Futurum	
Sing. 2.	ēs ἔσο	Sing. 2.	estō ἔσο
Plur. 2.	este ἔσθε	3. estō	ἔστω
		Plur. 2.	estōte
		3.	suntō
			ἔσθε
			ἔστωσαν

4. Infinitivus		
Praesens esse εἶναι	Perfectum fuisse γεγονέναι ἢ γενέσθαι	Futurum ἐνικ. futūrum, - am - um esse ἢ ἀπλῶς fōre πληθ. futūros, - as, - a esse ἢ ἀπλῶς fōre ἔσεσθαι
5. Participium		
Praesens : (sens)	Futurum : futūrus, - a. - um	

Σημείωσις. Τοῦ ἐνεστώτος ἢ μετοχῆ (sens), ἀχρηστος καθ' ἑαυτῆν, εἶναι εὐχρηστος εἰς τὰ δύο μόνον σύνθετα: praesens παρὼν καὶ absens ἀπὼν (§ 43, 2).

Γερούνδιον καὶ σουπῖνον δὲν ἔχει τὸ sum.

78. Παραδείγματα ὁμαλῶς κλινομένων ῥημάτων

(amo ἀγαπῶ, deleo καταστρέφω, lego ἀναγιγνώσκω, audio ἀκούω)

1. Ἑνεργητικὴ φωνή

α' συζυγίας

β' συζυγίας

γ' συζυγίας

δ' συζυγίας

1. Indicativus

amō (ἐκ τοῦ a-	delē - ὀ κατα-	lēg-ō ἀνα-	audi-ō
ma-o) ἀγαπῶ	στρέφω	γινώσκω	ἀκούω
amā-s	delē-s	leg-ī-s	audi-s
amā-t	delē-t	leg-ī-t	audi-t
amā-mūs	delē-mus	leg-ī-mus	audi-mus
amā-tīs	delē-tīs	leg-ī-tīs	audi-tīs
ama-nt	dele-nt	leg-u-nt	audi-u-nt

Præsens //

Ἐμὰ καὶ ἐν. εὐφί.
 ὁ παρ. καὶ ὁ παρ.
 ἀπὸ τοῦ ἐμὲ καὶ παρὰ μὲν.
 ἀπὸ τοῦ supino + esse εὐφί. οἱ

Χηρ. καὶ ὁ παρ. πρὸς τῶν
 χηρ. χηρὸν παρ. χηρ.
 χηρ. χηρ. πρὸς τῶν

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Imperfectum	āmā-bǎ-m ἡγά- πων	dēlē-bǎm κατέ- στρεφον	lēg-ē-bǎm ἀνεγίνωσκον	audi-ē-bǎm ἤκουον
	amā-bā-s	delē-bās	leg-e-bās	audi-e-bās
	amā-bǎ-t	delē-bǎt	leg-e-bǎt	audi-e-bǎt
	amā-bā-mus	delē-bāmus	leg-e-bāmus	audi-e-bāmus
	amā-bā-tis	delē-bātis	leg-e-bātis	audi-e-bātis
	amā-ba-nt	delē-bant	leg-e-bant	audi-e-bant
Futurum	āmā-bō θά ἀγα- πήσω	dēlē-bō θά κα- ταστρέψω	lēg-ām θά ἀναγνώσω	audi-ām θά ἀκούσω
	amā-bīs	delē-bīs	leg-ēs	audi-ēs
	amā-bīt	delē-bīt	leg-ēt	audi-ēt
	amā-bīmus	delē-bīmus	leg-ēmus	audi-ēmus
	amā-bītis	delē-bītis	leg-ētis	audi-ētis
	amā-bunt	delē-bunt	leg-ent	audi-ent
Perfectum	āmā-v-ī ἔχω ἀγα- πήσει ἢ ἡγάπησα	dēlē-v-ī ἔχω κα- ταστρέψει ἢ κατέ- στρεψε	lēg-ī ἔχω ἀνα- γνώσει ἢ ἀνε- γνώσα	audi-v-ī ἔχω ἀ- κούσει ἢ ἤκου- σα
	amav-istī	delev-istī	leg-istī	audiv-istī
	amav-īt	delev-īt	leg-īt	audiv-īt
	amav-īmus	delev-īmus	leg-īmus	audiv-īmus
	amav-īstis	delev-īstis	leg-īstis	audiv-īstis
	amav-ērunt ἢ	delev-ērunt ἢ	leg-ērunt ἢ	audiv-ērunt ἢ
amav-ēre	delev-ēre	leg-ēre	audiv-ēre	
Plusquamperfectum	āmāv-ērām εἶ- χον ἀγαπήσει	dēlēv-ērām εἶ- χον καταστρέψει	lēg-ērām εἶ- χον ἀναγνώσει	audi-v-ērām ἀκούσει
	amav-erās	delev-erās	leg-erās	audiv-erās
	amav-erāt	delev-erāt	leg-erāt	audiv-erāt
	amav-erāmus	delev-erāmus	leg-erāmus	audiv-erāmus
	amav-erātis	delev-erātis	leg-erātis	audiv-erātis
	amav-ērant	delev-ērant	leg-ērant	audiv-ērant

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum exactum	āmāv-ērō θὰ ἐ- χω ἀγαπήσει	dēlev-ērō θὰ ἐ- χω καταστρέψει	lēg-ērō θὰ ἐ- χω ἀναγνώσει	audīv-ērō θὰ ἔχω ἀκούσει
	amav-erīs	delev-erīs	leg-erīs	audiv-erīs
	amav-erīt	delev-erīt	leg-erīt	audiv-erīt
	amav-erīmus	delev-erīmus	leg-erīmus	audiv-erīmus
	amav-erītis	delev-erītis	leg-erītis	audiv-erītis
	amav-ērint	delev-ērint	leg-ērint	audiv-ērint

2. Coniunctivus

Praesens	ām-ēm (ἐκ τοῦ a- ma-em) νὰ ἀγαπῶ	dēle-ām νὰ κα- ταστρέφω	lēg-ām νὰ ἀ- ναγινώσκω	audi-ām νὰ ἀκούω
	am-ēs	dele-ās	leg-ās	audi-ās
	am-ēt	dele-āt	leg-āt	audi-āt
	am-ēmus	dele-āmus	leg-āmus	audi-āmus
	am-ētis	dele-ātis	leg-ātis	audi-ātis
	am-ent	dele-ant	leg-ant	audi-ant
Imperfectum	āmā-rēm νὰ ἡ- γάπων	dēlē-rēm νὰ κα- τέστρεφον	lēg-ē-rēm νὰ ἀνεγί- γινωσκον	audī-rēm νὰ ἤκουον
	ama-rēs	delē-rēs	leg-e-rēs	audi-rēs
	ama-rēt	dele-rēt	leg-e-rēt	audi-rēt
	ama-rēmus	dele-rēmus	leg-e-rēmus	audi-rēmus
	ama-rētis	dele-rētis	leg-e-rētis	audi-rētis
	ama-rent	dele-rent	leg-ē-rent	audī-rent
Futurum	āmatūrus, -a, -um sim	dēletūrus, -a -um sim	lectūrus, -a, -um sim	auditūrus, -a, -um sim
	sis	sis	sis	sis
	sit	sit	sit	sit
	amatūri, -ae, -a simus	deletūri, -ae, -a simus	lectūri, -ae, -a simus	auditūri, -ae -a simus
	sitis	sitis	sitis	sitis
	sint	sint	sint	sint

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Perfectum	ἄμαv-ἔριμ (ἔάν) ἀγαπήσω	dēlev-ἔριμ (ἔάν) καταστρέψω	lēg-ἔριμ (ἔάν) ἀναγνώσω (ἔάν) ἀκούσω	audiv-ἔριμ
	amav-erīs	delev-erīs	leg-erīs	audiv-erīs
	amav-erīt	delev-erīt	leg-erīt	audiv-erīt
	amav-erīmus	delev-erīmus	leg-erīmus	audiv-erīmus
	amav-erītis	delev-erītis	leg-erītis	audiv-erītis
	amav-ἔrint	delev-ἔrint	leg-ἔrint	audiv-ἔrint
Plusquamperfectum	ἄμαv-ισσῆμ (ἔάν) εἶχον ἀγαπήσει	dēlev-ισσῆμ (ἔάν) εἶχον καταστρέψει	lēg-ισσῆμ (ἔάν) εἶχον ἀναγνώσει ἀκούσει	audiv-ισσῆμ (ἔάν) εἶχον
	amav-issēs	delev-issēs	leg-issēs	audiv-issēs
	amav-issēt	delev-issēt	leg-issēt	audib-issēt
	amav-issēmus	delev-issēmus	leg-issēmus	audiv-issēmus
	amav-issētis	delev-issētis	leg-issētis	audiv-issētis
	amav-issent	delev-issent	leg-issent	audiv-issent

Futu-
rum
exac-
tum

Ἐλλείπει

3. Imperativus

Praesens	Sing. 2.	ἄμα	dēlē κατάστρε- φει	lēg-e ἀναγί- νωσει	audī ἄκουε
	Plur. 2.	amā-te	delē-te	leg-ī-te	audī-te
Futurum	Sing. 2.	ἄμα-tō	dēlē-tō κατά- στρεψον	lēg-ī-tō ἀνάγνωσον	audī-tō ἀκούσον
		3. amā-tō	delē-tō	leg-ī-tō	audi-tō
	Plur. 2.	amā-tōte	delē-tōte	leg-ī-tōte	audi-tōte
		3. amā-ntō	dele-ntō	leg-u-ntō	audi-u-ntō

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
4. Infinitivus				
Praesens	āmā-re	dēlē-re	lēg-ē-re	audi-re
	ἀγαπᾶν	καταστρέφειν	ἀναγινώσκειν	ἀκούειν
Futurum	āmātūrum, -am, -um esse	dēletūrum, -am, -um esse	lectūrum, -am, -um esse	audītūrum, -am, -um, esse
	amatūros, -as, -a esse	deletūros, -as, -a esse	lectūros, -as -a esse	auditūros, -as, -a esse
	ἀγαπήσειν	καταστρέψειν	ἀναγνώσειν	ἀκούσειν
	āmav-isse	dēlev-isse	lēg-isse	audi-isse
Perfectum	ἀγαπήσαι	καταστρέψαι	ἀναγνώσαι	ἀκούσαι
	5. Gerundium			
Gen. āman-ndi τοῦ ἀγαπᾶν	dēle-ndī τοῦ καταστρέφειν	lēg-e-ndī τοῦ ἀναγινώσκειν	audi-e-ndī τοῦ ἀκούειν	
Dat. ama-ndō	dele-ndō	leg-e-ndō	audi-e-ndō	
Acc. ama-ndum	dele-ndum	leg-e-ndum	audi-e-ndum	
Abl. ama-ndō	dele-ndō	leg-e-ndō	audi-e-ndō	
6. Supinum				
Acc. āmāt-um	dēlēt-um	lect-um	audīt-um	
Abl. amāt-ū	delēt-ū	lect-ū	audīt-ū	
7. Participium				
Praesens	amā-ns	delē-ns	leg-ē-ns	audi-ē-ns
	ama-ntis	dele-ntis	leg-e-ntis	audi-e-ntis
	ἀγαπῶν, -ῶσα, -ῶν	καταστρέφων, -ουσα, -ον	ἀναγινώ- σκων, -ουσα, -ον	ἀκούων, -ουσα, -ον

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	amat-ūrus, -ūra, -ūrum	delet-ūrus, -ūra, -ūrum	lectū-rus, -ūra, -ūrum	audit-ūrus -ūra, -ūrum
	ἀγαπήσων, -ουσα, -ον	καταστρέψων, -ουσα, -ον	ἀναγνωσόμενος -μένη, -μενον	ἀκουσόμενος, -μένη, -μενον

2. Μέση (ἢ παθητική) φωνή

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
--	-------------	-------------	-------------	-------------

1. Indicativus

Praesens	āmōr (ἐκ τοῦ ama- or) ἀγαπῶμαι	dēle-ōr κατα- στρέφομαι	lēg-ōr ἀνα- γινώσκομαι	audi-ōr ἀκού- ομαι
	amā-ris (ῆ-re)	delē-ris (ῆ-re)	leg-ē-ris (ῆ-re)	audi-ris (ῆ-re)
	amā-tur	delē-tur	leg-ī-tur	audi-tur
	amā-mur	delē-mur	leg-ī-mur	audi-mur
	amā-mīnī	delē-mīnī	leg-ī-minī	audi-mīnī
	ama-ntur	dele-ntur	leg-u-ntur	audi-u-ntur

Imperfectum	āmā-bār ἡγαπῶ- μην	dēlē-bār κατε- στρεφόμην	lēg-ē-bār ἀ- νεγινωσκόμην	audi-ē-bār ἡκουόμην
	ama-bā-ris (ῆ-re)	dele-bā-ris (ῆ-re)	leg-e-bā-ris (ῆ-re)	audi-e-bāris (ῆ-re)
	ama-bātur	dele-bātur	leg-e-bātur	audi-e-bātur
	ama-bāmur	dele-bāmur	leg-e-bāmur	audi-e-bāmur
	ama-bāmīnī	dele-bāmīnī	leg-e-bāmīnī	audi-e-bāmīnī
	ama-bantur	dele-bantur	leg-e-bantur	audi-e-bantur

Futurum	āmā-bōr θά ἀγαπηθῶ	dēlē-bōr θά κα- ταστραφῶ	lēg-ār θά ἀνα- γνωσθῶ	audi-ār θά ἀ- κουσθῶ
	ama-hē-ris (ῆ-re)	dele-hē-ris (ῆ-re)	leg-ē-ris (ῆ-re)	audi-ē-ris (ῆ-re)
	ama-hītur	dele-hītur	leg-ētur	audi-ētur
	ama-hīmur	dele-hīmur	leg-ēmur	audi-ēmur
	ama-bimīnī	dele-bimīnī	leg-ēmīnī	audi-ēmīnī
	ama-buntur	dele-buntur	leg-entur	audi-entur

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Perfectum	amātus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀγαπηθῆ ἢ ἠγαπήθην	delētus, -a, -um sum, es, est ἔχω καταστραφῆ ἢ κατεστράφη	lētus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀναγνωσθῆ ἢ ἀνεγνώσθην	auditus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀκουσθῆ ἢ ἠκούσθην
	amatī, -ae, -a sumus, estis, sunt	delētī, -ae, -a sumus, estis, sunt	lectī, -ae, -a sumus, estis, sunt	audītī, -ae, -a sumus, estis, sunt
Plusquamperfectum	amatus, -a, -um eram, eras erat εἶχον ἀγα- πηθῆ	deletus, -a, -um eram, eras, erat εἶχον καταστραφῆ	lectus, -a, -um eram, eras erat εἶχον ἀναγνωσθῆ	auditus, -a, -um eram, eras erat εἶχον ἀκουσθῆ
	amatī, -ae, -a eram, eratis erant	deletī, -ae, -a eram, eratis erant	lectī, -ae, -a eram, era- tis, erant	audītī, -ae, -a eram, era- tis, erant
Futurum exactum	amatus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀγαπηθῆ	deletus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω κατα- στραφῆ	lectus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀνα- γνωσθῆ	auditus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀκου- σθῆ
	amati, -ae, -a erimus, eritis, erunt	deleti, -ae, -a erimus, eritis, erunt	lecti, -ae, -a erimus, eri- tis, erunt	auditi, -ae, -a erimus, eritis, erunt

2. Coniunctivus

Praesens	āmēr- (ἐκ τοῦ a- ma-er) νὰ ἀγα- πῶμαι	dēlē-ār νὰ κατα- τρέφωμαι	lēg-ār νὰ ἀνα- γνώσκωμαι	audī-ār νὰ ἀ- κούωμαι
	amē-ris (ἦ-re)	dele-ā-ris (ἦ-re)	leg-arīs (ἦ-re)	audi-ā-ris (ἦ-re)
	amē-tur	dele-ā-tur	leg-ā-tur	audi-ā-tur
	amē-mur	dele-ā-mur	leg-ā-mur	audi-ā-mur
	amē-mīnī	dele-amīnī	leg-ā-mīnī	audi-ā-mīnī
	ame-ntur	dele-antur	leg-antur	audi-antur

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Imperfectum	āmā-rēr̄ νὰ ἡγα- πώμην	dēlē-rer̄ νὰ κα- τεστρεφόμην	lēg-ē-rēr̄ νὰ ἀνεγινωσκόμην	audī-rēr̄ νὰ ἡ- κούμην
	ama-rēris (ἡ-re)	dele-rēris (ἡ-re)	leg-e-rēris (ἡ-re)	audi-rēris (ἡ-re)
	ama-rētur	dele-rētur	leg-e-rētur	audi-rētur
	ama-rēmur	dele-rēmur	leg-e-rēmur	audi-rēmur
	ama-remīnī	dele-remīnī	leg-e-remīnī	audi-remīnī
	ama-rentur	dele-rentur	leg-e-rentur	audi-rentur
Perfectum	amatus, -a, -um	deletus, -a, -um	lectus, -a, -um	auditus, -a, -um
	sim, sis, sit (ἐάν)	sim, sis, sit (ἐάν)	sim, sis, sit (ἐάν)	sim, sis, sit (ἐάν)
	ἔχω ἀγαπηθῆ ἢ ἀγαπηθῶ	ἔχω καταστραφῆ ἢ καταστραφῶ	ἔχω ἀνά- (ἐάν) γνωσθῆ ἢ ἀνα- γνωσθῶ	ἔχω ἀ- κουσθῆ ἢ ἀ- κουσθῶ
amīti, -ae, -a	deletī, -ae, -a	lectī, -ae, -a	auditī, -ae, -a	
simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	
Plusquamperfectum	amatus, -a, -um, essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον ἀγαπηθῆ	deletus, -a, -um essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον καταστραφῆ	lectus, -a, -um essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον ἀνα- γνωσθῆ	auditus, -a, -um essem, esses, esset (ἐάν) εἶ- χον ἀκουσθῆ
	amatī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	deletī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	lectī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	auditī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent
Futurum exactum				Ἐλλείπει

3. Imperativus

Praesens	sing. 2. āmā-re νὰ ἀγαπάσαι	dēlē-re νὰ κατα- στρέφουσαι	lēg-ē-re νὰ ἀναγιγνώσκουσαι	audī-re νὰ ἀκούουσαι
	Plur. 2. āmā-mīnī	dēlē-mīnī	lēg-ē-mīnī	audi-mīnī

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	Sing.2. amā-tor νὰ ἀγαπᾶσαι	delē-tor νὰ κα- ταστρέφεις	leg-ī-tor νὰ ἀναγιγνώσκεις	audī-tor νὰ ἀ- κούεις
	3. ama-tōr	dele-tor	leg-itor	audi-tor
	Plur.3.ama-ntor	dele-ntor	leg-u-ntor	audi-u-ntor

4. Infinitivus

	amā-rī ἀγαπᾶσαι	delē-rī καταστρέφεις	leg-ī ἀναγι- γνώσκεις	audī-rī ἀκούεις
Futurum	amālum īrī ἀγα- πηθήσεσθαι	deletum īrī κα- ταστραφήσεσθαι	lectum īrī ἀναγνωσθή- σεσθαι	auditum īrī ἀκουσθήσε- σθαι

P e r f e c t u m	amatum -am, -um esse ὅτι ἤ νὰ ἔχη ἀγαπηθῆ	deletum, -am -um esse ὅτι ἤ νὰ ἔχη καταστραφῆ	lectum, -am -um esse ὅτι ἤ νὰ ἔχη ἀναγνωσθῆ	auditum, -am, -um esse ὅτι ἤ νὰ ἔχη ἀκουσθῆ
	amatos, -as, -a esse	deletos, -as, -a esse	lectos, -as, -a esse	auditos, -as, -a esse

Futurum exactum	amatum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχη ἀγαπηθῆ	deletum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχη καταστραφῆ	lectum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχη ἀναγνωσθῆ	auditum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχη ἀκουσθῆ
	amatos, -as, -a fore	deletos, -as, -a fore	lectos, -as, -a fore	auditos, -as, -a fore

11
14
10
35

α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
-------------	-------------	-------------	-------------

5. Participium

Perfectum	amātus, amāta amātum	delētus, delēta, lēctus, lēcta, delētum lēctum	audītus, audi- ta, auditum
	ἠγαπημένος ἢ ἀγαπηθείς	κατεστραμμένος ἢ καταστραφείς	ἀνεγνωσμένος ἠκουσμένος ἢ ἀναγνωσθείς ἢ ἀκουσθείς

6. Gerundivum

ama-ndus	dele-ndus	leg-e-ndus	audi-e-ndus
ama-nda	dele-nda	leg-e-nda	audi-e-nda
ama-ndum	dele-ndum	leg-e-ndum	audi-e-ndum
ἀγαπητέος, -τέα, -τέον	καταστρεπτέος, -τέα, -τέον	ἀναγνωστέος, -τέα, -τέον	ἀκουστέος, -τέα, -τέον

79. Αἱ κυρίως προσωπικαὶ καταλήξεις τῶν ῥημάτων

Ἐνεργητικῆς φωνῆς

Μέσης φωνῆς

Ὀριστικὴ καὶ ὑποτακτ. Προστακτ. Ὀριστικὴ καὶ ὑποτακτ. Προστακτικὴ

Ἐνικός	1. -m ἢ —	-r
	2. -s (ὀριστικὴ πρμ. -sti)	— ἢ -to	-ris (ἢ-re)	-re ἢ -tor
	3. -t	-to	-tur	-tor

Πληθυντικός	1. -mus		-mur	
	2. -tis (ὀριστικὴ πρμ. -stris)	-t ἢ -tote	-mini	-mini
	3. -nt (ὀριστικὴ πρμ. -runt ἢ-re)	-nto	-ntur	-ntor

Σημείωσις 1. Τὸ α' ἐνικὸν πρόσωπον τῶν μονολεκτικῶς σχηματιζομένων χρόνων τῆς μέσης φωνῆς εὐρίσκεται ἐκ τοῦ α' προσώπου τοῦ ἀντιστοίχου ῥόνου τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἀν μὲν τοῦτο λήγη εἰς ο προστιθεμένου ἑνὸς r, ἀν δὲ λήγη εἰς m τρεπομένου τοῦ m εἰς r, ὡς amo-amor, amabam-amabar, amabo-amabor, amem-amem, amarem-amarer κλπ.

Σημείωσις 2. Τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ μέλλοντος τῆς μέσης φωνῆς (*amatum iri, deletum iri* κλπ.) ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ σουπίνου (§ 75, 3) καὶ τοῦ *iri*, τὸ ὅποιον εἶναι ἀπαρέμφατον τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος *eo* = πορεύομαι.

Ἀρχαιώτεροι τύποι εἶναι : α') τοῦ παρατατικοῦ τῆς δ' συζυγίας *audībam, audības*, κλπ. καὶ τοῦ μέλλοντος *audībo, audībis*, κλπ.: β') τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος *amarīer, legīer* κλπ. (= *amari, legi*)· γ') τοῦ γερονδιακοῦ τῆς γ' καὶ τῆς δ' συζυγίας εἰς - *undus*, ὡς *legundus, audiundus*, (= *legendus, audiendus*).

Ἀποθετικά ῥήματα (*verba deponentia*)

80. Καὶ ἡ Λατινικὴ ἔχει ἀποθετικά ῥήματα ἐνεργητικῆς (ἢ οὐδέτερης) διαθέσεως, ἤτοι ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν, μόνον τὴν μέσην φωνὴν (διὸ λέγονται καὶ *media tantum* § 74, 2, β') ὡς *hortor* (προτρέπω) - *hortātus sum* - *hortātum* - *hortāti*, *vereor* (εὐλαβοῦμαι) - *verītus sum* - *verītum* - *verēri*, *loquor* (ὁμιλῶ) - *locūtus sum* - *locūtum* - *loqui*, *blandior* (κολακεύω) - *blandītus sum* - *blandītum* - *blandīri*.

Ταῦτα κλίνονται ὅπως ἀκριβῶς τὰ ἀντίστοιχα ῥήματα μέσης φωνῆς (μέσης ἢ παθητικῆς διαθέσεως, § 78, 2), μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι δὲν ἔχουν ἐκ τῆς μέσης φωνῆς μέλλοντα τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐνῶ ἔχουν ἐκ τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τὸν μέλλοντα τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, τὸ σουπίνον, τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν μέλλοντα τῆς μετοχῆς καὶ τὸ γερονδιον.

F u t u r u m

	<i>hortor</i> πρβλ. <i>amor</i>	<i>vereor</i> πρβλ. <i>deleor</i>	<i>loquor</i> πρβλ. <i>legor</i>	<i>blandior</i> πρβλ. <i>audior</i>
C o n j u n c t i v u s	<i>hortatūrus,</i> -a, -um	<i>veritūrus,</i> -a, -um	<i>locutūrus,</i> -a, -um	<i>blanditūrus</i> -a, -um
	<i>sim, sis, sit</i>	<i>sim, sis, sit</i>	<i>sim, sis, sit</i>	<i>sim, sis, sit</i>
	<i>hortatūri,</i> -ae, -a	<i>veritūri,</i> -ae, -a	<i>locutūri,</i> -ae, -a	<i>blanditūri,</i> -ae, -a
	<i>simus, sitis,</i> <i>sint</i>	<i>simus, sitis,</i> <i>sint</i>	<i>simus, sitis,</i> <i>sint</i>	<i>simus, sitis,</i> <i>sint</i>

Infinitivus	hortatūrum,	veritūrum,	locutūrum	blanditūrum,
	-am, -um esse	-am, -um esse	-am, -um esse	-am, -um esse
Supinum	hortaturos,	verituros,	locuturos,	blandituros
	-as, -a esse	-as, -a esse	-as, -a esse	-as, -a esse
Supinum	hortātum, -tū	veritum, -tū	locūtum, -tū	blanditum, -tū
	Participium			
Praesens	hortans (gen.	verens (gen.	loquens (gen.	blandiens (gen.
	hortantis)	verentis)	loquentis)	blandientis)
Futurum	hortatūrus,	veritūrus,	locutūrus,	blanditūrus,
	-a, -um	-a, -um	-a, -um	-a, -um
Gerundium	Gen. hortandi	verendi	loquendi	blandiendi
	Dat. hortando	verendo	loquendo	blandiando
	Acc. hortandum	verendum	loquendum	blandiendum
	Abl. hortando	verendo	loquendo	blandiando

81. Ἐκτὸς τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἡ Λατινικὴ ἔχει καὶ τινὰ ἡμιαποθετικὰ ῥήματα (verba semideponentia), ἧτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν

1) ἐνεστῶτα μὲν καὶ ἀπαρέμφατον ἐνεργητικοῦ τύπου, παρακείμενον δὲ μέσου τύπου. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

audeo	τολμῶ	ausus sum	ἐτόλμησα	ausum	audēre
gaudeo	χαίρω	gavisus sum	ἐχάρην	gavisum	gaudēre
soleo	συνηθίζω	solitus sum	συνήθισα	solitum	solēre
fido	πέποιθα	fisus sum	ἔσχον πεποιθῆσιν	fisum	fidēre

οὕτω καὶ τὰ σύνθετα confido πέποιθα, diffido δυσπιστῶ κλπ.

2) ἐνεστῶτα μὲν καὶ ἀπαρέμφατον μέσου τύπου, παρακειμένον δὲ ἐνεργητικοῦ. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

devertor καταλύω - **deverti** κατέλυσα - **deversum, deverti**.

revertor ἐπιστρέφω - **reverti** (καὶ **reversus sum**) ἐπέστρεψα - **reversum, reverti**.

adsentior συναίνω - **adsensi** συνήνεσα - **adsensum, adsentīri** (πρβλ. ἴσταμαι - ἔστηκα, ἔστην — φύομαι - πέφυκα, ἔφυν κ.τ.τ.).

Σημείωσις. Ὅπως τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἐν γένει ἡ μετοχὴ τοῦ (μέσου) παρακειμένου ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου (ὡς **loquor - locūtus** = εἰρηκῶς ἢ εἰπών, **hortor - hortātus** = παραίνεσας, **audeo - ausus** = τετολημῶς ἢ τολμήσας), οὕτω καὶ ἄλλων ῥημάτων ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου παρακειμένου λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου, ὡς (**cano** δειπνῶ) **conātus** = δεδειπνηκῶς ἢ δειπνήσας, (**prandeo** ἀριστῶ) **pransus** = ἡριστηκῶς ἢ ἀριστήσας, (**iuro** ὕμνουμι) **iurātus** = ὁμύσας. Τῶν δὲ ῥημάτων **potāre** (πίνειν) καὶ **lacōre** (σιγᾶν) ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου παρακειμένου λαμβάνεται καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν σημασίαν, ὡς **potus** (= **potatus**) = πεπωκῶς ἢ πίων καὶ ποθεῖς, **tacītus** = σιγήσας (σιγηλός) καὶ σιγηθεῖς. (Πρβλ. νεοελλ. δειπνῶ - **δειπνημένος** = ὁ δειπνήσας, πίνω — **πιωμένος** = ὁ πεπωκῶς). Καὶ μὲ παθητικοῦ δὲ ἐνεστῶτος σημασίαν λαμβάνεται πολλακίς ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου παρακειμένου, ὡς **lucior est certa pax quam sperāta victoria** = ἀσφαλεστέρα εἶναι βεβαία εἰρήνη παρὰ **ἐπιτιζομένη** νίκη.

Αἱ χρήσεις αὗται τῆς μετοχῆς τοῦ μέσου παρακειμένου εἰς -tus, -ta, -lum ἐξηγοῦνται ἐκ τοῦ ὅτι αὕτη ἀρχῆθεν οὐδὲν ἄλλο ἦτο παρὰ ἐπίθετον ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ ῥηματικά ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς εἰς -τος, -τη, -τον, τὰ ὁποῖα, ὡς γνωστόν, ἐσήμαιον ἀρχῆθεν τὸν ὑποκειμένον εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος **σημαινόμενον** (ὡς **θνητός** = ὁ ὑποκείμενος εἰς τὸ θνήσκειν), ἔπειτα δὲ τὸ δυνατόν γενέσθαι (ὡς **βατός** = εἰς ὃν δύναται τις **να βαδίση**, κατὰ τὸ ἀντίθετον **ἄβατος**), τέλος δὲ ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἐνεστῶτος ἢ ἀορίστου ἢ παρακειμένου (ὡς **δυνατός** = ὁ δυνάμενος, νεοελλ. **καυτός** = ὁ καίων, **ἄστράτευτος** = ὁ μὴ στρατευσάμενος, **ἄπρακτος** = ὁ μὴ πράξας, **θαυμαστός** = ὁ θαυμαζόμενος, ὁ τεθαυμασμένος, κλπ.). Οὕτω λοιπὸν καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ, π. χ. **ignōtus** = ὁ ἄγνωστος καὶ ὁ ἀγνοῶν, **occultus** = ὁ κεκρυμμένος καὶ ὁ (κρύπτων) ἀσφαλίζων, κ.ἄ.τ.

82. Περιφραστικὴ συζυγία (Coniugatio periphrastica), — Ἐκτός τῶν συνήθων περιφραστικῶν τύπων τῶν ῥημάτων τῶν τεσσάρων συζυγιῶν (§ 76), περιφραστικοὶ ῥηματικοὶ τύποι σχηματίζονται προσέτι **κατὰ πάντας τοὺς χρόνους καὶ τὰς ἐγκλίσεις** διὰ τῶν διαφόρων μετοχῶν τῶν ῥημάτων, ἰδίᾳ δὲ τῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος (εἰς-ūrus),

και δια του γερονδιακου (εις -ndus, -nda, -ndum, § 75, 5) μετα του βοθηθικου ρηματος esse: π.χ.

1) scripturus sum μελλω γραφειν, scripturus eram εμελλον γραφειν, scripturus ero, scripturus fui, κλπ.

2) docendus sum (διδακτεος ειμι) πρεπει να διδαχθω, docendus eram επρεπε να διδαχθω, docendus ero, κλπ.

Μεταβολαι τινες εις ρηματικους τυπους των τεσσαρων συζυγιων

83. Οι ρηματικοι τυποι οι σχηματιζομενοι εκ χρονικου θεματος παρακειμενου με χαρακτηρα v πολλακις αποβαλλουν το v τουτο, εταν μετα την συλλαβην ve η vi ακολουθη εις την καταληξιν r η s. Μετα δε την εκπτωσιν του v τα συναντωμενα φωνηεντα, πλην των i - e, συναιρουνται, ητοι (εις την α' συζυγίαν) το a + i εις a, (εις την β', συζυγίαν) το e + i εις e και (εις την δ' συζυγίαν) το i + i εις i. Δυναται ομως τα δυο i να μενουν και ασυναίρετα, π.χ.

amo, ama-v-i, amaverunt και amarunt, amavistis και amastis, amavero και amāro, amavisse και amasse, κλπ.

deleo, dele-v-i, deleveram και deleram, delevistis και delēstis, κλπ.

audio, audi-v-i, audivisti και audisti η audiisti, audiverunt και audierunt, audiveram και audiēram, κλπ.

Σημειωσεις. των εις -ivi παρακειμενων δυναται να εκπιπτη το v και εις το α' και γ' ενων προσωπον της οριστικης, αλλα τοτε δεν συναιρουνται τα δυο i. Ουτω σχηματιζονται κανονικως οι τυποι ουτοι εις τον παρακειμενον των συνθετων του ρηματος eo παρευμαι, ως redeo επανερχομαι - (redīvi και) redii - (redi-vit και) rediit, καθως και του ρηματος peto ζητω - petivi και petii - (peti-vit και) petiit (6, 1, Σημ.).

84. Διακαπντε ρηματα της γ' συζυγίας (εξ ων τα τρια αποθετικα) ληθουν εις -io (οπως τα της δ' συζυγίας). Ταυτα ειναι τα εξης :

<u>cario</u> λαμβανω	cēpi	captum	capere
cupio επιθυμω	cupīvi	cupitum	cupere
<u>facio</u> ποιω	fēci	factum	facere
<u>fodio</u> ορυσσω	fōdi	fossum	fodere
<u>fugio</u> φεύγω	fūgi	(fugitum)	fugere
<u>iacio</u> ριπτω	iēci	iactum	iacere

lacio ἔλκω		lacĕre	
		(ἀρχαϊκὸν εὐχρηστον ἐν συνθέσει, π.χ. elicio ἐζέλκω, elicui, elicĭtum, elicĕre)	
<u>pario γεννῶ</u>		pepĕri	partum parĕre
quatio σείω		(quassi)	quassum quatĕre
rapio ἀρπάζω		rapui	raptum rapĕre
sapio ἔχω γυνῶσιν, σωφρονῶ		(sapiĭvi ἢ sapiĭ)	

specio θεῶμαι	spexi	spectum	specere
gradior βλίνω	gressus sum	gressum	gradi
morior ἀποθνήσκω	mortuus sum	(mortuum)	mōri
patior πάσχω	passus sum	passum	pati

Τῶν ῥημάτων τούτων ὁ χαρακτήρ τοῦ ἐνεστωτικοῦ θέματος ἰ αποβάλλεται, ὅπου ἀκολουθεῖ ἄλλο ἰ τῆς καταλήξεως ἢ er ἢ τελικὸν e. Κατὰ τὰ ἄλλα κλίνονται ὅπως τὸ lego - legor (§ 78).

Ἐνεργητικὴ φωνή

Μέση φωνή

1. Indicativus

Praesens

capi-ō		capi-or	
cap-īs (ἐκ τοῦ capi-is)		cap-ĕris (ἐκ τοῦ capi-eris)	
cap-īt (ἐκ τοῦ capi-it)		cap-ĭtur (ἐκ τοῦ capi-itur)	
cap-īmus (ἐκ τοῦ capi-imus)		cap-īmur (ἐκ τοῦ capi-imur)	
cap-ītis (ἐκ τοῦ capi-itis)		capi-mīni (ἐκ τοῦ capi-imini)	
capi-unt		capi-untur	

Imperfectum :	capi-ēbām,	capi-ebās,	capie-bāt κλπ.
Futurum :	capi-am,	capi-es,	capi-et κλπ.

2. Coniunctivus

Praesens :	capi-ām,	capi-ās,	capi-āt κλπ.
	capi-ār,	capi-āris,	capi-ātur κλπ.

Imperfectum

cap-ĕrēm (ἐκ τοῦ capi-erem)	cap-ĕrēr (ἐκ τοῦ capi-erer)
cap-erēs (ἐκ τοῦ capi-eres)	cap-erĕris (ἐκ τοῦ capi-ereris)

cap-erēt	cap-erētur
cap-erēm ^{us}	cap-erēm ^{ur}
cap-erēt ^{is}	cap-erem ^{īni}
cap-erēt ^{is}	cap-erent ^{ur}

3. Imperatīv^{us}

cap-e	(ἐκ τοῦ capi-e)	cap-ere	(ἐκ τοῦ capi-ere)
cap-ito	(ἐκ τοῦ capi-ito)	cap-itor	(ἐκ τοῦ capi-itor)
cap-ito		cap-itor	
cap-ite		cap-im ^{īni}	
cap-itote			
capi-unto		capi-untor	

4. Infinitīv^{us}

cap-ere (ἐκ τοῦ capi-ere)	capi (ἐκ τοῦ capi-i)
-----------------------------	------------------------

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος *facio* τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος σχηματίζεται ἄνευ τῆς καταλήξεως *e*, ἐκ μόνου τοῦ θέματος: *fac* (ποίει). Ὁμοίως σχηματίζεται τὸ αὐτὸ πρόσωπον καὶ τῶν ῥημάτων *dico* (λέγω), *duco* (ἄγω), *fero* (φέρω) : *dic*, *duc*, *fer*.

Τὰ μετὰ προθέσεως ὁμοῦς σύνθετα τοῦ *facio* (εἰς τὰ ὅποια τὸ *a* τοῦ θέματος τρέπεται εἰς *i*), σχηματίζουν τὸ πρόσωπον τοῦτο κανονικῶς μετὰ τὴν καταλήξιν *e* : *conficio* (κατασκευάζω) -*confice*, *per-ficio* (διαπράττω) -*per-fice*, κλπ.

85. Χρονικὰ θέματα.— Οἱ διάφοροι τύποι παντὸς ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται ἐκ τριῶν κυρίων θεμάτων, ἧτοι ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργητικοῦ) παρακειμένου καὶ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου.

Διὰ τοῦτο ὁ ἐνεστῶς, ὁ (ἐνεργητικὸς) παρακειμένος καὶ τὸ σουπῖνον (μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστῶτος) λέγονται **ἀρχικοὶ χρόνοι** τοῦ ῥήματος (*tempora primitiva*), ὡς

amo	amāvi	amātum	amāre
deleo	delēvi	delētum	delēre
lēgo	lēgi	lectum	legere κλπ.

1) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζονται ὁ ἐνεστώτης καὶ ὁ παρατακτικὸς ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς, ὁ (ἀπλοῦς) μέλλων τῆς ὀριστικῆς, ἡ προστακτικὴ, τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος, ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ τὸ γερούδιον.

(θ. ama-) amo, amor (ἐκ τοῦ ama-o, ama-or)—amem, amer (ἐκ τοῦ ama-em, ama - er)—ama-bam, ama - bar, ama - rem, amarer—ama - bo, ama - bor, — ama, ama - to κλπ. — ama - re, ama - ri — ama - ns, ama - ndi, κλπ.

2) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργ.) παρακειμένου σχηματίζονται οἱ συντελικοὶ χρόνοι τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἦτοι ὁ ἐνεργ. παρακειμένος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων τῆς ὀριστικῆς :

(θ. amav-) amāv-i, amav - ěrim, amav - ěram, amav - issem, amav - isse, amav - ěro, κλπ.

3) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου σχηματίζονται τὸ σουπῖνον, ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργ. μέλλοντος καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (καθὼς καὶ πάντες οἱ περιφραστικοὶ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι μὲ τὰς μετοχὰς ταύτας ἢ μὲ τὸ σουπῖνον) :

(θ. amat -) amāt - um, amāt - u — amat - ūrus, - a, - um — amāt - us, - a, - um — amatūrus sim, sis κλπ. — amatus -, a, - um sum, es κλπ., amatum īrī, κλπ.

Παρατηρήσεις εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν χρονικῶν θεμάτων

86. α') Χρονικὸν θέμα τοῦ ἐνεστώτος. — Θέμα τοῦ ἐνεστώτος πολλῶν ἀπλῶν ῥημάτων εἶναι αὐτὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα αὐτῶν, ὡς

(ῥ. θ. para -) paro (ἐκ τοῦ para - o) παρσκευάζω, parāvi, parātum, parāre·

(ῥ. θ. dele -) dele - o καταστρέφω, delēvi, delētum, delēre·

(ῥ. θ. lēg -) lēg - o ἀναγινώσκω, lēg - i, lectum, legēre·

(ῥ. θ. parti -) parti - o μερίζω, partīvi, partītum, partīre·

Πλείστων ὅμως ῥημάτων τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζεται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἐπηυξημένου διὰ προσθήκης προσφυμάτων ἢ δι' ἀναδιπλασιασμοῦ. Οὕτω

1) διὰ προσφύματος φωνήεντος ξ ἢ θ ἢ i , ὡς

α') (ρ. θ. nec-) neco (ἐκ τοῦ nec-a-o) φονεύω, necāvi, necātum, necāre·

β') (ρ. θ. aug-) aug-e-o αὐξάνω, auxi, auctum, augēre (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. δοκῶ ἐκ τοῦ δοκ-έ-ω).

γ') (ρ. θ. rap -) rap-i-o ἀρπάζω, rapui, raptum, rapēre (§ 84)·
(ρ. θ. mor -) mor-i-or ἀποθνήσκω, mortuus sum, mortuum, (ἀλλὰ ἢ μετοχή τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος moriturus), mōri (§ 80)·

2) διὰ προσφύματος συμφώνου n ἢ t ἢ se, ὡς

α') (ρ. θ. cer -) cer- n-o κρίνω, crevi, cretum, cernēre, (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. κάμ-ν-ω, ἀόρ. ἔ-καμ-ον).

Εἷς τινὰ ῥήματα τὸ πρόσφυμα n παρεντίθεται μεταξύ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ὡς (ρ. θ. tag-) ta-n-go ἄπτομαι, tetīgi, tactum, tangēre·

(ρ. θ. fud-) fu-n-do χέω, fūdi, fūsum, fundēre (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. μα-ν-θ-άνω, ἀόρ. ἔ-μαθ-ον)·

β') (ρ. θ. plec -) plect- o πλέκω, plexi (καὶ - xui), plexum, plectēre·

γ') (ρ. θ. pa -) pa-sc-o ποιμαίνω, pāvi, pāstum, pascēre.

Οὕτω σχηματίζεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος τῶν ἐναρκτικῶν ῥημάτων (verba inchoatīva ἢ inchoatīva), ὡς

(ρ. θ. sene-) sene-sc-o γηρά-σκ-ω, senui, senescēre·

(ρ. θ. cale-) cale-sc-o γίνομαι θερμός, calui, calescēre·

3) δι' ἐνεστωτικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ, ὡς

(ρ. θ. gen-) gi-gn-o (ἐκ τοῦ gi-gen-o) γενῶ, genui, genitum, gignēre (πρβλ. γί-γν-ομαι, ἐκ τοῦ γι-γέν-ομαι).

87. β') Χρονικὸν θέμα τοῦ παρακειμένου. — 1) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ὁμαλῶν ῥημάτων τῆς α', τῆς β' καὶ τῆς δ' συζυγίας σχηματίζεται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτῆρος v, ὡς amo (ἐκ τοῦ ama-o) amāv-i—dele-o, delēv-i—audi-o, audīv-i, κλπ.

Πλείστων ὅμως ῥημάτων τῆς β' συζυγίας ὁ παρακειμένος (ἀντὶ τῆς λήγης εἰς -evi) λήγει εἰς -ui, ὡς habe-o ἔχω, hab - ui — mone-o παραίνω, mon-ui, κλπ.

2) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ῥημάτων τῆς γ' συζυγίας σχηματίζεται συνήθως κατὰ τρεῖς τρόπους, ἴτοι

α') ἐξ αὐτοῦ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ ἕκτασιν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἦτοι τοῦ *ā* ἢ *ē* εἰς *ē*, τοῦ *ī* εἰς *ī*, τοῦ *ō* εἰς *ō* καὶ τοῦ *ū* εἰς *ū*, ὡς

(ῥ. θ. *āg-*) *ag-o* ἄγω, *ēg-i*, *actum*, *agēre*.

(ῥ. θ. *lēg-*) *leg-o* ἀναγινώσκω, *lēg-i*, *lectum*, *legēre*.

(ῥ. θ. *līqu-*) *linqu-o* καταλείπω, *līqu-i*, (*lictum*), *linquēre*.

(ῥ. θ. *fōd-*) *fodio* ὀρύσσω, *fōd-i*, *fossum*, *fodēre* (§ 84).

(ῥ. θ. *fūg-*) *fugio* φεύγω, *fūg-i*, *fugītum*, *fugēre* (§ 84).

β') δι' ἀναδιπλασιασμοῦ καὶ μὲ τροπήν συνήθως τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἦτοι τοῦ *ā* εἰς *ē* ἢ *ī* τοῦ δὲ *ae* εἰς *ī*, ὡς

(ῥ. θ. *tend-*) *tendo* τείνω, *te-tend-i*, *tentum* (ἢ *tensum*), *tendēre* (πρβλ. *τείνω*, *τέ-τα-κα*, κλπ.).

(ῥ. θ. *pār-*) *pario* γενῶ, *pe-pēr-i* (ἐκ τοῦ *pe-pār-i*), *partum*, *parēre* (μετοχὴ ἐνεργ. μέλλοντος *paritūrus*).

(ῥ. θ. *cān-*) *cano* ᾄδω, *ce-cīn-i*, *canēre* (σουπῖνον, *cantātum*).

(ῥ. θ. *cād-*) *cado* πίπτω, *ce-cīd-i*, (*cāsum*), *cadēre*.

(ῥ. θ. *caed-*) *caedo* κόπτω, πλήττω, *ce-cīd-i*, *caesum*, *caedēre*.

(ῥ. θ. *posc-*) *posco* ζητῶ μετὰ παρακλήσεων, *po-posc-i* (ἐκ τοῦ *pe-posc-i*), *poscēre*.

(ῥ. θ. *curr-*) *curro* τρέχω, *cu-curr-i*, (ἐκ τοῦ *ce-curr-i*), *cursum*, *currēre*.

Σημείωσις. Ὁ ἀναδιπλασιασμός συνήθως παραλείπεται, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι σύνθετον, ὡς (*tendo*, *te-tendi*), ἀλλὰ *ex-tendo* ἐκτείνω, *extendi*, *extentum* (ἢ *extensum*), *ex-tendēre*.

γ') διὰ προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτῆρος *s*, ὡς

(ῥ. θ. *carp-*) *carpo* δρέπω, *carp-s-i*, *carptum*, *carpēre* (πρβλ. *δρέπ-ω*—*ἔδρεψα*, ἐκ τοῦ *ἔδρεπ-σ-α*).

(ῥ. θ. *dic-*) *dico* λέγω, *dixi* (ἐκ τοῦ *dic-s-i*), *dictum*, *dicēre* (§ 84, Σημ.). (πρβλ. *πλέκω*—*ἔπλεξα*, ἐκ τοῦ *ἔπλεκ-σ-α*).

(ῥ. θ. *lud-*) *ludo* παίζω, *lūsi* (ἐκ τοῦ *lud-si*), *lūsum*, *ludēre*. (πρβλ. *κομίζω*—*ἐκόμισα*, ἐκ τοῦ *ἐκόμιδ-σ-α*).

88. γ') Χρονικὸν θέμα τοῦ σουπίνου. — 1) Τὸ θέμα τοῦ σουπίνου κανονικῶς σχηματίζεται διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτῆρος *t*, σπανιώτερον δέ, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥημάτων τῆς γ' συζυγίας, διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτῆρος *s*.

α') (ρ. θ. ama-) amo, amāt-um, (ρ. θ. dele-) deleo, delēt-um, (ρ. θ. leg-) lego, lect-um (ἐκ τοῦ leg-tum· πρβλ. λέγ-ω, λεκτ-ός, ἐκ τοῦ λεγ-τός), (ρ. θ. audi-) audio, audīt-um κλπ.

β') (ρ. θ. scand-) scando βαινῶ, scandi, scan-s-um (ἐκ τοῦ scand-s-um), scandēre·

2) Ἐκ τῶν ῥημάτων, τῆς β' συζυγίας, ὅσα ἔχουν παρακειμένον εἰς -ui (§ 87, 1), ταῦτα σχηματίζουν τὸ σουπίνον εἰς -ītum, ὡς habeo ἔχω, **habui, hab-ītum, habere·** moneo παραινῶ, **monui, monītum, monere.**

89. 1) Μερικὰ ῥήματα σχηματίζουν τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ σουπίνου ἢ τὸ θέμα τοῦ ἐτέρου μόνον ἐκ τούτων ὄχι ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἀλλὰ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ἐπηυξημένου διὰ προσφύματος (§ 86, 1-2), ὡς

α') (ρ. θ. iug-) iung-o ζευγνύω, iunx-i (ἐκ τοῦ iung-s-i, § 87, 2 γ'), iunctum (ἐκ τοῦ iung-t-um), iungēre·

β') (ρ. θ. pig-) ping-o ζωγραφῶ, pinx-i (ἐκ τοῦ ping-s-i), pictum (ἐκ τοῦ pig-t-um), pingēre·

(ρ. θ. pug-) pung-o κεντῶ, pūpūgi (ἐκ τοῦ pe-pug-i, § 88, 2, β'), punct-um (ἐκ τοῦ pung-t-um), pungēre·

2) Ἀρκετὰ ῥήματα στεροῦνται σουπίνου, τινὰ δὲ καὶ παρακειμένου καὶ σουπίνου, ὡς

α') mico σφαδάζω, λάμπω, micūi, —, micāre·

horreo φρίττω, horrui, —, horrēre·

posco ζητῶ, poposci, —, poscēre (§ 87, 2, β')·

disco μαρθάνω, διδάσκομαι, didīci, —, discēre·

β') ferio πλήττω, —, —, ferīre·

furo μαίνομαι, —, —, furēre·

4) Πολλὰ ῥήματα σχηματίζουν παρακειμένον καὶ σουπίνον ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων κατὰ συζυγίαν διάφορον ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ὁ ἐνεστώς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον αὐτῶν, ὡς

domo (δαμάζω), domāre (α' συζυγίας), domui, domītum

(β' συζυγίας) (πρβλ. habui, habitum τοῦ ρ. habeo, habēre)·

seco (τέμνω), secāre (α' συζυγίας), secui (β' συζυγίας),

sectum (γ' συζυγίας)· (πρβλ. lectum τοῦ ῥήματος lego, legēre)·

augeo (αὐξάνω), augēre (β' συζυγ.) auxili, auctum (γ' συζ.)·
 πρβλ. flixi, flictum, τοῦ ῥ. fligo κτυπῶ, fligēre·

rideo (γελῶ), ridēre (β' συζυγ.), risi, risum (γ' συζυγ.)· πρβλ.
 lusi, lusum τοῦ ῥήματος ludo παίζω, ludēre·

strepo (ψοφῶ), strepēre (γ' συζ.), strepui, strepītum (β'
 συζ.)· πρβλ. habui, habitum τοῦ ῥ. habeo, habēre·

rudo (μυκῶμαι), rudēre (γ' συζ.)· rudīvi, (rudītum) (δ'
 συζ.)· πρβλ. audīvi, audītum τοῦ ῥ. audio, audīre·

venio (ἔρχομαι), venīre (δ' συζ.)· vēni, ventum (γ' συζυγ.)·
 πρβλ. legi, lectum τοῦ ῥ. lego, legēre.

4) Ἀρκετὰ ῥήματα σχηματίζουν τὸν παρακείμενον καὶ τὸ σου-
 πίνον ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων ἐκ δύο (ἢ καὶ περισσοτέρων)
 θεμάτων, ὡς,

α') implicō ἐμπλέκω, implicui ἢ implicāvi, implicītum ἢ im-
 plicātum, implicāre (βλ. καὶ neco, § 86, 1)·

β') lino ἀλείφω, lēvi, lītum, linēre·

iuvo ὠφελεῶ, βοηθῶ, iuvi, iutum (ἢ iuvātum), iuvāre, (μετοχὴ
 τοῦ μέλλοντος iuvatūrus)·

γ') pango πηγνύω, (pepīgi ἢ) pēgi ἢ panxi, panctum ἢ
 pactum, pangēre·

pinso κοπανίζω, pinsi ἢ pinsui, pinsum ἢ pinsītum ἢ pistum
 ἢ pīsum, pinsēre.

Σημείσις 1. Τὰ σουπίνα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -atum ἢ -etum ἢ -utum
 ἔχουν τὸ φωνῆν τῆς παραληγούσης (a, e, u) κανονικῶς μακρόν, ὡς

amo (amāre), amātum·

deleo (delēre), delētum·

tribuo (tribuēre), tribūtum. Ἄλλὰ :

do (δίδω), dēdi, dātum, dāre·

sero (σπείρω), sēvi, sātum, serēre·

ruo (καταρρίπτω, καταφέρωμαι, ἀνασκαλεύω), rui (rūtum), ruēre.

Ἔσσα δὲ σουπίνα λήγουν εἰς -itum, ἔχουν τὸ i τῆς παραληγούσης μακρόν
 μὲν, ἂν ὁ παρακείμενος τοῦ ῥήματος λήγη εἰς -ivi, βραχὺ δέ, ἂν ὁ παρακείμενος
 λήγη εἰς -ui ἢ -i, ὡς

audio (ἀκούω), audire, audīvi, audītum·

quaero (ζητῶ), quaerēre, quaesīvi, quaesītum. Ἄλλὰ :

veto (ἀπαγορεύω), vetāre, vetui, vetītum·

habeo (ἔχω), habēre, habui, habītum·

lambo (λείγω), lambēre, lambi, lambītum·

fugio (φεύγω) fugēre, fūgi, (fugitum).

Πρὸς δὲ τούτοις :

cieo (πορεύομαι), cīvi, **cītum**, ciēre·

eo (πορεύομαι), īvi (ἡ ii, § 83 Σημ.), **ītum**, ire·

lino (ἀλείφω), līvi ἢ lēvi, **lītum**, linēre·

sīno (ἔω, ἀφήνω), sīvi, **sītum**, sinēre.

Σ η μ ε ί σ ι ς 2. Τὸ ῥῆμα do ἔχει τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος (da, ἦτοι τὸ) **a** βραχύ, εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους, πλὴν μόνον τῶν τύπων **das** (= δίδεις) καὶ **da** (= δὸς) καὶ **dāns** (γεν. dantis).

“Ὅθεν π.χ. τοῦ circumdo (περιβάλλω) οἱ τύποι circumdāmus, circumdātis, circumdāre, circumdābam, circumdārem, circumdātur κλπ. τονιστέοι εἰς τὴν προπαραλήγουσαν (§ 7, 2, β').

Τοῦ do (= δίδωμι) εἶναι διάφορον τὸ ἐν συνθέσει μόνον μετὰ μονοσυλλάβων προθέσεων εὐχρηστον - do (Βλ. Κατάλογον ἀνωμάτων ῥημάτων).

Τὰ κυρίως ἀνώμαλα ῥήματα

90. Ῥήματά τινα παρουσιάζουν ἀνωμαλίας ὄχι μόνον εἰς τὰ διάφορα χρονικά θέματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς διαφόρους τύπους αὐτῶν.

(Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. **εἰμί, εἶμι, οἶδα, φημί**, κλπ.). Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι 1) sum (περὶ τοῦ ὁποίου βλ. § 77), 2) possum, 3) edo, 4) eo, 5) queo καὶ nequeo, 6) volo, nolo καὶ malo, 7) fero καὶ 8) fio.

Ταῦτα σχηματίζονται ὡς ἐξῆς :

91. Possum (δύναμαι), potui, posse, (§ 89, 2). Εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ pot (pote ἢ potis = δυνατός, § 42, 1) καὶ τοῦ sum, κατὰ τὸ ὅποιον καὶ σχηματίζονται οἱ περισσότεροι τύποι αὐτοῦ.

	Indicativus	Coniunctivus	Indicativus	Coniunctivus	
P r a e s e n s	pos-sum	pos-sim	I m p e r f e c t u m	pot-eram	possem
	pot-es	pos-sis		pot-eras	posses
	pot-est	pos-sit		pot-erat	posset
	pos-sumus	pos-sīmus		pot-erāmus	possemus
	pot-estis	pos-sītis		pot-erātis	possetis
	pos-sunt	pos-sint		pot-erant	possent
F u t u r u m	pot-ero, pot-eris, pot-erit,				
	pot-erimus, pot-eritis, pot-erunt				

	Indicativus	Coniunctivus		Indicativus	Coniunctivus
Perfectum	pot-ui	pot-uĕrim	Plusquamperfectum	pot-uĕram	pot-uissēm
	pot-uisti	pot-ueris		pot-ueras	pot-uisses
	pot-uit	pot-uerit		pot-uerat	pot-uisset
	pot-uimus	pot-uerĭmus		pot-uerāmus	pot-uissēmus
	pot-uistis	pot-ueritis		pot-ueratis	pot-uissētis
	pot-uērunt	pot-uĕrint		pot-uerant	pot-uissent
Futurum Exactum	pot-uĕro, pot-ueris, pot-uerit, pot-uerĭmus, pot-uerĭtis, pot-uĕrint				
Infinitivus	Praesens		Perfectum		
	posse		pot - uisse		

Imperativus ἐλλείπει. Participium : potens (gen. potent-is)
εὐχρηστος μόνον ὡς ἐπίθετον (= δυνατός, § 40, γ' καὶ § 43, 2).

92. *ēdo* (ἐσθίω), *ēdi*, *ēsum*, *ēdĕre*. Τοῦτο κατὰ τὰ ἄλλα κλίνεται ὁμαλῶς (κατὰ τὴν γ' συζυγίαν, § 78, *lego*), ἀλλὰ εἰς τὸν ἐνεστώτα τῆς ὀριστικῆς, εἰς τὸν παρατατικὸν τῆς ὑποτακτικῆς, εἰς τὴν προστακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος ἔχει, ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τοῦ τύπων, καὶ ἄλλους βραχυτέρους τύπους, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὅμοιοι μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τοῦ ῥ. *sum* (§ 77), μὲ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι τὸ ε εἰς τοὺς τύπους τοῦ ῥ. *edo* εἶναι κανονικῶς μακρόν.

Indicativus, Praesens	Coniunctivus, Imperfectum
<i>edo</i> , <i>ēdis</i> ἢ <i>ēs</i> , <i>edit</i> ἢ <i>ĕst</i>	<i>edĕrem</i> ἢ <i>ēssem</i> , <i>ederes</i> ἢ <i>ēsses</i> , <i>ederet</i> ἢ <i>ēsset</i>
<i>edĭmus</i> , <i>edĭtis</i> ἢ <i>ĕstis</i> , <i>edunt</i>	<i>ederemus</i> ἢ <i>ēssemus</i> , <i>ederetis</i> ἢ <i>ēssetis</i> , <i>ederent</i> ἢ <i>ēsSENT</i>

Imperativus

ede ἢ ēs, edīte ἢ ēste — edito ἢ ēsto, editōte ἢ estōte
 Infinitivus, Praesens : edere ἢ esse

Ἐκ τοῦ παθητικοῦ (edor, esus sum, edi) ἔχουν καὶ δεύτερον τύπον μόνον τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς: edītur καὶ estur, ederētur καὶ essētur.

Ὅμοιως σχηματίζονται καὶ τὰ σύνθετα com-ēdo κατεσθίω, ex-ēdo καταβιβρώσκω, per-ēdo διαβιβρώσκω.

93. ēō (εἶμι, πορεύομαι), (īvi καὶ) īī, ītum, īre, (βλ. § 83, Σημ. καὶ § 89, 4, Σημ. 1). Τοῦτο ἔχει δύο ῥηματικά θέματα, ἦτοι πρὸ τῶν φωνηέντων a, o, u ἔχει θέμα e, πρὸ συμφώνου δὲ ἢ i ἔχει θέμα i. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. εἶμι, ἕμεν, κλπ.). Κλίνεται κατὰ τὴν τετάρτην συζυγίαν (§ 78, audio), ἀλλὰ ὁ παρατατικὸς τῆς ὀριστικῆς εἶναι ibam καὶ ὁ μέλλων ibo (βλ. § 79, Σημ. 2).

	Indicativus	Coniunctivus
Praesens	ēō, īs, īt īmus, ītis, ēunt	ēam, eās, eat eāmus, eātis, eant
Imperfectum	ībām, ibās, ibāt ībāmus, ibātis, ibant	īrem, irēs, iret irēmus, irētis, irent
Futurum	ībō, ibis, ibit ībīmus, ibītis, ibunt	ītūrus, -a, -um sim, sis, sit ītūrī, -ae, -a simus, sitis, sint
Perfectum	(īvi) īī, īstī, īit īīmus, īstis, iērunt ἢ iēre	iērim, ieris, ierit iērimus, ieritis, ierint

Plusquam- perfectum	ĩeram, ĩeras κλπ.	ĩssēm, ĩssēs κλπ.
Futurum exactum	ĩero, ĩeris, ĩerit κλπ.	
Imperativus : ĩ, ĩte — ĩto, ĩto — ĩtōte, euntō		
Infinitivus	Praesens :	ĩre
	Perfectum :	ĩsso
	Futurum :	ĩtūrum, ĩturam, ĩturum esse κλπ.
Partici- pium	Praesens :	ĩēns, gen. ĩentis, dat. eunti κλπ.
	Futurum :	ĩtūrus, ĩtūra, ĩturum
Supinum : ĩtum, ĩtū (§ 89, 4, Σημ. 1)		
Gerundium : eundi, eundo, eundum, eundo.		

Τοῦ ῥήματος **eo** (ἄπλοῦ) εἶναι εὐχρηστον καὶ ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον παντὸς χρόνου ἀπροσώπως : ĩtur (= πορεία γίνεται, πορεύονται), ĩbātur, ĩbitur, ĩtum est κλπ., καὶ ἀπαρέμφατον ĩrī, (Βλ. § 79, Σημ. 2).

Σημείωσις. Ὅμοιος κλίνονται καὶ τὰ σύνθετα τοῦ **eo**, ὡς **ab - eo** ἀπέρχομαι, **ad - eo** προσέρχομαι, **ex - eo** ἐξέρχομαι κλπ., ἀλλ' ἐκ τούτων, ὅσα λαμβάνονται μὲ ἐνεργητικὴν μεταβατικὴν σημασίαν, σχηματίζουν πλήρες τὸ παθητικόν, ὡς **adeo** προσβάλλω - **adeor** (προσβάλλομαι), **adīris**, **adītur**, **adīmur**, **adimini**, **adeuntur**. Perf. **adībar**, **adībāris** κλπ. Fut. **adībor**, **adībēris**, **adibitur** κλπ.

Ἐν ὅμως ἐκ τῶν συνθέτων τοῦ **eo**, ἦτοι τὸ **ambio** (ἐκ τοῦ **ambi - eo** = περιέρχομαι, κυκλῶ), **ambīvi**, **ambītum**, **ambīre**, κλίνεται κατὰ πάντας τοὺς τύπους αὐτοῦ κανονικῶς κατὰ τὴν δ' συζυγίαν (ἀκριβῶς ὅπως τὸ **audio**, § 79).

94. quēo (δύναμαι) (**quīvi** καὶ **quīi**, **quītum**), **quīre** — **nequēo** (οὐ δύναμαι), **nequīvi**, **nequīre** (§ 89, 2). Ταῦτα σχηματίζονται ὅπως

τὸ eo (§ 93), ἀλλὰ μόνον ὀλίγοι τύποι αὐτῶν εἶναι εὐχρηστοί, ὡς queo, queunt—nequeunt, queam, queant κλπ.—nequibant, nequirem κλπ. Καὶ κεχωρισμένως non queo, non queunt, non quiviv κλπ.

95. volo (βούλομαι, θέλω), volui, velle — nolo, ἐκ τοῦ ne — volo, non volo (οὐ βούλομαι), nolui, nolle — mālo, ἐκ τοῦ magis volo) μᾶλλον βούλομαι, προτιμῶ), malui, malle (§ 89, 2).

Ταῦτα κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Indicativus			Coniunctivus		
P r a e s e n s					
vōlō	nōlō	mālō	vēlim	nōlim	mālim
vīs	nōn vis	māvis	velīs	nōlīs	malīs
vult	nōn vult	māvult	velit	nōlit	malit
volūmus	nolūmus	mālūmus	velīmus	nōlīmus	malīmus
vultis	nōn vultis	māvultis	velītis	nōlītis	malītis
volunt	nōlunt	mālunt	velint	nōlint	malint
I m p e r f e c t u m					
vōlēbam	nōlēbam	mālēbam	vēllem	nōllem	māllem
vōlēbās	nōlēbās	mālēbās	velles	nolles	malles
vōlēbat	nōlēbat	mālēbat	vellet	nollet	mallet
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.
F u t u r u m					
vōlām	nōlām	mālām			
vōlēs	nōlēs	mālēs		Ἐλλείπει	
volēt	nolet	malēt			
κλπ.	κλπ.	κλπ.			
P e r f e c t u m					
vōlūī	nōlūī	mālūī	vōluērim	nōluērim	māluērim
voluisti	noluisti	maluisti	volueris	nolueris	malueris
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.

Plusquamperfectum

völuëram nöluëram mäluëram völuissem nöluissem mäluissem
κλπ. κλπ.

Futūrum exactum

völuëro nöluëro mäluëro κλπ. ἐλλείπει

Imperatīvus τοῦ nolo : nölī, nölīte - nölītō, nölītō, nölītōte,
nölunto (τοῦ volo καὶ malo δὲν ὑπάρχει).

Infinitivus, Praesens : vëlle, nölle, mälle.

Perfectum : voluisse, noluisse, maluisse.

Participium, Praesens : (volens), (nolens), (τοῦ malo ἐλλείπει)

Ἄλλ' ἀντὶ τοῦ volens λέγεται συνήθως cupiëns (§ 84) καὶ ἀντὶ
τοῦ nolens λέγεται invītus (= ἕκων).

Ἄλλοι τύποι τῶν ῥημάτων αὐτῶν δὲν εἶναι εὐχρηστοί.

Σημείωσις. Ἐντὶ τοῦ visne ? (= ἦ βούλει ;) θέλεις ; λέγεται vin ?
Καὶ παρενεθικῶς ἀντὶ τοῦ si vis (= εἰ βούλει) λέγεται sis καὶ ἀντὶ τοῦ si
vultis (= εἰ βούλεσθε) λέγεται sultis.

96. fëro (φέρω), tül - i, lāt - um, ferre. Τοῦ ῥήματος τούτου
1) ὁ παρακείμενος καὶ τὸ σουπῖνον σχηματίζονται ἐκ θέματος
διαφόρου ἀπὸ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος :

2) οἱ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (fer -) σχηματιζόμενοι τύποι
πάσχουν συγκοπὴν α') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος i πρὸ τοῦ s καὶ τοῦ
t τῶν καταλήξεων, καὶ β') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος ë, ὅταν μετ' αὐτὸ
ἀκολουθῇ r.

Activum

Passivum

Indicativus

Praesens

fërō, fers, fert

feror, ferris, fertur

fërimus, fërtis, fërunť

ferimur κλπ.

Coniunctivus

Praesens	fērām, ferās κλπ.	ferar, ferāris, κλπ.
Imperfectum	ferrem, ferrēs, ferret	ferrer, ferrēris, ferretur
	ferremus κλπ.	ferrēmur κλπ.

Imperativus

fēr, fērtē (§ 84 Σημ.)	ferre, ferimini
fertō, fertō - fertote, feruntō	fertor, fertor - feruntor

Infinitivus

ferre	ferrī
-------	-------

Πάντες οἱ ἄλλοι τύποι σχηματίζονται ὁμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν (fērēbam, fērēbar, fēram, feres, κλπ., ferar, ferēris, κλπ.).

97. fīo (γίγνομαι), factus sum, fiēri. Ἡ μετοχή του factus, μετὰ τὴν ὁποίαν σχηματίζονται οἱ συντελικοὶ χρόνοι τοῦ ῥήματος τούτου ὁμαλῶς (factus sum, factus eram, factus ero, § 85, 3), εἶναι τοῦ ῥήματος facior (ποιούμαι), ἀντὶ τοῦ ὁποίου λαμβάνεται καὶ τὸ fīo ὡς παθητικὸν τοῦ facio (§ 84).

Οἱ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (fi -) γινόμενοι τύποι σχηματίζονται ἐν γένει κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ παρατατικοῦ καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος, τὰ ὅποια σχηματίζονται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν.

	Indicativus	Coniunctivus
Praesens	fīō, fīs, fīt (fīmus, fītis), fīunt	fīām, fīās, fīat fīamus κλπ., ὁμαλῶς

Imperfectum

fiēbam, fiēbas κλπ., ὁμαλῶς fiērem, fiēres, fieret
 fieremus, fieretis, fierent

Futurum

fiam, fiēs, fiet
 'Ελλείπει
 fiemus κλπ., ὁμαλῶς

Imperativus : fī, fīte.

Infinitivus, Praesens : fiēri, Futurum : factum iri.

Gerundivum : faciendus, facienda, faciendum.

Σημείωσις. Τὸ ἰ τοῦ θέματος fi - εις πάντας τοὺς ἄλλους τύπους εἶναι μακρόν, ἐκτὸς τοῦ τύπου fit, τοῦ ἀπαρεμφάτου fiēri καὶ τῶν τύπων τοῦ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς fierem, fieres, κλπ.

Ἑλλειπτικά ῥήματα

98. Ἑλλειπτικά ῥήματα (verba defectiva) εἶναι :

1) τὰ ῥήματα meminī (μέμνημαι, ἐνθυμοῦμαι), odi (μισῶ) καὶ coepi (ἤρξαμην, ἤρχισα), παρακειμένοι ἄνευ ἐνεστώτος. Ἐκ τούτων οἱ δύο πρῶτοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστώτος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος αὐτῶν ἔχει σημασίαν παρατατικοῦ (meminēram ἐνεθυμούμην, odēram ἐμίσουν), ὁ δὲ τετελεσμένος μέλλον σημασίαν ἀπλοῦ μέλλοντος (meminēro θὰ ἐνθυμοῦμαι ἢ θὰ ἐνθυμηθῶ, odēro θὰ μισῶ ἢ θὰ μισήσω).

Κλίνονται ὁμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν (§ 78, γ', lēgi) εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ παρακειμένου, τοῦ ὑπερσυντελικοῦ καὶ τοῦ τετελεσμένου μέλλοντος, ἀλλὰ τὸ μὲν meminī ἔχει καὶ δύο τύπους προστακτικῆς, τὸ δὲ odi καὶ coepi καὶ ἀπαρέμφατον καὶ μετοχὴν ἐνεργ. μέλλοντος, ἐκτὸς δὲ τούτων τὸ coepi καὶ μετοχὴν παθ. παρακειμένου.

Imperativus : mementō (μέμνησο)
 mementōte (μέμνησθε)

Infinitivus

Perf. meminisse, odisse coepisse
 Fut. — osūrum, -am, -um esse coeptūrum, -am, -um esse

Participium

Fut.	—	osurus, -a, -um	coepturus, -a, -um
Perf. Pass.	—	—	coeptus, -a, -um

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τοῦ ῥ. coepi οἱ ἐλλείποντες χρόνοι ἀναπληροῦνται διὰ τῶν ἀντιστοιχῶν χρόνων τοῦ ῥ. incipio ἀρχομαι (incipi, inceptum) incipere.

Τῆς μετοχῆς coeptus, -a, -um (μετὰ τοῦ sum, eram, ero, κλπ.) χρῆσις γίνεται ἀντὶ τοῦ coepi, coeperam, coepero, κλπ., ὅταν ἀκολουθῇ ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας τοῦ ῥήματος τούτου παθητικὸν ἀπαρέμφατον παθητικῆς διαθέσεως, ὡς aedes **aedificāri** coepta est (ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομοῦμενος)· ἀλλά: mons **monēri** coepit.

Μετοχὴ παθητ. παρακειμένου, ἀλλὰ μὲ ἐνεργητικὴν συνήθως σημασίαν, ἔχει καὶ τὸ ῥ. odi (osus), εὐχρηστον ἰδίᾳ εἰς τὰ σύνθετα exōsus, perōsus (= σφόδρα μισῶν, § 81, 2, Σημ.).

2) τὰ ῥήματα, āio, inquam, quaeso, (for) fāri.

α) Τὸ āio (λέγω, ἀρχ. Ἑλλην. ἡμί) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους:

Praesens	Indicativus			Coniunctivus		
	āio	ais	ait	—	aias	aiat
	—	—	āiunt	—	—	aiant

Imperfectum: aiēbam, aiēbas, κλπ. ὁμαλῶς καὶ ἀρχ. aiābam, aiābas, κλπ.

Perfectum: (γ' ἐν. μόνον) ait.

Imperativus: (ἄι).

Participium: aiens.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Συνήθως λέγεται ain? ἀντὶ ais - ne? (λέγεις; νομίζεις;). Πρβλ. § 95, Σημ.

β') τὸ inquam (φημί, λέγω) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους:

Indicativus, Praesens: inquam, inquis, inquit, (inquimus, inquitis), inquiunt. Imperfectum: inquiēbat. Futurum: inquiēs, inquiet. Perfectum: (inqui), inquisti, inquit, (inquimus).

Imperativus: (inque, inquīto). Participium: inquiens.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Πάντων τῶν ἀνωτέρω τύπων χρῆσις γίνεται μόνον παρενθετικῶς ἐντὸς εὐθέως λόγου, ὡς Tum ille « Pater, **inquit**, precor ut... » Τότε ἐκεῖνος « Πάτερ, λέγει, παρακαλῶ νά... » (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. φημί καὶ ἡμί).

γ') Τοῦ *quaeso* (παρακαλῶ) εὐχρηστος εἶναι προσέτι ὁ τύπος *quaesumus* (παρακαλοῦμεν). Χρήσις τούτων συνήθως γίνεται παρενθετικῶς, μετὰ προστακτικὴν, πρὸς μετριασμὸν τῆς ἐννοίας τῆς προσταγῆς : *dic mihi, quaeso, εἰπέ μοι, παρακαλῶ*· (πρβλ. *Κάθισε, παρακαλῶ, ἐδῶ*).

δ') *for* (φημί, λέγω), *fātus sum, fāri* (ἀποθετικόν, § 80). Τοῦ ῥήματος τούτου εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς εἶναι εὐχρηστος μόνον ὁ τύπος *fando* ἐκ τοῦ γερουνδίου (εἰς τὴν φράσιν *fando audire* = ἀκούω λεγόμενον, γνωρίζω ἐξ ἀκοῆς) καὶ ὁ τύπος *fanda* ἐκ τοῦ γερουνδιακοῦ (εἰς τὴν φράσιν *fanda atque nefanda* = ῥήτὰ καὶ ἀπόρρητα, § 75, 4 καὶ 5). Εἰς τοὺς ποιητὰς ὅμως εἶναι εὐχρηστοὶ καὶ ἄλλοι τύποι τοῦ ῥήματος τούτου, ἰδίᾳ τῶν συνθέτων αὐτοῦ (ὡς *adfari* προσαγορεύειν, *praefari* προλέγειν, κλπ.), ἤτοι πάντες οἱ τύποι τοῦ μέλλοντος τῆς ὀριστικῆς (*fabor, fabēris, fabitur*, κλπ.), τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ ὑπερσυντελείου ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς (*fatus sum, fatus sim, fatus eram, fatus essem*), καὶ ἐκτὸς τούτων οἱ ἐξῆς τύποι :

Indic., *Praes. fatur, fantur. Indic.*, *Imperf. fabar, fabantur. Coniunct.*, *Imperf. (prae) fārer, farēris*, κλπ. *Imperativus* : *fare. Infinitivus* : *fari* (καὶ *farier*, § 79, Σημ. 2). *Supinum* : *fatu. Participium* : *fans. Gerundium* : *fando. Gerundivum* : *fandus, -a, -um.*

3) μερικὸι τύποι προστακτικῆς ἐγκλίσεως καὶ ἀπαρεμφάτου

avē (ἢ *have*) *χαῖρε, avēto - avēte*, ἀπρφ. *avēre*

salve χαῖρε, ὑγίαινε, salvēto - salvēte, ἀπρφ. *salvēre*

oēdo δός, εἰπέ, πληθ. *cette* (πρβλ. *νά - νάτε*).

Σημείωσις. Εἰς τὰ ἐλλειπτικὰ ῥήματα ἀνήκουν καὶ οἱ τύποι *forem, fores, foret - forent*, ἀπρφ. *fore*, λαμβανόμενοι ἀντὶ ὀρισμένων τύπων τοῦ ῥ. *esse* (§ 77).

Ἐπίσημα ῥήματα (*Verba impersonalia*)

99. Ἐπίσημα ῥήματα, ἤτοι ῥήματα εὐχρηστοῦ μόνον εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον (καὶ τὸ ἀπαρέμφατον) παντὸς χρόνου, χωρὶς ὑποκείμενον, εἶναι

1) ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ῥήματα σημαίνοντα φυσικόν τι φαινόμενον, ὡς *dilucēscit, illucēscit* ὑποφαίνει, ὑποφώσκει ἢ ἡμέρα (φέγγει), *fulget* καὶ *fulgurat* ἀστράπτει, *rorat* πίπτει δρόσος, *tonat* βροντᾷ κλπ.

Σημείωσις. Ῥήματα οἷα τὰ ἀνωτέρω, ὅταν ἐπικρατῆ εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἢ θρησκευτικῆ ἀντίληψις, ἐκφέρονται μὲ ὑποκειμενον τὸ ὄνομα θεοῦ τινὸς προσώπου, ὡς *Jupiter tonat* ὁ Ζεὺς βροντᾷ. Χρησιμοποιοῦνται δὲ οὕτω τότε καὶ εἰς τὴν μετοχὴν : *Jove fulgurante* τοῦ Διὸς ἀστράπτουτος.

2) ἀρκετὰ ῥήματα τῆς β' συζυγίας (κυρίως ἀπρόσωπα), ὡς *dēcet* πρέπει, *decuit* - *decēre*·

libet ἀρέσκει, *libuit* καὶ *libitum est*, *libēre*·

licet ἔξεστι (ἐπιτρέπεται), *licuit* καὶ *licitum est*, *licēre*·

oportet δεῖ, *chr̄g*, *oportuit*, *oportēre*·

puđet (*me*) αἰδοῦμαι, *puđuit* καὶ *puđitum est*, *puđēre*.

Τὰ ῥήματα ταῦτα στεροῦνται προστακτικῆς, σουπίνου καὶ μετοχῆς. Ἡ προστακτικὴ των ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὑποτακτικῆς των, ὡς *pudeat te* αἰδέσθητι (ἐντράπου), μόνον δὲ τοῦ ῥήματος *licere* ὑπάρχει εἰς νόμους ὁ τύπος τῆς προστακτικῆς *licēto* (ἔξεστω).

Ὑπάρχει ἐπίσης ἡ μετοχὴ τινῶν ἐκ τῶν ἀπροσώπων τούτων ῥημάτων, ἀλλ' αὕτη λαμβάνεται ὡς ἐπίθετον, ὡς *licens* ἐλεύθερος, ἀκώλυτος, *puđens* αἰδήμων, κλπ. (§ 40, γ').

100. Ἀπροσώπως λαμβάνεται εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν προσέτι

1) τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς παθητικῆς φωνῆς (καθὼς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον) ῥημάτων οὐδετέρων (§ 74, 1, δ') ἢ ἐνεργητικῶν μὲν, ἀλλ' ἀμεταβάτων, ὡς

(*vivo* ζῶ), *vivitur* ζῆ τις, ζῶσι, ἀπρμφ. *vivi*·

(*curro* τρέχω), *curritur* δρόμος γίγνεται, τρέχουσι, ἀπρμφ. *curri* (βλ. καὶ *eo*, *itur*, *itum est*, *iri*, § 93)·

(*canto* ᾄδω), *cantatur* ᾄσμα ᾄδεται, ᾄδουσι·

2) ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον διάφορον προσωπικῶν ῥημάτων, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται μὲ ἰδιαιτέραν τινὰ σημασίαν, ὡς

(*ac - cido* προσπίπτω, - *cidi*, - *cidere*), *accidit* συμβαίνει·

(*con - sto* συνίσταμαι, - *stiti*, - *are*), *constat* ὁμολογεῖται·

(*exped - io* ἀπολύω, ἀπαλλάττω, - *ivi*, - *itum, ire*), *expedit* ὠφελεῖ, συμφέρει·

(*inter - sum* μεταξὺ κεῖμαι, - *fui*, - *esse*), *intērest* (ἐν)διαφέρει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΟΝ

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (PARTICULAE, § 10, 2)

1. Ἐπιρρήματα (Adverbia)

101. Τὰ ἐπιρρήματα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς)

1) **τοπικά**, ὡς hīc, istīc, illīc, ībī (βλ. § 64, α')·

2) **χρονικά**, ὡς nunc νῦν, tum τότε, nuper νεωστί, mox μετ' ὀλίγον, cras αὔριον, diu πολὺν χρόνον, saepe πολλάκις κλπ., (βλ. καὶ § 64, β')·

3) **τροπικά**, ὡς sic, ita οὕτω, bene καλῶς, male κακῶς, libenter ἀσμένως, celeriter ταχέως, κλπ.·

4) **ποσοτικά**, ὡς sat ἢ satis ἰκανῶς, nimis ἄγαν, λίαν, tam τόσον, semel ἅπαξ, bis δις κλπ. (βλ. § 66)·

5) **βεβαιωτικά ἢ ἀρνητικά**, ὡς nae ναί, haud ἢ haut (ἢ hau) οὐ, ergo οὖν, κλπ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιρρήματα λαμβάνονται πολλάκις

α') τύποι ὀνομάτων ἢ ῥημάτων (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν), ὡς partim κατὰ μέρος, ἐν μέρει (βλ. § 26, 1), gratis δωρεάν (ἐκ τοῦ gratiis, ἀφαιρ. τοῦ gratia), multum πολὺ, paulum ὀλίγον, facile εὐκόλως, subito αἴφνης (ἀφαιρ. τοῦ επιθ. subitus), raro σπανίως (ἀφαιρ. τοῦ επιθ. rarus) κλπ. — age ἄγε, ἔθι (ἐμπρός)·

β') συνεκφοραὶ λέξεων, ὡς

antea πρότερον (ἐκ τοῦ ante ea), extemplo (ἢ ex templo) εὐθύς, incassum (ἢ in cassum) μάτην, imprimis, (ἢ in primis) ἐν πρώτοις, κατ' ἐξοχὴν, magnopere (ἢ magno opere) μεγάλως, dumtaxat (ἢ dum taxat) μόνον, forsitan (ἢ for sit an) ἴσως, κλπ.

Οὕτω καὶ denūo (ἐκ τοῦ de novo ἐκ νέου) πάλιν, hodiē (ἐκ τοῦ hoc die) σήμερον, scilicet (ἐκ τοῦ scire licet) δηλονότι, δηλαδὴ, κλπ. (βλ. καὶ § 53 - 54)·

2. Προθέσεις (Praepositiones)

102. Προθέσεις ἢ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει πολὺ περισσοτέρας τῆς Ἑλληνικῆς, συντάσσονται δὲ αἱ μὲν πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν μετὰ αἰτιατι-

κῆς, ὀλίγαι δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς καὶ τρεῖς μόνον ἄλλοτε μὲν μετ' αἰτιατικῆς, ἄλλοτε δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς.

Μετὰ γενικῆς ἢ δοτικῆς οὐδεμία (κυρία) πρόθεσις τῆς Λατινικῆς γλώσσης συντάσσεται.

1) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' αἰτιατικῆς εἶναι αἱ ἑξῆς :

ad πρὸς, adversus κατὰ, ante πρό, apud παρὰ — circa, circum περί, cis, citra ἐπὶ τάδε, ἐντός, contra κατὰ (ἐναντίον) — erga πρὸς, extrā ἔξω, ἐκτός — infra ὑπό, inter μεταξύ, intra ἔσω, ἐντός — ob πρὸς, πρό, διὰ — penes παρὰ, ἐπί, per διὰ, ἀνά, post μετά, praeter παρὰ, ὑπέρ, πλὴν, prope παρὰ, ἐγγύς, propter παρὰ, ἕνεκα — secundum κατὰ, supra ὑπέρ — trans πέραν — ultra ὑπέρ — versus πρὸς.

2) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' ἀφαιρετικῆς εἶναι αἱ ἑξῆς :

ab, abs, a ἀπό, ὑπὸ — coram ἐνώπιον, cum σύν, μετά, πρὸς — de ἐκ, ἀπό, περι — ex, e ἐκ — prae πρό, ἐνώπιον, pro πρό, ὑπέρ, κατὰ — sine ἄνευ — tenuis μέχρι.

Σημείωσις. Ἡ **ab** τίθεται κανονικῶς πρὸ τῶν λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουν ἀπὸ φωνῆν ἢ ἀπὸ d, i (= j), l, n, r, s, ἡ **abs** πρὸ τῆς ἀντωνυμίας te (§ 56), καὶ ἐν συνθέσει πρὸ τοῦ c ἢ τοῦ t (ὡς abs - condo ἀποκρύπτω, abs - tineo ἀπέχω), ἡ δὲ **a** πρὸ συμφώνου ἐκτός τοῦ h (ὡς a Sicilia ἀπὸ τῆς Σικελίας· ἀλλὰ : ab hoste ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ).

Ἡ **ex** τίθεται καὶ πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ συμφώνου (ex auro ἐκ χρυσοῦ, ex consuetudine κατὰ τὸ ἔθος), ἡ **e** μόνον πρὸ συμφώνου (e caelo ἐκ τοῦ οὐρανοῦ).

3) Προθέσεις συντασσόμεναι ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς (εἰς δήλωσιν κινήσεως) καὶ ἄλλοτε μετ' ἀφαιρετικῆς (εἰς δήλωσιν στάσεως) εἶναι αἱ ἑξῆς :

in (μετ' αἰτιατ.) εἰς, πρὸς — in (μετ' ἀφαιρ.) ἐν, ἐπὶ
sub (μετ' αἰτιατ.) ὑπό, πρὸ — sub (μετ' ἀφαιρ.) ὑπὸ
(ἐν συνθέσει καὶ sus, ἐκ τοῦ subs - sups)

super (μετ' αἰτιατ.) ὑπέρ — super (μετ' ἀφαιρ.) ὑπέρ, περί.

103. Ὡς προθέσεις (καταχρηστικαί) λαμβάνονται καὶ τινες πτώσεις ὀνομάτων, ὡς causā, gratiā, ergō (ἀφαιρετικαί), καθὼς καὶ ἡ ἄκλιτος λέξις instar. Αὗται συντάσσονται μετὰ γενικῆς· π.χ.

honōris causa τιμῆς ἕνεκεν·

Ciceronis gratia χάριν τοῦ Κικέρωνος·

virtūtis ergo δι' ἀρετήν.
instar castrorum δίκην στρατοπέδου, ὡς στρατόπεδον.

104. Θέσις τῆς προθέσεως. — Κανονικῶς αἱ προθέσεις (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) τίθενται πρὸ τῶν λέξεων, μετὰ τῶν ὁποίων συντάσσονται, ὡς *ad populum* πρὸς τὸν λαόν, *trans Tibērim* πέραν τοῦ Τιβέρεως, *in urbe* ἐν τῇ πόλει, κλπ. Ἄλλα

1) αἱ προθέσεις *causa, gratia, ergo* καὶ μάλιστα ἡ *tenuis* τίθενται σχεδὸν πάντοτε μετὰ τὴν λέξιν, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται (βλ. § 103).

2) ἡ πρόθεσις *cum* συναπτομένη μετ' ἀφαιρετικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐπιτάσσεται πάντοτε (ἐγκλινομένη, § 8), ὡς *mēcum, tēcum, sēcum, nobīscum, vobīscum* (ἀντὶ *cum me, cum te*, κλπ. § 56)· οὕτω δὲ πολλάκις καὶ μετ' ἀφαιρετικῆς τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας, ὡς *quōcum, quācum, quībusecum* (= *cum quo*, κλπ., βλ. καὶ § 60, Σημ. 1)·

3) ὅταν τὸ οὐσιαστικόν, μετὰ τοῦ ὁποίου συνάπτεται ἡ πρόθεσις, συνοδεύεται ὑπὸ ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ, συνηθέστατα ἡ πρόθεσις παρεμβάλλεται μεταξὺ τοῦ ἐπιθέτου (προτασσομένου) καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ὡς *paucos post annos* μετ' ὀλίγα ἔτη, *magno eum metu* μετὰ μεγάλου φόβου, κλπ.

Οὕτω καὶ μετὰ ἀντωνυμιῶν, ὡς *quam ob rem* δι' ὃ (πρᾶγμα), *qua de causa* δι' ἣν αἰτίαν, κλπ.

Σημείωσις. Καὶ μετ' ἀναφορικῆς (ἢ σπανιώτερον δεικτικῆς) ἀντωνυμίας συναπτόμεναι ἐπιτάσσονται συνήθως αἱ προθέσεις *contra, inter, propter* καὶ σπανιώτερον αἱ προθέσεις *adversus, ante, circa, penes, sine, ultra*, καθὼς καὶ ἡ πρόθεσις *de* εἰς τὴν τυπικὴν φράσιν *illud quo de agitur* (τὸ περὶ οὗ πρόκειται, τὸ συζητούμενον).

3. Σύνδεσμοι (Coniunctiōnes)

105. α') Σύνδεσμοι κατὰ παράταξιν εἶναι

1) **συμπλεκτικοὶ** (*coni. copulatiuae*) : *et, que, atque* (ἢ *ac*), *etiam, quoque* καὶ — *neque* (ἢ *nec*) οὔτε — *et non* καὶ οὐ·

Σημείωσις. Ὅπως ὁ *que* (§ 8), οὕτω καὶ ὁ *quoque* πάντοτε ἐπιτάσσεται : *philosophi quoque* καὶ οἱ φιλόσοφοι. Ὁ δὲ σύνδεσμος *ac* οὐδέποτε τίθεται πρὸ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος ἢ ἀπὸ *c* ἢ *g* ἢ *h* ἢ *q*.

2) **διαζευτικοί** (coni. disiunctivae) : aut, vel, ve (§ 8) ἢ —sive (ἢ seu) εἴτε·

3) **ἀντιθετικοί** (coni. adversativae) : sed, verum, (ceterum), at ἀλλὰ — vero, autem δὲ — tamen μὴν, ὅμως — attamen, verumtamen, at qui ἀλλ' ὅμως — non solum (ἢ non modo ἢ non tantum) .. sed etiam οὐ μόνον... ἀλλὰ καί·

Σημείωσις. Οἱ σύνδεσμοι autem καὶ vero τίθενται μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

4) **αἰτιολογικοί** (coni. causales) : nam, enim γάρ, (διότι) — namque, etēnim καὶ γάρ, (διότι)·

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος enim τίθεται πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως (πρβλ. γάρ).

5) **συλλογιστικοί** (coni. conclusivae) : itaque ὅθεν — igitur οὖν (λοιπὸν) — ergo ἄρα — proinde διὸ — quare, quamobrem, quapropter, quocirca οὗ ἔνεκα, διό.

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος igitur συνήθως τίθεται μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

106. β') Σύνδεσμοι συνδέοντες καθ' ὑπόταξιν εἶναι

1) **εἰδικοί** (coni. declarativae) : quod, quin ὅτι — quasi ὅτι τάχα·

2) **αἰτιολογικοί** (πρβλ. § 105, 4) : quod ὅτι, διότι — quia διότι, ἐπειδὴ — cum (ἢ quum ἢ quom), quoniam, quando, (quandoquidem) ἐπειδὴ, ἀφοῦ — non quo ἢ non quod ὅχι διότι·

3) **τελικοί** (coni. finales) : ut ἵνα — quo (= ut eo) ἵνα οὕτω, ὅπως — ut non, ne, quominus ἵνα μὴ, μὴ — neve (= et ne) καὶ μὴ, μηδέ·

Σημείωσις. Τοῦ τελικοῦ συνδέσμου quo χρῆσις γίνεται πρὸ ἐπιθέτου συγκριτικοῦ βαθμοῦ : legem brevem esse oportet, quo facilius ab imperitis teneatur ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος, ἵνα (οὕτως) εὐκολώτερον ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν ἐν τῇ μνήμῃ διατηρῆται.

4) **συμπερασματικοί ἢ ἀποτελεσματικοί** (coni. consecutivae) : ut ὥστε — ut non, quin ὥστε (νὰ) μὴ·

Σημείωσις. Τοῦ quin χρῆσις γίνεται μετὰ πρότασιν ἀρνητικὴν : nunquam tam male est Siculis, quin (= ut non) aliquid facēte et commode dicant οὐδέποτε εἰς τόσον κακὴν διάθεσιν εὐρίσκονται οἱ Σικελοὶ, ὥστε νὰ μὴ λέγωσι τι ἀστείως καὶ πρεπόντως.

5) **βουλευτικοί** (coni. voluntatīvae) : ut *νά* (*μη δέν*, § 189, 2) — ut non *νά μη* — ne *νά μή, μή*, (*νά*) — ne non *μη δέν* — quin (§ 194, 3), quomīnus *νά μή*, (*νά*)

Σημείωσις. Τοιοῦτοι σύνδεσμοι δέν ὑπάρχουν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ περὶ **βουλευτικῶν προτάσεων**).

6) **ὑποθετικοί** (coni. conditionāles) : si, *εἰ*, *ἐάν* — sin *εἰ δέ*, *ἐάν ὅμως* — sinon *εἰ μή, ἂν μή, ἂν δέν* — nisi (*ni*) *εἰ μή, ἂν μή, ἂν δέν*, *ἐκτός ἐάν* — si modo, dum, dummodo, modo *ἐάν μόνον* — dum ne, dum modo ne *ἐάν μόνον μή*.

Σημείωσις. Διὰ τοῦ **nisi** συνήθως ἀντιτίθεται ὀλόκληρος πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασις : parvi sunt foris arma, **nisi** est consilium domi ὀλίγον ἀξιζοῦν (τὰ ὅπλα =) αἰ στρατιαὶ ἔξω (τῆς πόλεως), *ἂν μη* ὑπάρχη εὐβουλία ἐντὸς τῆς πόλεως. Διὰ δὲ τοῦ **si non** ἀντιτίθεται μὲν καὶ πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασιν, συνηθέστερον ὅμως ἀντιτίθεται μέλος προτάσεως πρὸς ἕτερον μέλος αὐτῆς : cum spe **sinon bona, at aliqua tamen** vivimus μετ' ἐλπίδος *ἂν μη* ἀγαθῆς, ἀλλ' ὅμως μετ' ἐλπίδος τινὸς ζῶμεν.

7) **ἐναντιωματικοί ἢ παραχωρητικοί** (coni. concessīvae) : etsi, tametsi, quamquam *εἰ καί, καίτοι*, μολονότι — etiam si *εἰ καί* — καὶ *εἰ, ἂν καί* — καὶ *ἂν* — licet, quamvis, ut, cum *εἰ καί, καί ἂν, καίτοι*, μολονότι

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος licet δύναται καὶ *νά* ἐπιτάσσεται : fremant omnes licet, dicam quod sentio καὶ *ἂν* πάντες γογγύζωσιν, ἐγὼ θὰ εἶπω ὅ,τι αἰσθάνομαι.

8) **παραβολικοί ἢ συγκριτικοί** (coni. comparatīvae) : ut, uti, uti si ὡς, ὡσεὶ — sicut, sicūti, velut, velūti, velūtsi, quasi, tamquam, tamquam si (aequē ἢ perinde ἢ proinde ἢ non secus) ac si ὡσπερ, ὡσπερεὶ, ὡσεὶ, ὡσπερανεὶ — quomōdo, quemadmōdum ὡς, ὡσπερ, ὄν τρόπον — quam ὅσον, ἢ

9) **χρονικοί** (coni. temporāles) : cum ὅτε, ὁπότε, ὁσάκις — ἐπεὶ, ἀφοῦ, ἀφ' οὗ — dum ἐνῶ, καθ' ὃν χρόνον, μέχρις οὔ, ἐφ' ὅσον — ἕως, ἕως ὅτου — donēc, quoad, quandiu, quatenus ἕως, μέχρι οὔ, ἕως ὅτου — quando, (quandoquidem), ubi, postquam, ut ὅτε, ἐπεὶ, ἀφοῦ — cum primum, ubi primum, simulac, simulatque (ἐπεὶ τάχιστα), εὐθύς ὡς — ex quo (ἐξ οὔ), ἀφ' ὅτου — quotiens (quotienscumque) ὁσάκις — antequam, priusquam πρίν, πρὶν ἢ

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ὁ cum λαμβάνεται εἰς δήλωσιν καὶ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ προτεροχρόνου, οἱ δὲ σύνδεσμοι dum καὶ quoad εἰς δήλωσιν καὶ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ ὑστεροχρόνου. (Βλ. παραδείγματα ἐν τῷ Συνακτικῷ) :

10) **ἑρωτηματικοὶ** (coni. interrogatīvae) : ne ? (§ 8) ἤ ; ἄρα ; — nonne ? ἤ οὐ ; ἄρ' οὐ ; — num ? ἤ μή ; ἄρα μή ; μή ; — utrum - an ? πότερον - ἤ ; — si, an εἰ, ἂν — quin ὅτι δέν, νὰ μή, νά.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἐκ τῶν τριῶν πρώτων ἐρωτηματικῶν μορίων (ne, nonne καὶ num) χρησιμοποιοιμένων καὶ εἰς ἐξηγητημένας καὶ εἰς ἀνεξαρτήτους ἐρωτήσεις, τοῦ μὲν ne χρῆσις γίνεται εἰς **πραγματικὰς ἐρωτήσεις**, ἥτοι εἰς ἐρωτήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ζητεῖ τις νὰ πληροφορηθῇ τι, τὸ ὅποιον ἀγνοεῖ (ὡς dixistine hoc ? εἶπες τοῦτο ;), τοῦ δὲ nonne καὶ τοῦ num εἰς ῥητορικὰς ἐρωτήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ἀπλῶς ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. Καὶ εἰς μὲν τὰς διὰ τοῦ nonne εἰσαγομένας τοιαύτας ἐρωτήσεις ἀναμένει ὁ ἐρωτῶν καταφατικὴν ἀπάντησιν, εἰς δὲ τὰς εἰσαγομένας διὰ τοῦ num ἀρνητικὴν: **nonne dixisti hoc ?** ἄρ' οὐκ εἶπες τοῦτο ; (Ἀναμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ : etiam ἢ sane = **ναί**) — **num dixisti hoc ?** μή εἶπες τοῦτο ; (Ἀναμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ : non — ὄχι.)

4. Ἐπιφωνήματα (Interiectiōnes)

107. Ἐπιφωνήματα εἶναι

1) χαρᾶς : io ἰώ, ἰού — ha ἄ, κλπ.

2) λύπης : vae οὐαί, οἴμοι — heu, eheu φεῦ — proh (proh) φεῦ, ὦ, κλπ.

3) ἀποστροφῆς ἢ ἀηδίας : pfui, fū ψῦ.

4) θαυμασμοῦ ἢ ἐκπλήξεως : o ὦ — ecce ἰδού, ἦν, ἦνί — hem, hui, aha, attat, papae ἄ, ἔα, ἄ, ὦ, ἀά, ἀτταταί, παπαί, κλπ.

5) ἐπευφημίας : eia, euge εἶα, εὔγε, κλπ.

6) κλητικά : o ὦ — heus, eho ἰώ, ὦτάν, κλπ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ὡς ἐπιφωνήματα λαμβάνονται προσέτι (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) διάφοροι λέξεις, ἰδίᾳ δὲ ὀνόματα θεῶν ἢ ἥρώων (συνήθως συντετμημένα), ὡς pax σιωπή ! indignum αἴσχος ! — arāge ἄπαγε ! hercūles, hercule, hercle ἢ mehercules, mehercle (ὦ) Ἡράκλειος — pol (ἐκ τοῦ Pollux) ἢ edēpol μὰ τὸ Πολυδεύκην, νῆ τὸν Δία, κ.ἄ.

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ*

Α'. ΠΑΡΑΓΩΓΗ (DERIVATIO)

108. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης αἱ ἀπλαῖ λέξεις (vocabūla simplicia) εἶναι

1) **πρωτότυποι** (vocabūla primitīva), ὡς rex (ἐκ τοῦ reg - s) βασιλεύς, lux (ἐκ τοῦ luc - s) φῶς, do (ἐκ τοῦ da - o) δίδω.

2) **παράγωγοι** (vocabūla derivāta), ὡς rex (reg - is) reg - ius καὶ reg - ālis βασιλικός, (lux, luc - is) luc - e - o φέγγω καὶ luc - ūdus φωτεινός, (do, θ. da -) da - tor δότης (πρβλ. ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν).

Σημείωσις. Ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἰς τινὰ σειρὰν συγγενῶν ἐτυμολογικῶς λέξεων ἐκάστη τῶν λέξεων τούτων, ἐκτὸς τῆς πρώτης (τῆς κυρίως πρωτοτύπου), εἶναι παράγωγος μὲν ὡς πρὸς τὴν προηγουμένην, πρωτότυπος δὲ ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην, ὡς os (or - is) στόμα, (ἐκ ταύτης) oro (ora - re) λέγω, (ἐκ ταύτης) ora - tio λόγος καὶ ora - tor (orator - is) ῥήτωρ, (ἐκ ταύτης) orator - ius ῥητορικός, κλπ.

109. Καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν αἱ διάφοροι παραγωγικαὶ καταλήξεις κανονικῶς προστίθενται εἰς τὸ θέμα τῶν πρωτοτύπων, ὡς (leg - o) lec - tor (ἐκ τοῦ leg - tor) ἀναγνώστης, salus (salut - is) salut - āris σωτήριος, (laus, laud - is) laud - o (ἐκ τοῦ laud - a - o) ἐπαινῶ, κλπ.

Πολλάκις ὅμως (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς παραγωγῆς λέξεως ἀποβάλλεται εἰς ἣ καὶ περισσώτεροι φθόγγοι ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ θέματος τῆς πρωτοτύπου ἢ παρεντίθεται φωνῆν τι μεταξὺ τοῦ θέματος αὐτῆς καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως, ὡς

* Ἡ παραγωγή καὶ ἡ σύνθεσις λέξεων εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν γενικῶς δὲν εἶναι τόσον ἀνεπτυγμένη ὅσον εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν.

(navi - s)
 (aestas, aestat - is)
 (pons, pont - is)
 (caput, capit - is)

nav - ālis ναυτικός
 aest - īvus θερνός, κλπ.
 pont - i - cūlus γεφυρίδιον
 capit - ū - lum κεφάλαιον, κλπ.

110. α') Παράγωγα ῥήματα (verba derivata) Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐξ **ὀνομάτων** (verba denominatīva) κατὰ τὴν α', τὴν β' καὶ τὴν δ' συζυγίαν, ὡς

(arma, § 34, 4, Α', β'), armare ὀπλίζειν, (laus, laud - is) lau-dare ἐπαινεῖν, (levis) levare κουφίζειν, (flos, flor - is) florēre ἀνθεῖν, (lux, luc - is) lucēre φέγγειν, (finis) finire ὀρίζειν, (lenis) lenire πραϋνεῖν, (sitis) sitire διψᾶν, (saevus) saevire μαίνεσθαι.

Κατὰ τὴν γ' συζυγίαν μόνον ἐναρκτικά, ὡς (durus) durescēre σκληροῦσθαι, (maturus) maturescēre πεπαίνεσθαι (§ 86, 2, γ').

2) Ἐξ **ἄλλων ῥημάτων** (verba verbalia).

α') Ἐναρκτικά (verba incohātīva), κατὰ τὴν γ' συζυγίαν, ὡς (senēre) senescere γηράσκειν, (florēre) florescere ἐξανθεῖν, (obdormire) obdormiscere ἀποκοιμᾶσθαι. (Βλ. καὶ ἀμέσως προηγούμενα).

β') Θαμιστικά ἢ ἐπιτακτικά (verba frequentatīva ἢ intensīva), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως - um εἰς - are, ὡς (cano, cant - um) cant - are ᾄδειν, (curro, curs - um) curs - are περιτρέχειν, (dormio, dormit - um) dormit - are ὑπνώττειν, νυστάζειν, κλπ.

Ἐκ σουπίνων εἰς - atum (ἤτοι ἐκ ῥημάτων τῆς α' συζυγίας) παράγονται κανονικῶς θαμιστικά ῥήματα οὐχὶ εἰς - atāre, ἀλλ' εἰς - itare, ὡς (rogo, rog - atum) rog - itare διερωτᾶν, (volo, vol - atum) volitare περιπέτεσθαι. Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ (haereo, haesi, haes - um, haerere) haes - itare ὀκνεῖν, (ag - o, § 87, 2, α'), ag - itare ἐλεύθειν.

γ') Ἐφετικά (verba desideratīva), κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως - um εἰς - urire, ὡς (edo, es - um, § 92) esurire (ἐπιθυμεῖν φαγεῖν), πεινᾶν, (pario, par - tum, § 87, 2, β') part - urire ὠδίνειν. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. τυραννῶ, τυραννῆσ - ω, τυραννησ - εἰω).

δ') Ἐποκοριστικά (verba deminutīva), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, λήγουν δὲ κανονικῶς εἰς - illo, ὡς (canto) can - illo ὑμᾶδω,

τερετίζω, (sorbeo) sorb - illo ὑποπίνω, ῥοφῶ. (Πρβλ. νεοελλην. κουτσοπίνω, κουτσοδουλεύω, κττ.).

111. Παράγωγα οὐσιαστικά (substantīva derivāta). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ ῥημάτων (substantīva verbalia).

α') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου (§ 88) μὲ κατάληξιν - or εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου, ὡς (amare, amat - um) amat - or ἔραστής, (currere, curs - um) curs - or δρομεύς, (pingere, pict - um) pict - or γραφεύς (ζωγράφος). (Πρβλ. πράττω—πράκτωρ, κλπ.).

Σημείωσις. Πολλὰ τῶν εἰς -tor σχηματίζουν θηλυκὸν εἰς -trix (γεν. tricis), ὡς (vincere, vict - um) victor νικητής, victrix νικήτρια. (Πρβλ. § 40, γ').

β') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ κατάληξιν - or, - us, - ium, -ēla εἰς δῆλωσιν ἐνεργείας ἢ καταστάσεως, ὡς (am - are) am - or ἔρωσ, (dolere) dol - or λύπη, (fur - ěre) fur - or μανία, (dec - ere) dec - us καλλωπισμός, (gaud - ěre) gaud - ium χαρά, (od - i, § 98,1) od - ium μῦσος, (quer - i, § 80) quer - ēla μέμψις, (tut - ari, § 81) tut - ela ἐπιστασία.

γ') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου μὲ κατάληξιν - io, - us (δ' κλίσεως), - ūra εἰς δῆλωσιν ἐνεργείας ἢ τοῦ ἀποτελέσματος ἐνεργείας τινός, ὡς (agere, act - um) act - io πρᾶξις, (venare, venat - um) venat - io θήρα, (movere, mot - um) mot - us κίνησις, (currere, curs - um) curs - us δρόμος (τρέξιμο), (sepelire, sepult - um) sepult - ūra ταφή, (colere, cult - um) cul - tūra θεραπεία, περιποίησης, (accusare, accusatum) accusat - io κατηγορία, (orare, orat - um) orat - io λόγος, (frui, fruct - um, § 80) fruct - us καρπός, (scribere, script - um) script - ūra γραφή, (nasci, nat - um, § 80) nat - ūra φύσις.

δ') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ κατάληξιν - men, - mentum, - ūlum, - būlum, - cūlum, - erum, - trum εἰς δῆλωσιν μέσου τινός ἢ ὀργάνου ἢ τόπου ἐνεργείας τινός, ὡς (volu - ere) volu - men εἴλημα, (al - ere) ali - mentum τροφή, (vine - ire) vine - ūlum δεσμός, (pa - scere) pa - būlum χόρτος, βοσκή, (vocare) voca - būlum λέξις, (orare) ora - culum μαντεῖον, χρησμός, (sepelire) sepul - crum τάφος, (arare) arā - trum ἄροτρον.

2) Ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν (substantīva denominatīva).

α') Μὲ κατάληξιν - tor, - ĩtor εἰς δῆλωσιν τοῦ προσώπου τοῦ

έχοντος σχέσιν μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ὡς (via) viātor ὁδίτης, ὄδοιπόρος, (ianua) ian - itor θυρωρός, (funda) fund - itor σφενδονήτης. (Πρβλ. § 111, 1; α').

β') Μὲ κατάληξιν - arium, - ētum, - ile, εἰς δῆλωσιν τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν ἢ διαμένουν πολλὰ ὁμοειδῆ ὄντα, ὡς (columba) columb - arium περιστερών, (oliva) oliv - ētum ἐλαιών, (bos, bov - is) bov - ile βουστάσιον.

γ') Μὲ τὴν κατάληξιν - ina (- trina), εἰς δῆλωσιν ἐπιτηδεύματος ἢ τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀσχεῖται τὸ ἐπιτήδευμα, ὡς (medicus) medic - ina ἱατρική, (doctor) doct - ina διδασκαλία, (opifex, opific - is) offic - ina (ἐκ τοῦ opific - ina) ἐργαστήριον, (tonsor) tons - trina κουρεῖον.

δ') Μὲ τὴν κατάληξιν - ium (- itium), εἰς δῆλωσιν καταστάσεως ἢ συνόλου τινὸς προσώπων ὁμοίας καταστάσεως, ὡς (sacerdos) sacerdot - ium ἱερατεία, (collēga) colle - gium ἑταιρεία, (servus) serv - itium δουλεία, οἱ δούλοι.

ε') Μὲ τὰς καταλήξεις - lus, - la, - lum, (- ūlus - ūla, - ūlum, - ōlus, - ōla, ōlum, - cūlus, cūla, - cūlum καὶ σπανιώτερον - illus, - illa, - illum) ὑποκοριστικά. Ταῦτα διατηροῦν συνήθως τὸ γένος τοῦ πρωτοτύπου, ὡς (liber) libel - lus (ἐκ τοῦ liber - lus) βιβλιάριον, (lapis) lapil - lus (ἐκ τοῦ lapid - lus) λιθάριον, (puer) puer - ūlus παιδάριον, καὶ puella (ἐκ τοῦ puer - la) παιδίσκη, κοράσιον, (sacrum) sacel - lum (ἐκ τοῦ sacer - lum) μικρὸν τέμενος, (silva) silv - ūla μικρὸς δρυμὼν, (filius) fili - ōlus υἱόσκος (ἀγοράκι), (filia) fili - ōla θυγάτριον (κοριτσάκι), (mus) mus - cūlus μῦθιον, (opus) opus - culum μικρὸν ἔργον, (codex) codic - illus συγγραμμάτιον, κωδικέλλος, (signum) sig - illum ἀγαλμάτιον.

Σημείωσις. Καὶ ἐξ ὑποκοριστικῶν σχηματίζονται ἄλλα ὑποκοριστικά, ὡς cista κίστη—cist - ūla μικρὰ κίστη—cistel - la, cistell - ula κιστίδιον. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. πίναξ—πίνακ - is—πίνακ - ίδιον, καὶ νεοελλην. σάκκος — σακκ - οὔλι — σακκουλ - άκι).

ζ') Ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων πατρωνυμικὰ μὲ τὰς (ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένας) κατάληξεις - ides ἢ - ides, - ādes, - iades, (ἀρσενικά) καὶ - as, - is, - ēis (θηλυκά), ὡς (Priamus) Priamīdes Πριαμίδης, (Atreus) Atr - īdes Ἀτρείδης, (Aeneas) Aene - ādes Αἰνεϊάδης, (Telamon) Telamon - iādes Τελαμωνιάδης, (Tantalus)

Tantāl - is Τανταλῖς, (Thesti - us) Thesti - as Θεστιάς, (Nerēus) Ner-eīs Νηρηῖς. (Βλ. § 16 καὶ § 28). Οὕτως ἔπειτα καὶ ἐκ γνησίων Ῥωμαϊκῶν ὀνομάτων, ὡς (Romulus) Romul - īdes Ῥωμυλίδης, (Scipio) Scipi - ādes Σκιπιπιάδης.

3) Ἐξ **ἐπιθέτων** ἀφηρημένα οὐσιαστικὰ εἰς δῆλωσιν σχετικῆς ιδιότητος. Παραγωγικαὶ καταλήξεις τούτων - ia, - itia, ἡ - ties (ε' κλίσεως), - tas, - itas, - tūdo, - itūdo καὶ σπανίως - monia, ὡς (gratus) grat - ia χάρις, εὖνοια, (insanus) insan-ia μανία, (malus) mal - itia κακία, (segnis) segn - itia καὶ segn - ities νωθρότης, (liber) liber - tas ἐλευθερία, (levis) levī - tas ἐλαφρότης, (probus) probī - tas χρηστότης, (fortis) forti - tūdo ἰσχύς, (longus) long - itūdo μακρότης, (acer) acr - i - monia δριμύτης, (castis) cast - i - monia ἀγνότης.

112. γ') **Παράγωγα ἐπίθετα (adverbia derivata)**. Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ **ῥημάτων** (adiectiva verbalia) ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος (πρβλ. § 111, 1, β' καὶ δ') :

α') Μὲ κατάληξιν - īdus, καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα σχετικὴν μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνωμενον ιδιότητα, ὡς (valēre) val - īdus εὐρωστος, (calere) cal - īdus θερμός.

β') Μὲ κατάληξιν - īlis, - hīlis, καὶ δηλοῦν τὸν ἐπιτήδειον εἰς τὸ νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνωμενον, ὡς (docere) doc - īlis εὐδίδακτος, (placare) placa - hīlis εὐεξίλαστος, (movere) mo - hīlis κινήτος, εὐκίνητος.

γ') Μὲ κατάληξιν - ax, - ūlus, καὶ δηλοῦν συνήθως τὸν ἔχοντα σχετικὸν τι μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνωμενον ἐλάττωμα, ὡς (audēre) aud - ax τολμητίας, (loqui) loqu - ax λάλος, (credere) cred - ūlus εὐπιστος, (queri) quer - ūlus μεμψίμοιρος.

δ') Μὲ τὴν κατάληξιν - bundus, - cundus, καὶ δηλοῦν μετ' ἐπιτάσεως ὅ,τι ἡ μετοχὴ τοῦ ἔνεστῶτος τοῦ ῥήματος, ὡς (venerari) venera - bundus λίαν σεβόμενος, εὐσεβής, (furēre) furi - bundus λίαν μαινόμενος, ἐκμανής, (irasci) ira - cundus ὀργίλος, εὐόργητος.

2) Ἐξ **οὐσιαστικῶν** (adiectiva denominativa) :

α') Μὲ κατάληξιν - icus, - ius, - icius, - ālis, - īlis, - āris, - arius, - nus (- ānus, - īnus), - ensis, - īvus, καὶ δηλοῦν τὸν ἀνήκοντα εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνωμενον ἢ ἔχοντα σχέσιν μὲ αὐτό, ὡς (bel -

lum) bell - ĭcus πολεμικός, (orator) orator - ius ῥητορικός, (pater) patr - ius πατρικός, (tribunus) tribun - icus δημαρχικός, (navis) nav - ālis ναυτικός, (vir) vir - īlis ἀνδρικός, (populus) popul - āris δημοτικός, (legio) legion - arius τῆς λεγεῶνος, (mater) mater - nus μητρικός, (urbs) urb - ānus ἀστικός, (equus) equ - īnus ἵππειος, (forum) for - ensis ἀγοραῖος, (tempestas) tempest - īnus ἔγκαιρος, (§ 109). Οὕτω καὶ ἐξ ἔθνικῶν ὀνομάτων (μετὰ τὰς καταλήξεις - ĭcus, - ius), ὡς (Gallus) Gall - ĭcus, (Thrax) Thrac - ius, ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων (μετὰ τὰς καταλήξεις - nus, - ānus, - īnus, - iānus), ὡς (Sulla) Sullānus, (Tullius) Tulli - ānus, (Verres) Verr - īnus, (Caesar) Caesar - iānus, καὶ ἐκ τοπωνυμίων ἢ ὀνομάτων χωρῶν, νήσων, ἡπείρων, μετὰ τὰς καταλήξεις - nus, - ānus, - īnus, - ensis καὶ προσέτι - as, γεν. - atis, ὡς (Roma) Rom - ānus, (Africa) Afric - ānus, (Tusculum) Tuscul - ānus, (Ameria) Amer - īnus, (Cannae) Cannensis, (Sicilia) Sicili - ensis, (Arpinum) Arpīn - as (26, 4, Β', β').

β') Μετὰ κατάληξιν - tus (- ātus, - ītus, - ūtus), καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα ἢ φέροντα τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνον, ὡς (ala) alā - tus περωτός, (hasta) hastā - tus λογχοφόρος, (clavus) clav - ātus ἡλωτός, (auris) aur - ītus ὠτόεις, (cornu) cornū - tus κερασφόρος. (Πρβλ. νεοελλ. σπαθᾶτος, σπιρουνατός, κ.τ.τ.).

γ') Μετὰ κατάληξιν - ōsus, - entus, - lentus, καὶ δηλοῦν πλησμονήν, ὡς (aqua) aqū - ōsus ὑδρώδης, (periculum) pericul - ōsus κινδυνώδης, (turbula) turbul - entus θορυβώδης, (fraus) fraud - u - lentus ἀπατηλός.

δ') Μετὰ κατάληξιν - ēus, καὶ δηλοῦν τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι τι, ὡς (lana) lan - ēus ἔρεοῦς, (argentum) argent - eus ἀργυροῦς, (ferrum) ferr - eus σιδηροῦς.

3) Ἐξ ἄλλων ἐπιθέτων. Ταῦτα εἶναι ὑποκοριστικὰ (adiectīva deminutīva) καὶ σχηματίζονται μετὰ τὰς καταλήξεις - lus, - ūlus, - ōlus, - cūlus, ὡς (miser) misel - lus (ἐκ τοῦ miser - lus) ταλαίπωρος, (parvus) parv - ūlus μικκύλος (μικρούλης, μικρούτσικος), (aureus) aure - ōlus ἐπίχρυσος, (pauper) pauper - culus πενιχρός (φτωχούλης, φτωχούτσικος). (Πρβλ. § 114, 2, ε').

4) Ἐξ ἐπιρρημάτων (adiectīva adverbialia) :

α') Τοπικῶν, μετὰ κατάληξιν - ĭcus, ὡς (ante) ant - ĭcus πρόσθιος, (post) post - ĭcus ὀπίσθιος.

β') Χρονικῶν, με κατάληξιν, -īnus, -tīnus, (ἡ -tīnus), -ernus, -ternus, -iternus, ὡς (repent-īnus αἰφνίδιος, (cras) cras-tīnus αὐριανός, (prius) pris-tīnus ἡ pris-tīnus πρότερος, (hodie) hodi-ernus σημερινός, (heri ἀρχῆθεν, hesi πρβλ. § 23, 2, Σημ.) hes - ternus χθεσινός, (semper) semp - iternus αἰώνιος.

113. δ') Παράγωγα ἐπιρρήματα (adverbia derivata). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) **τοπικά** ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων με τὴν κατάληξιν - ītus, εἰς δῆλωσιν τοῦ π ὀ θ ε ν ; ἡ τοῦ ἀπὸ π ὀ τ ε ; (caelum) cael - ītus οὐρανόθεν, (fundus) fund - ītus θεμελιόθεν, (radex, -dicis) radic-ītus ριζόθεν, (divinus) divin - ītus θεόθεν, (antiquus) antiqu-itus ἀρχαίοθεν.

2) **τροπικά α')** ἐξ ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν δευτεροκλίτων (§ 37 καὶ § 43, 1) με κατάληξιν -ē, ὡς (iucundus) iucund-ē ἡδέως, (pulcher) pulchr-ē εὐπρεπῶς, (doctus) doct-ē σοφῶς, (accuratus) accurat-ē ἐπιμελῶς (βλ. καὶ § 53).

Σημείωσις. Ἐκ τῶν εἰς -e τροπικῶν ἐπιρρημάτων τὸ (ἐκ τοῦ bonus, ἀρχῆθεν bonus) bene καλῶς καὶ τὸ (ἐκ τοῦ malus) male κακῶς ἔχουν τὸ καταληκτικὸν e βραχύ.

β') ἐξ ἐπιθέτων (ἡ μετοχῶν) τριτοκλίτων, με κατάληξιν -er, -ter, -īter, ὡς (prudens, prudent -is) prudent -er συνετῶς, (audax, audacis) audac-ter τολμηρῶς, (fortis) fortī-ter ἰσχυρῶς, (felix, felicis) felic-īter εὐτυχῶς (βλ. καὶ § 53).

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν ἐσχηματίσθησαν κατόπιν τροπικά ἐπιρρήματα εἰς -ē ἐκ τριτοκλίτων ἐπιθέτων, καὶ εἰς -īter ἐκ δευτεροκλίτων, ὡς (impun - is) impun - e ἀτιμωρητί, (largus) larg - e καὶ largiter δαψιλῶς, (humanus) human - e καὶ humaniter ἀνθρωπίνως.

γ') ἐκ ῥημάτων, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπτίου, με κατάληξιν -im, ὡς (nominare-nominat-um) nominātīm ὀνομασί, (rapere, raptum) rapt-im ἀρπακτικῶς, (currere, curs-um) curs-im δρομαίως. Κατὰ ταῦτα ἔπειτα καὶ ἐξ ὀνομάτων, ὡς (gradus) grad-ātīm βαθμηδόν, (grex, gregis) greg-ātīm ἀγεληδόν, (vir) virī-tīm κατ' ἄνδρα, (tribus) tribū-tīm κατὰ φυλάς.

Β'. ΣΥΝΘΕΣΙΣ (COMPOSITIO)

114. "Όπως εις τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εις τὴν Λατινικὴν

1) ἑκάτερον τῶν συνθετικῶν μερῶν συνθέτου λέξεως εἶναι εἴτε κλιτὸν εἴτε ἄκλιτον μέρος λόγου, ὡς (pomum, fero) pomifer ὀπωροφόρος, (per, multus) per-multus πάμπολος, (de, mitto) de-mitto καταπέμπω, (per saepe) per-saepe συχνότατα·

2) πρῶτον συνθετικὸν συνθέτου τινὸς λέξεως δύναται νὰ εἶναι καὶ ἀχώριστον μόριον (πρβλ. Ἑλλ. ἀ- ἢ ἀν-, δυσ-, κλπ.). Ἀχώριστα δὲ μόρια (praepositiones inseparabiles) τῆς Λατινικῆς εἶναι :

α') τὸ ambi- (amb-, am-, an- = **ἀμφί**, περί): ambi-farius ἀμφιλογος, amb-ēdo περιπρώγω, am-plector περιβάλλω, an-ceps ἀμφικέφαλος·

β') τὸ dis- (= **διά** ἢ ἀ-, ἀν-) : dis-iungo διαζευγνύω, dis-solvo διαλύω, dis-par ἄνισος, dis-similis ἀνόμοιος·

γ') τὸ in- (im-), ne-, ve- (= ἀ-, ἀν-) : in-utīlis ἀνωφελής, im-pius ἀσεβής, ne-fas ἀνόσιος, ne-scio ἄγνωθ, ve-cors ἄφρων, ve-sānus ἄφρων·

δ') τὸ por- (= **πρὸ**) : por-tendo προσημαίνω·

ε') τὸ red-, re- (= **ὀπίσω**, **πάλιν**, **ἀνά**) : red-do ἀποδίδωμι (δίδω πίσω), red-eo ἐπανέρχομαι, re-mitto ἀναπέμπω (πέμπω πάλιν), refēro ἀνακομίζω·

ς') τὸ sed-, se- (= **ἀνευ**, **διά**, **ἀπό**) : sed-itiō διάστασις, διχοστασία, se-cūrus (= sine cura) ἄφροντις, se-cerno διακρίνω, secēdo ἀποχωρῶ (πρβλ. ἀνωτέρω dis-)·

3) μερικαὶ κλιταὶ σύνθετοι λέξεις προέρχονται ἐξ ἀπλῆς παραθέσεως δύο λέξεων, ὡς respublica πολιτεία (ἐκ τοῦ res-publica), iusiurandum ὄρκος (ἐκ τοῦ ius-iurandum), decemviri οἱ δέκαρχοι (ἐκ τοῦ decem-viri), benedico ἐπαινῶ (ἐκ τοῦ bene-dico), benefacio εὐεργετῶ (ἐκ τοῦ bene-facio). Πρβλ. νεά-πολις, νεώσοικος, πασί-γνωστος, κ.τ.τ.

Σημείωσις. Τῶν λέξεων respublica καὶ iusiurandum τὰ δύο συνθετικὰ μέρη κλίνονται κατὰ πάσας τὰς πτώσεις χωριστά : respublica, reipublicae, κλπ. (§ 32 καὶ § 38) — iusiurandum, iurisiurandi, κλπ. (§ 24, 2 καὶ § 38). Πρβλ. καὶ § 95.

115. Ἐκ τῶν φθογγικῶν μεταβολῶν, αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν μετὰ τὴν σύνθεσιν τῶν διαφόρων λέξεων, ἄξια σημειώσεως εἶναι αἱ ἐξῆς : 1) Ἡ πρόθεσις cum (§ 102, 2) ἐν συνθέσει παρουσιάζεται ὑπὸ τρεῖς μορφάς, ἦτοι com- (πρὸ χειλικῶν συμφώνου καὶ πρὸ τοῦ m (§ 4), con- (πρὸ παντὸς ἄλλου συμφώνου) καὶ co- (πρὸς φωνήεντος ἢ τοῦ h), ὡς (cum, bibo) com-bībo συμπίνω, (cum, pono) com-pōno συντίθημι, (cum, mitto) com-mitto συμβάλλω, (cum, clamo) con-clāmo συμβοῶ, (cum, trāho) con-trāho συσπῶ, (cum, ēo) co-ēo συνέρχομαι, (cum, haereo) co-haereo ἔχομαι (τινος). Ἀλλά : com-ēdo κατεσθίω (§ 92).

Ἐπομένου I ἢ r, τὸ n τῆς con- ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά, ὡς (con, loquor) con-loquor συνδιαλέγομαι, (con, rumpro) con-rumpro φθείρω. (Πρβλ. συλ-λέγω, συρ-ρέω).

2) Ἐκ τῶν προθέσεων καὶ τῶν ἀχωρίστων μορίων (§ 114, 2) ὡς πρώτων συνθετικῶν συνήθως :

α') τῆς ad τὸ d ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν c, f, g τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὡς (ad, cedo) ac-cēdo προσχωρῶ, (ad, fero) affero, προσφέρω, (ad, gradior) ag-gredior προσέρχομαι.

β') τῆς ob (§ 102, 1) καὶ τῆς sub (§ 102, 3) τὸ b ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν c, f, p τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὡς (ob, capio) occipio ἄρχομαι, (sub, cedo) suc-cedo ὑπέρχομαι, (ob, facio) officio βλάπτω, (sub, facio) suf-ficio ὑποτίθημι, (ob, premo) opprīmo καταπιέζω, (sub, peto) sup-pēto ὑποπίπτω.

Ἐν συνθέσει δὲ μὲ τὸ ῥῆμα mitto τῆς μὲν ob τὸ b ἀποβάλλεται, τῆς δὲ sub ἡ μένει ἢ ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἐπόμενον m. Οὕτω o-mitto ἀφίνω, ἀλλὰ sub-mitto ἢ sum-mitto ὑποβάλλω.

Εἰς τινα δὲ σύνθετα (ιδίως πρὸ τοῦ cī, τοῦ ti καὶ τοῦ pe) ἡ sub παρουσιάζεται ὑπὸ τὴν μορφήν sus-, ὡς (sub, capio) sus-cīpio ὑποδέχομαι, (sub, teneo) sus-tīneo βαστάζω, (sub, pendo) sus-pendo ἀναρτῶ. Οὕτω καὶ surrīdeo μειδιῶ (ἐκ τοῦ sus-rideo),.

Σημείωσις. Τὸ sus- τοῦτο προέρχεται ἐξ ἑτέρας μορφῆς τῆς προθέσεως sub, ἦτοι ἐκ τοῦ subs (πρβλ. ab καὶ abs, § 102, 2). Καὶ τῆς ob ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν ἕτερος τύπος obs, ὅθεν ostendo δεικνύω (ἐκ τοῦ obs-tendo).

γ') τῆς προθέσεως in καὶ τοῦ ἀχωρίστου μορίου in - τὸ n ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν l, m, r, τοῦ β' συνθετικοῦ, ὡς (in, ludo) il-lūdo ἐμπαίζω, (in, licitus) il-licītus ἀθέμιτος, (in, mitto) im-

mitto εισδέχομαι (in, memor), im-memor ἀμνήμων, (in, rideo, ir-rideo σκώπτω, (in, revocatus) ir-revocatus ἀμετάκλητος.

Εἰς m τρέπεται τὸ n τούτων καὶ πρὸ χειλικῶν συμφώνου, ὡς (in, bibo) im-bībo ἐμπίνω, (in, bellum) im-bellis ἀπόλεμος, (in, pono) im-pōno ἐντίθημι, (in, potens) im-pōtens ἀδύνατος. (Πρβλ. ἄνωτέρω con-).

δ') τοῦ ἀχωρίστου μορίου dis- τὸ s ἀφομοιοῦται μόνον μὲ τὸ ἀρκτηκὸν f τοῦ β' συνθετικοῦ, ὡς (dis, fero) dif-fēro διασπῶ (dis, facilis) dif-ficīlis δύσκολος· ἀποβάλλεται δὲ πρὸ τοῦ d, g, l, m, r, v, καθὼς καὶ πρὸ τοῦ s, ὅταν ἀμέσως κατόπιν τούτου ὑπάρχη καὶ ἕτερον σύμφωνον, ὡς (dis, duco) di-dūco διέλχω, (dis, gero) di-gēro διασπείρω, (dis, labor) di-lābor διαρρέω (dis, moveo) di-mōveo χωρίζω, (dis, rapio) di-rīpio διαρπάζω, (dis, verto) di-vertō διαφέρω, (dis, spargo) di-sprego διασπείρω, (dis, sto) di-sto διέλχω. Ἄλλὰ (dis, sentio) dis-sentio διαφωνῶ.

3) Τὸ ρίζικὸν φωνῆεν τοῦ θέματος τῶν ῥημάτων συντιθεμένων μετὰ προθέσεως συνήθως μεταβάλλεται. Οὕτω :

α') τὸ ἄ καὶ τὸ ἔ τρέπονται εἰς ἱ· ἂν δὲ μετ' αὐτὰ ἀκολουθοῦν δύο σύμφωνα ἢ προσηγῆται ἢ ἔπεται μετ' αὐτὰ ἕρρινον ἢ ὑγρόν, τότε συνήθως τὸ μὲν ἄ τρέπεται εἰς ἔ, τὸ δὲ ἔ μένει, ὡς (facio, § 84) perfīcio (διαπράττω), -fēcī, -fectum, -ficere — (rapio, § 84) di-rīpio (διαρπάζω), -ripuī, -reptum, -ripēre — (emo) red-īmo (ἀνταγοράζω), -ēmī, -emptum, -imēre — (statuo) in-stituo (ιδρύω), -stituī, -stitūtum, -stituēre — (teneo) distīneo (χωρίζω), -tinuī, -tentum, tinēre. Οὕτω καὶ : (frango) con- (fringo τρίβω), -frēgi, -fractum, -fringēre — (pango, § 89, 4) com-pingo (συμπήγγυμι), -pēgi, -pactum, -pingēre — (tango) con-tingo (ἄπτομαι), -tīgi, -tactum, -tingēre — καὶ : - (premo) com-prīmo (καταπιέζω), -pressi, -pressum, -primēre.

Ἄλλὰ : (sacro) ob-sēcero (ἐκτεύω) — (scando) descendo (καταβαίνω), -scendi, -scensum, -scendēre — (spargo) di-spergo (διασπείρω), -spersi, -spersum, spergēre — (crepo) dis-crēpo (διαφωνῶ), -crepui, -crepare — (mergo) sub-mergo (καταδύω), -mersi, -mersum, -mergēre.

β') τὸ ae τρέπεται εἰς ī καὶ τὸ au εἰς ū, ὡς (ob, caedo) oc-cīdo (ἀποκτείνω), oc-cīdi, oc-cīsum, oc-cidēre — (re, quero) re-

quīro (ἀναζητῶ), re-quisivi, re-quisitum, re-quirēre, (inclaūdo)
in-clūdo (ἐγκλείω), in-clusi, in-clusum, in-cludēre.

Σημείωσις 1. Ἄρκετὰ ῥήματα καίπερ συντιθεμένα μετὰ προθέσεως διατηροῦν τὸ ῥιζικὸν βραχὺ ἄ ἢ ἔ, ὡς τὰ ῥήματα cāveo, māneo, trāho, τὸ ἄγο ἐν συνθέσει μετὰ τῶν προθέσεων circum καὶ per καὶ τὸ cāpio ἐν συνθέσει μετὰ τῆς προθέσεως ante, ὡς prae-caveo προφυλάττομαι, re-maneo ἀναμένω, con-trāho συστέλλω, circum-āgo περιάγω, per-āgo ἐπιτελῶ, (ἐνῶ ex-īgo ἐξάγω, ex-ēgi, ex-actum, ex-igere), ante-cāpio προλαμβάνω (ante-cēpi, ante-captum, ante-capere). Ἐπίσης τὰ ῥήματα ēdo (§ 92), fēro (§ 96), gēro φορῶ, μέτο θερίζω, pēto ὀρυῶ, sēto συνείρω, tēgo καλύπτω, tēro τρίβω καὶ vēho κομίζω. Ἐπίσης διατηροῦν τὴν δίφθογγον τὰ ῥήματα aequo ἰσῶ, caeco τυφλῶ, haereo ἔχομαι τινος, καὶ τὸ ἀπρόσωπον taedet (pertaedet me σικχαίνομαι, per-taesum est).

Τὸ δὲ ῥήμα lēgo εἰς ἄλλα μὲν σύνθετα τρέπει τὸ ἔ εἰς ἰ, εἰς ἄλλα δὲ τὸ φυλάττει, ὡς col-līgo συλλέγω, de-līgo ἐκλέγω· ἀλλὰ neg-lēgo ἀμειλῶ, per-lēgo δια-γινώσκω.

Σημείωσις 2. Τροπαὶ τοῦ φωνήεντος τῆς ῥιζικῆς συλλαβῆς, ὅποια αἱ ἀνωτέρω, συμβαίνουν καὶ εἰς ὀνόματα, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς δευτέρα συνθετικά, ὡς (fācilis) dif-ficilis, (arma) in-ermis ἄσπλος, (aequus) inīquus ἄνισος, κλπ.

116. Τὰ σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ ἔτερον τοῦλάχιστον τῶν συνθετικῶν μερῶν εἶναι μέρος τοῦ λόγου κλιτόν, εἶναι ἢ ῥήματα ἢ οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα. Ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τούτων ἄξια σημειώσεως εἶναι τὰ ἑξῆς :

117. α') **Σύνθετα ῥήματα (verba composita).** 1) Ῥήματα σύνθετα μὲ α' συνθετικὸν ῥῆμα σχηματίζονται μόνον μὲ τὸ ῥῆμα facio ὡς β' συνθετικόν, τὸ ὅποιον τότε μένει ἀμετάβλητον, ὡς (adsuescēre, facio), adsuefacio ἐθίζω, adsue-feci, adsue-factum, adsue-facere, (calēre, facio) cale-facio θερμαίνω, (patēre, facio) pate-facio ἀνοίγω, κλπ. (Βλ. § 114, 3 καὶ § 115, 3, α').

2) Τὸ ῥῆμα facio ὡς β' συνθετικὸν ῥημάτων ἐχόντων α' συνθετικὸν ὄνομα (οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον) μεταβάλλεται εἰς -fīco (κατὰ τὴν α' συζυγίαν), ὡς (aedes, facio) aedi-fīco οἰκοδομῶ, aedifi-cāvi, κλπ., (amplus, facio) ampli-fīco μεγαλύνω, (testis, facio) testifīcor μαρτυρῶ (§ 80).

118. β') Σύνθετα ουσιαστικά (substantīva composīta). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς -a, -s, -r, ὡς (ager, θ. agr-, colo) agri-cōla γεωργός, (θ. par, cae-do) par-i-cīda πατροκτόνος, (ars, artis-facio) artifex (ἐκ τοῦ arti-fecis) τεχνίτης, (arma, gero) arm-ī-ger ὀπλοφόρος·

2) ἐκ δύο ὀνομάτων ἢ ἐξ ἀριθμητικοῦ καὶ ὀνόματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς -ium, ὡς (sol, stat-us) sol-sti-tium ἡλιοστάσιον, (tres, θ. tri-, annus) tri-enn-ium τριετία·

3) ἐκ προθέσεως καὶ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ὡς (cum, nomen, ἀρχ. gnomen) co-gnōmen ἐπώνυμον, (de, decus) de-dēcus ἀπρέπεια, (pro, consul) pro-consul ἀνθύπατος.

119. γ') Σύνθετα ἐπίθετα (adiectīva composīta). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) ἐξ ἐπιθέτου (ἢ ἀριθμητικοῦ) καὶ οὐσιαστικοῦ ἢ ἐκ ῥήματος καὶ οὐσιαστικοῦ, ὡς (magnus animus) magn-anīmus μεγαλόψυχος, (tres θ. tri-, lingua) tri-linguis τρίγλωσσος, (misereo cors) miserīcors ἐλεήμων·

2) ἐκ προθέσεως ἢ ἀχωρίστου μορίου καὶ ὀνόματος

α) οὐσιαστικοῦ. Τοῦτο ἢ μένει ἀμετάβλητον ἢ λαμβάνει ἐπιθετικὴν κατάληξιν, ὡς (ad, finis) af-fīnis γειτονικός, (cum, cors) con-cors ὀμόφρων, (in-ars) in-ers ἄτεχνος, (se-cura) secūr-us ἄφροντις, (in-arma) in-erm-is ἄοπλος.

Στέρησιν εἰς τὰ τοιαῦτα σύνθετα δηλοῦν καὶ αἱ προθέσεις a, de, ex, ὡς a-mens, de-mens ἄφρων, (ex, pars) ex-pers ἄμοιρος.

β) ἐπιθέτου. Ὡς πρῶτον συνθετικὸν τότε λαμβάνεται συνήθως τὸ στερητικὸν in-, αἱ προθέσεις per, prae εἰς δῆλωσιν ἐπιτάσεως, καὶ ἡ πρόθεσις sub εἰς δῆλωσιν ἐλαττώσεως, ὡς in-dīgnus ἀνάξιος, per-lēvis πᾶν εὐτελής, prae-clārus πᾶν διαυγής, sub-crūdus ὠμός πῶς.

120. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

ab-do ἀποκρύπτω. Βλ. do.

ab-icio (πρόφ. ab-jicio) ἀπορρίπτω, (ab + iacio, § 115, 3, α').
Βλ. iacio.

ab-oleo ἀφανίζω, -olēvi, -olītum, -olēre. Ἐκ τούτου abolesco ἀφανίζομαι, -lēvi, lescēre, § 89, 2 καὶ § 110, 2, α' (ῥίζ. ol-, πρβλ. ἀπ-όλ-λυμι).

ac-cendo ἀνάπτω, -cendi, -censum, -cendēre (ῥίζ. cand-, βλ. candeo, § 115, 3, α').

ac-cerso. Βλ. ar-cesso.

ac-cīdo προσπίπτω, -cīdi, -cidēre, § 89; 2 καὶ § 100, 2 (ad + cado, § 115, 3, α'). Βλ. cado.

ac-cīdo ἐπιτέμνω, (ad + caedo, § 115, 3, β'). Βλ. caedo.

ac-cio προσκαλῶ, -cire (κατὰ τὴν δ' συζυγίαν). Βλ. cicio, § 89, 4, Σημ. 1.

ac-cumbo κατακλίνομαι, -cubui, -cubītum, -cumbēre (ad + cumbo, δ ἄχρηστον ῥίζ. cub-, βλ. cubo § 96, 2, α').

aceo ὀξίζω, -cui, -cēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου acesco ὀξώδης γίγνομαι, -cui, -cescēre, § 110, 2, α'.

aeuo ὀξύνω. Ὡς τὸ tribuo.

ad-eo, § 93, Σημ.

ad-īmo ἀφαιρῶ (ad + emo, § 115, 3, α').

ad-īpīscor καταπράττω, -ēptus sum, -ipīsci, § 80.

ad-oleo θυμῶ, -olui, -olēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου adolesco ἀναφλέγομαι, -lescēre, § 110, 2, α'.

ad-olesco καὶ **ad-ulesco** αὐξάνομαι, -olēvi, (-ultum), -olescere (ῥίζ. ol-, ἐκ τῆς al-, βλ. alo).

ad-orior προσβάλλω, -ortus sum, -orīri, § 80 (Κατὰ τὸ audior).
Βλ. καὶ orior.

ad-sentior. Βλ. assentior, § 81, 2.

a-gnosco ἀναγνωρίζω, -gnōvi, -gnītum, -gnoscēre. Βλ. nosco.

ago, § 87, 2, α'. Βλ. καὶ § 115, 3, Σημ. 1.

aio, § 98, 2, α'.

- algeo** ῥιγῶ, alsi (ἐκ τοῦ alg-si), algere, § 89, 2. Ἐκ τούτου algescō ψύχομαι, alsi, algescēre, § 110, 2, α'.
- al-licio** ἐφέλω, δελεάζω, -lēcī, -lectum, -licēre (ad + lacio, § 84 καὶ § 115, 3, α').
- alo** τρέφω, αὐξάνω, alui, alītum καὶ altum, alēre. Παθ. μτχ. altus. καὶ alītus.
- ambio** (ambi + eo), § 93, Σημ.
- amb-ūro** περιφλέγω, § 114, 2, α'. Βλ. uro.
- amicio** περιβάλλω, (amicui καὶ amixi), amictum, amicīre (ἐκ τοῦ ambi + iacio, § 114, 2, α' καὶ § 115, 3, α').
- am-plector** περιβάλλω, -plēxus sum, -plexum, -plecti, § 80 (ambi + plector, § 114, 2, α').
- ango** ἄγχω, angēre, § 89, 2.
- animadverto** προσέχω, κατανοῶ. Βλ. verito.
- apērio** ἀνοίγω, -rui, -rtum, -rire.
- apiscor** ἐπιτυγχάνω, aptus sum, aptum, apisci, § 80. (Ἐν συνθέσει -ipiscor, -eptus sum, κλπ., § 115, 3, α').
- ap-pello** προσπελάζω, -pūli, -pulum, -pellēre. Βλ. pello. (Διακριτέον apel-lo, āvi, ātum, āre καλῶ).
- arceo** εἴργω, ἀρκέω, arcui, arcēre. Ἐν συνθέσει -erceo, -ercui, (-ercitum), -ercēre, § 115, 3, α'.
- ar-cesso** καὶ ac-cesso προσκαλῶ -cessivī, cessītum, -cessēre, 89, 3.
- ardeo** καίομαι, arsi, (arsum), ardēre, § 90, 3. Μτχ. μέλλ. arsūrus. Ἐκ τούτου ardesco ἀναλάμπω, arsi, ardescēre, § 110, 2, α'.
- arguo** ἐλέγχω. Ὡς τὸ tribuo. Μτχ. μελ. arguitūrus.
- aspicio** προσβλέπω. Βλ. specio.
- assentior** ὁμολογῶ, -sensus sum, -sentīri, § 80 καὶ 81, 2.
- audeo**, § 81, 1.
- audio**, § 78.
- au-fero** ἀποκομίζω, abs-tūli, ab-lātum, au-ferre, § 96 καὶ § 102, 2.
- au-fugio** ἀποφεύγω, fūgi, -fugēre, § 84 καὶ 89, 2.
- augeo**, § 86, 1 καὶ § 89, 3.
- avere**, § 98, 3.
- bibo** πίνω, bibi, bibēre, (σουπῖνον potum ἢ haustum ἐκ τοῦ haurire), § 89, 3, α'.

- caedo** πίπτω, § 87, 2 β' και § 100, 2. Μτχ. μέλλ. *cāsūrus*.
- caedo** κόπτω, § 87, 2, β' και § 115, 3, β'.
- caleo** θερμός είμι, -lui, -lĕre, § 89, 2. Έκ τούτου *calesco*, § 86, 2 γ'
- calleo** έχω τύλους, -llĕre, § 89, 2.
- candeo** λευκός είμι, -ndui, -ndĕre, § 89, 2. Έκ τούτου *candescō*
λευκαίνομαι, -ndui, -ndescĕre, § 110, 2, α'.
- caneo** πολίος είμι, -nui, -nĕre, § 89, 2. Έκ τούτου *canescō* πολίος
γίγνομαι, -nui, -nescĕre, § 110, 2, α'.
- cano** άδω, § 87, 2, β'. Έν συνθέσει -cĭno, -cĭnui, (-centum), cĭ-
nĕre, ώς con-cĭno, prae-cĭno προλέγω, § 115, 3, α'.
- capesso** δράττομαι, άρπάζω, -pessĭvi, -pessĭtum, -pessĕre, § 89, 3.
- capio** λαμβάνω, § 84. Έν συνθέσει -cipio, -cĕpi, -ceptum, -cipĕre,
§ 115, 3, α' και Σημ. 1.
- careo** ουκ έχω, carui, (caritum), carere. Μτχ. μέλλ. *caritūrus*.
- carpo** δρέπω, § 87, 2, γ'. Έν συνθέσει -cerpo, § 115, 3, α'.
- caveo** φυλάττομαι, cavi, cautum, cavĕre, § 115, 3, Σημ. 1.
- cĕdo** βαδίζω, cessi, cĕssum, cĕdĕre.
- censeo** τιμῶμαι, νομίζω, censui, censum, censĕre.
- cerno** κρίνω, § 86, 2.
- cĕo** κινῶ, § 89, 4. Σημ. 1 (και cio, cire, § 89, 2). Τὸ σουπῖνον και
ή μετοχή τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου εἰς τὸ σύνθετον acci(e)o
έχουν τὸ i μακρόν : accĭtum, accĭtus. Εἰς τὰ ἄλλα σύνθετα τὸ i
τοῦτο διαφορεῖται, ώς ex-cĭtus και ex-cĭtus, con-cĭtus και con-
cĭtus, in-cĭtus.
- cingo** ζώννωμι, cinxi, cinctum, cingĕre.
- circum-do** περιβάλλω, -dĕdi, -dātum, -dāre, § 89, 4, Σημ. 1
και 2.
- circum-sisto** περικυκλῶ, -stĕti, -sistĕre. Βλ. sisto.
- circum-sto** περίσταμαι, -stĕti, -stare. Βλ. sto.
- clareo** φανερός είμι, -rui, -rĕre, § 89, 2. Έκ τούτου *claresco* αναφαί-
νομαι, -rui, rescĕre, § 110, 2, α'.
- claudio** κλείω, clausi, clausum, claudĕre, § 87, 2, γ'. Έν συνθέσει
-clūdo, § 115, 3, β'.
- co-alesco** συναυξάνομαι, -alui, (-alĭtum), -alescĕre. Παθ. μτχ.
coalĭtus. (Έκ τοῦ άχρήστου *alesco*, ά εκ τοῦ *alo*).
- co-emo** συναγοράζω. Βλ. emo και § 115, 1.

- co-eo** συνέρχομαι. Βλ. eo, § 93 και § 115, 1.
coepi ἤρξάμην, § 98, 1 και Σημ.
co-erceo περιείργω, κολάζω, -ercui, -ercitum, -ercēre. Βλ. arceo.
co-gnoscō γινώσκω, -gnōvi, -gnōtum, -gnoscēre. Βλ. nosco και πρβλ. γι-γνώσκω.
cogo συνάγω, cōēgi, cōāctum, cōgēre (cum + ago, co + ago, § 115, 1).
co-hibeo συνέχω, (cum + habeo, § 115, 1 και 3, α').
col-līdo συνθλίβω, (cum + laedo, § 115, 1 και 3, β').
col-līgo συλλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1.
colo θεραπεύω, colui, cultum, colēre.
comb-ūro κατακαίω. (Ἐκ τοῦ co + amburo, § 115, 1). Βλ. uro.
com-ēdo, § 92 και 115, 1. Βλ. edo.
com-miniscor ἐπινοῶ, -mentus sum (-mentum), -minisci, § 80, (ῥίζ. men-, πρβλ. memini, § 98, 1).
como καλλωπίζω, compsi, comptum, comēre.
com-pello συνωθῶ, -pūli, -pulsum, -pellēre. Βλ. pello.
com-perio καταμανθάνω, -pēri, -pertum, -perire, § 89, 3, (ῥίζ. per-, πρβλ. πεῖρα, ἐκ τοῦ per-ja).
com-pingo συμπήγνυμι, -pēgi, -pictum, -pingēre, § 89, 4 γ' και § 115, 1 και 3, α'. Βλ. pango.
com-pingo καταγράφω, -pinxi, -pictum, -pingēre. Βλ. pingo και § 115, 1.
complector περιπλέκομαι, -plexus sum, -plexum, -plecti, § 80.
com-pleo πληρῶ, -plēvi, -plētum, -plēre. Πρβλ. deleo.
con-cīdo συμπίπτω. Βλ. ac-cīdo (cado).
con-cīdo κατακόπτω. Βλ. ac-cīdo (caedo).
con-clūdo κατακλείω. Βλ. claudio.
con-cupisco ὀρέγομαι, -cupīvi, -cupitum, -cupiscēre. (Ἐκ τοῦ cupio, § 84 και § 110, 2, α').
con-cutio διασεύω, -cussi, -cussum, -cutēre. Βλ. quatio.
con-dolesco ἀλγῶ, -dolui, -dolescēre. Ἐκ τοῦ con - doleo.
con-fiteor καθομολογῶ, -fessus sum, -fessum, -fitēri, § 80 (cum + fateor, § 115, 3, α').
con-gruo συμπίπτω, συμφωνῶ, -grui, -gruēre, § 89, 2. Βλ. ruo.
con-icio (πρῶφ. con-jicio) συμβάλλω (cum + iacio, § 115, 1 και 3, α').

- con-niveo** συμμύω, -nīxi και -nīvi, -nivēre, § 89, 2.
- con-quiro** ἀναζητῶ. Βλ. quaero, § 115, 3, β'.
- con-scisco** κοινῆ ψηφίζομαι, -scīvi, -scītum, -sciscēre. ('Εκ τοῦ scio, § 110, 2, α').
- con-sisto** ἵσταμαι, ἔγκειμαι, -stīti, -sistēre. Βλ. sisto.
- con-spicio** καθορῶ. Βλ. specio.
- con-sto** συνίσταμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. constatūrus, § 110, 2. Βλ. και sto.
- con-sūlo** βουλευόμαι, -sūlui, -sultum, -sulēre.
- con-temno** καταφρονῶ, -temp̄si, -temptum, -temnēre.
- con-tiesco** ἢ con-ticisco κατασιωπῶ, -ticui, -ticescēre, § 89, 2. 'Εκ τοῦ taceo, § 115, 1 και § 110, 2, α'.
- con-tingo** ἄπτομαι. Βλ. tango, 115, 1, και 3, α'.
- coquo** μαγειρεύω, coxi, coctum, coquēre.
- crebresco** (σύνθετον per-crebresco λαμβάνω ἐπίδοσιν), -brui, -bre-scēre. ('Εκ τοῦ ἐπιθ. creber, § 110, 1).
- credo** πιστεύω -dīdi, -dītum, -dēre. Πρβλ. do.
- crepo** κροτῶ, -pui, -pītum, -pāre, § 115, 3, α'.
- creso** αὐξάνομαι, crēvi, (crētum), crescēre. ('Εκ τοῦ creo, § 110, 2, α').
- cubo** κατάκειμαι, cubui, cubītum, cubāre, § 89, 3 και 4.
- cupio**, § 84.
- curro**, § 87, 2, β' και § 100, 1.
- debeo** ὀφείλω. Ὡς τὸ habeo. ('Εκ τοῦ de + habeo, § 115, 2, α').
- deceat**, § 99, 2.
- de-cīdo** καταπίπτω. Βλ. ac-cīdo, (cado).
- de-cīdo** ἀποκόπτω. Βλ. caedo.
- de-fendo** ἀποκρούω, -fendi, -fensum, -fendēre.
- de-fetiscor** καταπονοῦμαι, -fessus -sum, -fessum, -fetisci, § 80. Βλ. fatisco.
- dēgo** διάγω, (dēgi), degēre, § 89, 2. ('Εκ τοῦ de + ago' πρβλ. cogo).
- de-icio** (πρόφ. de-jicio), καταρρίπτω. Βλ. conicio.
- deleo**, § 78.
- de-līgo** ἐκλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1.

- de-litescō** και **delitiscō** ἀποκρύπτομαι, -litui, -litescēre, § 89, 2.
 Βλ. lateo, § 110, 2, α' και § 115, 2, α'.
- demo** ἀφαιρῶ, dempsi, demptum, demēre. (Ἐκ τοῦ de + ἔμο, πρβλ. como).
- de-scendo** καταβαίνω, § 115, 3, α'. Βλ. scando.
- de-sipio** μωραίνω, (-sipui), -sipēre, § 89, 2, (de + sapio, § 84 και 115, 3, α').
- de-sisto** καθίστημι, -stīti, -sistēre. Βλ. sisto.
- de-spicio** καταφρονῶ. Βλ. specio.
- de-vertor**, § 81, 2.
- dico**, § 87, 2, γ' και § 84, Σημ. Σύνθετα **ēdīco** προκηρύσσω, **interdīco** ἀπαγορεύω.
- dif-fēro** διασκεδάννυμι, dis-tūli, di-lātum, dif-ferre, § 115, 2, δ'.
- di-līgo** ἀγαπῶ, -lēxi, -lectum, -ligēre (dis + lego, § 115, 2, δ' και 3, γ' Σημ. 1).
- di-lucescit** υποφώσκει ἡμέρα, -lūxit, -lucescēre.
- di-rihēo** διαχωρίζω. Ὡς τὸ habeo. (Ἐκ τοῦ dis + habeo, § 115, 2, δ και 3, α', πρβλ. και § 23, 2, Σημ.).
- di-rīgo** διευθύνω, -rēxi, rectum, -rigēre (dis + rego, 115, 3, α').
- di-rīmo** χωρίζω, -rēmi, -remptum, -rimēre (dis + emo, § 115, 3, α', πρβλ. και § 23, 2, Σημ.).
- disco**, § 89, 2.
- dis-plīceo** ἀπαρέσκω (dis + placeo, § 115, 3, α').
- distinguo** διακρίνω. Βλ. stinguo.
- di-sto** διέχω, ἀπέχω, -stāre, § 89, 2. Βλ. sto.
- di-vīdo** διαιρῶ, -vīsi, -vīsum, -vidēre.
- do** δίδωμι, § 89, 4, 1 και 2 (δίξ. dov-, dā-, dā-).
- do**, dīdi, dītum, dēre (δίξ. de-). Εὐχρηστον μόνον ἐν συνθέσει μετὰ μονοσυλλάβων προθέσεων, ὡς ab-do ἀποκρύπτω, ad-do προσθέτω, con-do κτίζω, κλπ. Εἷς τινα τοιαῦτα σύνθετα, ὡς τὸ red-do (ἀποδίδωμι), ὑπάρχει και τοῦ προηγούμενου do (= δίδωμι) ἡ ἔννοια, § 89, 4, Σημ. 2.
- doceo** διδάσχω, docui, doctum, docēre.
- doleo** ἀλγῶ, dolui, (dolutum), dolēre.
- domo**, § 89, 3.
- duco** ἄγω, duxi, ductum, dūcēre, § 84 Σημ. και 87, 2, γ'.

edo, § 92.

edūco ἐξάγω, dūxi, κλπ. Βλ. dūco. (Διακριτέον, edūco, -āvi, -ātum, -āre, παιδεύω, ἀνατρέφω).

egeo ἐνδέομαι, egui, egēre, § 89, 2.,

eicio (πρόφ. ejicio, e + iacio), § 115, 3, α'.

e-licio ἐξέλκω, ἐξάγω, § 84 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. lacio.

e-lido ἐκθλίβω (e ± laedo, § 115, 3, β').

e-ligo ἐκλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1. Βλ. lego.

emineo ἐξέχω, -nui, -nēre, § 89, 2.

emo ἀγοράζω, ēmi, emptum, emēre. (Σύνθετα co-emo, ἀλλὰ red-imo ἐξαγοράζω, adīmo ἀφαιρῶ, interīmo ἀποκτείνω), § 115, 3 α'.

e-mungo ἀπομύπτω, (-munxi, -munctum), -mungēre (ῥιζ. mug-, § 86, 2, α' καὶ § 89, 1).

eo, § 93 καὶ 89, 4, Σημ. 1.

ex-cello ἐξέχω, προρέχω, -cellere, (παθητ. μτχ. ex-celsus), § 89, 2.

ex-clūdo ἀποκλείω, § 115, 3, β'. Βλ. claudio.

ex-cudo ἐκτρίβω, (-cūdi, -cūsum), -cudēre.

ex-cutio (ex + quatio, πρβλ. § 115, 3, β').

ex-erceo ἐξασκῶ. Βλ. arceo καὶ cōerceo.

ex-īgo ἀπαιτῶ, ἐκτελῶ, -ēgi, -actum, -igēre (ex + ago, § 115, 3, α').

ex-īmo ἐξαίρω, ἐξάγω (ex + emo, § 115, 3, α').

ex-olesco ἐπαυξάνομαι. Εὐχρηστος μόνον ἢ μετοχὴ exolētus, ὡς ἐπίθετον (= ἀδρός, τέλειος). Πρβλ. adolesco.

ex-olesco φθίνω, -lēvi, (-lētum), -lescēre. Πρβλ. ad-olesco.

ex-pergisor ἐξεγείρομαι, -perrectus sum, -perrectum, -pergisci, § 80. Βλ. pergo καὶ § 110, 2, α'.

ex-prior πείραν λαμβάνω, -pertus sum, -pertum, -perīri, § 80. Βλ. comperio.

ex-sisto ἐξανίσταμαι. Βλ. consisto.

ex-sto ἐξέχω, ὑπάρχω, exstāre. Μετ. μέλλ. exstātūrus.

ex-timesco ἐκφοβοῦμαι, -timui, -timescēre, § 89, 2. Βλ. timeo καὶ § 110, 2, α'.

ex-uo ἀποδύω. Ὡς τὸ tribuo.

facesso πράττω, -cessīvi, -cessitum, -cessēre.

- facio**, § 84 και Σημ. Παθητικὸν τοῦ τὸ fio, § 97. Ἐν συνθέσει : -ficio, -fēci, -fectum, -ficēre, § 115, 3, α' και § 117.
- fallo** σφάλλω, fefelli, fallēre, § 87, 2, β'. (Ἐκ τοῦ fallo, § 86, 2).
Σουπῖνον *deceptum*, ἐκ τοῦ *decipere*.
- farcio** σάττω, farsi, fartum, farcīre, § 89, 3. Ἐν συνθέσει -farcio, -fersi, -fertum, fercīre, § 115, 3, α'.
- fateor** ὁμολογῶ, (*fassus sum*), fatēri, § 80. Ἐν συνθέσει -fiteor, § 115, 3, α'.
- fatisco** σχίζομαι, καταπονοῦμαι, fatiscēre, § 89, 2 και fatiscor, fatisci, § 80.
- faveo** εὐνοῶ, favi, fautum, favēre.
- ferio**, § 89, 2.
- fero**, § 96, § 84, Σημ. και 115, 3, Σημ. 1.
- ferveo** ζέω, ferbui, fervēre, (και ποιητ. fervo, fervi, fervēre).
Πρβλ. § 89, 3.
- fido**, § 81, 1.
- figo** πηγνῶ, fīxi, fīxum, figēre.
- findo** σχίζω, χωρίζω, fīdi, fissum, findēre, (ρ. fid-, § 86, 2, α').
- fingo** πλάττω, finxi, fictum, fingēre, (ρ. fig-, § 86, 2, α').
- fio**, § 97. Βλ. και facio.
- flecto** κάμπτω, flexi, flexum, flectēre (ρ. flec-, § 86, 2, β').
- fleo** κλαίω, flēvi, flētum, flēre, Πρβλ. deleo.
- fligo** κτυπῶ, flixī, flictum, fligēre, (ρ. flig-, § 87, 2, γ'). Συνήθως σύνθετον : afflīgo καταβάλλω, conflīgo συγκροοῦμαι.
- floreo** ἀνθῶ, -rui, -rēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου *florescō* (ἐξανθῶ), -scēre, § 110, 2, α'.
- fluo** ῥέω, fluxi, fluxum, fluēre, (ρ. flu- καιflug-).
- fodio**, § 84 και § 87, 2, α'.
- for**, § 98, 2, δ'.
- fōre**, § 98, 3, Σημ.
- foveo** θάλπω, fōvi, fōtum, foveēre.
- frango** κατάγνυμι, frēgi, fractum, frangēre, (ρ. frag-, § 86, 2, α', § 87, 2, α', και § 115, 3, α').
- fremo** γογγύζω, fremui, (fremītum), fremēre (§ 89, 3).
- frendo** συντρίβω, βρύχω, fresum (και frēssum), frendēre.
- frico** ψήχω, τρίβω, fricui, frictum και fricātum, fricāre, § 89, 3.

frigeo ψυχρός είμι, frigēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου frigesco, -scēre, § 110, 2, α'.

fruor καρποῦμαι, frui. Μτχ. μέλλ. fruitūrus. Οἱ ἐλλείποντες χρόνοι ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ ῥ. utor ἢ τῆς φράσεως fructum capere, § 80 (ῥ. fru- καὶ frug-).

fūgio, § 84, § 87, 2, α' καὶ § 89, 4. Σημ. 1. Μτχ. μέλλ. fūgīturus.

fulcio ἐρείδω, fulsi, fultum, fulcīre, § 89, 3.

fulgeo ἀστράπτω, fulsi, fulgēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου fulgesco ἀνάλαμπω, -scēre, § 110, 2, α'.

fundo, § 86, 2, α'.

fungor ἐπιτελῶ, functus sum, functum, fungi, § 80.

furo, § 89, 2.

gaudeo, § 81, 1.

gemo στενάζω, -mui, (-mītum), -mēre.

gero φέρω, gessi, gestum, gerēre, (ῥ. ges-, πρβλ. § 23, 2, Σημ.).

gestio γαυριῶ, ἀφίεμαι, gestīre, § 89, 2.

gigno, § 86, 3.

gradior βαδίζω, § 80 καὶ 84. Τὸ σουπῖνον gressum ἀντὶ grassum, κατὰ τὰ σύνθετα. Βλ. § 115, 3, α'.

habeo ἔχω, -bui, -hītum, -bēre, § 87, 1, § 88, 2 καὶ 89, 4, Σημ. Ἐν συνθέσει -hibeo, ὡς adhibeo προσφέρω, prohibeo κωλύω, § 115, 3, α'.

haereo ἔχομαι τινος, haesi, (haesum), haerēre, § 89, 3. Μτχ. μελλ. haesurus.

haurio ἀντλῶ, hausi, haustum, haurire, § 89, 3, (ῥ. haus-, - πρβ. § 23, 2, Σημ.).

hisco χάσκω, hiscēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ hio, § 110, 2, α'.

horreo φρίτω, § 89, 2. Ἐκ τούτου horresco, horruī, horrescēre, § 110, 2, α'.

(**icio** ἢ) **ico** πλήττω, īci, (ictum), icēre. Μτχ. μέλλ. icturus. Παθητ. μτχ. ictus .

- i-gnosco** συγγιγνώσκω, -gnōvī, -gnōtum, -gnosċere. Πρβλ. cognosco.
- il-licio** δελεάζω, -lexī, -lectum, -licċere, (in + lacio, § 84 και § 115, 3, α').
- in-buo** ἐμβάπτω. Ὡς τὸ tribuo.
- im-mīneo** ἐπίκειμαι, im-minċere, § 89, 2.
- im-pingo** (in + pango). Βλ. com-pingo.
- im-plīeo**, § 89, 4, α'.
- in-cendo** ἀνάπτω. Πρβλ. ac-cendo.
- in-cīdo** ἐμπίπτω. Πρβλ. ac-cīdo. Βλ. cado.
- in-cīdo** ἐντέμνω. Πρβλ. ac-cīdo. Βλ. caedo.
- in-clūdo** ἐγκλείω. Βλ. con-clūdo και claudio.
- in-cumbo** κατακλίνομαι, -cubui, -cubītum, -cumbċere. Βλ. ac-cumbo.
- in-cutio** ἐνσεύω. Βλ. con-cutio και quatio.
- in-dīco** κηρύττω. -dīxī, κλπ. Βλ. dīco. (Διακριτέον indīco, -āvi, -ātum, -āre δηλῶ).
- in-digeo** ἐνδέομαι, -gui, -gċere, § 89, 2. Βλ. egeo.
- in-dulgeo** χαρίζομαι, -lsi, -lgċere, § 89, 3.
- in-duo** ἐνδύω. Βλ. ex-uo.
- in-fringo** κατάγνυμαι. Βλ. frango, § 115, 3, α'.
- in-gemiseo** ἐπιστένω, -mui, -miscċere, § 89, 2. Βλ. gemo.
- in-gruo** ἐνσκήπτω. Βλ. con-gruo.
- in-icio** (προφ. in-jicio) ἐμβάλλω. Βλ. conicio.
- in-quam**, § 98, 2, β'.
- in-sculpo** ἐγγλύφω. Βλ. scalpo.
- in-sto** ἐπίκειμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. instāurus.
- intel-lċgo** κατανοῶ, -lexī, -lectum, -legċere, § 115, 3, Σημ. 1.
- in-tueor** προσβλέπω, -tuċri. Πρκμ. aspċxi, ἐκ τοῦ aspicio.
- irascor** ὀργίζομαι, irasci, § 80. Πρκμ. suscensui, ἐκ τοῦ suscenseo.
- jaceo** κεῖμαι, jacui, (jacītum), jacċere. Μτχ. μέλλ. jaciturus.
- jacio**, § 84. Ἐν συνθέσει, -jicio (ἢ -icio), -jċci, -jectum, -jicċere. ὡς abicio (πρόφ. abjicio), con-iċio (προφ. conjicio) κλπ., § 115, 3. α'.
- jubeo** κελεύω, jussi, jussum, jubċere.

jungo, § 89, 1.

juvo, § 86, 4.

labor ὀλισθαίνω, lapsus sum, lapsum, labi, § 80.

laccio ἐρεθίζω, -ssīvi, -ssītum, -ssēre, § 89, 3.

lacio, § 84. Ἐν ἀντιθέσει -licio, § 115, 3, α'. Βλ. al-licio, e-licio καὶ il-licio.

laedo λυμαινομαι, laesi, laesum, laedēre, § 87, 2, γ'. Ἐν συνθέσει -lido, § 115, 3, β'.

lambo λείγω, -bi, -bītum, -bēre.

languo ἄτονῶ, -guēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου languesco ἄτονος γίγνομαι, -gui, -guescēre, § 110, 2, α'.

lateo λανθάνω, -ui, -tēre, § 89, 2.

lavo λούω, πλύνω, lāvi, latum καὶ lavātum, lavāre καὶ lavēre. Πρβλ. § 86, 4. Μέσον labor, lautus sum, lavāri.

lego, § 78, § 89, § 87, 2, §§ 88 καὶ 115, 3, Σημ. 1.

libet, § 99, 2.

liceo παλοῦμαι ἐν δημοπρασίᾳ, -cui, -cītum, -cēre, § 89, 2.

liceor ἀγοράζω ἐν δημοπρασίᾳ, -cītus sum, -cēri, § 80.

licet, § 99, 2. Μτχ. μέλλ. liciturus.

linco λείγω, -nxi, -ngēre.

līno § 89, 4 καὶ Σημ. 1.

linguo, § 87, 2, α'.

liveo πελιδνός εἰμι, livēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου livesco πελιδνοῦμαι, -scēre, § 110, α'.

loquor, § 80.

luceo φέγγω, luxi, lucēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου lucesco ἐπιλάμπω, -scere, § 110, 2, α'.

ludo, § 87, 2, γ'.

lugeo πενθῶ, luxi, lugēre, § 89, 3.

luo ἀποτίνω, lui, luēre. Μτχ. μέλλ. luīturus.

luo λούω, luēre. (Πρβλ. lavo, lavēre). Εὐχρηστον εἰς τὰ σύνθετα ab-luo ἀποκλύζω, καθαίρω, (-lūi, -lūtum, -luēre), diluo διαβρέχω, κλπ.

- madeo** ὑγρός εἰμι, -dui, -dēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου *madescō* βρέχομαι, -dui, -descēre, § 110, 2, α'.
- maereo** εἶμαι τεθλιμμένος, -rēre, § 89, 2.
- malo**, § 95.
- mando** μασῶμαι, -ndi, -nsum, -ndēre.
- maneo** μένω, -nsi, (-nsum), -nēre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. *mansurus*.
- mansuesco** τιθασσεύομαι. Βλ. *suesco*.
- marceo** μεμάραμαι, -cēre, § 89, 2.
- medeor** ἰῶμαι, -dēri, § 80 καὶ 89, 2. Πρkm. *sanāvi*, ἐκ τοῦ *sanare*.
- memini**, § 98, 1.
- mereo** ἄξιός τινός εἰμι, -rui, -rītum, -rēre καὶ *mereor*, -rītus sum, -rēri, § 80.
- mergo** βυθίζω, -rsi, -rsum, -rgēre.
- metior** μετρῶ, *mensus sum*, *mensum*, *metīri*, § 80 καὶ § 89, 3.
- meto** θερίζω (*messum*), *metēre*, § 89, 2.
- metuo** φοβοῦμαι, -tui, -tuēre.
- mico**, § 89, 2. Σύνθετον *e-mīco* ἐκπηδῶ. Μτχ. μέλλ. *emicaturus*.
- mingo** οὐρῶ, *minxi*, *minctum* καὶ *mictum*, *mingēre* (ῥ. *mig-*, § 89, 1: πρβλ. ὁ -μυχ -εἶν).
- minuo** ἐλαττῶ. Ὡς τὸ *tribuo*.
- miscero** μείγνυμι, *miscui*, *mixtum* καὶ *mistum*, *miscēre* (ῥ. *mig-*, Ἑλλ. μείγ-νυμι καὶ μίσγω.).
- misereor** οἰκτίρω, -rītus sum, -rēri, § 80 καὶ ἀπροσώπως *miseret* (*me*) οἰκτος ἔχει (*me*), *miserītum est*, *miserēre*, § 100, 2.
- mitto** πέμπω, *mīsi*, *missum*, *mittēre*, § 115, 2, β'.
- molo** μύλλω, ἀλήθω, -lui, -lītum, -lēre.
- moneo** παραινῶ, -nuī, -nītum, -nēre, § 87, 1 καὶ § 88, 2.
- mordeo** δάκνω, *momordī*, *morsum*, *mordēre*, § 87, 2, β'.
- morior**, § 84 καὶ § 86, 1. Μτχ. μέλλ. *moriturus*.
- moveo** κινῶ, *mōvi*, *motum*, *movēre*.
- mulseo** ψήγω, θέλω, -lsi, -lsum, -lcēre.
- mulgeo** ἀμέλω, -lsi, -lctum, -lgēre (ῥίζ. *mulg-*, πρβλ. ἀ-μέλ-γω).
- nanciscor** ἐπιτυγχάνω, *nactus* ἢ *nactus sum*, *nactum*, *nancisci*, § 80.
- nascor** γεννῶμαι, *nātus sum*, *natum*, *nasci*, § 80 (ῥ. *gna-*, ἔθεν

- a-gnascor ἐκ τοῦ ad-gnascor, cognātus, κλπ. Πρβλ. κασίγνη-
-τος).
- neco**, § 86, 1, α' και § 89, 4. Σύνθετον e-nēco κατακτείνω, enecūi και
enecāvi, enectum, enecare.
- necto** συνδέω, nexi και nexui, nexum, nectēre.
- neg-lēgo** και neg-līgo ἀμελῶ, -lexi, -lectum, -legēre. § 115, 3,
Σημ. 1.
- neo** νήθω, nēvi, nētum, nēre. Πρβλ. deleo (ἀλλὰ ὀριστ. ἐνεστῶτος γ'
πληθ. neunt, ποιητικῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν).
- nequeo**, § 94.
- ningit** και ninguit νίφει, ninxit, ningēre, § 99, 1. Πρβλ. § 24.
- niteo** λάμπω, στίλβω, -tui, -tēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου nitesco σπι-
πνός γίνομαι, -tescēre, § 110, 2, α'.
- nitor** ἐρείδομαι, nīxus ἢ nīsus sum, nixum ἢ nisum, niti, § 80.
- noceo** βλάπτω, -cui, (-cītum), -cēre.
- nolo**, § 95.
- nosco** γινώσκω, novi, notum, noscēre (ῥ. gno —, ὅθεν a-gnosco,
co-gnosco, κλπ., ὧν τὸ σουπῖνον -gnītum. Πρβλ. γι-γνώ-σκω και
nascor).
- nudo** ὑπανδρεύομαι, nupsi, nuptum, nubēre, § 87, 2 γ', (ῥ. nub-
πρβλ. νύ-μ-φη).
- nuo** νεύω. Εὐχρηστον μόνον ἐν συνθέσει, ὡς ab-nuo ἀνανεύω, ad-
nuo ἐπινεύω, -nūi, -nuēre.
- ob-do** ἐπιτίθημι. Βλ. do.
- ob-dormisco** καταδαρθάνω, -mīvi, -miscēre, § 89, 2 και 110, 2, α'.
- ob-icio** (πρόφ. ob-jicio) προβλάλλω. Βλ. ab-icio.
- ob-liviscor** ἐπιλανθάνομαι, -lītus sum, -lītum, -livisci, § 80.
- ob-oedio** ὑπακούω, (ob + audio).
- ob-sideo** πολιορκῶ. Βλ. sedeo.
- ob-solesco** παλαιουῖμαι, -levi, (-lētum), -lescēre. Βλ. exolesco.
- ob-sto** ἀνθίσταμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. obstātūrus.
- oc-cīdo** καταδύομαι, -cīdi, (-cāsūm), -cidēre. Βλ. cado.
- oc-cīdo** φονεύω, -cidi, -cisum, -cidere. Βλ. caedo.
- oc-cūlo** ἀποκρύπτω, -cūlui, -cultum, -culēre.
- odi**, § 98, 1.

- of-fendo** προσκρούω. Βλ. de-fendo.
- oleo** ὄζω, -lui, -lĕre, § 89, 2.
- operio** καλύπτω, -perui, -pertum, -perĭre. Βλ. aperio.
- oportet**, § 99, 2.
- opperior** ἀναμένω, -perĭtus ἢ pertus sum, -pertum, -periri, § 80
- ordior** ἄρχομαι, orsus sum, orsum, ordiri, § 80.
- orior** ἀνατέλλω, ortus sum, ortum, (μετχ. μελλ. oritūrus), oriri, § 80 (ῥ. or-, ὄρ-νυμι). Εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος, τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ παρατατικοῦ καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν κανονικῶς σχηματίζεται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν : orĕris, orĭtur, orĭmur, orimini — orĕrer, orĕrentur, κλπ.
- os -tendo** δείκνυμι. Ἄνευ ὑπτίου. Βλ. tendo καὶ § 87, 2, β'. Σημ. καὶ § 115, 2, β', Σημ.
- paciscor** συντίθεμαι, pactus sum, pactum, pacisci, § 80.
- paenitet** (me) μεταμέλει μοι, -tuit, -tĕre, § 99, 2.
- palleo** ὠχρός εἶμι, -llui, -llĕre, § 89, 2. Ἐκ τούτου pallesco ὠχρῶ, -llui, -llescĕre, § 110, 2, α'.
- pando** πετάννυμι, ἀπλώνω, pandi, passum (ἢ pansum), pandĕre.
- pango**, § 89, 4, γ' καὶ § 115, 3, α'.
- parco** φείδομαι, peperci ἢ parsi, parcĕre, § 87, 2, β'. Σουπῖνον temperatum, ἐκ τοῦ temperare.
- pareo** φαίνομαι, ὑπακούω, -rui, -rĕre. Σύνθετον ap-pāreo (ἐπιφαίνομαι). Μετχ. μέλλ. (ap) pariturus.
- pario**, § 84 καὶ § 87, 2, β'. Μετοχὴ τοῦ μέλλοντος paritūrus.
- pāscō**, § 86, 2, γ'.
- pateo** ἀναπέπταμαι, -tui, -tĕre, § 89, 2.
- patior**, § 84.
- paveo**, ἐπτόημαι, pavĕre, § 89, 2. Ἐκ τούτου pavesco πτοοῦμαι, pavescĕre, § 110, 2, α'.
- pecto** κτενίζω, pexum, pectĕre,
- pellicio** ἐφέλκομαι, -lĕxi, -lĕctum, -licĕre. Βλ. lacio.
- pello** ὠθῶ, pepŭli, pulsum, pellĕre, § 87, 2, β'.
- pendeo** κρέμαμαι, pependi, pendĕre, § 89, 2, καὶ 3 καὶ § 87, 2, β'.
- pendo** ζυγίζω, pependi, pensum, pendĕre, § 87, 2, β'.
- per-cello** καταράσσω, καταβάλλω, -cŭli, -culsum, -cellĕre.

per-cutio πατάσσω. Βλ. quatio.

per-do ἀπόλλυμι, -dīdi, -dītum, -dēre. Βλ. do.

pergo χωρῶ, διευθύνομαι πρὸς, per-rēxi, per-rectum, pergēre (per + rego).

peto φέρομαι πρὸς, ζητῶ, -tīvi, -tītum, -tēre, § 83, Σημ., § 89, 3 και § 115, 3, Σημ. 1.

piget (me) λυπεῖ (με), (pigūt), pigēre, § 99, 2.

pingo, § 89, 1, β'.

pinso, § 89, 4, γ'.

placeo ἀρέσκω, placui και placītus sum, placītum, placēre. ('Ως τὸ habeo). Σύνθετα : com-placeo, per-placeo, ἀλλὰ dis-plīceo.

plango πλήττω, -nxi, -nctum, -ngēre, (ῥ. plag-, § 89, 1).

plaudo κροτῶ, plausi, plausum, plaudēre.

plecto, § 86, 2, β'.

plīco πύσσω, (plicui), plicātum, plicāre, § 89, 3. Εὐχρηστον σύνθετον : ap-plīco, ex-plīco, applicāvi και applicui — explicavi και explicui, κλπ.

pluit ὕει, pluit και (ἀρχαϊκῶς) pluvit, pluēre, § 89, 1.

polleo ἰσχύω, pollēre, § 89, 2.

polliceor ὑπισχνούμαι, pollicītus sum, pollicītum, pollicēri, § 80.

polluceo ἀποθύω, -lūxi, -luctum, -lucēre, § 89, 3.

polluo μαιίνω. 'Ως τὸ tribuo.

pōno ἀποτίθημι, (posīvi) και posui, posītum, ponēre (po + sino)

porricio προσφέρω εἰς τὸν βωμὸν, (-reci και) -rēxi, -rectum, -ricēre, (por + jicio, ἦτοι jacio, § 115, 3, α').

por-rīgo και (κατὰ συγκοπήν) porgo προτείνω, -rēxi, -rectum, -rigēre, (pot + rego, § 115, 3, α').

por-tendo προλέγω. Βλ. tendo και § 87, 2, Σημ.

posco, § 89, 2, α' και § 87, 2, β'. Σουπῖνον postulātum ἐκ τοῦ postulare.

pos-sīdeo κέκτημαι, -sēdi, -sessum, -sidēre. Βλ. sedeo και § 115, 3, α'.

pos-sīdo κτῶμαι, καταλαμβάνω, -sēdi, -sessum, -sidēre. Βλ. sido. **possum**, § 91.

potior κύριος γίγνομαι, -tītus sum, -tītum, -tiri, § 80.

poto πίνω, potāvi, potum, potāre, § 81, 2, Σημ.

- praebeo** παρέχω. Ὡς τὸ habeo (prae + habeo), § 115, 3, α'.
- prae-dīco** προλέγω, -dixi, κλπ. Βλ. dīco. (Διακριτέον praedīco, -cāvi -cātum, -cāre διακηρύττω).
- prae-sto** προέχω, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. praestātūrus. Βλ. sto.
- prandeo** ἀριστῶ, prandi, pransum, prandēre, § 81, 2, Σημ. καὶ § 89, 3.
- prehendo** ἢ prendo δράττομαι, -hendi, -hensum, -hendēre.
- prēmo** πιέζω, pressi, pressum, premēre. Ἐν συνθέσει -prīmo, -pressi, κλπ. § 115, 3, α'.
- pro-do** προφέρω, προδίδω. Βλ. do.
- proficiscor** ἀπέρχομαι, -fectus sum, -ficisci, § 80.
- prō-flīgo** καταβάλλω, -gāvi, -gātum, -gāre. Βλ. καὶ fligo.
- promo** ἐκφέρω, prompsi, promptum, promēre, (pro + ēmo).
- pudet**, § 99, 2. Μτχ. μέλλ. puditurum.
- pungo**, § 89, 1, β'. Τὰ σύνθετα ἔχουν ἐν τῷ παρακειμένῳ -punxi, π.χ. interpugno, interpunxi, κλπ.
- quaero** ζητῶ, § 89, 4, Σημ. 1. Ἐν συνθέσει -quīro, § 115, 3, β'.
- quaeso**, § 98, 2, γ'.
- quatio**, § 84. Ἐν συνθέσει -cutio, -cussi, -cussum, -cutēre, ὡς concutio διαταράττω, κλπ.
- queo**, § 94.
- queror** μέμφομαι, questus sum, queri (ῥ. ques-. πρβλ. § 23, 2, Σημ.)
- quiesco** ἡσυχάζω, quievi, (quietum), quiescēre.
- rado** ξέω, rāsi, rasum, radēre, § 87, 2, γ'.
- rapio**, § 84 καὶ § 86, 1, γ'. Ἐν συνθέσει -ripio, § 115, 3, α'.
- red-do**. Βλ. do.
- re-fello** ἀνασκευάζω, -felli, -fellēre. Σουπῖνον refutātum, ἐκ τοῦ refutāre.
- rēfert** (meā) = ἐνδιαφέρει (μοι), rētuli, rēferre. Βλ. § 132, Σημ. β'.
- rego** εὐθύνω, rēxi, rectum, regēre. Ἐν συνθέσει -rīgo, -rēxi, κλπ. § 115, 3, α'.
- re-minisecor** ἀναμινῆσκομαι, -sci, § 80 καὶ § 89, 1. Οἱ ἐλλείποντες τύποι ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ recordāri.

- reor** λογίζομαι, *rātus sum, rēri, § 80.*
- re-pello** ἀπωθῶ, *reppūli, repulsum, repellere. Βλ. pello.*
- reperio** ἀνευρίσκω, *reppēri, repertum, reperire. Πρβλ. comperio.*
- rēpo** ἔρπω, *-psi (-ptum). -pēre, § 87, 2, γ'.*
- re-poseo** ἀπαιτῶ, *-poscēre. Βλ. poseo καὶ § 89, 2.*
- resipisco** ἀναφρονῶ, *-sipui, -sipiscēre. Ἐκ τοῦ sapio· πρβλ. § 110, 2, α' καὶ § 115, 3, α'.*
- re-spondeo** ἀποκρίνομαι, *-spondi, -sponsum, -spondere. Βλ. spondeo.*
- resto** ὑπολείπομαι, *-stīti, -stāre. Βλ. sto.*
- re-tiesco** ἀποσιωπῶ, *-ticui, -ticescēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ taceo, § 110, 2, α' καὶ § 115, 3, α'.*
- re-vertor**, § 81, 2.
- re-vivisco** ἀναζῶ, *-vixi, -viviscēre. Ἐκ τοῦ vivo, § 110, 2, α'.*
- rideo**, § 89, 3 καὶ § 115, 2, β'.
- rigeo**, ῥιγῶ, *-gūi, -gēre.*
- rōdo** τρώγω, *rōsi, rōsum, rodere, § 87, 2 γ'.*
- rudo**, § 89, 3.
- rumpo** ῥήγνυμι, *rūpi, ruptum, rumpere.*
- ruo** καταρρίπτω, καταφέρομαι, ἀνασκαλεύω, § 89, 4, Σημ. 1 (μετοχ. μέλλ. *ruiturus*). Βλ. καὶ *con-gruo, in-gruo.*
- saepio** (ἤττον ὀρθῶς *sepio*) περιφράττω, *saepi, saeptum, saepire, § 89, 3.*
- salio** ἄλλομαι, *salui, (saltum), salire. Ἐν συνθέσει -silio, -silui, (-sultum), -silire, § 115, 3, α'.*
- salvère**, § 89, 3.
- sancio** κυρῶ, *sanxi, sanctum, sancire, § 89, 3.*
- sapio**, § 84, καὶ § 89, 2. Ἐν συνθέσει -sipio, (-sipui), *-sipere, § 89, 2 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. καὶ resipisco.*
- sarcio** ἐπισκευάζω, *sarsi, sartum, sarcire, § 89, 3.*
- scalpo** σκαλίζω, γλύφω, *-psi, -ptum, -pēre, § 87, 2, γ'.*
- scando**, § 88, 1, β'. Ἐν συνθέσει *-scendo*, ὡς *descendo* καταβαίνω, κλπ. § 115, 3, α'.
- seindo** σχίζω, *scīdi, scissum, scindere, (ῥιζ. seid-, § 86, 2, α').*

scio οἶδα, (scīvi καὶ scii, scītum), scire. Ἐκ τούτου scīscō πυν-
θάνομαι, scīvi, scītum, sciscēre, § 110, 2, α'.

scribo γράφω, scripsi, scriptum, scribēre, § 87, 2, γ'.

sculpo γλύφω. Ὠς scalpo.

seco, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. secatūrus.

sēdeo κάθηναι, sēdi, sēssum, sedēre, § 89, 2. Ἐν συνθέσει -sīdeo,
-sēdi, -sēssum, -sidēre· ἀλλὰ circum-sedeo, super-sedeo, § 115,
3, α' καὶ Σημ. 2.

senesco, § 86, 2, γ'.

sendio αἰσθάνομαι, sensi, sensum, sentire, § 89, 3.

sepelio θάπτω, -pelīvi, -pultum, -pelire.

sequor ἕπομαι, secūtus sum, secūtum, sequi, § 80.

sero, § 89, 4, Σημ. 1. Ἐν τοῖς συνθέτοις τὸ σουπῖνον -sītum, § 115,
3, α'.

sero εἶρω, (serui), sertum, serēre.

serpo ἔρπω, -psi, -pēre, § 89, 2 καὶ 87, 2, γ'.

sīdo καθίζω, sēdi, sessum, sīdēre.

sileo σιωπῶ, silui, silēre, § 89, 2.

sino, § 89, 4, Σημ. 1.

sisto ἵστημι, stīti, (ἤ stēti), stātum, sistēre (si-sto, § 86, 3).

Τὰ σύνθετα absisto, desisto, κλπ. ἄνευ ὑπτίου.

soleo, § 81, 1.

solvo λύω, solvi, solūtum, solvēre.

sono ἤχῶ, -nui, -nāre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. sonaturus.

sorbeo ῥοφῶ, -bui, -bēre, § 89, 2.

sordeo ῥυπῶ, -dui, -dēre, § 89, 2.

spargo πάσσω, διασκορπίζω, -rsi, -rsum, -rgēre. Ἐν συνθέσει -spergo,
§ 115, 3, α'.

specio, § 84. Εὐχρηστον ἐν συνθέσει -spicio, -spēxi, spectum,
-spicēre, § 115, 3, α'.

sperno καταφρονῶ, sprēvi, sprētum, spernēre.

splendeo λάμπω, -dūi, -dēre.

spondeo ἐγγυῶμαι, sponondi, sponsum, spondēre, § 87, 2, β' καὶ §
89, 3.

spuo πτύω. Ὠς τὸ tribuo.

squaleo ἀύχμῶ, -lēre, § 89, 1.

statuo ἰδρύω. Ὡς τὸ tribuo. Ἐν συνθέσει -stituo, § 115, 3, α'.

sterno στορέννυμι, strāvi, strātum, sternĕre.

sternuo πτάρνυμαι, -nui, -nuĕre, § 89, 2.

stinguo. Συνήθως σύνθετον ex-stinguo σβέννυμι, -stinxi, -stinctum, -stinguĕre. Τὰ σύνθετα di-stinguo διαστέλλω, in-stinguo κεντρίζω, inter-stinguo διαστίζω, προέρχονται ἐξ ἐτέρου stinguo = κεντῶ.

sto ἴσταμαι, stĕti, (stātum, ἀλλὰ stāturus), stāre, § 100, 2.

strepo, § 89, 3.

strīdeo τρίζω, -di, -dĕre καὶ strido, -dĕre, § 99, 2, καὶ 3.

stringo σφίγγω, strinxi, strictum, stringĕre.

struo σωρεύω, strūxi, structum, struĕre.

studeo σπουδάζω -dui, -dĕre, § 89, 2.

stupeo ἔκθαμβός εἰμι, -pui, -pĕre, § 89, 2.

suādeo πείθω, suāsi, suāsum, suadĕre, § 89, 3.

suēscō ἐθίζομαι, suēvi, suĕtum, suescĕre.

sugo μυζῶ, sūxi, suctum, sugĕre.

sum, § 77 καὶ 100, 2.

sūmo λαμβάνω, sumpsi, sumptum, sumĕre. (Ἐκ τοῦ subs + ĕmo).

suo ῥάπτω. Ὡς τὸ tribuo.

surgo ὀρθῶ, ἐγείρομαι, surrĕxi, surrectum, surgĕre. (Ἐκ τοῦ sub + rego). Καὶ subriigo.

tabeo τήχομαι, -bĕre, § 89, 2.

faceo σιωπῶ, tacui, tacĕre. Μτγ. μέλλ. tacitūrus. Ἡ παθητ. μετοχὴ tacitus, ἐπίθετον = σιωπηλός, § 81, 2, Σημ. Ἐν ἀντιθέσει -ticeo, -ticui, -ticere, § 89, 2 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. καὶ con-ticesco.

taedet (me) σιχαίνομαι, taeduit ἢ (per)taesum est, taedĕre, § 99, 2 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.

tango, § 86, 2, α'. Ἐν συνθέσει tingo, ὡς at-tingo ἐφάπτομαι. -tīgi, -tactum, -tingĕre, § 115, 3, α'.

tĕgo στέγω, texi, tectum, tegĕre.

temno καταφρονῶ, tempsi, temptum, temnĕre.

tendo, § 87, 2, β' καὶ Σημ. Σύνθετον at-tendo προσέχω, -tendi, -tentum, -tendĕre.

teneo κρατῶ, tenui, (tentum), tenĕre. Ἐν συνθέσει -tineo, -tinui,

- tentum, -tinēre, § 115, 2, β', και 3, α'. Τοῦ συνθέτου sustineo ὑπομένω, σουπῖνον sustentātum, ἐκ τοῦ sustentare.
- tepeo** χλιαρός εἰμι, -pēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ tepesco χλιαίνομαι, -pui, -pescēre, § 110, 2, α'.
- tergeo** καὶ σπανίως tergo σμήχω, tersi, tersum, tergēre (καὶ tergēre). Πρβλ. § 89, 3.
- tēro** τρίβω, trīvi, trītum, terēre.
- terreo** φοβῶ. Ὡς τὸ habeo.
- texo** υφαίνω, -xui, -xtum, -xēre.
- timeo** φοβοῦμαι, -mui, -mēre, § 89, 2.
- tingo** ἢ tinguo βρέχω, βάπτω, (πρβλ. τέγγω), -nxi, -nctum, -ngēre.
- tollo** ἀίρω, (sus-tuli, sub-latum), tollēre. Πρβλ. fero, § 115, 2, β'.
- tondeo** κείρω, totondi, tonsum, tondēre, § 87, 2, β', και § 89, 3.
- tono** βροντῶ, -nui, (nītum), -nāre, § 89, 3.
- torpeo** ναρκῶ, -pēre, § 86, 2. Ἐκ τούτου torpesco (ναρκοῦμαι), -pui, -pescēre, § 110, 2, 2, α'.
- torqueo** στρέφω, torsi, tortum, torquēre, § 89, 3.
- torreo** ξηραίνω, torruī, tostum, torrēre.
- trado** προδίδω, -dīdi, -dītum, -dēre. Βλ. do.
- trāho** ἔλκω, traxi, tractum, trahere.
- tremo** τρέμω, -mui, -mēre, § 89, 2.
- tribuo** ἀπονέμω, tribui, tribūtum, tribuēre, § 74, 3, γ' και § 89, 4, Σημ. 1.
- trūdo** ὠθῶ, trūsi, trūsum, trudēre, § 87, 2, γ'.
- tueor** τηρῶ, tuēri, § 80. Πρσμ. tutātus sum.
- tumeo** οἰδῶ, (-mui), -mēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου tumesco (ὀγκοῦμαι), -mui, -mescēre, § 110, 2, α'.
- tundo** κρούω, tutūdi, tūsum, tundēre, § 87, 2, β'.
- turgeo** οἰδῶ, -rgēre, § 89, 2.
- ulciscor** τιμωροῦμαι τινος, ultus sum, ultum, ulcisci, § 80.
- unguo** ἢ ungo ἀλείφω, unxi, unctum, unguēre, § 87, 2, γ'.
- urgeo** ἢ urgueo ὠθῶ, -ursi, -gēre, § 89, 2.
- uro** καίω, ussi, ustum, urēre (ρίζ. us-, ἐκ τῆς eus- Ἑλλ. εῶω πρβλ. § 23, 2, Σημ.).
- utor** χρῶμαι, usus sum, usum, uti, § 80.

- vado** βαίνω (*vāsi, vāsum*), *vadēre*, § 87, 2, γ'.
- valeo** ύγιαίνω, *valui, valēre*. Μτχ. μέλλ. *valiturus*.
- vēho** όχῶ, *vexi, vectum, vehēre*.
- vello** τίλλω, άνασπῶ, *velli, vulsum, vellēre*, § 88, 1.
- vendo** πωλῶ, *-dīdi, -dītum, -dēre*. Έκ τοῦ *venum*, αιτιατικῆς τοῦ άχρόστου εις άλλην πτώσιν όνόματος *venus* (= πώλησις) και *do*. Παθητ. *veneo*.
- veneo** πωλοῦμαι, (*venīvi ἢ venīi, venītum*), *venīre*. (Έκ τοῦ *venum* + *eo*. Βλ. προηγούμενον, § 83, Σημ. και § 89, 4, Σημ. 1).
- vēnio**, § 89, 3.
- vereor**, § 80.
- vergo** κλίνω πρός τι, *versi, vergēre*, § 89, 2.
- verro** σαρρῶ, (*versum*), *verrēre*.
- verto** στρέφω, *verti, versum, vertēre*.
- vescor** έσθίω, *vesci*, § 80 και § 89, 2. Πρσμ. *ēdi*, εκ τοῦ *edo*.
- veto** άπαγορεύω, § 89, 4. Σημ. 1.
- vīdeo** όρῶ, *vīdi, vīsum, vidēre*, § 89, 3.
- vīeo** δέω, πλέκω, *viētum, -ēre*, § 89, 2.
- vīgeo** άκμάζω, *-gui, gēre*, § 89, 2. Έκ τούτου *vigesco* αναθάλλω, *-gui, -gescēre*, § 10, 2, α'.
- vincio** δέω, *vinxi, vinctum, vincire*, § 89, 3.
- vinco** νικῶ, *vīci, victum, vincēre*, § 86, 2.
- vireo** χλωρός ειμι, *-rēre*, § 89, 2. Έκ τούτου *viresco* χλοάζω, *-rui, -rescēre*, § 110, 2, α'.
- viso** έπισκέπτομαι, (*visi*), *visēre*, § 89, 2. Βλ. *video*.
- vivo** ζῶ, *vīxi, vivēre*. Μτχ. μέλλ. *victūrus*, § 100, 1.
- volo**, § 95.
- volvo** έλίπτω, *volvi, volūtum, volvēre*.
- vomo** έμῶ, *-mui, -mītum, -mēre*.
- voveo** εύχομαι, τάζω, *vōni, vōtum, vovēre*.

121. ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

1. Ἐν τῇ χρονολογήσει ἱστορικῶν γεγονότων χρονικὴν ἀφετηρίαν εἶχον οἱ Ῥωμαῖοι τὸ ἔτος τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης (ab urbe condita=ἀπὸ κτίσεως τῆς πόλεως, ἀφότου ἐκτίσθη ἡ πόλις, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 753 π.Χ.). Κανονικῶς ὅμως ἕκαστον ἔτος καθώριζον διὰ μόνων τῶν ὀνομάτων τῶν ὑπάτων τοῦ ἔτους τούτου (M. Messāla et M. Pisōne consulibus = ὑπατευόντων τοῦ Μ.Μ. καὶ τοῦ Μ.Ρ.), σπανιώτερον δὲ προσέθετον καὶ τὸν ἀριθμὸν, τὸν ὁποῖον εἶχε τὸ ἔτος τοῦτο, ἀφότου ἐκτίσθη ἡ Ῥώμη. (Anno quingentesimo quinquagesimo primo ab urbe condita, P. Sulpicio Galba C. Aurelio consulibus, bellum cum rege Philippo initum est).

2. Ἦρχιζε δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔτος παλαιότερον μὲν ἀπὸ τοῦ Μάρτιου, ἦτοι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔαρος, βραδύτερον δὲ (ἦτοι ἀπὸ τῶν μέσων τῆς δευτέρας π.Χ. ἑκατονταετηρίδος) ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου, καθ' ὃν μῆνα ἐγίνετο ἕκτοτε καὶ ἡ ἐγκατάστασις τῶν νέων ἐνιαυσίων ἀρχόντων (ὑπάτων, πραιτόρων κλπ.).

Διηρεῖτο δὲ τὸ ἔτος, ὡς καὶ παρ' ἡμῶν νῦν, εἰς 12 μῆνας, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀρχῆθεν ἦσαν τὰ ἐξῆς: 1ος Martius, 2ος Aprilis, 3ος Maius, 4ος Junius, 5ος Quintilis, 6ος Sextilis, 7ος September, 8ος Octōber, 9ος November, 10ος December, 11ος Januarius, 12ος Februarius.

Τὰ ὀνόματα ταῦτα τῶν μηνῶν (κυρίως ἐπίθετα, δι' ἕκαστον τῶν ὁποίων ὑπονοεῖται τὸ ὄνομα mensis= μῆν) παρέμειναν καὶ ἀφοῦ μετετοπίσθη ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους, μόνον δὲ δύο ἐξ αὐτῶν τὰ ὀνόματα μετεβλήθησαν κατόπιν κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους, ἦτοι τοῦ Quintilis διὰ τοῦ Julius, εἰς τιμὴν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, καὶ τοῦ Sextilis διὰ τοῦ Augustus, εἰς τιμὴν τοῦ Ὀκταβίου Αὐγούστου. Σταθερώτερον δὲ καθωρίσθησαν τὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος (ἐξ οὗ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον).

3. Τῶν δὲ ἡμερῶν τοῦ μηνὸς ὁ καθορισμὸς κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἡμερολόγιον δὲν ἐγένετο, ὅπως νῦν παρ' ἡμῶν, δι' ἀπλῆς ἀριθμῆσεως ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς ἡμέρας καὶ ἐξῆς, ἀλλὰ κατὰ ἰδιόρρυθμον ὅλως τρόπον, τὸν ἐξῆς :

Τρεῖς ὠρισμέναι τοῦ μηνὸς ἡμέραι, ἔχουσαι ἴδιον ἐκάστη ὄνομα (Calendae Καλάνδαι, Nonae Νῶναι, Idus Εἰδοί, § 31), ἐλογίζοντο κύριαι, καὶ αὗται ἐχρησίμευον ὡς βάσις εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν ἄλλων ἡμερῶν τοῦ μηνός. Καὶ Calendae μὲν ἦτο ἡ πρώτη τοῦ μηνός, Nonae δὲ ἡ 5ῃ καὶ Idus ἡ 13ῃ, ἐξαιρέσει τῶν μηνῶν Μαρτίου, Μαΐου, Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου, τῶν ὁποίων Nonae ἦσαν ἡ 7ῃ καὶ Idus ἡ 15ῃ τοῦ μηνός. Μετὰ δὲ τῶν ὀνομάτων τῶν τριῶν τούτων ἡμερῶν συνήπτετο τὸ ὄνομα τοῦ οικείου μηνός ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτῶν κατὰ γένος θηλυκόν, ὡς Calendae Januariarum = ἡ πρώτη Ἰανουαρίου, Calendis Januariis (ἀφαιρ.) = τῇ πρώτῃ Ἰανουαρίου, κ.ο.κ.

Ὁ δὲ καθορισμὸς μιᾶς ἐκάστης τῶν λοιπῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός ἐγένετο πάντοτε **ὀπισθοχωρητικῶς**. Καὶ ἡ μὲν προηγουμένη μιᾶς τῶν ἀνωτέρω τριῶν κυρίων ἡμερῶν, ἐδηλοῦτο διὰ τοῦ ἐπιρρήματος pridie (= τῇ προτεραίᾳ) συναπτομένου μετὰ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος τῆς οικείας ἐκάστοτε ἐκ τῶν τριῶν κυρίων ἡμερῶν, ὡς pridie Calendas Maias = τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου (ἦτοι τῇ 30ῇ Ἀπριλίου), pridie Nonas Junias = τῇ προτεραίᾳ τῶν Νωνῶν τοῦ Ἰουνίου (ἦτοι τῇ 4ῃ Ἰουνίου), pridie Idus Octobres = τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου (ἦτοι τῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου) κ.ο.κ.

Τῶν δὲ λοιπῶν ἡμερῶν ἐκάστη ἐδηλοῦτο δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς προθέσεως ante (= πρὸ) καὶ τῆς αἰτιατικῆς πρώτων τοῦ ὀνόματος dies μετὰ τοῦ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ τοῦ δηλοῦντος τὴν τάξιν τῆς ὀριζομένης ἡμέρας πρὸ τῶν ἐπομένων Νωνῶν ἢ Εἰδῶν τοῦ τρέχοντος μηνός ἢ τῶν Καλανδῶν τοῦ ἐπομένου, καὶ δεύτερον τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος μιᾶς τῶν κυρίων ἡμερῶν τούτου, ὡς ante diem quartum Nonas Februarias (τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Νωνῶν τοῦ Φεβρουαρίου), ante diem decimum Calendas Maias (= τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου) κ.ο.κ.

Πρόδηλον νῦν, ὅτι τὴν ἡμέραν τοῦ μηνός, τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τοιοῦτόν τινα χρονικὸν ὄρισμόν, δυνάμεθα νὰ εὐρίσκωμεν **δι' ἀφαιρέσεως**. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἀριθμοῦντες κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον συνυπελόγιζον καὶ τὴν ἡμέραν τῶν προσεχῶν

Νωνῶν ἢ Εἰδῶν ἢ Καλανδῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων ὀπισθοχωρητικῶς ὠρίζον τὰς ἡμέρας τῶν μηνῶν, διὰ τοῦτο πρέπει, ἂν μὲν ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Νωνῶν ἢ Εἰδῶν, νὰ προσθέτωμεν μίαν μονάδα εἰς τὸν ἀριθμὸν τὸν δεικνύοντα τὴν ἡμερομηνίαν τούτων καὶ ἔπειτα νὰ ἀφαιροῦμεν, ἂν δὲ ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Καλανδῶν τοῦ ἐπομένου μηνός, νὰ προσθέτωμεν δύο μονάδας εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ καθοριζομένη ἡμέρα, καὶ μετὰ τοῦτο νὰ κάμνωμεν τὴν ἀφαίρεσιν. Οὕτω ἡ ante diem quartum Nonas Februarias εἶναι ἡ 2α Φεβρουαρίου (Nonae Februariæ ἡ 5, προσθέτοντες λοιπὸν 1 εἰς τὸ 5 καὶ ἀφαιροῦντες 4, ἔχομεν 2), ἡ δὲ ante diem decimum Calendas Maias εἶναι ἡ 22α Ἀπριλίου. (Ὁ Ἀπρίλιος ἔχει 30, προσθέτοντες δὲ εἰς ταύτας 2 καὶ ἀπὸ τὸ ἄθροισμα 32 ἀφαιροῦντες τὸ 10 ἔχομεν 22).

Σημείωσις. Αἱ ἄνω φράσεις ὀρισμοῦ τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός εἶναι συντακτικῶς σόλοικοι. Τὸ συντακτικῶς κανονικὸν εἶναι die quarto ante Nonas Februarias — die decimo ante Calendas Maias, κ. τ. τ. Λαμβάνονται δὲ αἱ φράσεις αἱ δηλοῦσαι ἡμερομηνίαν ὡς μία ἔννοια καὶ διὰ τοῦτο δύναται νὰ προτάσσεται αὐτῶν ὀλοκλήρων ἢ πρόθεσις in ἢ ad ἢ ex, ὡς : Caedem optimatum contulerat Catilina **in** ante diem V Cal. Novembres — Supplicatio indicta est **ex** ante diem V Idus Octobres. — **In** Formiano esse volumus usque **ad** pridie Nonas Maias.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

122. ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑΙ

1. Ὀνομάτων προσώπων

Ἐκάστου Ῥωμαίου τὸ ὄνομα κανονικῶς ἦτο τριπλοῦν, ἥτοι συνίστατο ἐκ τοῦ προωνυμίου (praenōmen), τοῦ ὀνόματος (nomen) καὶ τοῦ ἐπωνύμου (cognōmen), ὡς π.χ. Marcus Tullius Cicero. Τοῦ προωνυμίου ἐγράφετο συνήθως μόνον τὸ πρῶτον γράμμα ἢ τὰ πρῶτα γράμματα. Οὕτω.

A. = Aulus	L. = Lucius	Q. ἢ Qu. = Quintus
App. = Appius	M. = Marcus	S. ἢ Sex. = Sextus
C. ἢ G. = Gaius	M' = Manius	Ser. = Servius
Cn. ἢ Gn. = Gnaeus	Mam. = Mamercus	Sp. = Spurius
D. = Decimus	N. ἢ Num. = Numerius	T. = Titus
K. = Kaeso	P. = Publius	Ti ἢ Tib. = Tiberius

2. Ὀνομάτων ἀρχόντων, ἀρχῶν, ἐπισήμων εὐχῶν, κ.τ.τ.

aed = aedīlis.

can. = candidātus.

cos. = consul.

coss. = consules.

D. = Divus.

des. = designātus.

E. Q. R. = eques Romanus.

Ictus = iuris consultus.

imp. = imperator.

leg. = legatus.

O. M. = optimus maximus.

p. = populus.

p.c. = patres conscripti.

pl. = plebs.

P. M. ἡ Pont. Max = pontifex maximus.

pr. = praetor.

P. R. = populus Romanus.

praef. = praefectus.

proc. = proconsul.

Q. D. B. V. = quod deus bene vertat.

Q. F. F. Q. S. = quod felix faustumque sit.

Quir. = Quirites.

Resp. = respublica.

S. C. ἡ S C T u m = senatus consultum.

S. P. Q. R. = senatus populusque romanus.

tr. = tribūnus.

tr. pl. = tribūnus plebis.

3. Χρονολογιῶν

(Βλ. περὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου. § 121).

a.d. = ante diem.

a.u.c. = ab urbe condita.

C. ἡ Cal. = Calendae.

Id. = Idus.

N. = Nonae.

4. Ἐν ἐπιγραφαῖς μνημείων

d.d. (d). = dono dedit (dicavit).

D.M. (S). = Dis Manibus (sacrum).

d.s. = de suo.

d.s.p.p. = de sua pecunia posuit.

f. = filius ἡ filia.

f.c. ἡ fac. cur. = faciendum curavit.

g.p.r.f. = genio populi romani feliciter.

h.s.e. = hic situs (ἡ sita) est.

l. = libertus ἡ liberta.

n. = nepos.

pr. = pronēpos.

(p.) v.a. = (pius) vixit annos.

s.t.t.l. = sit tibi terra lēvis.

5. Ἐν ἐπιστολαῖς

s.v.b.e.v. = si vales bene est ; ego valeo.

s.d. (ἤ s. p. d.) = salutem dicit (ἤ salutem plurimam dicit),.

6. Ἐν βιβλίοις

cf. = confer.

i.e. = id est.

l.c. = loco citato.

l. l. = loco laudato.

l. s. = loco sigilli.

mss. = manuscripti.

scil. = scilicet.

sq. = sequens.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΜΟΝΙΜΟΝ
ΤΗΣ
ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ

123. Ἡ σύνταξις τῶν λέξεων (*constructio dictiōnum ἢ structūra*) ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἰς πολλὰ εἶναι ἢ αὐτῇ ἢ παρομοία πρὸς τὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Ἐν τοῖς ἐπομένοις ἐξετάζονται προπάντων τὰ διάφορα καὶ ἰδιάζοντα ἐν τῇ συντάξει τῆς λατινικῆς γλώσσῃς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΥΤΩΝ

124. Ὡς ὑποκείμενον (*subiectum*) προτάσεως σπανίως τίθεται ἐν τῇ λατινικῇ ὄνομα ἐπίθετον καὶ ἰδίως μετοχὴ (διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐν αὐτῇ ἄρθρου, τὸ ὁποῖον νὰ οὐσιαστικοποιῇ ταῦτα): *beati sunt possidentes* μακάριοι (εἰσιν) οἱ κατέχοντες.

Ἄντὶ δὲ μετοχῆς τίθεται συνήθως ὡς ὑποκείμενον ἀναφορικῇ πρότασις: *divitissimus est (is), qui paucis contentus est* πλουσιώτατός ἐστιν ὁ ὀλίγοις ἀρκούμενος. (Πρβλ. νεοελλην. **ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἢ ἐκεῖνος πύ**).

125. Ὄνομα οὐσιαστικὸν ὡς **κατηγορούμενον** (*praedicatum*) τίθεται καὶ ἐν τῇ λατινικῇ **κατὰ γενικὴν** (κτητικὴν κλπ.), ὡς *horti sunt Caesaris* οἱ κήποι εἰσι τοῦ Καίσαρος. Ἄλλ' ἐν αὐτῇ ὄνομα οὐσιαστικὸν ὡς κατηγορούμενον τίθεται καὶ **κατὰ δοτικὴν** πρὸς δῆλωσιν σκοποῦ καὶ **κατ' ἀφαιρετικὴν** πρὸς δῆλωσιν καταστάσεως ἢ ἰδιότητος: *Themistochlis consilium salutis fuit* τοῦ Θεμιστοκλέους ἡ βουλὴ (εἰς σωτηρίαν ἐγένετο) σωτηρία ὑπῆρξεν· *bono animo* (ἀφαιρ.) *sum* ἔχω θάρρος, θαρρῶ· *Britanni sunt capillo promisso* οἱ Βρεταννοὶ καθειμένῃ τὴν κόμην ἔχουσι

126. Τοῦ ῥήματος τοῦ τε συνδετικοῦ (*copula*) καὶ τοῦ κατηγορηματικοῦ (*verbum finitum*) ἡ συμφωνία πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐν γένει γίνεται ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. Ἄλλ' εἰς τὴν Λατινικὴν δὲν ὑπάρχει σύνταξις οἷα ἢ λεγομένη **Ἄττικὴ σύνταξις** τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς.

127. Τῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς κλητικῆς, τῆς γενικῆς, τῆς δοτικῆς καὶ τῆς αἰτιατικῆς ἢ σημασίας καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν γένει ὅποια καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ.

128. Ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ἢ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν

1) **πόθεν**; (ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ ποιόν; κλπ.), ἦτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ πρῶτον **τὴν ἀφετηρίαν** ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου: **venit Romā** ἔρχεται ἐκ **Ῥώμης**. (ablativus separativus, ἦτοι ἀφαιρετικὴ τοῦ ἀποχωρισμοῦ, κυρίως ἀφαιρετικὴ, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἀφαιρετικὴν γενικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. θέτις ἀνέδου **πολιτῆς ἄλός**.)

2) **μετὰ τίνος**; (με ποιόν; με τί; πῶς;) ἦτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ δεύτερον τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον **συνοδεύει** τὸ ἀντικείμενον κατὰ τινα ἐνεργείαν του: **decem navibus Romam rediit** με δέκα ναῦς εἰς τὴν Ῥώμην ἐπέστρεψεν. (ablativus sociativus, ἀφαιρετικὴ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. κατέπλευσεν εἰς Πάρον **ναυσὶν εἴκοσιν**.)

Ἐκ τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προῆλθεν ἡ ablativus instrumentalis, ἦτοι ἡ **ὀργανικὴ ἀφαιρετικὴ**, (ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς: **secūri** (ἀφαιρ.) **hostem percussit** διὰ πελέκειως τὸν ἐχθρὸν ἐπληξε· (πρβλ. τὴν θύραν **τῇ βακτηρίᾳ** ἔκρουε).)

Σημείωσις. Ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς τῆς συνοδείας τίθεται καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς **cum** μετ' ἀφαιρετικῆς, ἰδίᾳ ὅταν ἡ ἀφαιρετικὴ αὕτη δὲν ἔχη ἐπιθετικὸν τινα προσδιορισμὸν: **cum exercitu profectus est** ἀπῆλθε μετὰ τοῦ στρατοῦ.

Ἀντὶ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς, ὅταν τὸ δι' οὗ ἐνεργεῖ τίς τι εἶναι **πρόσωπον**, τίθεται ἢ **per** μετ' αἰτιατικῆς ἢ ἡ (ἀφαιρετικὴ) **operā** ἢ **auxilio** μετὰ γενικῆς τοῦ προσώπου: **per servum certior est ἐπληροφορήθη διὰ τοῦ δούλου. Ciceronis operā** **respublica conservata est** διὰ τοῦ Κικέρωνος διεσώθη ἡ πολιτεία. Ὅστω καὶ **operā meā, nostrā** — **operā tuā, vestrā**, κ.τ.τ., ἀντὶ **per me, per nos, per te**, κλπ.

3) **ποῦ**; ἦτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸν **τόπον** ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου: **Babylōne mortuus est** ἐτελεύτησεν ἐν Βαβυλῶνι (*ablatus locativus*, **τοπικὴ ἀφαιρετικὴ**, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. πατὴρ αὐτόθι μίμνει **ἀγρῶ**).

Σημείωσις. Ὡς τοπικὴ πτῶσις λαμβάνεται εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις καὶ ἡ (ἐνικὴ) γενικὴ. (Βλ. κατωτέρω).

Χρῆσις ἐκάστης τῶν πτώσεων

1. Ἡ γενικὴ

α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρομάτων

129. 1) Ἡ γενικὴ **κτητικὴ** (*genetivus possessivus*) ἐν τῇ Λατινικῇ μετὰ τινῶν ὀνομάτων, ὡς *nomen, vox, virtus* κ.ἄ., ἔχει τὴν ἐννοίαν παραθέσεως ἢ ἐπεξηγήσεως: *nomen regis in odio fuit Romanis* (τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, ἦτοι) τὸ ὄνομα **βασιλεὺς** μισητὸν ἐγένετο τοῖς Ῥωμαίοις (*genetivus explicativus* ἢ *epexegeticus*).

Σημείωσις. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (*mei, tui, nostri*, κλπ., § 56) ὡς κτητικῆς, χρησιμοποιοῦνται κανονικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἀντίστοιχοι κτητικαὶ ἀντωνυμίαι. Οὕτω λέγεται π.χ. *nulla epistula tua* (οὐχὶ *tui*) οὐδεμίαν ἐπιστολὴν **σου**. Ἐάν ὁμως ὑπάρχῃ καὶ κατὰ παράθεσιν ἢ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ προσώπου, τὸ ὅποιον νοεῖται ὑπὸ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, οὗτος ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν: *mea consulis opera* δι' ἐμοῦ τοῦ ὑπάτου· (πρβλ. § 128, 2, Σημ.).

2) Ὡς γενικὴ **διαριετικὴ** (*genetivus partitivus*) λαμβάνεται ἕλως ἰδιορρόθμως ἐν τῇ Λατινικῇ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἢ **ἐνικὴ γενικὴ** ὀνόματος οὐσιαστικῶ ἢ τοῦ οὐδετέρου **δευτεροκλίτου** ἐπιθέτου οὐσιαστικῶς λαμβανομένου, καίτοι ταῦτα δὲν σημαίνουν διηρημένον τι ὅλον ἢ ποσόν. Μετὰ τιαύτης δὲ γενικῆς συντάσσονται:

α) τὸ οὐδέτερον ἐπιθέτων ἢ ἐπιθετικῶν ἀντωνυμιῶν ποσοῦ σημαντικῶν, καθὼς καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων ἀντωνυμιῶν, οὐσιαστικῶς λαμβανόμενον κατὰ πτῶσιν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἢ αἰτιατικὴν ἐκφερομένην ἄνευ προσθέσεως, ὡς *multum, plus, plurimum, nimium — paulum, minus, minimum — tantum, quantum — hoc, id, idem, quod, quid, aliquid nihil*, κλπ. Π.χ. *multum laboris* πολὺς μόχθος· *virtus nihil exprēit praemii* ἡ ἀρετὴ οὐδεμίαν ἀμοιβὴν ἀπαιτεῖ· *quid novi? nihil novi?* τί νέον; οὐδὲν νέον;

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἐάν ἡ ὅλη ἔκφρασις ἀποτελῆ ἐμπρόθετον ἢ ἀν τὸ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ἢ ἀντωνυμίας ἐπακολουθοῦν ἐπίθετον εἶναι **τριτόκλιτον**, τότε δὲν γίνεται χρῆσις γενικῆς διαιρετικῆς, ἀλλ' ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ. Οὕτω (tantum audaciae τοσαύτη τόλμη, ἀλλὰ) **ad tantam audaciam** εἰς τοσαύτην τόλμην (aliquid boni ἀγαθόν τι, ἀλλὰ) **aliquid memorabile** ἀξιωμακρινότατον τι (καὶ οὐχὶ aliquid memorabilis, γεν.).

β) τὰ ποσοτικὰ ἐπιρρήματα *satis, nimis, parum*. Π.χ. *ea amicitia non satis habet firmitatis* ἡ φιλία αὕτη δὲν ἔχει ἰκανὴν σταθερότητα.

3) α) Μετὰ γενικῆς **ἀντικειμενικῆς** (genetivus obiectivus) συντάσσονται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ πολλὰ ἐπίθετα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὡσαύτως μετὰ τούτης γενικῆς. Ἰδιαιτέρας σημειώσεως ἄξιον εἶναι τὸ ἐπίθετον *certior* (συγκριτικὸν τοῦ *certus* βέβαιος, ἀσφαλῆς), συντασσόμενον καὶ αὐτὸ μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς εἰς τὰς φράσεις *certior fio alicuius rei* πληροφοροῦμαι **περὶ τίνος**, καὶ *certiorem facio aliquem alicuius rei* πληροφορῶ **τινα περὶ τίνος**.

β) Μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντάσσονται καὶ πολλαὶ μετοχαὶ ἐνεστώτος ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων συντασσόμενων μετ' αἰτιατικῆς, ὅταν αὐταὶ λαμβάνονται ὡς ἐπίθετα καὶ δηλοῦν διαρκῆ τινα ιδιότητα: (*amo patriam*, ἀλλὰ) *amans patriae* = φιλόπατρις, (*appeto laudem*, ἀλλὰ) *appetens laudis* φιλόδοξος. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. οἰωνῶν σάφα εἰδώς, κ.τ.τ.).

β') Μετὰ ῥημάτων

130. Ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν ἐν τῇ Λατινικῇ δέχονται μόνον τὰ μνήμης καὶ λήθης σημαντικὰ ῥήματα (*memini*, § 98, 1, *reminiscor, obliviscor*, κλπ.) καὶ τὰ ἀναμνηστικά (*admoneo, commoneo*, κλπ.), τὰ ὁποῖα, ὅταν εἶναι ἐνεργητικὰ μεταβατικά, ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ὑπενθυμίζει τις: *memini amicorum* μέμνημαι τῶν φίλων· *legati foederis Carthaginienes admonuerunt* οἱ πρέσβεις ὑπέμνησαν τοὺς Καρχηδόνιους τὴν συνθήκην.

Τίθεται ὁμοίως καὶ κατ' αἰτιατικὴν τὸ ἀντικείμενον τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων, ὅταν δὲν δηλοῖ πρόσωπον, κανονικῶς δὲ τίθεται οὕτως, ὅταν εἶναι τὸ οὐδέτερον ἀντωνυμίας ἢ ἐπιθέτου: *iniurias obliviscitur* λησμονεῖ τὰς ὕβρεις· *illud semper memento* ἐκείνου ἀεὶ μέμνησο.

Σημείωσις. Τὰ ἄλλα ῥήματα τῆς Λατινικῆς, τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς ῥήματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, συντασσόμενα μετὰ γενικῆς, συντάσσονται ἐν αὐτῇ εἴτε μετὰ δοτικῆς εἴτε, τὰ πλείστα, μετ' ἀφαιρετικῆς. (Βλ. κατωτέρω).

131. Συντάσσονται μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας (genetivus causae)

1) τὰ δικαστικά ῥήματα (verba iudicialia), ὡς accusāre, damnāre, absolvēre, κ.τ.τ., ἐκ τῶν ὁποίων τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικά ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον κατηγορεῖ τις, καταδικάζει, κλπ. : Miltiades **proditionis** accusatus est ὁ Μιλτιάδης κατηγορήθη διὰ προδοσίαν **consulem** condemnaverunt **inertiae** τοῦ ὑπάτου ἀμέλειαν κατέγνωσαν.

Κατὰ ταῦτα λέγεται καὶ accusare aliquem **capitis** (ὑπάγειν τινὰ θανάτου) καὶ damnare aliquem **capitis** (καταγιγνώσκειν τινὸς θάνατον).

Σημείωσις. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῆς αἰτίας τίθεται μετὰ τῶν ῥημάτων τούτων καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς προθέσεως de μετ' ἀφαιρετικῆς : eum (**repetundarum** ἢ) **de repetundis** damnaverunt κατεδίκασαν αὐτὸν διὰ κλέκων ἐπαρχίας. Κανονικῶς δὲ λέγεται accusare ἢ damnare aliquem **de** vi (ἐπὶ βίᾳ). Πρβλ. § 27, 6.

2) τὰ δηλοῦντα συναίσθημα ἀπρόσωπα ῥήματα piget, pudet, paenitet, taedet, pertaesum est καὶ miseret (§ 99, 2). Τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον δοκιμάζει τὸ συναίσθημα, δηλοῦται **δι' αἰτιατικῆς** : eum pudet **deorum hominumque** αἰσχύνεται θεοὺς καὶ ἀνθρώπους· paenitebit **vos huius consilii** (μεταμελήσει ὑμῶν ταύτης τῆς βουλῆς) θὰ μεταμεληθῆτε διὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην.

Σημείωσις. Ἄν τὸ δηλοῦν τὸ αἶτιον τοῦ συναισθήματος ἐκφράζεται διὰ ῥήματος, τοῦτο τίθεται κατ' ἀπαρέμφατον : **me** pudet **ea dicere** αἰσχύνομαι ταῦτα λέγων. Ἄν δὲ ἐκφράζεται δι' οὐδετέρου ἀντωνυμίας, τότε γίνεται χρῆσις προσωπικῆς συντάξεως μετ' ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην : non te **haec** **pudent** ? δὲν αἰσχύνεσαι διὰ ταῦτα ;

132. Μετὰ γενικῆς συντάσσεται καὶ τὸ ἀπρόσωπον ῥῆμα **inter-**est (= διαφέρει, ἐνδιαφέρει), δηλοῦν δὲ ἡ γενικὴ μετὰ τούτου **τὸ πρόσ-**ωπον, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τι : **Ciceronis** interest διαφέρει τῷ Κικέρωνι (ἐνδιαφέρει **τὸν Κικέρωνα**). Προσωπικῆς ὅμως ἀντωνυμίας γενικῆ (**mei, tui,** κλπ.) δὲν τίθεται μετὰ τοῦ interest, ἀλλ' ἀντ

αὐτῆς τίθεται ἡ ἐνικὴ ἀφαιρετικὴ τοῦ θηλυκοῦ τῶν ἀντιστοίχων κτητικῶν ἀντωνυμιῶν (*meā, tuā, suā, nostrā, vestrā*, ὡς *mea (tua)* interest διαφέρει μοι (σοι), μὲ (σέ) ἐνδιαφέρει. (Πρβλ. § 128, 2, Σημ. καὶ § 129, 1, Σημ.). Ἄλλ' ὅμως λέγεται *omnium nostrum* (ἢ *vestrum*) interest πᾶσιν ἡμῖν (ἢ ὑμῖν) διαφέρει.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς α'. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τινά, ἐκφράζεται ποιηλοτρόπως, ἥτοι δι' ἀπαρεμφατικῆς προτάσεως, διὰ πλαγίας ἐρωτήσεως, διὰ βουλητικῆς προτάσεως εἰσαγομένης διὰ τοῦ *ut* ἢ τοῦ *ne* καὶ τοῦ οὐδετέρου δεικτικῆς ἀντωνυμίας, (οὐδέποτε ὅμως δι' ὀνόματος οὐσιαστικοῦ) : *tua et mea maxime interest te valēre* ἢ (*ut valeas*) σέ καὶ ἐμὲ τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρει σὺ νὰ ὑγιαίνης. *hoc reipublicae interest* τοῦτο ἐνδιαφέρει τὴν πολιτείαν. Τὸ πόσον δὲ ἐνδιαφέρει τινά τι ἐκφράζεται πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ διὰ γενικῆς (τῆς ἀξίας, *genetivus pretii*) : *illud Ciceronis magni intererat* ἐκεῖνο μεγάλως ἐνδιέφερε τὸν Κικέρωνα.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς β. Ὁμόως μὲ τὸ interest συντάσσεται καὶ τὸ συνώνυμον αὐτοῦ *refert* (διάφορον τοῦ *refert*, ἥτοι τοῦ γ' ἐνικοῦ τοῦ *refero* = ἀναφέρω). Ἄλλὰ μετὰ τοῦ *refert* συνήθεις εἶναι μόνον αἱ φράσεις *meā (tuā, κλπ.) refert* καὶ *quid refert? nihil refert* τί ἐνδιαφέρει ; οὐδόλως ἐνδιαφέρει.

2. Ἡ δ ο τ ι κ ῆ

α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων

133. Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετὰ δοτικῆς εἶναι πολὺ σπανία (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) : *obtemperatio legibus* ὑπακοὴ εἰς τοὺς νόμους (ὅπως *obtempero legibus* ὑπακούω τοῖς νόμοις).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι πολλά, ἀντιστοιχοῦντα σχεδὸν πάντα πρὸς τὰ ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τὰ συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς, ὡς *amicus, inimicus, similis* (κλπ.), *alicui*.

Πολλὰ ὅμως ἐκ τούτων οὐσιαστικῶς λαμβανόμενα συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ὡς *amici Ciceronis* οἱ φίλοι τοῦ Κικέρωνος. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. φίλος τινὶ - φίλος τινός, κ.τ.τ.). Πάντοτε δὲ λέγεται *mei* (*tui, nostri, κλπ.) similis* ὁμοιος ἔμοι (σοί, ἡμῖν, κλπ.), καθὼς καὶ *veri similis* (= πιθανός), οὐχὶ δὲ *mihī* (*tibi, κλπ.) similis* οὐδὲ *vero similis*.

3) Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ ἐπιρρήματα παραγόμενα ἐξ ἐπιθέτων συντασσομένων μετὰ δοτικῆς ἢ ἔχοντα συγγενῆ πρὸς ταῦτα

σημασίαν : *naturae* (δοτ.) *convenienter vivere* συμφώνως τῇ φύσει ζῆν.

Τὰ ἐπιρρήματα ὅμως *propius* (ἐγγύτερον) καὶ *proxime* (ἐγγύτατα) συντάσσονται πάντοτε μετ' αἰτιατικῆς (ὅπως ἡ συγγενῆς πρὸς ταῦτα πρόθεσις *prope*, § 102, 1) : *proxime Pompeium sedebat* ἐγγύτατα τοῦ Πομπηίου ἐκάθητο.

Ὅμοίως δὲ πρὸς ταῦτα συντάσσονται καὶ μετ' αἰτιατικῆς προσέτι τὰ ἐπίθετα *propior* (ἐγγύτερος) καὶ *proximus* (ἐγγύτατος) : *Ubii proximi Rhenum incoluerunt* οἱ Οὐβιοὶ ἐγγύτατα τοῦ Ῥήνου κατώκησαν.

Σημείωσις. Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ τὰ ἐπιφωνήματα *vae* καὶ *hei* : *vae victis* οὐαὶ τοῖς ἡττημένοις· *hei mihi misero* οἴμοι (ἐμοὶ) τῷ δυστήνῳ.

β') Μετὰ ῥημάτων

134. Ἀντικείμενον κατὰ δοτικὴν δέχονται ἐν γένει ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὁμοίως μετὰ δοτικῆς. Οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ συντάσσονται μετὰ δοτικῆς:

1) ῥήματα σημαίνοντα ἐν γένει φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν πρὸς τινα ἐνέργειαν ἢ διάθεσιν, ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀρμόζειν, πρέπειν, κ.τ.τ. ὡς *obtemperare*, *ignoscere*, *placere*, *fidere*, *invidere*, *favere*, *irasci alicui* — *convenire alicui*, κ.ἄ.τ.: *oboediamus legibus* πειθώμεθα τοῖς νόμοις· *vir probus invidet nemini* ὁ χρηστός ἀνὴρ οὐδενὶ φθονεῖ *haec ornamenta tibi conveniunt* ταῦτα τὰ κοσμήματα ἀρμόζουσί σοι·

2) ῥήματα ἔχοντα ἐν γένει τὴν σημασίαν τοῦ λέγειν, δεικνύειν, δίδειν, πέμπειν, κ.τ.τ., ὡς *dicere*, *narrare*, *indicare*, *dare*, *mittere*, κλπ., μετὰ τῶν ὁποίων, ἐκτὸς τῆς δοτικῆς, ἥτις ἐπέχει θέσιν ἐμμέσου ἀντικειμένου, συνάπτεται συγχρόνως καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: *timor addit alas pedibus* ὁ φόβος προσθέτει πτερὰ τοῖς ποσὶν *suum cuique tribuere* (τὸ ἑαυτοῦ =) τὸ ἴδιον ἐκάστῳ ἀπονέμειν.

3) ῥήματα σύνθετα μετὰ τῶν προθέσεων *ad*, *ante*, *cum*, *in*, *inter*, *ob*, *post*, *prae*, *sub* ἢ μετὰ τοῦ ἀχωρίστου μορίου *re* (§ 114, 2, ε'), συγγενεύοντα κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα:

adsum **alicui** **παρίσταμαι** (βοηθῶ) τινι· **committo alicui pecuniam** ἐγχειρίζω (ἐμπιστεύομαι) τινι τὰ χρήματα· **succedo alicui** διαδέχομαι τινά· **resisto alicui** ἀνθίσταμαι τινι· **terror incidit exercitui** φόβος (πανικός) ἐνέπεσε τῷ στρατεύματι.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς α'. Μετὰ **δοτικῆς** συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ λαμβάνονται ὡς ἀμετάβατα, καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς (ἢ γενικῆς), ὡς *prodesse, nocēre alicui* ὠφελεῖν, βλάπτειν **τινά**, (ἀλλὰ πρβλ. *λυσιτελεῖν τινι*), *suadēre, persuadere alicui* πείθειν, καταπείθειν **τινά**, *blandiri alicui* κολακεύειν **τινά**, κ.ά. — *parcēre alicui* φειδεσθαί **τινος**: Themistocles persuasit Atheniensibus, ut... ὁ Θεμιστοκλῆς κατέπεισε **τοὺς Ἀθηναίους** νά... *philosophia medētur animis* ἡ φιλοσοφία θεραπεύει **τὰς ψυχάς**.

Παθητικὸν δὲ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων σχηματίζεται μόνον **ἀπροσώπως**, ὡς *mihi (tibi, κλπ.) invidētur* φθονοῦμαι (φθονεῖσαι κλπ.): *pareetur victis* (φειδῶ ἔσται τοῖς ἡττημένοις), οἱ ἡττημένοι θὰ τύχωσι χάριτος.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς β'. Πολλὰ ῥήματα συντάσσονται ἄλλοτε μετὰ **δοτικῆς** καὶ ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς, καθόσον λαμβάνονται μὲ διάφορον σημασίαν. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. ἀγαπᾶν **τινα** καὶ ἀγαπᾶν **τινι**). Οὕτω π.χ. *consulo aliquem* (π.χ. *medicum*) συμβουλευομαι **τινα** — *consulo alicui* (π.χ. *fratri*) ἐπιμελοῦμαι **τινος**, φροντίζω **περὶ τινος**: *caveo, timeo aliquem* ἢ *aliquid* φυλάττομαι, φοβοῦμαι **τινα** ἢ **τι**—*caveo, timeo alicui* (*rei*) λαμβάνω πρόνοιαν, φοβοῦμαι **ὑπὲρ τινος**, **περὶ τινος**, (διὰ **τινα**, διὰ **τι**), *tempero aliquit* κεράννυμι **τι**—*tempero aliqui* (= *parco alicui*) φειδομαι **τινος**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς γ'. Μετὰ **δοτικῆς** τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου καὶ **αἰτιατικῆς** τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου συντάσσονται προσέτι ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετὰ δύο αἰτιατικῶν ἢ ἔχουσι διάφορον σύνταξιν, ὡς *induere, exuere alicui aliquid* ἐνδύειν, ἐκδύειν **τινά τι**: *adspergere, circumfundere alicui aliquid* περιβάλλειν, περιχέειν **τινά τι**: *adspergere, inspergere alicui aliquid* βράνειν **τινά τινι**: *Herculi tunicam induit* τὸν Ἡρακλέα τὸν χιτῶνα ἐνέδυσε· *murum urbi circumdederunt* τείχει τὴν πόλιν περιέβαλον.

Τὰ δὲ ῥήματα *donare, adspergere, circumdare, induere* καὶ *intercludere* συντάσσονται ὄχι μόνον μετὰ **δοτικῆς** τοῦ προσώπου καὶ **αἰτιατικῆς** τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ μετ' **αἰτιατικῆς** τοῦ προσώπου καὶ **ἀφαιρετικῆς** τοῦ πράγματος, ὡς *victori coronam donant* τῷ νικητῇ στέφανον δωροῦνται καὶ *victorem coronā donant* τὸν νικητὴν τιμῶσι.

Ἐκ τῆς τοιαύτης διττῆς συντάξεως προῆλθε καὶ ἡ φράσις *interdicere alicui aqua et igni* (ἀφαιρ.) εἶργειν **τινά** ὕδατος καὶ πυρός, (κατὰ σύμφυρσιν ἐκ τῶν δύο συντάξεων *interdicere alicui aquam et ignem* καὶ *interdicere aliquem aqua et igni*).

135. Μετὰ ῥημάτων συνάπτεται ἡ **δοτική** καὶ ὡς προσωπική, ἔχουσα σημασίας ὁποίας καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (δοτικὴ προσωπική κτητική, χαριστική ἢ ἀντιχαριστική, ἠθική, τῆς ἀναφορᾶς, τοῦ ἐνεργούντος προσώπου). Ἰδιαιτέρως περὶ ταύτης ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς :

1) Ἐν τῇ φράσει *est alicui nomen ἢ cognomen* (ἔστι **τινι** ὄνομα ἢ ἐπώνυμον) τὸ ὄνομα (ἢ τὸ ἐπώνυμον) ἐκφέρεται εἴτε κατ' ὀνομαστικὴν, συμφωνοῦν πρὸς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως (*nomen ἢ cognomen*), εἴτε κατὰ δοτικὴν, συμφωνοῦν πρὸς τὴν ἐν τῇ προτάσει ὑπάρχουσαν **κτητικὴν δοτικὴν**. Οὕτω λέγεται π.χ. *est meo filio nomen Gaius* καὶ *est meo filio nomen Gaius* (= ὁ υἱός μου ὀνομάζεται Γάϊος).

2) Δοτικὴ **χαριστικὴ** συνάπτεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ μετὰ τοῦ ῥήματος *vacare* (σκολάζειν, διατρίβειν **περὶ τι**) καὶ τοῦ ῥήματος *nubere* (**ὑπανδρεύεσθαι τινα**). Οὕτω λέγεται π.χ. *Cicero vacabat philosophiae* (δοτ.) ὁ Κικέρων διέτριβε **περὶ τὴν φιλοσοφίαν**. *Venus nupsit Vulcano* (δοτ.) ἡ Ἀφροδίτη ὑπανδρεύθη τὸν **Ἥφαιστον**.

Σημείωσις. Τὸ *nubere* ἀρχῆθεν σημαίνει **καλύπτεσθαι**, θέτειν (νυμφικὴν **καλύπτραν**). Ὡστε *nubere alicui* κυρίως = **καλύπτεσθαι χάριν τινός**. Περὶ δὲ τοῦ ἀνδρὸς λέγεται *aliquam uxorem in ἢ matrimonium ducere* ἄγεσθαι τινα, λαμβάνειν τινα γυναῖκα, σύζυγον.

3) Δοτικὴ **τοῦ ἐνεργούντος προσώπου** (*dativus auctōris*) πρὸς δῆλωσιν τοῦ (προσωπικοῦ) ποιητικοῦ αἰτίου τίθεται κανονικῶς μετὰ τοῦ γερουνδιακοῦ (§ 75, 5), πολλάκις ὅμως καὶ μετὰ τῶν συνθέτων χρόνων τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, σπανίως δὲ μετὰ τῶν ἄλλων χρόνων αὐτοῦ: *Sors sua est cuique ferenda* τὴν ἑαυτοῦ τύχην δεῖ ἕκαστον φέρειν **mihī consilium iam diu captum est** ἀπόφρασις ὑπέμω πρὸ πολλοῦ ἤδη ἔχει ληφθῆ. (Πρβλ. ὁ ποταμός ἐστίν **ἡμῖν διαβατέος** ταῦτα **Θεμιστογένει** γέγραπται).

Σημείωσις. Καὶ μετὰ τοῦ γερουνδιακοῦ, ὅπως κανονικῶς μετὰ τῶν παθητικῶν ῥημάτων ἐν γένει, τὸ (προσωπικὸν) ποιητικὸν αἴτιον ἐκφέρεται πολλάκις διὰ τῆς *ab* (ἢ *a*) καὶ ἀφαιρετικῆς, ὅταν ἡ χρῆσις ἀπλῆς δοτικῆς ὡς δοτικῆς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ φέρῃ σύγχυσιν εἰς τὸ νόημα τῆς φράσεως, ἰδίᾳ δὲ ὅταν τὸ γερουνδιακὸν ἀνήκῃ εἰς ῥῆμα δεχόμενον τὸ ἀντικείμενόν του κατὰ δοτικὴν: **a patribus consulendum est libēris** οἱ πατέρες πρέπει νὰ φροντίζωσι περὶ τῶν τέκνων. (Τὸ *consulo* ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ φροντίζειν συντάσσεται μετὰ

δοτικῆς, § 134, 3, Σημ. β'. Ἐάν λοιπόν ἐλέγετο *patribus consulendum est liberis* ἤτο δυνατόν νά ἐκληφθῆ καί = περί τῶν πατέρων πρέπει νά φροντίζουσι τὰ τέκνα).

136. Ἰδιορρυθμῶς χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ δοτικὴ μετὰ ῥημάτων καί ὡς **κατηγορηματικὴ**, πρὸς δῆλωσιν σκοποῦ (*dativus finālis* ἢ *dativus praedicatīvus*). Οὕτω δὲ χρησιμοποιεῖται ἡ δοτικὴ οὐσιαστικοῦ ὀνόματος (οὐχὶ συγκεκριμένου, **ἐνικοῦ δὲ πάντοτε ἀριθμοῦ**) πρῶτον μετὰ τοῦ ῥήματος *esse* (§ 125), ἔπειτα δὲ μετὰ τῶν ῥημάτων *accipere, arcessere, habēre, dare, relinquere, mittere, tribuere, dicere, ducere, venire*, κ.ἄ.δ., ἵνα δηλωθῆ ὁ σκοπὸς (ἢ τὸ ἀποτέλεσμα) τῆς ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημασινομένης πράξεως. Συνυπάρχει δὲ σχεδὸν πάντοτε μετὰ τῆς δοτικῆς ταύτης τοῦ σκοποῦ καὶ ἑτέρα δοτικὴ (χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου). Ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα εἶναι ἐνεργητικὸν μεταβατικόν, συνυπάρχει πρὸς τούτοις καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: *hoc mihi curae* (δοτ.) *est* τοῦτό μοι εἰς φροντίδα ἐστί, μέλει μοι τούτου. *Aedui equitatum auxilio* (δοτ.) *Caesari miserunt* οἱ Αἰδουοὶ ἵππικὸν τῷ Καίσαρι πρὸς ἐπικουρίαν ἔπεμψαν (πρβλ. νεοελλ. γιὰ βοήθεια).

3. Ἡ αἰτιατικὴ

α') Μετὰ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων ἢ ἀπολύτως

137. 1) Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετ' αἰτιατικῆς (σπανία καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) δὲν εἶναι εὐχρηστος ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπιθέτου δὲ ἡ ἐπιρρήματος ἢ σύνταξις μετ' αἰτιατικῆς, εἶναι σπανία. (Βλ. § 133, 3).

2) Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις αἰτιατικῆς, εἴτε μόνης εἴτε μετ' ἐπιφωνημάτων (*heu! o!*), εἰς **ἀναφωνήσεις** πρὸς ἔκφρασιν ἐκπλήξεως ἢ πόνου: *me miserum!* *o me miserum!* οἶμοι ἐγὼ τλήμων.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προσελθούσα ἐκ πληρεστέρων ἀρχῆθεν φράσεων, ἐν ταῖς ὁποῖαις ἐπέιχε θέσιν ἀντικειμένου: *vidēte me miserum!* ὁρᾶτέ με τὸν ἄθλιον. (Πρβλ. νεοελλ. ὦ τὸν δυστυχῆ! ἢ τὸν ἄθλιον!).

β') Μετὰ ῥημάτων

138. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον ῥημάτων εἶναι καὶ ἐν τῇ Λα-

τινικῆ ἢ **ἔξωτερικόν ἀντικείμενον**, π.χ. Romulus **Remun** interfecit ὁ Ῥωμύλος τὸν Ῥῶμον ἀπέκτεινε· Deus aedificavit **mundum** ὁ θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον· ἢ **ἔσωτερικόν ἀντικείμενον**, π.χ. **sollicitam** (ἢ **exsulis**) **vitam** vivimus πολυμέριμον (ἢ ἐξορίστου) βίον ζῶμεν· **longam viam** imus μακρὰν ὁδὸν πορευόμεθα. (*Figura etymologica* ἐτυμολογικὸν σχῆμα).

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ παραλείπεται πολλάκις ἡ αἰτιατικὴ τοῦ συστοίχου οὐσιαστικοῦ, ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ ἐκφέρεται τότε κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικοῦ ἢ σπανίως πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ: **dulce ridet** ἡδὺ γελᾷ (= **dulcem risum ridet**): **graviora patimur** βρᾶντερα πάσχομεν.

Ὁμοίως δὲ εἰς τινες φράσεις ἡ σύστοιχος σύνταξις γίνεται κατὰ βραχυλογία, ὡς **stadium currere** (= **cursum stadii currere**: πρβλ. ἀγωνίζεσθαι στάδιον)· **piscis sapit mare** ὁ ἰχθὺς χυμὸν θαλάσσης ἔχει (= **piscis saporem maris sapit**: πρβλ. τὸ νεοελλην. τὸ ψάρι μυρίζει **θάλασσα**), κ.ἄ.τ.

139. Μετ' αἰτιατικῆς ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου συντάσσονται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ τὰ κυρίως μεταβατικὰ ῥήματα. Ἀλλὰ λαμβάνονται ὡς τοιαῦτα καὶ συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται διαφόρως (ἦτοι μετὰ δοτικῆς ἢ μετὰ ἐμπροθέτου), ὡς

1) τὰ ῥήματα **aequare, adaequare** (**aliquem** ἢ **aliquid** = ἰσοῦσθαί τινι), **iuvare, adiuvere** (**aliquem** = βοηθεῖν τινι), **sequi, sectari** (§ 80, **aliquem** = ἔπεσθαι, ἀκολουθεῖν τινι· ἀλλὰ πρβλ. διώκειν **τινά**), **decere, dedecere** (**aliquem** = πρέπειν, οὐ πρέπειν τινι· πρβλ. ὁμῶς § 134, 1): **virtus maiorum famam adaequat** ἡ τῶν προγόνων ἀρετὴ ἰσοῦται **τῇ φήμῃ**· **te toga decet** σοὶ πρέπει ἡ τῆβεννος·

2) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὡς **indignari, queri** (§ 80 **aliquid** = ἀγανακτεῖν, μεμψιμορεῖν ἐπὶ τινι), **ridere** (**aliquid** = γελᾶν ἐπὶ τινι), **iniuriam queror** = μεμψιμορεῶ **ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ**.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 134, 3, Σημ. β'.

140. Μετὰ διπλῆς αἰτιατικῆς συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ

1) ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὁμοίως, ἦτοι:

α) **τὰ παιδευτικά** (**docere, edocere**) καὶ τὸ ῥῆμα **celare** (**aliquem aliquid, τινά τι**): **Cato filium litteras docuit** ὁ Κᾶτων τὸν

υιόν (του) γράμματα ἐδίδαξε· nemo potest deum celare consilia sua οὐδείς δύναται νὰ ἀποκρύπτῃ ἀπὸ τὸν θεὸν τὰς βουλὰς του.

β) τὰ αἰτητικά, ὡς poscere, flagitare (aliquem aliquid, τινὰ τι) : pacem te poscimus εἰρήνην ἀπὸ σέ ζητοῦμεν· ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ σύνταξις τοῦ ῥήματος rogare (ἐρωτᾶν) ἐν τῇ φράσει τοῦ ἐπισημοῦ λόγου rogare aliquem sententiam ἐρωτᾶν τινὰ τὴν (ἑαυτοῦ) γνώμην (ἐν τῇ συγκλήτῳ).

γ) ῥήματα κλητικά (ὡς appellare, κλπ.), δοξαστικά (ὡς putare, existimare, κλπ.), προχειριστικά (ὡς creare, eligere, κλπ.), μεταποιητικά (ὡς facere, reddere, κλπ.), κ.ἄ.τ.: solitudinem pacem appellant τὴν ἐρημίαν (τὴν ἐρήμωσιν) εἰρήνην καλοῦσι· cupiditas homines caecos reddit τὸ πάθος τοὺς ἀνθρώπους τυφλοὺς καθιστᾷ· ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ φράσις aliquem certiozem facere (aliquis rei ἢ de aliqua re. Βλ. § 129, 3, α').

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 184, Σημ. γ' (induere, κλπ.).

2) ῥήματα μεταβατικά σύνθετα μετὰ τῆς πρόθεσεως trans, ὡς transducere ἢ traducere, transportare, κ.τ.τ. (= διαβιβάζειν, διακομίζειν, κλπ.), ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ἑτέρα αἰτιατική, ἢ δηλωσα τόπον τινὰ (ποτάμῳν, κ.τ.τ.), ἀνήκει κυρίως εἰς τὴν πρόθεσιν trans : dux exercitum flumen transportavit ὁ στρατηγὸς τὸν στρατὸν εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ διεβίβασε· (πρβλ. καὶ dux exercitum trans flumen traduxit).

Σημείωσις. Ῥήματα δίπτωτα συντάσσόμενα μετ' αἰτιατικῆς μὲν καὶ γενικῆς βλ. ἐν §§ 130 καὶ 131, μετ' αἰτιατικῆς δὲ καὶ δοτικῆς ἐν § 134, 2, 3, καὶ Σημ. γ'. Κατωτέρω καὶ μετ' αἰτιατικῆς καὶ ἀφαιρετικῆς.

3. Ἐφαιρετική

α') Μετὰ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων

141. Ἀφαιρετική οὐσιαστικοῦ (συνοδευομένη πάντοτε ὑπὸ ἐπιθετικοῦ τινος προσδιορισμοῦ) χρησιμοποιεῖται ὡς προσδιορισμὸς ἑτέρου οὐσιαστικοῦ, ἵνα δηλωθῇ χαρακτηριστικὴ τις ιδιότης τούτου: vir summū ingenio ἀνὴρ μεγίστης εὐφυΐας (εὐφύεστατος) (ablativus qualitātis, ἀφαιρετικὴ τῆς ιδιότητος, ὑπαγομένη ὑπὸ τὴν ablativus sociativus, § 128, 2. Πρβλ. νεσελλ. π.χ. ἄνθρωπος μὲ πολλὸ μωλό).

Χρησιμοποιεῖται ὅμως πρὸς δῆλωσιν ιδιότητος παρομοίως καὶ ἡ **γενική** (genetivus qualitatis), ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, κανονικῶς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ διαρκῆς τις ιδιότης, ἰδίᾳ δὲ (μετ' ἀριθμητικῶν), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ **μέτρον ἢ βάρος ἢ ἡλικία** κ.τ.τ.: **vir magnae prudentiae** ἀνὴρ μεγάλης συνέσεως (συνετώτατος): **fossa pedum quindecim** τάφος δεκαπέντε ποδῶν: **puer decem annorum** παῖς δέκα ἐτῶν.

142. Ὡς **προσδιορισμὸς ἐπιθέτου** (ἢ ἐπιρρήματος) συνάπτεται ἀφαιρετικῆ οὐσιαστικοῦ (καὶ σπανιώτερον ἐπιθέτου), καὶ

1) **καθαρὰ ἀφαιρετικῆ** (§ 128, 1) συνάπτεται

α) μετ' ἐπίθετα σημαίνοντα ἀπαλλαγὴν, στέρησιν, κ.τ.τ., ὡς **liber, nudus, orbis, vacuus**, (alienus) κ.ἄ.τ.: **liber metu** ἀπηλλαγμένος φόβου (ἄφοβος): (πρβλ. νεοελλ.: ἐλεύθερος ἀπὸ φροντίδες).

β) μετ' συγκριτικὰ ἐπίθετα: **nemo fuit divitior Croeso** οὐδεὶς ὑπῆρξε πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου: (ablativus comparativus, **ἀφαιρετικῆ συγκριτικῆ**, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν **συγκριτικὴν γενικὴν** τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Πρβλ. νεοελλ.: ὁ Πέτρος εἶναι πλουσιώτερος ἀπὸ τὸν Παῦλο).

Σημείωσις. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται κατ' ἀφαιρετικὴν πάντοτε, ὅταν οὗτος εἶναι ἀναφορικὴ ἀντωνυμία: **Cato, quo tum nemo fuit doctior** ὁ Κάτων, οὐτινος οὐδεὶς τότε ὑπῆρξεν ἐπιστημονέστερος. Ἄλλως ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ συγκριτικοῦ **quam** (= ἦ-) καὶ ὁμοιοπτώτως μετ' τὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως: **patria mihi carior est quam vita** (= carior vitā) ἢ πατρίς ἐμοὶ προσφιλεστέρα ἐστὶ τῆς ζωῆς (ἢ ἡ ζωή).

Ἐκφέρεται δὲ κανονικῶς διὰ τοῦ **quam** ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, ὅταν ὁ α' ὅρος εἶναι εἰς πτώσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν ἢ ὅταν μετ' τὴν ἀφαιρετικὴν ὡς β' ὅρον τῆς συγκρίσεως εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ σύγκρισις τοῦ νοήματος τῆς προτάσεως: **peius victoribus** (α' ὅρος τῆς συγκρίσεως, δοτικὴ) **quam victis** (β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, ἄλλιν δοτικὴ) **accidit** χεῖρον συνέβη τοῖς νικηταῖς ἢ τοῖς ἡττημένοις. **Brutum non minus amo quam tu** τὸν Βροῦτον ἔχει ὀλιγώτερον ἀγαπῶ ἢ σύ. ("Ἄν ἐτίθετο ἀφαιρετικὴ **te**, ἦτο δυνατόν νὰ ἐκληφθῇ αὕτη ὡς = ἦ σέ).

Μετὰ δὲ τὰ συγκριτικὰ **plus, amplius, longius** ἀκολουθεῖ ἐνίοτε ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἄνευ τοῦ **quam** ὁμοιοπτώτως μετ' τὸν α' ὅρον: **plus** (ἢ **amplius**) **mille homines convenerunt** πλείονες τῶν χιλίων ἀνθρώπων συνῆλθον.

2) **ἀφαιρετικῆ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας** (§ 128, 2).
συνάπτεται

α) με τὰ ἐπίθετα *onustus, praeditus, reffectus*, καθὼς καὶ με τὰ δηλοῦντα ψυχικὸν πάθος ἐπίθετα *contentus, fretus, laetus, superbus, tristis*, κ.τ.τ.: *navis frumento onusta* ναῦς πλήρης σίτου· *paucis contentus* ὀλίγοις ἀρκούμενος (ὀλιγαρχῆς)· (πρβλ. *vesell.* : γεμᾶτος με χόρτο, κ.τ.τ.)·

β) με τὰ ἐπίθετα *dignus, indignus* καὶ διάφορα ἄλλα, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸ **κατὰ τι ἢ ἀναφορὰν** (ablativus limitationis) : *dignus laude* ἐπαίνου ἄξιος· *claudus altero pede* χωλὸς (κατὰ) **τὸν ἕτερον πόδα**· *par ingenio* ἴσος κατὰ τὴν εὐφυΐαν ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ τὰ *maior ἢ minor natu* (πρεσβύτερος ἢ νεώτερος)· *maximus ἢ minimus natu* (πρεσβύτατος ἢ νεώτατος)·

γ) με συγκριτικὰ ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) καὶ ἐν γένει με ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) ἔχοντα παραθετικὴν ἔννοιαν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ **μέτρον ἢ διαφορά** (ablativus mensurae ἢ discriminis) : *dimidio minor* κατὰ τὸ ἡμισυ ἐλάσσω· *multis annis ante* πολλοῖς ἔτεσι πρότερον· *paulo post* ὀλίγω ὕστερον.

β') Μετὰ ῥημάτων

143. α') Μετὰ **καθαρᾶς ἀφαιρετικῆς** (§ 128, 1) συντάσσονται τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἐν γένει **ἀπομάκρυνσιν ἢ χωρισμόν**, προέλευσιν, ἀπαλλαγὴν, στέρησιν, κ.τ.τ., ὡς *expellere, prohibere, abesse, liberare, privare, spoliare*, κλπ. (ablativus separativus), *carere, egere, vacere* (ablativus inopiae). Ἐκ τούτων τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ **καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου** : *Tarquinius regno expulsus est* ὁ Ταρκύνιος ἐξεβλήθη τῆς βασιλείας· *consules cives metu liberaverunt* οἱ ὕπατοι ἀπῆλλαξαν τοὺς πολίτας τοῦ φόβου· *alter alterius auxilio eget* ὁ ἕτερος τῆς τοῦ ἐτέρου ἐπικουρίας χρεῖαν ἔχει. (Πρβλ. καὶ § 142, 1, α').

Τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προτάσσεται πολλαχίς καὶ ἡ πρόθεσις *ab* (ἢ *ex* ἢ *de*). Κανονικῶς δὲ τίθεται ἢ *ab* πρὸ τῆς τοιαύτης ἀφαιρετικῆς, ὅταν αὕτη δηλοῖ πρόσωπον : *patriam a tyrannide liberavit* τὴν πατρίδα ἀπὸ τῶν τυράννων ἠλευθέρωσε.

Σημείωσις. Ἐπὶ **καταγωγῆς** ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (ablativus originis) τίθεται καὶ ἡ *ex* μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ ἀμέσου καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ῥήματος *nasci*) ἢ ἡ *ab* μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ ἐμμέσου καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ῥήματος

oriri) : Achilles **ex Thetide** natus est ὁ Ἀχιλλεύς ἐγεννήθη ἐκ τῆς Θέτιδος ple-
rique Belgae **a Germanis** orti sunt οἱ πλείστοι Βέλγοι ἀπὸ τῶν Γερμανῶν κατὰ-
γονται. (Πρβλ. οἱ **ἐκ** Διὸς — οἱ **ἀφ'** Πρακλέους).

144. β') Μετ' **ἀφαιρετικῆς τῆς κοινωνίας** ἢ τῆς συνοδείας (§
128, 2) συντάσσονται διάφορα ῥήματα, ἥτοι

1) τὰ δηλοῦντα **πλησμονῆν** ἢ **πλήρωσιν**, ὡς abundare, (com-,
ex -) im - plere, cumulare κλπ., καθὼς καὶ τὰ ῥήματα afficere, orna-
re, imbuiere, instuere, κ.ἄ.δ. (ablativus **copiae**). Ἐκ τούτων τὰ
ἐνεργητικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου
ἀντικειμένου: otio abundat περισσὴν σχολὴν (ἀνεσιν) ἔχει: aras do-
nis cumulant τοὺς βωμοὺς δῶρων πληροῦσι: cives victores laudibus
ornant οἱ πολῖται τοὺς νικητὰς ἐπαίνοις κοσμοῦσι. (πρβλ. § 142, 2, α).

2) τὰ σημαίνοντα **πωλεῖν, ἀγοράζειν, μισθοῦν, (ἐκ)τιμᾶν, ἐκτιμᾶσθαι**, κ.τ.τ., ὡς vendere, venire, (τοῦ veneo), emere, condu-
cere, locare, stare, constare, esse (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **τιμᾶσθαι, ἀξιζειν**), docere, κ.ἄ.τ., ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἡ **τιμὴ** ἢ **ἀμοι-
βὴ ὠρισμένη** (ablativus pretii). Τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ἐκ τού-
των δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικει-
μένου: hortum viginti minis emit τὸν κῆπον (ἀντι) εἴκοσι μῶν
ἡγόρασε: decem talentis constat τιμᾶται (**κοστίζει**) δέκα ταλάντων.
Socrates non docebat **mereēde** ὁ Σωκράτης δὲν ἐδίδασκειν ἀντὶ μι-
σοῦ (ἐπ' ἀμοιβῆ).

Ὅταν ὅμως ἡ τιμὴ ἢ ἡ ἀξία δὲν εἶναι ὠρισμένη, ἀλλ' ἐκφράζεται
ἀορίστως δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς ἀντωνυμίας (ποσοῦ σημαντικοῦ),
τότε χρησιμοποιεῖται οὐχὶ ἀφαιρετικῇ, ἀλλὰ γενικῇ (genetivus pretii).
Οὕτω συνάπτονται μετὰ τῶν ῥημάτων vendere, emere, locare αἱ γε-
νικαὶ quanti, tanti, tantidem, pluris, minoris, μετὰ δὲ τῶν ρημά-
των aestimare. ducere, facere, habere, pendere, putare καὶ τοῦ
esse (= aestimari) αἱ γενικαὶ magni, permagni (οὐχὶ ὅμως καὶ
multi), parvi, pluris (οὐχὶ ὅμως καὶ maioris), minoris, maximi,
plurimi, minimi, quanti, tanti, tantidem, nihil, π.χ. vendit agrum
tanti, quanti eum emit πωλεῖ τὸν ἀγρὸν **τόσον, ὅσον** ἡγόρασεν αὐ-
τόν **pluris** decet facere virtutem, quam pecuniam προσήκει περι-
πλείονος ποιῆσθαι τὴν ἀρετὴν ἢ τὰ χρήματα.

2) τὰ ἀποθετικὰ ῥήματα utor, fungor, fruor, pascor, vescor καὶ

potior (δεχόμενα κατ' ἀφαιρετικήν τὸ ἀντικείμενόν των) : quousque tantem, Catilina, abutere **patientia nostra**? ἕως πότε, Κατιλίνα, θὰ καταχρᾶσαι τὴν ὑπομονὴν μας ; fungitur **officiis** ἐπιτελεῖ τὰ καθήκοντα : **laete et carne** vescuntur μετὰ γάλα καὶ κρέας τρέφονται : **urbe** potitus est ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν. (Ἀλλὰ πάντοτε **rerum potiri** καὶ οὐχὶ **rebus potiri** = γίνεσθαι κύριον τῶν πραγμάτων, καταλαμβάνειν τὴν ἐξουσίαν)

4) ἡ φράσις **opus est**, συνώνυμος τῆς φράσεως **usus est** (= χρεία ἐστὶ) : **libris nobis opus est** βιβλίων (ἡμῖν χρεία ἐστὶ) χρεῖαν ἔχομεν. Οὕτω καὶ (μετ' ἀφαιρετικῆς τοῦ ἐνικοῦ τοῦ οὐδετέρου τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ἰσοδυναμούσης πρὸς ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος) : **consulto** (= **consulere**) **opus est** δεῖ βουλευέσθαι.

Σημείωσις. Μετὰ τὴν λέξιν **opus** καὶ τὸ ῥῆμα **esse** γίνεται χρῆσις καὶ προσωπικῆς συντάξεως, ὡς **libri nobis opus sunt** βιβλίων χρεῖαν ἔχομεν. Ἡ τοιαύτη δὲ σύνταξις εἶναι ἡ κανονικὴ, ὅταν ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου ὑπάρχει χρεία, ἐκφράζεται δι' οὐδετέρου ἐπιθέτου ἢ ἀνωθυμίας : Themistocles celeriter, **quae opus erant**, reperiebat ὁ Θεμιστοκλῆς ταχέως τὰ δέοντα ἐπένοιε.

5) τὰ παθητικὰ ῥήματα. Κατ' ἀφαιρετικήν ἐκφέρεται μετὰ τούτων τὸ ποιητικὸν αἴτιον, ὅταν τοῦτο εἶναι ὄνομα δηλοῦν πράγμα (**ablativus rei efficientis**) : **discordia** maximae res dilabuntur **ὑπὸ** τῆς διχονοίας (μετὰ τὴν διχόνοιαν) μέγιστα πράγματα διαλύονται. Ὅταν ὅμως τὸ ποιητικὸν αἴτιον εἶναι ὄνομα **προσώπου** (ἢ καὶ πράγματος ἢ ζώου **προσωποποιουμένου**), τότε τοῦτο κανονικῶς ἐκφέρεται δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς **ab** μετ' ἀφαιρετικῆς (καθαρᾶς, § 128, 1, **ablativus auctoris**) : Roma **a Romulo** condita est ἢ Ῥώμη ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Ῥωμύλου· eo **a natura ipsa** deducimur εἰς τοῦτο ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως ἀγόμεθα· (βλ. καὶ § 135, 3).

6) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὡς **gaudere, laetari, dolere, maerere**, κ.τ.τ. (**ablativus causae**, ἀφαιρετικὴ τῆς αἰτίας· πρβλ. § 131) : **delicto dolere, correctione** gaudere oportet ἐπὶ μὲν τῷ ἀμαρτήματι πρέπει νὰ λυπῆται τις, ἐπὶ δὲ τῇ ἐπανορθώσει νὰ χαίρῃ.

Σημείωσις. Ἀφαιρετικὴ τῆς αἰτίας δύναται νὰ συνάπτεται καὶ μετὰ πᾶν ἄλλο ῥῆμα. Συνήθεις δὲ ἀφαιρετικαὶ δηλοῦσαι τὸ αἴτιον τὸ κινεῖν τινα εἰς τινα πράξιν εἶναι **amore, odio, metu, misericordia, spe**, κλπ. : **hostes metu** abscesserunt οἱ πολέμιοι ἐκ φόβου (ἕνεκα φόβου) ἀπεχώρησαν. Δύναται ὅμως αἱ ἀφαιρετικαὶ

λυκτός γίνεται) .

χαιά 'Ελληνική' πρβλ. : ἐνίκησεν Ἰσθίον καὶ Νεπέα. οἱ λαοὶ τῆς τῆ Δακτικῆ ὄχι τίθονον δι' ἐπισημῶν (§ 101, 1 - 2) ἢ ἐμπροθέτων (§ 102), ἀλλὰ καὶ δι' ἀπλῆς πάλαις πτώσεως, (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀφ-)

5. Αἱ πάλαιαι πτώσεις εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ἴσου καὶ τοῦ ἁδου

2 η η ε ι ω σ ι ς. Ἡ ροτικὴ ἀφαιρετικὴ προήλθεν ἐκ τῆς ὀργανικῆς ἀφαι-
ρετικῆς, περὶ τῆς ὁποίας βλ. § 128, 2.

δίκην (ὡςπερ ζῶα) ζῶσι.

bus nudus, κ.ἀ.τ. : multi pecudum ritu vivunt πολλοὶ βοσκημάτων
ὡς capite nudo ἢ ὀφρτο, capillo promisso, barba promissa, pedi-
'Δσαύτως ἀφαιρετικαὶ δηλοῦσαι ἴσων σωματικῆς ἐπιφανείας,

maiorum) more, (aequo, forti) animo, κ.ἀ.τ.
(ea, simili) ratione, (hac, ea, illa) conditione, lege, (nostro,
ζυνήθεις ἀφαιρετικαὶ τοῦ ἴσου εἶναι silentio, (hoc, eo) modo,
τελειότης δικαιοσύνης τὰ πράγματα διετάξ.

modi, ἀφαιρετικὴ ροτικῆ) : summa aequitate res constituit περὶ
κοινωνίας) πρὸς ὀλίγων) τοῦ ἴσου ἐνεργείας τινὸς (ablativus
145. Με οἰονδήποτε ἤμια δύνεται νὰ συνῆρταται ἀφαιρετικὴ (τῆς

τοῦτο.

τὸν ἀφθιτὸν τὸν στρατιωτῶν multo malo hoc κατὰ πολλὴ πορτίω
γ) : hostes numero millium superant οἱ πολλοὶ ὑπερέχουσι κατὰ
δηλοῖ τὸ κατὰ τὴ ἴσηρον ἢ διαφορῶν. (πρβλ. § 142, 2, β' καὶ
nre, praestare, superare, malle, κ.ἀ.τ., παρὰ τὰ ὅποια ἡ ἀφαιρετικὴ
7) ῥήματα ἔχοντα ἔνοιαν παρθετικῆν, ὡς antecehere, anteve-

πον. prae laetis loqui non potest ἔνεκα τῶν δακρύων δὲν δύνεται νὰ θλιῆ.
ad iudicium vno vobis (= ἔνεκα ἑσῶν) δὲν παρεστῆν εἰς τὸ δικαστῆ-
τελοῦμένου ἐκ τῆς προέσεως prae καὶ αἰτιατικῆς : morbo impeditus non adhi-
κὰς πορτίως τὸ καλὸν αἴτιον, τὸ ὅποιον ἐκφέρεται καὶ δι' ἐπίροθετον ἀπο-
inatus, κ.τ., odio, amore, κ.τ.). Κανονικῶς δὲ ἐκφέρεται ὄτως εἰς ἀρητι-
μένον, ὡς ἀφαιρετικὰ τοῦ πορτικῶν αἴτιον (ὡς coactus, ductus, compulsus,
αὐτὰ νὰ συνεκφέρωται καὶ περὶ τινος καταλλήλου πετοχῆς τοῦ παθητικῶν παρκει-

147. α) Ο προσδιορισμός του τόπου εκφέρεται γενικώς εις δή-

λωσιν ή εν τής εν τόπώ στάσεως (ubi ? ποῦ ;) δια τής in μετ' ἀφαι-
ρετικῆς, εις δήλωσιν δὲ τής εις τόπον κινήσεως (quō ? ποῦ ;) δια
τῆς in μετ' αιτιατικῆς, και εις δήλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως
(unde ? πόθεν ;) δια τῆς ex ή (ab) μετ' ἀφαιρετικῆς : in horto
sum — eo in hortum — venio ex horto — venio ex Italia — ab urbe
ἐρχομαι ἐξ Ἑλλάδας, ἀπὸ τῆς πόλεως. (Ἠββλ. ομοίαν διαφορὰν τῆς
ἐκ και τῆς ἀπὸ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) .

“Ὅταν ὁμοῦ τὰ πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου λαμβανόμενα ὀνο-
μάτα εἶναι ὀνόματα πάλαιων ή μικρῶν νήσων (ή χερσονήσων), τότε
1) εις δήλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ
μεν γενικῇ (γενικῇ), ἀν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ή τῆς μικρᾶς νήσου
εἶναι τῆς α ή τῆς β' κλίσεως και ἐνικὸν ἄριθμὸν, ἀπλῆ δὲ ἀφαι-
ρετικῇ (γενικῇ, § 128, 3), ἀν τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι τῆς γ' κλίσεως
ή παθητικῶν ἀριθμῶν, οἰκισθῆποτε κλίσεως : Romae, (Corinthi,
Dei) habitat — ἀλλὰ Babylone (Athenis, Delphis, Sardinus) ha-
bitat κατοικεῖ ἐν Πώμῃ, κάπ. — ἐν Βαβυλῶνι, κάπ :

2) εις δήλωσιν τῆς εις τόπον κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ
αιτιατικῇ : eo Romam (Athenas, Sardes, κάπ.) πορεύομαι εις Πώ-
μην, εις Ἀθήνας, εις Σάρδεϊς, κάπ. :

3) εις δήλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ
ἀφαιρετικῇ (§ 128, 1) : venio Roma (Athenis, Corintho, κάπ.)
ἐρχομαι ἐκ Πώμης, ἐξ Ἀθηνῶν κάπ.

Σ η μ ε ι ω σ ι ς 1. Καὶ μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν πόλεων χρησιμοποιεῖται τὸ
κατὰλλῆλον εἰσπρόθετον, ἀν ταῦτα ἀκούουσιν εὐθὺς μετὰ τὰς λέξεις urbs, oppi-
dum, (municipium) ὡς ἐπεξηγησὶς αὐτῶν : in oppido Cithi ἐν τῇ πόλει Κι-
τιῶ (ἐν τῷ πρώτῳ Cithi = ἐν Κιτιῶ) . In oppidum Cirtam εἰς τὴν πόλιν Κίρταν
(ἐν τῷ πρώτῳ Cirtam = εἰς Κίρταν) . ex urbe Corintho ἐκ τῆς πόλεως Κορινθοῦ
(ἐν τῷ πρώτῳ Corintho = ἐκ Κορινθοῦ) . Ἀλλὰ : Corinthi (in) pulcherrima —
Graeciae urbe — Targinios se contulit, in urbem Etruriae florentissimam —
Athenis, ex urbe doctissima ortus est.

Σ η μ ε ι ω σ ι ς 2. Εἰς δήλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἐν
λέγει ἀπλῆ ἀφαιρετικῇ, ὅταν τὸ ὄνομα τῶν πόλεων ὄνομα ἐχῆ ἐπιθετικὸν τινα προσόμο-
ιωσιν, ὡς δὲ τὸ ἐπιθετικὸν ὅλον ή τὴν ἀνωμαλίαν ipse. π.χ. tota urbe, tota Italia,
totis castris (ἐν πάσῃ τῇ πόλει, ἐν ὅλῃ τῇ Ἑλλάδι ἐν παντί τῷ στρατοπέδῳ) —
ipsa Roma, ἐν αὐτῇ τῇ Πώμῃ. Ὅμοῦ και hoc loco (ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ), nullis
locis, κάπ.

φία τινα μίαν ἡμέραν ζῶσι.

3) δι' ἀπλῆς αἰτιατικῆς, ὅταν πρόκειται ἐν ἀρχῇ πρὸς ἄνθρωπον ἀναφορῆς, ὡς ἐν τῇ φράσει: **νον διακεῖται πρῶτος τις**: quaedam bestiolae unum diem vivunt ζῶσι-πρὸς ἄνθρωπον ἀναφορῆς.

annis unam cepit urbem ὁ Ἀγαμέμνων πόλιν μετὰ δέκα ἐτη μίαν sciens ἐντός δύο ἡμερῶν ὅα γλωφίλωμεν. Agamemnon vix **decem** καὶ ἀρχῇ τὸ ἐντός πρὸς ἄνθρωπον ἢ μετὰ πρὸς ἄνθρωπον: **biduo** καὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (§ 128, 2), ὅταν πρόκειται

ἡ καὶ ἀ.τ. **die** — (ea, qua) hora, aestate — (prima, secunda, tertia) vigi- **duobus** τοιαῦτα ἀφαιρετικαί εἶναι: (eo, quo) tempore, anno, σίας Ἀρετίδος.

ἡ ἢ ὁ Ἀλέξανδρος, τῇ αὐτῇ (νυκτὶ) ἐμπροσθήτῃ ὁ κἀὸς τῆς Ἐφε- **der est, eadem** Dianae Ephesiae templum deflagravit ἢ νυκτὶ ἐγεν- **να** καὶ ἀρχῇ ἀπῶς τὸ **πότε** (quando?) : **qua nocte** natus Alexan- **149, β')** Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ **χρόνου** ἐκφέρεται:

(= per terram, per mare) — terra marique διὰ ζῆρκᾶς καὶ θαλάσσης. **Ἐνταῦθα** ἀνήκουν καὶ αἱ (τοπικαί) ἀφαιρετικαί terra, mari **hiscitur** διὰ τῆς Ἀπρίας ὁδοῦ — διὰ τῆς ἀρκῆς πορεύεται.

τελούμενον ἐκ τῆς περ καὶ αἰτιατικῆς: **via Appia** — per forum pro- **λεφύρας, πύλας, κ.τ.τ.** Ἀλλὰς χρῆσιμότητος καὶ ἐμπροσθεν ἀπο- **ἀφαιρετικῆς** (τοπικῆς, § 128, 3) καλονοικῶς, ὅταν πρόκειται περὶ ὁδοῦ, **148.** **Ἡ διὰ τόπου κίνησις** (qua? πῆ?) ἐκφέρεται δι' ἀπλῆς

λέγεται in bello, in militia. **φράσις domi bellique** — domi militiaeque (= ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ). Ἄλλως, **καρπὸν εἰρήνης**), λέγεται καὶ **belli ἢ militiae** (= ἐν πολέμῳ, ἐν στρατείᾳ) εἰς τὰς **χρηστέων**. Κατὰ δὲ τὸ **domi**, ὅπου σημαίνει ὄχι τὸν οἶκον ἀλλὰ καὶ **εἰρήνην** (ἐν **rate rediit** ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς ἐξοχῆς — **humo surgit** ἀνίσταται ἐκ τῆς παρῆδος — **domo profugit** ἐφυγεν (ἐκ τοῦ οἴκου), ἐπέστρεψεν οἶκαδε, (εἰς τὴν ἐξοχὴν) — **domum (rus) rediit** π.χ. **domi** est οἶκος ἐστὶ **humii** sedet χατὰ κῆθηται — **domum (rus) rediit** **domus**, (§ 30, 3), **rus** καὶ **humus** (§ 17), **σὺν** χρῆσιμότητος καὶ τὰ ὀνόματα **domus**, (§ 30, 3), **rus** καὶ **humus** (§ 17), **ὅμοιος** μετὰ τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων καὶ τῶν μικρῶν νῆ-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΗΜΙΝ ΤΟΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΟΝ

α') Προσωπικά, κτηρικά (§ 56 και § 57)

150. 1) Αί παύσαι πτώσεις τῶν προσωπικῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου χρησιμιοῦνται καὶ ἐν ἀνομοιογενείᾳ : laudo me ἐπαινῶ ἐμαυτὸν — laudatis vos ἐπαινεῖτε ὑμᾶς αὐτοὺς. 2) Ἡ προσωπικὴ ἀνωμαλία τοῦ γ' προσώπου (sui, sibi, se), καθὼς καὶ ἡ κτηρικὴ τοῦ γ' προσώπου (suus, sua, suum) χρησιμοποιοῦνται μόνον ἐν ἀνομοιογενείᾳ (ἀμέσῳ ἢ ἐπιμέσῳ) : Ajax gladio se interfecit ὁ Ἄϊαξ ἑαυτὸν ἀπέκτεινε. Athenienses Socernunt ἄλλοι τὰς ἰδίας ἑαυτῶν κακίας βλέπουσι. Athenerum createm capitis damnaverunt, quod filios suos corrupterent ὁ Ἄθηναιος τὸν Ζωκράτη εἰς θάνατον κατέδικασεν, διότι (κατὰ τὴν ἡλικίαν τῶν) διεφθειρε τοὺς υἱοὺς αὐτῶν.

3) Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ παθητικῶν τῶν προσωπικῶν ἀνωμαλιῶν (nos, vos, se) μετὰ τῆς προθέσεως inter πρὸς αὐτῶν χρησιμιοῦνται καὶ ἐν ἀνομοιογενείᾳ : furthim inter se aspiciēbant ἄλλοι ἀλλήλους.

2) Ἡ ἀλλοπαρθεῖα ἐν τῇ λατινικῇ ἐκφέλλεται προοῖτι ὡς ἐξῆς : λαμβάνεται δις τὸ οὐκείον ὄνομα ἢ ἡ ἀνωμαλία alter (ἐπὶ ὄνο) ἢ ἡ alius (ἐπὶ ποσῶν), πρῶτον μὲν κατ' ὄνομαστικῶν (ὡς ὑποκειμένου), δεύτερον δὲ κατὰ μίαν τῶν παλαιῶν πτώσεων, ὅποιαν ἀπαρτεῖ ἡ ἀνωμαλία τῆς προσώπου : manus manum lavat (πρὸς : χεῖρ χεῖρα ἴζει) . alter alterum adiuvat βοηθοῦσιν ἄλλοις alius alium increpabant ἐπὶπαύοντο ἄλλοις (πρὸς : κατὰ γορεῖ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον).

β') Δεικτικά, ὀριστικά (§ 58 καὶ § 59)

151. 1) Ἡ δεικτικὴ ἀνωμαλία iste ἀναφέρεται καὶ ἐν τῷ β' προσώπῳ, (διὸ παύσαις συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τῆς κτηρικῆς ἀνωμαλιῆς) : ista vox αὐτῆ ἢ φωνῆ (σου) . iste furor tuus αὐτοῦ ἢ παύσαι σου. 2) Ἡ ἀνωμαλία is (ea, id) χρησιμιοῦνται καὶ ἐν τῷ γ' προσώπῳ.

Κροίσου; (= οὐδέεις ὑπῆρξε, κλπ.)
 § 3) ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία **quis** (ἐπιθετικῶς **qui**, § 62, 1) ἤχη-
 σιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς ἀλλοιῦν ἡτὰ τὰ ἴδια, nisi, ne, num καὶ
 ἡτὰ ἀναφορικὰς λέξεις ἐν λέξει: **ne quis** respublica detrimenti
 capiat ἡ ἴνα ἢ πολιτεία βλάβην λάβῃ (§ 129, 2, α'). **quis**
 (= aliquod) vestigium apparet? ἢ ἡ τι τὸ ἕλκος φαίνεται **quis**

2) ἡ **aliquis** (ἐπιθετικῶς **aliqui**, § 62, 2) καὶ ἡ **quispiam** (§
 62, 3) ἤχησιμοποιεῖται κανονικῶς εἰς καταφατικὰς προτάσεις, ἐνῶ
 ἡ **quisquam** καὶ ἡ **ullus** (§ 62, 4) ἴδιον εἰς προτάσεις ἀφνητικὰς ἢ
 καταφατικὰς ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμοῦσας πρὸς ἀφνητικὰς: **quis-**
piam (εἶποι τις ἄν) δύνατον ἢ ἐπὶ τῆς εἰρήνης οὐκ ἔσται ἐπείρασ-
 νον **redierunt** ἀνευ **ruos** ἐλπίδος εἰρήνης οὐκ ἔσται ἐπείρασ-
quisquam Creso **divitior** fuit? ἔφατ' ἔτι ὑπῆρξε ἔτις πλουσιώτερος τοῦ

149, 3). **Perses quidam** Πέρσης **ris**.
 2) ἡ **aliquis** (ἐπιθετικῶς **aliqui**, § 62, 2) καὶ ἡ **quispiam** (§
 62, 3) ἤχησιμοποιεῖται κανονικῶς εἰς καταφατικὰς προτάσεις, ἐνῶ
 ἡ **quisquam** καὶ ἡ **ullus** (§ 62, 4) ἴδιον εἰς προτάσεις ἀφνητικὰς ἢ
 καταφατικὰς ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμοῦσας πρὸς ἀφνητικὰς: **quis-**
piam (εἶποι τις ἄν) δύνατον ἢ ἐπὶ τῆς εἰρήνης οὐκ ἔσται ἐπείρασ-
 νον **redierunt** ἀνευ **ruos** ἐλπίδος εἰρήνης οὐκ ἔσται ἐπείρασ-
quisquam Creso **divitior** fuit? ἔφατ' ἔτι ὑπῆρξε ἔτις πλουσιώτερος τοῦ

152. **Ex** τῶν διαφόρων ἀριστῶν ἀντωνυμιῶν τῆς Ἀστικῆς, αὶ
 ὁποῖα σηματοῦν ὁ, τι σημαίνει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἢ **ris**,

γ) Ἄοριστοι (§ 62)

2) ἡ **is** εἰς ἴσιν: **ista** τῆς ἰσ δύναται ἀκολουθῆ πρότασις ἐκφορητὴν καὶ
 ὑποτακτικὴν, ἀναφορικὴ ἀποτακτικὴ (εἰσαγωγὴν δὲ τοῦ **qui**) ἢ καθάρᾳ
 ἀποτακτικῆς (εἰσαγωγὴν δὲ τοῦ **ut**), ὅσπερ ἡ **is** ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν **fallis**
 (τοιοῦτος): **non is sum, qui** (= **ut**) **erreat** δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὅσπερ ἢ **κατα-**
 πῆτται.

της δειξέως, ἦτοι δι' αὐτῆς ὁ λέγων δεικνύει τι, τὸ ὅποιον ἐλέχθη
 ἦδη (ἢ πάλαι ἢ καὶ μετὰ τὴν ἢ καὶ διασαφηθῆ δὲ προσδιοριστικῆς ἀναφο-
 ρικῆς ποσάσεως): **apud Helveticos longe nobilissimus fuit Orge-**
törx; is conurbationem fecit παρὰ τοῖς Ἑλβετοῖς ὑπερβυλευσάτατος
 ἦτο ὁ **Orgetörx** ὅσπερ **divitissimus est is, qui**
paucis contentus est. (Bz. § 124).
 Ὅσπερ εἰς τὰς **παλαιὰς πτωσας** λαμβάνεται ἡ **is** ὡς **ἐπα-**
ναγητικὴ ἀντωνυμία: **Deum agnoscis ex operibus eius τὸν Θεὸν**
 ἀναγνωρίζεις ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ.

sapientior est, eo solet esse modestior ὅσα τις σφώτερος εἶναι, τὸσα συνήθως περαιοφρονέστερος εἶναι.

4) Ἡ ἀντωνυμία **quisque** (§ 62, 9) χρησιμοποιεῖται.

α) μετὰ τὰς ἀντοπαθεῖς ἀντωνυμίας (sui, sibi, se) καὶ τὴν κτητικὴν τοῦ γ' προσώπου (suus, -a, -um) : **se quisque** diligit ἑαυτὸν (= ἕκαστος) φιλᾷ. **suum cuique** tribuendum est. (Bz. § 134, 1).

β) μετὰ ὑπερθετικά ἐπίθετα καὶ ἀριθμητικά τακτικά : **optimum quisque** rarissimum est (πάν) τὸ ἄριστον εἶναι σπανιότατον. **vix deimus quisque** miles sine vulnere erat μὴδὲς δέκατος τις (= περὶ τῶν δέκα εἰς) σπαρτιώτης ἦτο ἄριστος.

γ) μετὰ τὰ ἀναφορικά ἐν λέξει : **quam quisque** novit (= novit) artem, in hac se exercet. πρβλ. ἔρδοι τις, ἣν **ἐκαστος** εἰδὲν τεχνῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

1. Τὸ ἀπαρτέμφοτον

153. α') Ἀπαρτέμφοτον ὑποκειμένον. Με ἀπαρτέμφοτον (πρὸς
σεως ὀνομαστικῆς) ὡς ὑποκειμένον συντάσσονται ἀπόδοπα ρήματα
(§ 99, 2 καὶ § 100, 2) καὶ ἀπόδοποι φράσεις: legem brevem esse
oportet ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος. patriae irascel nefas est
οὐχ ὀρίν (εἶναι) ὀφείλει εἶναι τῆ πατρίδι.

154. β') Ἀπαρτέμφοτον ἀντικείμενον. Με ἀπαρτέμφοτον (πρὸς
σεως αἰτιατικῆς) ὡς ἀντικείμενον συντάσσονται παλίστα ρήματα.

1) Με εἰδίκον ἀπαρτέμφοτον συντάσσονται τὰ λεκτικά καὶ τὰ
δοξαστικά ρήματα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὡς dicere,
narrare — putare, iudicare, κλπ.)· ἐκτός τούτων ὅμως καὶ τὰ αἰ-
σθητικά, τὰ γλωσσικά, τὰ τιμητικά, τὰ δειξέως ἢ δηλώσεως σημά-
τικά καὶ τὰ ψυχικῶν πάθους σημεῖα, (ὡς sentire, videre, au-
dire — scire, ignorare — meminisse, § 98, 1, obvisci — demonstra-
re, docere, certioram facere — gaudere, dolere, administrari, κλπ.), τὰ
ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ καλονικῶς συντάσσονται μετὰ μετο-
χῆς (κατηγορηματικῆς): Democritus diebat innumerabilis esse
mundos ὁ Δημόκριτος ἔλεγεν ὅτι ὑπέρχουν ἀνεφθίμητοι κόσμοι· sen-
tit animus se suā vi, non alienā moveri ἡ ψυχὴ αἰσθάνεται ὅτι ὑπὸ
τῆς ἰδίας ἐαυτῆς δύναμει καὶ οὐχὶ ὑπ' ἀλλοτρίας κινεῖται· memen-
to te hominem esse ἐνθυνοῦ ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος· fortuna gaudet
illudere rebus humanis ἡ τύχη χαίρει ἐπαίξουσα τοῖς ἀνθρώποις·

2) Με εἰσιωσις. Τὰ ψυχικῶν πάθους σημεῖα ἀντικείμενα ρήματα συντάσσονται καὶ με-
τὰ μετοχῆς (αἰτιολογημένην διὰ τὸν quod: doleo quod amicis careo
λυποῦμαι, ὅτι στεροῦμαι φίλων).

2) Με τελικόν ἀπαρτέμφοτον συντάσσονται τὰ ἐφετικά καὶ τὰ
δυνάμικα ἐν γένει ρήματα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὡς
velle, cupere, posse, scire ἢ τὴν ἐννοίαν τοῦ ἰκα-

νόν είναι, κλπ.). ἕκτος τούτων θίγας και τὰ ἐνδρῆσως και Ἀηξῆσως σηματικὰ, (ὡς incipere, coepisse, § 98, 1, desinere, κλπ.), τὰ ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ κανονικῶς συντάσσονται μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς) : volunt omnes boni videre πάντες θέλουσι ἀγα-
 θοὶ καὶ φαίνωνται. mons moveri coepit τὸ ὄρος ἤρχισε καὶ κινῆται (βλ. § 98, 1, Σημ.). destino loqui παύομαι λέγων.

155. Ἀπαρטיפατικὴ συντάξις (acusativus cum infinitivo).
 Τὸ ὑποκειμενον τοῦ ἀπαρטיפατικού ἐπι ἑτεροποσωνίας τίθεται και ἐν τῇ Ἀατικῇ εἰς πῶσιν αἰτιατικῆν : Platonem Cicero scribit Tarentum ad Archytam venisse (Cicero scribit - Plato venit) ὁ Κικέρων γράφει ὅτι ὁ Πλάτων εἰς Τάραντα πρὸς τὸν Ἀρχύταν ἦλθεν. Ἀλλ' ἐν τῇ Ἀατικῇ και ἐπι ταυτοποσωνίας τίθεται τὸ ὑπο-
 κειμενον τοῦ ἀπαρטיפατικού εἰς πῶσιν αἰτιατικῆν.

1) κ α ν ο ν ι κ ῶ ς μετὰ τοῦ εἰδικου ἀπαρטיפατικού (§ 154, 1), ὅταν τούτο ἐξαρτάται ἐκ βήματος ἑνεργητικου ἢ ἀποθετικου: nego me esse mendacem (ego nego — me esse) ἀνομιαι, ὅτι εἴμαι ψεύστης. Socrates nihil se scire profitebatur (Socrates profite- batur - Socrates scire) ὁ Σωκράτης ἰσχυρίζετο, ὅτι οὐδὲν εἴργωσκε. 2) σ υ ν ῆ θ ῶ ς και μετὰ τοῦ τελικου ἀπαρטיפατικού (§ 154, 2), ὅταν τούτο εἶναι παθητικὸν ἢ τὸ esse (ὡς συνθετικὸν) Alexander Jovis filium se appellari voluit ὁ Ἀλέξανδρος υἱὸς τοῦ Διὸς κα-
 λῆται ἠθέλησε. cupio me esse clementem (ego cupio - me esse) ἐπιθυμῶ καὶ εἴμαι ἐπιεικῆς.

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Ἀατικῇ ἢ συντάξις τοῦ ἀπαρטיפατικού τὸ ὑπο-
 κειμενον κατ' αἰτιατικῆν δὲν ὑπάρχει ἀρχητικῶς ἀποθετικῶς και ὑποκει-
 μενον τοῦ ἐξ ἀυτοῦ ἐξαρτιφαικού ἀπαρטיפατικού. Ὄντω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν domi-
 nus inussit servos abire (ὁ κύριος διετάξε καὶ ἀπέχθων) ἢ τοῦ ἀνατὸν
 καὶ νορθῆ ἢ αἰτιατικῆν τοῦ (ἀντικειμενῶν) servos ὡς στενωτέρων συνθετικῆν μετὰ
 τοῦ ἀκοιουδούτου ἀπαρטיפατικού (abire) και τὸ ὅσον ἀλλῶλον ὑποκειμενον αὐτοῦ
 (dominus) inussit servos abire (ὁ κύριος διετάξε καὶ ἀπέχθων οἱ δοῦλοι). Κατὰ
 τὰυτα κατὰ τὴν ἐξέλιξιν π.χ. και legem dedit esse opulē, (καίτοι ἐνταῦθα τὸ
 βῆμα optulē δὲν εἶναι ἐκ τῶν δεχόμενων ἀντικειμενων κατ' αἰτιατικῆν).

facti te paenitent πιστεύω ότι θα μεταμελήθης διά την πράξιν ταύτην. (§ 131, 2).

2. Η Μετοχή

158. Προεσαγωγική παρτήρησις. Ἐπειδὴ ἐν τῇ Λατινικῇ ἐλθαίνει μετοχή παρκακίμενον μὲν (ἡ ἀορίστου) ἐν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ, ἐνεστῶτος δὲ ἐν τῇ τίσει (§ 75, 2), καὶ ἐπειδὴ ἐλαίεται καὶ ἄφρον, ἡ μετοχικὴ συντάξις ἐν αὐτῇ δὲν εἶναι ἴσων ἀνεπτυγμένη, ὅσον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ. Διὰ τοῦτο εἰς πολλὰ, ἐκεῖ ὅπου ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χρῆσιμότητι μετοχικῆ συντάξις, ἐν τῇ Λατινικῇ χρῆσιμότητι μετοχικῆ συντάξις ποτακῶν καθ' ὑποτάξιν ἢ ἄλλην διαφοράς συντάξις, (ὅπως ἐν τῇ λέξ. Ἑλληνικῇ. πρβλ. § 124).

159. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ μετοχὴ συντακτικῶς εἶναι **1) ἐπιθετικὴ** (ὀχιλίαν συνήθης διά τὴν ἐλλείψιν τοῦ ἄφρον) : **inundi sunt acti labores** (= labores qui acti sunt) εὐάρεστοι εἶναι οἱ εἰς πέρας ἀχθέντες κόποι.

Συνήθης δὲ εἶναι ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ χρῆσις ἐπιθετικῆς μετοχῆς παθητικοῦ παρκακίμενου ἐν ἐπιπροθέτοις **ἀντι ἀφρημένου φηματικῶν οὐσιαστικῶν**, ὡς **ab urbe condita** (ἀπὸ τῆς κτίσεως πόλεως) : **post Troiam delatam**. (μετὰ τὴν καταστροφείσαν Troiam =) μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Troias. (Βλ. καὶ § 81, 2, Σημ.).

2) κατηγορηματικῆ. Καὶ ταύτης ἡ χρῆσις εἶναι λίαν περιωρισμένη. Ὅστε συντάσσονται μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς (ἐνεστῶτος γρόνου) μόνον τὰ αἰθερητικὰ φήματα (video, audio, κατ.) καὶ τὰ φηματα facio, fingo, induco, κ.ἀ.τ. (μετὰ τὴν σηματοσίαν τοῦ παρ σ τ ἀ-tem eidon τὸν Κάτωα ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καθήμενον. **Homertus facit Polyphemum cum ariste colloquentem** ὁ Ὀμηρος (ποιεῖ =) παριστάσει τὸν Πολύφημον ὁμιλοῦντα μετὰ τὸν κείν. (Πρβλ. § 140, γ' καὶ § 154).

Σημείωσις. Ὅς πρὸς τὰς συντάξεις, οἷα π.χ. audio aliquam **loquentem** καὶ audio aliquam **loquere**, πρβλ. τὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς : ἀκούω τίνας **λέγοντας** καὶ ἀκούω τινὰ **λέγειν**, κ.τ.τ.

3) **ἐπιρηρητικότητα**, (ἦτοι δηλοῦσα **χρόνον**, **αἰτίαν**, **ὐπόθεσιν**, **παράχρησιν**, κ.τ.τ.). Ἄβτη, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, εἶναι

α) **συνηπτόμενη** (participium coniunctum), ἦτοι ἔχει ὑποκει-
μένον αὐτῆς ὄνομα ἀνήκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὅποιαν προσδιορίζει:
omne malum nasens facile opprimitur πάν κακὸν γεννώμενον (ἐν
τῇ γερμανικῇ) ἐνδύκωλας καταβάλλεται. mendaci homini ne verum
quidem dicenti credere solemus εἰς τὸν ψεύστην συνήθως οὐδὲ τὴν
ἀλλήθην λέγοντα πιστεύομεν.

β) **ἀπλόγυτος** (participium absolutum), ἦτοι ἔχει ὑποκειμένον
ὄνομα πῆ ἀνήκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὅποιαν προσδιορίζει. Ἄβτη ἐκ-
φέρεται κανονικῶς κατ' ἀκαιρετικὴν, διὸ λέγεται ἀπλόγυτος
(ἀκαιρετικὴ ἀπλόγυτος, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν γερμανικὴν ἀπλόγυτον
της ἀρχαίας Ἑλληνικῆς) : Solon et Pisisstratus Servio Tullio regnan-
te viguerunt ὁ Σόλων καὶ ὁ Πεισιστρατος ἠκίμασαν βασιλεύοντος τοῦ
Σερουτοῦ Τυλάου.

160. Διαφορῶς πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γὰρ ὡσαν ὡχη-
ματίζεται ἐν τῇ Ἀστικῇ ἀκαιρετικῇ ἀπλόγυτος προσεῖται.

1) **πῆ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου**, καὶ ὅταν
ἀκόμη ὑποκειμένον τῆς ὑπὸ τῆς μετοχῆς ταυμένης δηλοῦμένης πρὸς ἕως
λογικῶς εἶναι καὶ τὸ ὑποκειμένον τοῦ βήματος τῆς προτάσεως, (ὅπως
ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ χρῆσιμιοποιεῖται οὐχὶ ἀπόλυτος, ἀλλὰ συνηπ-
τόμενη μετοχὴ **ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἀπορίτου ἢ παρακειμένου**, ἦτις
δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Ἀστικῇ) : **Amulius expulso fratre regnavit**
(**Amulius** expulit fratrem - **Amulius** regnavit) ὁ Ἀμούλιος ἐκβα-
λὼν τὸν ἀδελφόν (αὐτόν) ἐβασίλευσε.

2) **ἀνευ ὑδέτιδος μετοχῆς**, πῆ ὄνομα τῆ ἄνωγειαν (προ-
σωπικὴν ἢ δεκτικὴν) ὡς ὑποκειμένου καὶ πῆ κατηγορηματικὸν προσ-
διορισμὸν τοῦτου.

α) **ὀυσιαστικὸν** δηλοῦν ἀξιώματα τῆ διαιρέσαν τινα σφῆσιν ἢ
ἐνεργειῶν ἢ ἡθικῶν, ὡς **consul, praetor** — **arbiter, auctor, dux,**
praefector, socius, testis — **puer, adulescentulus, senex**, κ.τ.τ. :
2) **ἡμεῖσι** εἰς τὸν ἀποβετικῶν ὅπως βήματων, τῶν μετὰ βεβατικῶν, γίνε-
ται ἐν τῇ περιπέσει ταυτηχῆσιν ὡς ἀντιστοι-
χοῦν πρὸς μετοχὴν ἐνεργητικὴν ἀπορίτου, ἢ παρακειμένου τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς,
π.χ. haec locutus abii ταυτη εἰπὼν ἀπῆλθε, (ἐνῶ **his diebus** abii).

β) **ἐπιθετον** δηλονιδιαίτεραν τινα διαίθεσαν ηκατάστασιν, ως adversus, consensus, incertus, invitus, salvus, superstes, vitus, κ.τ.τ. Δηλοιδε ητοιαιτη αφαιρετικη απόδαυτος το ποδε η υποποιας **συνθηκας** γίνεσται τι, ως Augustus natus est Cicerone et Antonio consuliibus ο Αδυλοστος εγεννηθη υποταυδοντων (επι της υπατειας) του Κικερωνος και του Ανωλου. πατρε vivo haec domus aedificata est φκοδομηθη ουτος ο οικος ζωυτος του πατρος.

Σημειωσις 1. Δεν δυναιται να λεγεται οτι εις φρασεις, οται αι ανωτερω, νοειται η αφαιρετικη της ελαλειουσης μετοχης του εσεστωτος του φημαιτος esse (§ 77, Σημ.), διοτι οτι ελαλειται εν τιμι γλωσση δεν δυναιται βεβαια να νοηται υπο των ομιλοντων αυτην.

Σημειωσις 2. Και η ablativus absolutus δεν υποηρηθεν αφηθηθεν εν τη Αατικη (παβα. § 155, 2. Σημ.). Διεπορφωθη και αυτη σον τοφ χρονον προεα-θοσα εκ φρασεων, εις τας ομοιας η αφαιρετικη ονοματωδς τινοσ μετα μετοχης εδη-θοσα εν hostem impetum fecerunt, αφηθηθεν η αφαιρετικη gladiis iactantur μετοχων tis in hostem impetum fecerunt, αφηθηθεν η αφαιρετικη gladiis iactantur μετοχων αφηθη προοδιοριστων districtis ειναι αφαιρετικη οργαυικη (§ 128, 2) και η αφη-κη ειναι της δηλης φρασεωσ ταυτης ητο η εσης : « οι στρατωται ηε τα εση αφη-σπασητα (ητοι γυμνακ) ωρησησαν επι τον εχθρον ». Αλλ, εδωδωσ η φρασις αυτη ηδυνατο να εκληθη και ως σημαινουσα τοδτο : « οι στρατωται δυνασπασητων των ετων (ητοι ανασπασητες τα εση) ωρησαν, κη », οπτε ηεν εχοιεν μετοχων αφηθη και αφαιρετικην αποδοντων. Κατα ταυτα και τα τοιαυτα ελαθηθη κωδων η.χ. και : venit in Italiam Targuntio regnante, κ.τ.τ. (Ππα. και την προεασειν της γεινικης αποδοντου εν τη αρχαικ Βαληικη) .

3. Το γερουνδιον και το γερουνδιακον

161. α) Το γερουνδιον (βα. § 75, 4). Μετα δοτικης του γε-ρουνδιου δηλοδωσ φκοπον (§ 136) ειδικωσ συντασσονται τα επι-θετα utilis, inutilis, aptus, idoneus, par, impar, το φηται esse (μετην σημασιαν του ολον τε ειναι, ικαλον ειναι), τα φηματα creare, deligere, praeficere, κ.τ.δ., αι φρασεις operam dare, tempus dare, diem dicere και τελος ονοματα δηλοδωτα αφηλωτα, ιδιωσ ονοθετα, με δευτερον συνθετικον το ονομα vin, ως decemviri, tresviri, κ.τ.τ. : aqua semper utilis est bibendo (δοτ.) το οδωρ ειναι παντοτε οφει-λιμον (εις το πινειν =) , ενα το πινη τις.

Ἄλλ' ἐν τῇ συντάξει τοῦ γερουδίου μετὰ τῶν ἀνωτέρω κανονικῶς γίνεται γερουδιακῆ ἐξις. (Βλ. κατωτέρω § 163).

162. β') Το γερουδιακόν. Ὅπως πᾶν ἐπιθετόν, λαμβάνεται
1) ὡς ἐπιθετικῶς προσδιορισμῶς : homo non tenendus ἀνώρω-
πος οὐκ ἀνεκτός.

2) ὡς κατηγοροῦμενον (μετὰ τοῦ esse). Ἐν τῇ περιπτώσει δὲ
ταύτῃ γίνεται ἡ φράσις διο συντάξεων, ἥτοι

α) **προσωπικῆς συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὅριον ἀν-
κει τοῦ γερουδιακοῦ, εἴναι μεταβατικὸν συντασσόμενον μετ' αἰτια-
τικῆς : (delere Carthaginem) delenda est Carthago = καταστρε-
πέα ἐστὶν ἡ Καρχηδὼν (legere libros) libri nobis legendi sunt
ἀναγνωστέα ἡμῖν τὰ βιβλία ἐστί. (Βλ. § 135, 3 καὶ πρβλ. ὠ φ ε λ η -
τ ε α σοι ἡ πόλις εὐ πα ο ι η τ ε ο ι ο ι συμπλάξεν βουλόμενοι).

β') **ἀπροσώπου συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὅριον ἀν-
κει τοῦ γερουδιακοῦ, εἴναι ἀπτερόβατον, ἢ συντάσσεται οὐδέ μετ' αἰτια-
τικῆς : (eo poroheo) domum nobis eundum est πορευτέον ἡμῖν
οἰκάζει (obtempere legibus, dot.) obtemporandum nobis est le-
gibus. (πρβλ. παρὰ τὴν ἐπιθετικὴν ἐξις).

3) ὡς κατηγορηματικῶς προσδιορισμῶς, κανονικῶς μετὰ ῥημάτων,
τὰ ὅποια ἔχουσι τὴν ἐννοίαν τοῦ **διδεῖν ἢ ἀναδέχεσθαι** τὴν πρὸς ὄρι-
στέον τινα σκοπόν, ὡς do, trado, mitto, relinquo — accipio, sus-
cipio, permitto, loco — curo : urbs militibus dividenda tradita
est ἡ πόλις τοῖς στρατιώταις (διαρπαστέα =) πα ρ ο ε δ ι α ρ π α λ η ν
παρεδόθη. Ἐν τῇ ἐνεργητικῇ συντάξει τῶν ῥημάτων τούτων κανονι-
κῶς ὑπάρχει γερουδιακῆ ἐξις. (Βλ. ἐπὶ ἄνω).

163. Γερουδιακῆ ἐξις (attractio gerundiva), ἥτοι φράσις
τοῦ γερουδιακοῦ ἀντὶ γερουδίου.

Συνηθέστατα **κατὰ τὰς πάγιας αὐτοῦ πτώσεις** τὸ γερουδια-
κὸν δὲν εἴναι ἐπιθετόν παθητικῆς διαθεσεως, ἀλλὰ ἀντικαθιστοῦ τὸ ἀντι-
στοιχόν γερουδίου καὶ λαμβάνεται οὕτως, ὅπως ἔκεῖνο, μεσητῶσιν
ἐνεργητικῶν. Ὅταν δηλαδή τὸ γερουδίου ἀντικαθιστῆται τοῦ
κὸν συντασσόμενον μετ' αἰτιατικῆς, ποσάκις τὸ μετὰ τὴν πτώσιν
γερουδίου τοῦτου ἐπιθετὸν κατὰ τὴν πτώσιν αὐτοῦ, τὸ δὲ γερουδίου
θίβεται κατὰ τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ἀντικαθισμένου αὐτοῦ.

Ὅσα π.χ. λέγεται (συνήθετον) consuetudo hominum ἀντὶ τῶν consuetudo hominum τὸ ἔθος τῶν θένων ἀνθρώπων.

Σημείωσις. Ἐρουνδιακὸν καθ' ἑαῖν ἀντὶ ἔρουδιον χρησιμοποιοῦνται καὶ μετὰ τῶν μετ' ἀφαιρετικῆς συναρτημένων ἑρηκτων, uxor, filius, lingor καὶ potior (§ 144, 3), δὲντι καὶ ταῦτα συντεσσάντο ἀρχῆθεν μετ' αἰτιατικῆς : spes uobis potendae (= urbe potendi ἢ urbem potendi) ἢ ἑαῖς τῶν κερσῶσαι τὴν πόλιν.

164. Χρησιμοποιοῦνται πάντοτε ἔρουδιον (κατὰ ἔρουδιον) καὶ ἑαῖν (ἀντὶ ἔρουδιον) μετ' ἀντικειμένου ἀντὸς κατ' αἰτιατικῆν), ὁσῶκις ἢ συνταξίς τῆς προτάσεως ἀπαρτεῖ

1) καὶ ἄλλη χρῆσις **δοτικῆς** ἔρουδιον. Ὅσα π.χ. (ὁὐχὶ impar ferendo onus, § 161, ἀλλὰ) impar ferendo oneri ἀνικαῶς φέρεν (= καὶ βαρῶν) τὸ βάρος.

2) καὶ ἄλλη χρῆσις **αἰτιατικῆς** ἢ **ἀφαιρετικῆς** τῶν ἔρουδιον μετὰ προθέσεως πρὸς αὐτῶν, (τῆς ad ἢ in μετ' αἰτιατικῆς ἢ τῆς ad, de, ex, in μετ' ἀφαιρετικῆς) : multi philosophi scripserunt de con-temnenda morte (ὄχι de contemnendo mortem) πολλοὶ φιλῶσοφοὶ ἔγραψαν περὶ τοῦ καταφρονεῖν τοῦ θανάτου.

Σημείωσις 1. Εἰς τὰς ἀλλὰς περιπτώσεις ἢ χρῆσις τῶν ἔρουδιον (κατὰ ἔρουδιον) ἀντὶ τῶν ἔρουδιον μετ' αἰτιατικῆς ἀντικειμένου εἶναι προαιρετικῆ. Ὅσα π.χ. δύνανται καὶ λέξθῃ studium eventudi rempublicam καὶ studium eventudae rempublicae ἢ σπουδὴ τῶν ἀναρῶσαι τὴν πολιτείαν. Δὲν γίνεται ὁμοῦς χρῆσις ἔρουδιον ἀντὶ ἔρουδιον, ὅσα π.χ. ἀντικειμένου τῶν ἔρουδιον (ὁὐχὶ verorum et falsorum diiudicandorum) ἢ ἐπισημῆν τῶν διακρίνειν τὰ ἀληθῆ καὶ ψευδῆ.

Σημείωσις 2. Περὶ τῶν ἔρουδιον βλ. § 75, 3.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΡΚΑΙΣΙΕΙΣ

165. II ποσειαγωγική παρατήρησις. Το χρονικόν σύστημα του βήματος της Δατικῆς γλώσσης διαφέρει ἐξωτερικῶς ἀπὸ τῆς ἀρχαίας, Ἐλληνικῆς, διότι στερεῖται ἰδιαιτέρου χρόνου, ὁ ὅσιος ἅντι-ἀντιστοιχῆι πρὸς τὸν ἀόριστον τῆς Ἐλληνικῆς (§ 74, 4). Ἐξ ἄντι-θέτου ὅπως τὸ βήμα τῆς Δατικῆς ἔχει ἰδιαιτέρας ἑνῶσις τοῦ παρ-τατικού, τοῦ ὑπερσυντακικοῦ καὶ τοῦ μέλλοντος ἐν τῇ ὑποτακτικῇ, ὅσιος δὲν ἔχει ἡ Ἐλληνικῆ. Διὰ τῶν ἐπὶ πλεον δε τούτων ἑνῶσις τῆς ὑποτακτικῆς καὶ διὰ τοῦ εἶναι, κατὰ τὸν ὅσον χρόνον χρησιμοποιοῦνται οἱ χρόνοι τοῦ βήματος ἐν τῇ Δατικῇ γλώσση, ὀρίζεται ἀκρι-βέτερον ἐν ἀντὶ παρὰ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐλληνικῇ ἡ χρονικὴ ἡ σχέσηις βέλον ἢ περισοτέρων πράξεων πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὸ χρονικόν ση-μεῖον, κατὰ τὸ ὅσον ὁμιλεῖ ὁ λέγων. (Βλ. τὰ παραδείγματα ἐν τοῖς ἐπιμένοις).

1. Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὀριστικῇ

166. 1) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρήση τοῦ ἐνεστώτος, τοῦ παρ-τατικού καὶ τοῦ ἀπλου μέλλοντος εἶναι καὶ ἐν τῇ Δατικῇ γενικῶς ὅσια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐλληνικῇ.

2) Ο παρακείμενος (§ 74, 5, δ) χρησιμοποιεῖται

α) ὡς ἰσοδύναμος πρὸς τὸν ἀόριστον τῆς ἀρχαίας Ἐλληνικῆς (perfectum historicum) : Catilina coniurationem fecit ὁ Κατι-λίνας συνωμοσίαν ἐκάτει.

β) ὡς ὁ ἀποτελεσματικός (παρακείμενος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐλληνι-κή) (perfectum praesens ἢ logicum) : scripsi epistulam (γέγρα-φα =) ἔχω γράψει ἢ ἔχω γράψαι ἐν τῇ ἐπιστολῇ.

3) **Ο ὑπερσυντακικός** χρησιμοποιεῖται πρῶτον ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐλληνικῇ : scripseram epistulam (ἐγγράφειν =) εἶχον γρά-

ψει η ελιγον γεγραπτηένην την επιστολήν. Άλλά εν τή Δαυινική ο
 υπερσυντελίκος χρησιμιοποιείται προσετι εις υποτελείς προτάεις,
 άπως ενα δι' αυτου δηλωθή ότι η εν τή υποτελει προτάει εν τή κυ-
 ρία προτάει τληνιουνοσητηνης παρελθουσης επίσης προάξεις : legati,
 quos miserat, redierunt οι πρεβεις, ους ε πι τι ψ εν, επανηλθον.
 (Ηβλ. Οι Κερκατοιοι Κυβαλήην εν επρησα ν, ότι καις παρ ε-
 σχον Κορινθιοις, "Οχι : παρεσχηκεσαν).

4) Ο. τελεγεσημένος μέλλων χρησιμιοποιείται πρώτον όπως
 και εν τή άρχαιά, Βαβυλική : scripsero epistolam (γεγραφώ εσο-
 μαί =) θα έχω γράψει η θα έχω γεγραπτηένην την επιστολήν. Άλλά
 εκτός τουτου χρησιμιοποιείται ο τελεγεσημένος μέλλων προσετι εις
 υποτελείς προτάεις, άπως ενα δι' αυτου δηλωθή, ότι η εν τή υπο-
 τελει προτάει τληνιουνοσητηνη τελεγεσημένος ειναι χρονικώς προ-
 τάει εν τή κυρία προτάει τληνιουνοσητηνης τελεγεσημένος επίσης προ-
 άξεις : quidquid petitis (τελε. μέλλ.), tibi dabitur (άποδος μέλλ.)

2 η μελωσις 1. "Οπως εν τή άρχαιά, Βαβυλική, υπάρχουν και εν τή Δα-
 υινική 1) παρακειμενοι ιε σημιασαν εσεσώτος, ως νοβι = scio γλυνώσκω (ηβλ.
 οιδά), constiti = sto, σταται (ηβλ. εστηκα) και, 2) υπερσυντελίκου ιε ση-
 μιανην παρατατακων, ως ποθενam = sciebam εγγνωσκων (ηβλ. ήδενω), consti-
 tiam = stabam ιστάτηην (ηβλ. ειστηκειν) και, 3) τελεγεσημένος τελεγεσυντελίκου
 σημιασαν άραυ τελεγεσυντελίκου, ως νοβηο = sciam θα γνωρίσω, constitero = stabo
 θα σταθώ (ηβλ. εστηξώ) και. Βλ. και § 98, 1.

2 η μελωσις 2. Εν τή Δαυινική καμβάνονται εν τή συντάξει ως άρτικοι
 ιεν χρονοι ο εσεσώτος, οι δυο μέλλουτες και ο κυριος παρακειμενος, ως ιστορικοι
 δε χρονοι ο παρατατικός, ο ιστορικός παρακειμενος και ο υπερσυντελικος.

167. Χρήσις των χρονων εν τή επιστολογραφία. Ιδιόρτυ-
 θμος ειναι εν τή Δαυινική η χρήση των χρονων του βήτικατος εν ταις
 επιστολάεις. Δια ταυ καθορισμύον του χρονου των διαφόρων προάξειών,
 περιών ο λόγος εν τή επιστολή, ο γράφων συνήθως υπήρει του
 τδ χρονικόν σημειών, και τδ όπολον ο παρακήπιτης, θα έχη πλάνει εις
 χείρας του και θα άναγγλυνώκη την επιστολήν. Ουτω δε χρησιμιοποι-
 ειται εν ταις επιστολάεις παρατατικός άντι εσεσώτος, υπερσυντελικος
 άντι παρακειμενου, παρακειμενος (άριστος) άντι τελεγεσυντελίκου : Nihil!

habebam (= habeo), **quod scribēram** (= scribam), **neque enim novi quicquam audieram** (= audivi) **et ad tuas omnes rescripseram pridie** (= rescripsi heri) οὐδὲν ἔχω, τὸ ὁποῖον νὰ σοὶ γράψω, διότι οὔτε νέον τι ἔχω ἀκροῦσαι καὶ εἰς πάσας τὰς ἐπιστολάς σου ἀπήντησα χθές. **Commentarium dedi ei, qui has litteras tibi dedit** (= dabit) ὑπόμνημα ἔδωκα εἰς αὐτόν, ὁ ὁποῖος τὴν ἐπιστολὴν ταύτην θὰ σοὶ δώσῃ.

Σημείωσις. Περὶ τῆς σημασίας καὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν τῇ ὑποτακτικῇ, εἰς ἀνεξαρτήτους εἴτε εἰς ἐξηρητημένους προτάσεις, βλ. κατωτέρω εἰς τὰ οἰκεία κεφάλαια.

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις

168. Προεισαγωγικὴ παρατήρησις. Συντακτικῶς καὶ σημασιολογικῶς αἱ ἐγκλίσεις καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι περισσότεραι ἢ ὅσαι φαίνονται τυπικῶς (§ 75, 4). Ποικίλαι δὲ εἶναι ἰδίαι αἱ σημασίαι καὶ αἱ χρήσεις τῆς ὑποτακτικῆς (*coniunctivus*), μετὰ τῆς ὁποίας παλαιόθεν συνεχωνεύθη πρὸς τοῖς ἄλλοις ἢ εὐκτικῇ (*optativus*). Οὕτω δὲ λαμβάνεται ἡ *coniunctivus* ὡς ἀντίστοιχος ὄχι μόνον τῆς ὑποτακτικῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐκτικῆς καὶ τῆς προστακτικῆς, εἰς ὠρισμένας δὲ περιπτώσεις ὡς ἀντίστοιχος καὶ τῆς ὀριστικῆς αὐτῆς. (Βλ. παραδείγματα ἐν τοῖς ἐπομένοις).

169. α') *Indicativus*. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ ὀριστικὴ εἶναι ἐγκλίσις τοῦ πραγματικοῦ, ἥτοι αὕτη δηλοῖ τι τὸ πραγματικόν, ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος. ("Ἄρνησις non οὐ, δέν, nonneque, κλπ.): *Catilina coniurationem fecit*, (βλ. § 166, 2, α) *hoc fieri non potest* τοῦτο δὲν δύναται νὰ γίνῃ.

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὠρισμένοι λέξεις ἢ τρόποι ἐκφράσεως τροποποιοῦν τὸ νόημα τῆς ὀριστικῆς, οὕτως ὥστε δι' αὐτῆς νὰ δηλοῦται τι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ ἢ τι, τὸ ὁποῖον δὲν πραγματοποιεῖται ἢ δὲν ἐπραγματοποιήθη, παρὰ τὴν ἀντίθετον γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος: *paene mei oblitus sum* ὀλίγου ἐπελαθόμην (= ὀλίγο ἔλειψε νὰ λησμονήσω, ἀλλὰ δὲν ἐλησμονήσα) *aequum est* (ἢ *aequum erat*) *hoc facere* χρὴ ἢ ἐχρῆν τοῦτο ποιεῖν (= αὐτὸ πρέπει ἢ ἔπρεπε νὰ πράξῃς, ἀλλὰ δὲν τὸ πράττεις ἢ δὲν τὸ ἐπραξες). Πρβλ. ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν.

170. β') *Imperativus* (§ 47, 4, γ'). Ἡ προστακτικὴ καὶ ἐν τῇ

Λατινικῇ δηλοῦ προσταγῆν ἢ ἀπαγόρευσιν, προτροπὴν ἢ παραίνεσιν ἢ ἀποτροπὴν, δέησιν, παραχώρησιν, κ.τ.τ. : lege ἀνάγνωθι· properate σπεύδετε, σπεύσατε.

Χρησιμοποιεῖται δὲ,

1) ἡ προστακτικὴ τοῦ **ἐνεστώτος**, (ἥτις ἔχει μόνον β' πρόσωπον), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ **ἀμέσως** ἢ νὰ γίνεταί **πάντοτε** : **egredere** ex urbe, Catilina, **educ** tecum omnes tuos ; **purga urbem** ἐξελθε ἐκ τῆς πόλεως, Κατιλίνα, ἐξάγαγε μετὰ σεαυτοῦ πάντας τοὺς ἐταίρους σου· καθάρισον τὸν πόλιν· **iustitiam cole et pietatem** δικαιοσύνην ἄσκει καὶ εὐσέβειαν.

2) ἡ προστακτικὴ τοῦ **μέλλοντος**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ οὐχὶ ἀμέσως, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι ἐν γένει ἢ ἀφοῦ προηγουμένως γίνῃ ἄλλη τις πράξις : cras **petito** (β' ἐνικ.)· tibi dabitur αὔριον ζήτησον· θὰ σοὶ δοθῇ· **respondeto** (β' ἐνικ.) ad ea, quae **rogavero** ἀπάντησον εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια θὰ σὲ ἐρωτήσω (ἐνν. ἂ φ ο ὤ προηγουμένως σὲ ἐρωτήσω· πρβλ. § 166, 4).

Εἶναι δὲ κανονικὴ ἡ χρῆσις τῆς προστακτικῆς τοῦ μέλλοντος **εἰς τὰ ἐπιτάγματα τῶν νόμων**, (ἐπειδὴ ταῦτα γενικῶς ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον) : regio imperio duo sunt iique consules **appellantor** ; **nemini parento** βασιλικὴν ἀρχὴν δύο (ἄνδρες) ἐχόντων (= νὰ ἔχωσι) καὶ οὗτοι ὑπατοὶ καλεῖσθων (= νὰ καλῶνται)· μηδενὶ δὲ ὑπακουόντων (= εἰς κανένα δὲ νὰ μὴ ὑπακούωσι) .

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 98, 2, γ'. Γίνεται δὲ ἠπιωτέρα ἡ προστακτικὴ καὶ διὰ τῆς χρήσεως ὑποτακτικῆς (**coniunctivus**) μετὰ τοῦ **velim** (§ 95) : **dicas mihi velim** εἰπέ μοι, ἂν εὐαρεστήσαι (κυρίως = θὰ ἤθελον νὰ μοὶ εἴπῃς).

171. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς κανονικῶς χρησιμοποιεῖται

1) τὸ **ne** (= μὴ), ἀλλὰ μεθ' ὑποτακτικῆς (**coniunctivus**) ἐνεστώτος ἢ παρακειμένου : hoc **ne** facias ἢ **ne** feceris (ὑποτ. παρακειμένου) μὴ ποίει ἢ μὴ **ποιήσης** τοῦτο· puer **ne** telum habeat παῖς ὄπλον μὴ ἔχέτω (= νὰ μὴ ἔχη) .

Μετὰ προστακτικῆς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ (ἀπαγορευτικὸν) **ne** μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ εἰς κείμενα νόμων : hominem mortuum in urbe **ne** sepelito **neve** urito (ἄνθρωπον) νεκρὸν ἐντὸς τῆς πό-

λεως νά μὴ θάπητις, μηδὲ νά καίη. (Πρβλ. § 168, 2).

2) ἐπὶ τοῦ β' προσώπου μόνον

α) περίφρασις ἐκ τοῦ noli ἢ nolite (§ 95) μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστῶτος τοῦ οἰκείου ῥήματος : noli putare μὴ νόμιζε ἢ μὴ νομίσης.

β) περίφρασις ἐκ τοῦ fac ne (§ 84, Σημ.) ἢ τοῦ cave μεθ' ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστῶτος τοῦ οἰκείου ῥήματος : fac ne quid aliud eures μὴ φρόντιζε ἢ μὴ φροντίσης δι' ἄλλο τι cave credas μὴ πιστεύε ἢ μὴ πιστεύσης.

172. γ') Coniunctivus (βλ. § 168). Ἡ ὑποτακτικὴ χρησιμοποιεῖται

1) εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας (coniunctivus voluntativus· ἀρνησις ne)

α) εἰς δῆλωσιν προτροπῆς ἢ ἀποτροπῆς (coniunctivus hortativus) κανονικῶς κατὰ τὸ α' πληθυντικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστῶτος : eāmus ἴωμεν (πᾶμε)· ne cunctemur μὴ μέλλωμεν (ἄς μὴ βραδύνωμεν.)

β) εἰς δῆλωσιν προσταγῆς (coniunctivus iussivus), κανονικῶς κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστῶτος, ἢ εἰς δῆλωσιν ἀπαγορεύσεως (coniunctivus prohibitivus), μὲ τὸ ἀπαγορευτικὸν ne πρὸ αὐτῆς, κατὰ τὸ β' πρόσωπον τοῦ ἀορίστου (perfecti, ἔχοντος ἐνταῦθα, ἦν καὶ ὁ ἐνεστῶς σημασίαν) ἢ κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστῶτος ἢ τοῦ ἀορίστου : videant consules, ne quid republica detrimenti capiat (ὀρώντων =) νά προσέξουν οἱ ὑπατοὶ, μὴ ἢ πολιτεία πάθη βλάβην τινὰ (§ 129, 2, α')· ne feceris μὴ πράξης· ne faciat μὴ πραττέτω, μὴ πράξη· moratus sit nemo μηδεὶς μελλήσάτω ἢ μηδεὶς μελλήση (κανεὶς νά μὴ βραδύνη)·

γ) εἰς δῆλωσιν εὐχῆς (coniunctivus optativus), κατὰ πάντα χρόνον. Συνήθως τῆς εὐχετικῆς ταύτης ὑποτακτικῆς προτάσεται τὸ μόριον utinam (εἴθε) : valeant mei cives υἰγαίνοιεν οἱ ἐμοὶ πολῖται· ne vivam, si scio μὴ ζῶην, εἰ οἶδα· (πρβλ. νά μὴ ζήσω, ἄν...)· ne viverem εἴθε (νά) μὴ ἔζων, (ἀλλὰ ζῶ)· utinam viveret εἴθε (νά) ἔζη, (ἀλλὰ δὲν ζῆ)· utinam diutius vixisset εἴθε νά ἔζη, (ἢ νά εἶχε ζήσει) πλειότερον.

δ) εἰς δῆλωσιν παραχωρήσεως (coniunctivus concessivus).

κατ' ἐνεστῶτα ἢ παρακείμενον μόνον. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συνήθως προστακτικῇ) : **odērint**, dum timeant **μισούντων** (ἄς μισοῦν), ἀρκεῖ μόνον νὰ φοβῶνται :

ε) εἰς δῆλωσιν **ἀπορίας**, εἰς εὐθείας ἐρωτηματικῆς προτάσεως (coniunctivus dubitativus ἢ deliberativus· ἄρνησις **non**), κατ' ἐνεστῶτα : **elōquar an sileam?** νὰ εἴπω νὰ σιγήσω ; **quid faciam?** τί ποιήσω ; τί νὰ κάμω ;

Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ λεγομένη **πολεμικῇ coniunctivus** (καὶ κατὰ παρατατικὸν), διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἐρωτῶν ἐντόνως ἀποκρούει ἢ ἀποδοκιμάζει τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαϊνόμενον ἢ δηλοῖ ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ γίνῃ ἄλλως : **huic cedāmus?** εἰς τοῦτον νὰ ὑποχωρήσωμεν ; **quid facērem?** (τί μ' ἐχρῆν ποιεῖν) ; τί νὰ ἔκαμνα ; (δηλ. ἦτο ἀδύνατον νὰ πράξω ἄλλως).

2) εἰς προτάσεις **κρίσεως** (ἄρνησις κανονικῶς **non**).

α) εἰς δῆλωσιν **τοῦ δυνατοῦ** (coniunctivus potentialis) ἐν τῷ **π α ρ ό ν τ ι** (κατ' ἐνεστῶτα ἢ παρακείμενον) ἢ ἐν τῷ **π α ρ ε λ θ ό ν τ ι** (κατὰ παρατατικὸν) : **dicat quispiam** ἢ **dixerit quispiam** λέγοι τις ἄν — εἴποι τις ἄν, (μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς)· **velim** βουλοίμην ἄν (θὰ ἤθελα)· **qui vidēret urbem, captam** (esse) **dicēret** ὅστις ἤθελεν ἴδει τὴν πόλιν, (εἴποι ἄν =) ἤθελεν εἶπει ὅτι ἐκυριεύθη (ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν)·

β) εἰς δῆλωσιν **τοῦ ἀπραγματοποιήτου** (coniunctivus irrealis) ἐν τῷ **π α ρ ό ν τ ι** (κατὰ παρατατικὸν) ἢ ἐν τῷ **π α ρ ε λ θ ό ν τ ι** (κατὰ ὑπερσυντέλικον) : **sine amicis vita tristis esset** ἄνευ φίλων ὁ βίος ἀνιαρὸς (ἦν ἄν =) θὰ ἦτο, (ἀλλὰ **δὲν εἶναι**). **O si tacuisses, philosophus mansisses** ὦ ἄν ἤθελες σιγήσεις ! φιλόσοφος (διέμεινας ἄν =) θὰ διέμενες (ἤθελες διαμείνει — ἀλλὰ **δὲν διέμενες**).

3. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις

173. Αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, ἦτοι αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις.

1) ὅταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις **κρίσεως**, ἐκφέρονται

α) **καθ' ὀριστικὴν** παντὸς χρόνου : **quo vadis?** ποῦ ὑπάγεις ; **ubi fuisti?** ποῦ ἦσο ; ποῦ ἐπῆγες ; **quando redibis?** πότε θὰ ἐπανέλθῃς ;

β) **καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν** (§ 172, 2, α'): quis credat hoc? (τις ἂν τοῦτο πιστεύσει;) ποῖος μπορεῖ νὰ τὸ πιστεύσῃ; quid facerem? (τὶ μ' ἐχρῆν ποιεῖν;) τὶ νὰ ἔκαμνα; (Ῥητορικὰ ἐρωτήσεις Βλ. § 106, 10, Σημ.).

2) Ὄταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις **ἐπιθυμίας**, ἐκφέρονται **καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορρηματικὴν**. (Βλ. παραδείγματα ἐν § 172, 1, ε').

174. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι :

1) ἐρωτήσεις **ὀλικῆς ἀγνοίας**. Αὗται ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ (ιδιαιτέρου) τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων *ne, num, nonne* (§ 106, 10): Clodius insidias fecit Milioni? κατεσκεύασεν ὁ Κλώδιος ἐνέδραν τῷ Μίλωνι; fuistine in foro? ἦσο ἐν τῇ ἀγορᾷ; (Βλ. καὶ παραδείγματα § 106, 10, Σημ.).

Σημείωσις. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰς τοιαύτας ἐρωτήσεις δύναται νὰ εἶναι (παρομοίως ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἐν καταφατικῶν ἢ ἀποφατικῶν μόνον (*etiam* = ναί, *non* = οὐ) ἢ ἄλλη τις βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ λέξις ἢ φράσις, ὡς *ita* (*est*), *vero*, *sane*, *certe*, *minime* (ἥμιστα), *minime vero* (οὐδαμῶς), *immo*, *immo vero* (τοῦναντίον, κάθε ἄλλο), κ.τ.τ.

2) ἐρωτήσεις **μερικῆς ἀγνοίας**. Αὗται εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας (§ 61) ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (§ 64): *quid scribis?* (τὶ γράφεις;) *Epistulam.* — *quando redibis?* (πότε θὰ ἐπανέλθῃς;) *Cras* (αὔριον).

175. Ὄταν ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερῆς, τότε

1) τίθεται εἰς μὲν τὸ α' μέρος αὐτῆς τὸ *utrum* (= πότερον) ἢ τὸ ἐγκλιτικὸν *ne*, εἰς δὲ τὸ β' τὸ *an* (= ἤ): *utrum verum an falsum est?* *verumne an falsum est?* πότερον ἀληθὲς ἢ ψευδὲς ἐστὶ;

2) τίθεται μόνον τὸ *an* εἰς τὸ β' μέρος τῆς ἐρωτήσεως: *verum an falsum est?* *elōquar an sileam?* (§ 172, 1, ε').

Σημείωσις. Τὸ **ἢ ὄχι**; ἐν εὐθείᾳ διπλῇ ἐρωτήσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ *an non?* π.χ. *fuisti(ne) ibi an non?* ἦσο ἐκεῖ ἢ ὄχι;

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΤΑΞΙΝ

α') Προεισαγωγικαί παρατηρήσεις

176. "Όπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων προῆλθεν ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχῆθεν ἦτο δυνατόν λέξις τις τῆς ἐτέρας ἐκ δύο παρατασσομένων προτάσεων, τῆς περιεχούσης δευτερεῦδόν τι νόημα, (συνήθως ἀντωνυμία τις ἢ ἐπίρρημα), ἰδιαιτέρως πωσ τονιζομένη, νὰ νομίζεται ὅτι αὐτὴ εἶναι τρόπον τινὰ ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο προτάσεων, ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν μεταξὺ των ὑπάρχουσαν λογικὴν σχέσιν.

Οὕτω π.χ. ὁ αἰτιολογικὸς σύνδεσμος quod (ὅτι, διότι) προῆλθεν ἐκ τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς τοῦ οὐδετέρου τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας qui (§ 60), ἥτοι ἐκ τοῦ quod = ὁ (ὅ,τι). Λαμβανόμενον δηλαδὴ τὸ quod τοῦτο ἐν συντάξει ὡς αἰτιατικὴ τοῦ **κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς**, ἠδύνατο νὰ ἀναφέρεται εἰς οὐδέτερον δεικτικῆς ἀντωνυμίας, ὡς hoc, illud, id, κλπ. (π.χ. in hoc sumus sapientes, **quod** naturam sequimur **εἰς τοῦτο** σοφοὶ ἐσμεν, **ὅ,τι** [= ὡς πρὸς ὅ,τι] τῇ φύσει ἀκολουθοῦμεν).

Ἄλλ' ἐν παρατάξει προτάσεων, οἷα π.χ. **quod me valere putas, (id) erras (ὡς πρὸς τὸ ὅτι νομίζεις ὅτι ὑγιαίνα, ὡς πρὸς τοῦτο πλανᾶσαι)**, τὸ quod εἰσάγει **πραγματικόν τι γεγονός** (τὴν περὶ τῆς ὑγείας γνῶμην τοῦ ἄλλου). Τὸ γεγονός ὅμως τοῦτο δύναται νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς **αἴτιον** τοῦ σημαينوμένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς ἐτέρας προτάσεως

(erras), ὥστε τὸ ὄλον νόημα τῆς φράσεως νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ οὕτω : « πλανᾷσαι (νομίζων), **διότι** νομίζεις, (πὺ νομίζεις) ὅτι ἐγὼ ὑγιαίνω ».

Οὕτως ἐκ τοῦ πραγματικοῦ quod προέκυψε κατόπιν τὸ καθαρῶς **αἰτιολογικὸν** quod, ὡς π.χ. gaudeo, quod vales χαίρω, (ὅτι =) **διότι** ὑγιαίνεις. (Πρβλ. καὶ § 154, 1, Σημ.).

Ὁμοίως ὁ ὑποθετικὸς σύνδεσμος si προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος sic (= οὕτω) χρησιμοποιουμένου εἰς (εὐχετικὰς) προτάσεις (§ 172, 1, γ'), ὡς π.χ. sic te amet Venus! οὕτω σὲ φιλοῖ ἡ Ἀφροδίτη! si haberemus illos leones! **εἴθε** (νὰ) εἴχομεν τοὺς λέοντας ἐκεῖνους! (Πρβλ. οὕτω νῦν Ζεὺς θεῖη — ἔτσι νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς).

Ἄλλ' ἐν παρατάξει προτάσεων, οἷα π.χ. o si tacuisses! philosophus mansisses (= ὡ **εἴθε** νὰ εἶχες σιωπήσει! θὰ εἶχες μείνει φιλόσοφος), τὸ si ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῆ καὶ ὡς ὑποθετικὸν (ὡ **ἂν** εἶχες σιωπήσει, κλπ. κλπ.).

β') Περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις

177. Προεισαγωγή. 1) Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (ὅπως βλέπομεν ἐν τῷ Συντακτικῷ αὐτῆς) εἶναι συνήθης ἡ **ἐγκλισις**, ἡ ὁποία παραλλάσσει εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις, καθόσον ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἀρκτικὸς ἢ ἱστορικὸς. (Πρβλ. π.χ. χαίρω ὅτι **εὐδοκιμεῖς**. Οἱ στρατηγοὶ **ἐθαύμαζον** ὅτι ὁ Κῦρος οὐ **φαίνοιτο**, κ.τ.τ.). Ὁ δὲ **χρόνος** τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως δύναται νὰ παραμένῃ ὁ αὐτὸς καὶ μεταβαλλομένου τοῦ χρόνου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Πρβλ. **λέγω** ταῦτα, ἵνα **πεισθῆτε** = **ἐρῶ** ταῦτα, ἵνα **πεισθῆτε** — **ἔλεγον** ἢ **εἶπον** ταῦτα, ἵνα **πεισθῆτε** ἢ ἵνα **πεισθῆιτε**).

2) Ἐν τῇ **Λατινικῇ** εἶναι μὲν ἐκάστοτε ὠρισμένη καὶ ἡ ἐγκλισις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκφέρεται δευτερεύουσά τις πρότασις, ἀναλόγως τοῦ νοήματος τῆς ὅλης φράσεως (πρβλ. π.χ. exspectavimus, **dum** pater **venit** περιεμείναμεν, ἕως ὅτου **ἦλθεν** ὁ πατήρ — exspectavimus, **dum** pater **veniret** περιεμείναμεν, ἕως ὅτου **νὰ ἔλθῃ** ὁ πατήρ), **χρόνος** ὅμως τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἐκφερομένης καθ' ὑποτακτικὴν δὲν δύναται νὰ παραμένῃ ὁ αὐτός, ὅταν μεταβληθῆ ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Πρβλ. π.χ. non sum ita hebes, **ut** istud **dicam** δὲν εἶμι τόσο ἀμβλύνους, ὥστε νὰ **εἶπω** αὐτό· ἀλλὰ non eram ita hebes, **ut** istud **dicērem** δὲν ἦμην τόσο ἀβλύνους,

ὥστε νὰ εἶπω αὐτὸ κλπ.). Ἀ κ ο λ ο υ θ ε ῖ δηλαδή ἐν τῇ δευτερευού-
 ση προτάσει, ὅταν αὕτη ἐκφέρεται καθ' ὑποτακτικὴν, **ὠρισμένος ἐκά-
 στοτε χρόνος τῆς ὑποτακτικῆς**, καθόσον ὁ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει
 χρόνος τοῦ ῥήματος εἶναι ἀρκτικός ἢ παραφωχημένος (§ 166, 4, Σημ. β').

178. Κανὼν τῆς ἀκολουθίας τῶν χρόνων (consecutio tem-
 porum). Ἐν ἐξηρητημένη προτάσει ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν,

1) ὅταν τὸ ῥήμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας αὕτη ἐξαρτᾶται,
 εἶναι χρόνου **ἀρκτικοῦ** (ἦτοι ἐνεστῶτος ἢ κυρίως παρακειμένου ἢ μέλ-
 λοντος ἀπλοῦ ἢ τετελεσμένου), τίθεται ἐπίσης χρόνος ἀρκτικός, (ἐνε-
 στῶς μὲν ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν τῷ παρόντι ἢ διαρ-
 κοῦς, παρακειμένος, δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως τετελεσμένης ἐν
 τῷ παρόντι ἢ παρελθούσης, καὶ μέλλων, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως
 μελλούσης)· π.χ.

quaero	ἔρωτῶ	quid scribas	τί γράφεις
quaesīvi	ἔχω ἐρωτήσει	quid scripsēris,	τί ἔχεις γράψει
			ἢ τί ἔγραψες
quaeram	θὰ ἐρωτήσω	quid scripturus sis	τί μέλλεις
quaesivero	θὰ ἔχω ἐρωτήσει	νὰ γράψης ἢ	τί θὰ γράψης.

2) ὅταν δὲ τὸ ῥήμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας αὕτη ἐξαρτᾶται
 εἶναι χρόνου παραφωχημένου, (ἦτοι παρατατικοῦ, **ἱστορικοῦ** παρακει-
 μένου, § 162, 2, α', ἢ ὑπερσυντελικού), τίθεται ἐπίσης παραφωχημένος
 χρόνος, (παρατατικός μὲν, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν
 τῷ παρελθόντι ἢ διαρκοῦς, ὑπερσυντέλικος δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πρά-
 ξεως τετελεσμένης ἐν τῷ παρελθόντι ἢ χρονικῶς προτέρας τῆς δηλου-
 μένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως, καὶ παρατατικός τῆς περιφρα-
 στικῆς συζυγίας, ἦτοι τύπου εἰς — urus essem, § 82, 1, ἐὰν πρόκειται
 περὶ πράξεως μελλούσης ἐν τῷ παρελθόντι, ἦτοι χρονικῶς ὑστέρας τῆς
 δηλουμένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως).

quaerēbam	ἠρώτων	quid scribēres	τί ἔγραφες
quaesīvi	ἠρώτησα	quid scripsises	τί εἶχες γράψει
			ἢ τί ἔγραψες
quaesiveram	εἶχον ἐρωτήσει	quid scripturus esses	τί ἐμελλες
		νὰ γράψης ἢ	τί θὰ ἔγραφες.

Σημείωσις 1. Ἐξηρητημένη πρότασις ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν δυνατὸν νὰ ἐξαρτᾶται καὶ ἐξ ἀπαρεμφάτου ἢ ἐκ μετοχῆς (ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος) ἢ ἐκ σουπίνου ἢ γερονδίου ἢ γερονδιακοῦ. Ταῦτα ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν χρόνων λαμβάνονται ὡς χρόνοι ἀρктиκοὶ ἢ παρῳχημένοι, καθόσον καὶ τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν, εἶναι χρόνου ἀρκτηκοῦ ἢ παρῳχημένου : Athenienses Delphos miserunt **consultum**, quo modo se **defenderent** οἱ Ἀθηναῖοι (ἀπεσταλμένους) εἰς Δελφοὺς ἐπεμψαν, ἵνα συμβουλευθῶσι (τὸ μαντεῖον) κατὰ τῖνα τρόπον νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς. (Τὸ σουπίνον **consultum**, § 75, 3, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ἡ πρότασις quo... defenderent, λαμβάνεται ὡς χρόνου ἱστορικοῦ, διότι τὸ ῥῆμα miserunt εἶναι ἱστορικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου, § 162, 2, α').

Σημείωσις 2. Ὁ ἱστορικός ἐνεστώσ ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν χρόνων λαμβάνεται ἄλλοτε μὲν ὡς ἀρκτηκὸς χρόνος (οἷος εἶναι γραμματικῶς), ἄλλοτε δὲ ὡς παρῳχημένος (ἦτοι ὡς perfectum historicum, § 166, 2, α', οἷος εἶναι λογικῶς).

γ'. Αἱ ἐξηρητημένα πρότασεις

1. Αἰτιολογικαὶ πρότασεις (Βλ. § 178)

179. Αἱ αἰτιολογικαὶ πρότασεις εἰσάγονται διὰ τῶν αἰτιολογικῶν συνδέσμων (§ 106, 2), ἐκφέρονται δὲ κανονικῶς καθ' ὀριστικὴν, ἐκτὸς ἐὰν ἡ αἰτιολογία παρουσιάζεται προβαλλομένη ὡς οὐχὶ ἐκ μέρους τοῦ λέγοντος, ἀλλ' ὡς ἐκ μέρους τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, ὅποτε ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (ἄρνησις non) : Themistocles, **quod non** satis tutum se Argis **videbat**, Corcuram demigravit ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς Κέρκυραν μετόκησε, διότι ἐν Ἀργεῖ οὐχὶ λίαν ἀσφαλῆ ἑαυτὸν ἔβλεπε· ἀλλὰ noctu ambulabat in publico Themistocles, **quod somnum capere non posset** τὴν νύκτα ἔξω εἰς τὰς ὁδοὺς ὁ Θεμιστοκλῆς περιεπάτει, διότι (καθὼς αὐτὸς ἔλεγε) δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμᾶται.

Οὕτω μεθ' ὑποτακτικῆς συντάσσεται συνήθως τὸ αἰτιολογικὸν cum, ὡς : cum vita sine amicis insidiarum plena sit, ratio ipsa monet amicitias comparare ἀφοῦ (ἐπειδὴ) ὁ βίος ἄνευ φίλων πλήρης ἐνεδρῶν εἶναι, αὐτὸς ὁ λόγος (αὐτὴ ἡ λογικὴ) παραινεῖ φιλίας εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς νὰ παρασκευάζωμεν.

Μεθ' ὑποτακτικῆς δὲ συντάσσεται κανονικῶς καὶ τὸ non quo ἢ non quod (§ 106, 2), διότι καὶ αὐτὸ εἰσάγει οὐχὶ ἀληθῆ τινα αἰ-

τίαν : litteras ad te dedi, non quod habērem magnopere, quid scribērem, sed ut loquērer tecum absens ἐπιστολήν δίδω πρὸς σέ, οὐχὶ διότι ἔχω πολλὰ τινα, τὰ ὅποια νὰ σοὶ γράψω, ἀλλ' ἵνα ἀπὸν ὀμιλήσω μετὰ σοῦ (§ 167).

2. Ὑποθετικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

180. Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ὑποθετικῶν συνδέσμων (§ 106, 6).

181. Ὑποθετικῶν λόγων ἐν τῇ Λατινικῇ ὑπάρχουν **τρία εἶδη** (καὶ οὐχὶ τέσσαρα, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

1) Τὸ ὑποτιθέμενον **παρίσταται ὡς πραγματικόν**, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὄντως εἶναι τι τὸ πραγματικόν. Ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται καθ' **ὀριστικὴν** οἰοῦ δ ἡ πο τε χρόνου, ἥ δὲ ἀπόδοσις κατὰ πᾶσαν ἐγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ὁμοίως) : si vales, bene est εἰ ὑγιαίνεις, καλῶς ἔχει· si hoc fecisti, bene fecisti εἰ τοῦτ' ἐποίησας, καλῶς ἐποίησας· si quid forte novi habes, scribe εἴ τι νέον τυχὸν ἔχεις, γράψον αὐτὸ (§ 129, 2, α')· hoc primum videāmus, si placet τοῦτο πρῶτον σκοπῶμεν, εἰ δοκεῖ.

2) Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι **ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ**. Ὑπόθεσις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' **ὑποτακτικὴν** (coniunctivus) ἱστορικοῦ χρόνου. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς ἱστορικῶν χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς ἱστορικῶν χρόνου, μετὰ τοῦ ἂν). Si hoc negārem, mentīrer εἰ τοῦτο ἠρνούμην, ἐψευδόμην ἂν plures interfecti essent, nisi pox pugnandi finem fecisset πλείονες ἀπέθανον ἂν, εἰ μὴ ἡ νύξ πέρας τῇ μάχῃ ἐπέθηκε.

3) Τὸ ὑποτιθέμενον **παρίσταται ὡς δυνατόν** (ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι). Ὑπόθεσις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' **ὑποτακτικὴν** (coniunctivus) ἀρκτικοῦ χρόνου. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν) : si velis, possis εἰ βούλοιο, δύναιο ἂν, (ἂν θὰ ἤθελες, θὰ ἠδύνασο)· si quis id fecerit (coniunctivus perfecti), imprudentem eum dixēris (ὁμοίως coniunctivus perfecti) εἴ τις τοῦτο ποιήσῃ, ἀσύνετον εἴποις ἂν αὐτόν.

Σημείωσις. Τοῦ τετάρτου εἴδους τῶν ὑποθετικῶν λόγων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ὅταν εἰς αὐτοὺς ἡ ὑπόθεσις δηλοῖ τι τὸ προσδοκώμενον, ἀντίστοιχοι ὑποθετικοὶ λόγοι ἐν τῇ Λατινικῇ δύνανται νὰ θεωρηθῶν οἱ τοῦ πρώτου εἴδους, οἱ ἐκφερόμενοι καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος ἐν τε τῇ ὑπόθεσι καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει: *si hoc feceris* (ὀριστ. τετελ. μέλλ.), *paenitebit te* ἐὰν τοῦτο ποιήσης, μεταμελήσει σοι (§ 166, 4). Ὑποθετικοὶ ὅμως λόγοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ὑπόθεσις νὰ δηλοῖ τι τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον (π.χ. ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θανεῖν), δὲν ὑπάρχουν ἐν τῇ Λατινικῇ, ἀντὶ δὲ ὑποθέσεως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ χρονικῆς προτάσεως: *roetarum libros, cum est otium, legere soleo* ποιητῶν βιβλία, (ἐὰν σχολὴν ἔχω =) ὁσάκις ἔχω καιρὸν, συνηθίζω νὰ ἀναγιγνώσκω.

3. Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

182. Αἱ παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (συγγενεῖς πρὸς τὰς ὑποθετικάς),

1) ὅταν εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων *etsi, tametsi; quamquam* (§ 106, 8), ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὀριστικὴν (διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικὸν): *Datis etsi non aequum locum videbat suis, tamen conflagere constituit* ὁ Δάτις, εἰ καὶ ἔβλεπε ἀκατάλληλον τὸν τόπον διὰ τοὺς ἰδικούς του, ὅμως ἀπεφάσισε νὰ συνάψῃ μάχην·

2) ὅταν εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων *licet, quamvis, ut, cum* (§ 106, 8), ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς ἐνδεχόμενον ἢ δυνατόν: *Phocion fuit perpetuo pauper, cum ditissimus esse posset* ὁ Φωκίαν διετέλεσε πένης (ὢν), καίτοι ἠδύνατο νὰ εἶναι πλουσιώτατος·

3) ὅταν εἰσάγονται διὰ τοῦ *etiamsi* (§ 106, 8), ἐκφέρονται εἴτε καθ' ὀριστικὴν εἴτε καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), ἀναλόγως τοῦ νοήματος τοῦ λόγου: *quod quis crebro videt, non miratur, etiamsi cur fiat nescit* ὅ,τι τις συχνάκις βλέπει, δὲν θαυμάζει, εἰ καὶ ἀγνοεῖ, διατὶ τοῦτο γίνεται — *utilitas efflorescit ex amicitia, etiamsi tu eam minus secutus sis* ἡ ὠφέλεια ἐξάνθει ἐκ τῆς φιλίας, καὶ ἂν τις μηδὲν ἐπιδιώξῃ αὐτήν.

Σημείωσις. Πρβλ. καὶ § 172, 1, δ'.

4. Παραβολικοί ή συγκριτικοί προτάσεις (Βλ. § 178)

183. Αί προτάσεις, τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον ἐκφράζει παραβολὴν καὶ σύγκρισιν πρὸς τὸ περιεχόμενον ἑτέρας προτάσεως,

1) ὅταν εἰσάγονται δι' ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ὡς *qualis, quantus, quot* (§ 60) ἢ δι' ἀναφορικῶν ἐπιρρημάτων (δηλούντων ποιὸν ἢ ποσόν), ὡς *sicut, quam, quanto*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται καθ' **ὀριστικήν**, (καθόσον ἡ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ πραγματικόν): *qualis habēri vult, talis est* οἷος νομίζεσθαι ἐθέλει, τοιοῦτός ἐστιν *haec sicut exposui, ita gesta sunt* ταῦτα, ὡσπερ ἐξέθηκα, οὕτω ἐπράχθησαν.

2) ὅταν εἰσάγονται διὰ παραβολικῶν συνδέσμων ἐχόντων ἔννοιαν ὑποθετικήν, ὡς *quasi, tamquam*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται πάντοτε καθ' **ὑποτακτικήν** (καθόσον ἡ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ ὑποτιθέμενον ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν πρβλ. 172, 2, α'): *Sequāni absentis Ariovisti crudelitatem velut si coram a-*
desset, horrebant οἱ Σηκουανοὶ τοῦ Ἀριοβίστου τὴν σκληρότητα (καὶ) ἀπόντος, ὡσεὶ οὗτος ἦτο παρῶν ἐνώπιόν των, ἔφρισσον.

5. Τελικοί προτάσεις (Βλ. § 178)

184. Αἱ τελικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν τελικῶν συνδέσμων (§ 106, 3), ἐκφέρονται δὲ καθ' **ὑποτακτικήν** (*coniunctivus*), ἐνεστῶτος ἢ παρατατικοῦ: *edere oportet, ut vivas, non vivere, ut edas* πρέπει τις νὰ τρώγῃ, ἵνα ζῆ, οὐχὶ δὲ νὰ ζῆ, ἵνα τρώγῃ *angustias Themistocles quaerebat ne multitudine circumiretur* (§ 93) τὰ στενά ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπεζήτη, ἵνα μὴ ὑπὸ τοῦ πλήθους (τῶν ἐχθρικῶν νεῶν) κυκλωθῆ.

6. Ἀποτελεσματικοὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις (Βλ. § 178)

185. Αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων (§ 106, 4), ἐκφέρονται δὲ πάντοτε καθ' **ὑποτακτικήν** (*coniunctivus*) εἴτε ὡς πραγματικὸν γεγονός εἴτε ὡς ἐνδεχόμενον τι παρίσταται τὸ ἐπακολούθημα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως: *omnes tam perterriti erant, ut nemo resistere auderet* ποσοῦτον εἶχον καταπλαγῆ πάντες, ὥστε οὐδεὶς ν' ἀντισταθῆ ἐτόλ-

μα· (πραγματικὸν ἀποτέλεσμα)· *tanta vis prohibitatis est, ut eam in hoste etiam diligāmus* τοσαύτη τῆς χρηστότητος ἢ δύναμις εἶναι, ὥστε ταύτην καὶ ἐν τῷ ἐχθρῷ (ἀγαπᾶν =) ν' ἀγαπῶμεν (ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα).

186. Ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν ἐν τῇ Λατινικῇ συνηθέστατα μὲν κατόπιν ἐπιθέτων ἢ ἀντωνυμιῶν ἢ ἐπιρρημάτων ἐχόντων ἐπιτατικὴν σημασίαν (ὡς *tantus, tot, talis*, κλπ. — *sic, ita, tam*, κλπ. βλ. παραδείγματα § 185), πρὸς δὲ τούτοις,

1) κατόπιν συγκριτικῶν ἐπιθέτων: *maiora deliquerunt, quam ut iis ignosci possit* διέπραξαν μεγαλύτερα πλημμελήματα ἢ ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ παρασχεθῇ εἰς αὐτοὺς συγγνώμη, (τόσον μέγала, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν νὰ, κλπ.).

2) κατόπιν τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων *accidit, evenit, mos ἢ consuetudo est, usu venit, fieri potest, factum est*, καθὼς καὶ κατόπιν τῶν ῥημάτων *facere, efficere, perficere, adsequi*, κ.ἄ.δ.: *accidit, ut abessent* = συνέβη (αὐτοῖς ἀπεῖναι =) νὰ εἶναι ἀπόντες.— *spes victoriae efficit, ut milites fortius pugnent* ἢ ἐλπὶς τῆς νίκης (κατεργάζεται) συντελεῖ, ὥστε οἱ στρατιῶται ἀνδρειότερον νὰ μάχωνται. (βλ. καὶ § 106, 4, Σημ. *quin*).

7. Βουλευτικαὶ προτάσεις (βλ. § 178)

187. Βουλευτικαὶ λέγονται αἱ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται διὰ τῶν βουλευτικῶν συνδέσμων (§ 106, 5) καὶ αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν τὸ περιεχόμενον βουλήσεώς τινος ἐν γένει. (Αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἐκφράζονται κανονικῶς διὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐν δὲ τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς. βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

Αἱ βουλευτικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), ἀκολουθοῦν δέ :

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ἀντικείμενον) ῥημάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἐντολήν, παράκλησιν, εὐχήν, ἐπιθυμίαν ἐν γένει, ὡς *dicere, (ad) monere, respondere, scribere, imperare, postulare, rogare, orare, petere, optare, cupere*, κ.τ.τ. *opto, ut salvus redeas* εὐχομαι (σῶον ἐπανελθεῖν σε =) νὰ ἐπανεέλθης σῶος· *cura, ut valeas* (ἐπιμελοῦ τοῦ ὑγιαίνειν =) φρόντιζε νὰ εἶσαι ὑγιής·

Pythia respondit, **ut Athenienses navibus se defendērent** ἢ Πύθια (ἀνεῖλε τοῖς Ἀθηναίοις ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι =) ἐχρησιμοδότησε νὰ ἀμυνθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦ στόλου·

2) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ὑποκειμένον) τριτοπροσώπων ῥημάτων, ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς sequitur, restat, reliquum est, proximum est, iustum est, prudentiae est, pietatis est, κ.ἄ.τ.: restat, **ut doceam** (λοιπὸν ἐστὶ διδάξαι με =) ὑπολείπεται νὰ διδάξω· prudentiae est, **ut sociorum saluti consularis** (φρόνιμον ἐστὶ ἐπιμεληθῆναι ὑμᾶς =) ἢ φρόνησις ἐπιβάλλει νὰ φροντίσετε περὶ τῆς σωτηρίας τῶν συμμάχων.

Σημείωσις. Μετὰ τὰς φράσεις velim, malim, vellem, malle (§ 172, 2, α') ἀκολουθεῖ κανονικῶς βουλευτικὴ πρότασις καθ' ὑποτακτικὴν ἀσυνδέτως, ἦτοι ἄνευ τοῦ ut, ὡς **velim pater mox redeat** (βουλοίμην ἂν ἐπανελθεῖν τὸν πατέρα =) θὰ ἤθελα νὰ ἐπανεῖθῃ μετ' ὀλίγον ὁ πατήρ· malle tacuisses θὰ προετίμων νὰ εἶχες σιωπήσει ἢ νὰ ἐσιώπας (§ 176). Ἐνταῦθα ἔχομεν κυρίως ἀπλήν παράθεσιν μιᾶς προτάσεως δυνητικῆς καὶ ἐτέρας εὐχεταικῆς (§ 172, 1, γ').

188. Μετὰ βουλευτικῆς προτάσεως συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα τὰ ἔχοντα τὴν ἐννοίαν τοῦ κωλύειν ἢ τοῦ ἐναντιοῦσθαι, ὡς deterreo, impedio, prohibeo, obsto, resisto, recuso, interdico, caveo, κ.τ. Εἰσάγεται δὲ ἡ βουλευτικὴ πρότασις κατόπιν τῶν ῥημάτων τούτων, ὅταν μὲν ταῦτα ἐκφέρωνται ἄνευ ἀρνήσεως, διὰ τοῦ ne (καὶ σπανίως διὰ τοῦ quominus), ὅταν δὲ ταῦτα ἐκφέρωνται μετ' ἀρνήσεως διὰ τοῦ quin ἢ τοῦ quominus: **lex impedit ne hon fiat** ὁ νόμος κωλύει (τοῦτο γίνεσθαι =) νὰ γίνῃ τοῦτο· **Socrates non recusavit quin** (ἢ quominus) **poenam subiret** ὁ Σωκράτης (οὐκ ἀνένευσεν ὑποστῆναι =) δὲν ἠρνήθη νὰ ὑποστῇ τὴν ποινήν· (§ 106, 4, Σημ.).

189. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις. Βουλευτικαὶ προτάσεις εἶναι καὶ αἱ ἐξαρκτώμεναι ἐκ ῥημάτων ἢ φράσεων **φόβου δηλωτικῶν**, ὡς timeo, metuo, vereor, metus est, periculum est, κ.τ.τ. Καὶ αὗται ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus), εἰσάγονται δὲ

1) διὰ τοῦ **ne**, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως γίνεται ἢ ἔγινεν ἢ γίνῃ τι τὸ φοβερὸν καὶ ἀνεπιθύμητον διὰ τὸν λέγοντα: **timeo ne sero pater veniat** φοβοῦμαι μὴ ἄργά ἔλθῃ ὁ πατήρ· **timebant ne evenirent**

ea, quae ceciderunt έφοβοϋντο, μη γίνουιν εκείνα, άπερ συνέβησαν·
 2) δια τοϋ **ut** η **ne non**, όταν ο φόβος είναι μήπως δέν γίνεται η δέν έγινειν η δέν γίνη τι, τοϋθ' άπερ είναι το άνεπιθύμητον δια τόν λέγοντα : **timeo ut** (η **ne non**) **sustineant** milites impetum hostium φοβοϋμαι, μη δέν αντίσχωσιν οί στρατιωται εις τήν έφοδον τών πολεμίων.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Πολλά ρήματα έχοντα σημασίαν οίαν τά άνωτέρω (§ 187 κ.έ.) συντάσσονται, (ως είδομεν έν § 154, 2), και μετά τελικοϋ άπαρεμφάτου, (άπως έν τή άρχαία Έλληνικη). Μερικά δέ τούτων συντάσσονται άλλοτε μεν μετά βουλητικης προτάσεως (§ 187 κ.έ.), άλλοτε δέ μετ' άπαρεμφάτου, άνευ διαφορας σημασίας, ως **concedo, permitto ut exēas** η **tibi exire** συγχωρω, επιτρέπω (σοι εξιέναι =) να εξέλθης **prohibeo, impedio ne veniat** η **eum venire** (κωλυω αυτον ελθειν =) έμποδιζω αυτον να ελθη. Συνήθως όμως η διάφορος σύνταξις ένέχει και διαφοράν σημασίας, ως **timeo exire** φοβοϋμαι (**έξελθειν** =) να εξέλθω (εκ φόβου **δέν έρχομαι**)· **timeo ne moriar** ? φοβοϋμαι μη αποθάνω· **concedo tibi hoc verum esse** (όμολογω σοι τοϋτο αληθές **είναι** =) συμφωνω ότι τοϋτο είναι αληθές — **concedo tibi ut hic maneat** επιτρέπω (σοι ένθάδε **μένειν** =) εις σε να μένης εδώ.

8. Χρονικαί προτάσεις (Βλ. § 178)

190. Αί χρονικαί προτάσεις εισάγονται δια τών χρονικών συνδέσμων (§ 106, 9), εκφέρονται δέ

1) καθ' **όριστικην** παντός χρόνου, όσάκις δηλοϋν **πραγματικόν** τι γεγονός, κατά τήν διάρκειαν τοϋ όποίου η πρό τοϋ όποίου η μετά το όποϊον γίνεται η έγινειν η θα γίνη τι : **dum vivo, spero** έφόσον ζω, έλπίζω, **postquam hostes flumen transierunt, proelium commissum est** άφοϋ οί πολέμιοι διέβησαν τόν ποταμόν, συνήφθη μάχη· **domi mansimus, dum pater redit** έν τῷ οίκῳ έμείναμεν, έως (ότου) επανήλθεν ο πατήρ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Το χρονικόν **dum** εις διηγήσεις, λαμβανόμενον με την σημασίαν τοϋ **έν ῶ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον**, συντάσσεται κανονικῶς **μετά** (ιστορικοϋ) ένεστῶτος άντι παρατατικοϋ (Λατινισμός) : **Mardonius dum apud Plataeas in primis pugnabat** (= **pugnabat**) **interfectus est** ο **Μαρδόνιος**, έν ῶ μεταξύ τών πρώτων **έμάχητο έν Πλαταιαίς**, έφονεύθη.

Το δέ **postquam**, όσάκις έν τή χρονικη προτάσει υπάρχει προσδιορισμός δηλών **χρονικην διαφοραν**, ήτοι ποσόν χρόνου μεσόλαβοϋντος μεταξύ δύο πράξεων, **συντάσσεται μετά ύπερσυντελικου** άντι παρακειμένου (άριστου § 166, 2, α') : **De-**

cem annis postquam ille natus erat (= natus est), *consul factus sum* δέκα ἔτη ἀφότου ἐκείνος ἐγενήθη (μετὰ τὴν γέννησιν ἐκείνου), ὕπατος ἐγενόμην. (Πρβλ. § 142, 2, γ' καὶ § 166, 3).

2) καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), ὁσάκις δηλοῦν καὶ ἐπιθυμίας ἢ ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν : *domi manebimus, dum pater redeat* ἐν τῷ οἴκῳ θὰ μείνωμεν, ἕως ὅτου (νὰ) ἐπανέλθῃ ὁ πατήρ· *exspectabamus, dum hostes flumen transirent* περιεμένομεν, ἕως ὅτου οἱ πολέμοι διαβῶσι τὸν ποταμὸν (= διὰ νὰ ἢ νὰ διαβῶν).

Οὕτω δὲ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφέρονται αἱ χρονικαὶ προτάσεις καὶ κατόπιν γενικῶν καὶ ἀορίστων ἐκφράσεων, οἷα π.χ. *est* (*erat, fuit*) *dies* ἢ *tempus*, κ.τ.τ. : *fuit tempus, cum Germanos Galli virtute superarent* ὑπῆρχε χρόνος, ὅτε τοὺς Γερμανοὺς οἱ Γαλάται εἰς τὴν ἀνδρείαν ὑπερέβαλλον.

Σημείωσις. "Ὅταν χρονικὴ τις πρότασις δηλοῖ πρᾶξιν ἀπλῶς μέλλουσαν νὰ γίνῃ (καὶ δὲν συνοποδηλοῦται ἐν αὐτῇ ἐπιθυμία ἢ ἐπιδιωκόμενος σκοπός), ἐκφέρεται αὕτη καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος, συνήθως τετελεσμένον : *cum Romanam venero, tibi scribam* ὅταν (θὰ) ἔλθω εἰς Ῥώμην, θὰ σοὶ γράψω (§ 166, 4).

191. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐπαναλήψιν πρᾶξεως, ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν, καὶ δη καὶ

1) ἐπὶ ἀορίστου μὲν ἐπαναλήψεως ἐν γένει καθ' ὀριστικὴν ἀρκτηκοῦ τινος χρόνου : *cum sumus negotiis vacui, tum cupimus aliquid videre, audire, addiscere* ὅταν σχολάζωμεν, τότε ἐπιθυμοῦμέν τι νὰ βλέπωμεν, νὰ ἀκούωμεν νὰ μαθάνωμεν· *cum rus veni, ad te adeo* ὁσάκις (ἔχω ἔλθει =) ἔλθω εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἔρχομαι πρὸς σὲ (§ 147, 3, Σημ. γ').

2) ἐπὶ ἀορίστου δὲ ἐπαναλήψεως ἐν τῷ παρελθόντι καθ' ὀριστικὴν παρατακτικὴν ἢ ὑπερσυντελικὴν : *cum ruri eram, ad te adibam* ὁσάκις ἤμην ἐν τῇ ἐξοχῇ, ἤρχόμην πρὸς σέ· *ubi rus veneram, venando delectabar* ὁσάκις μετέβαινον εἰς τὴν ἐξοχὴν, (τῷ θηρᾶν =) μετὰ τὸ κυνήγιον ἑτεροπόμην (§ 75, 4).

192. Περὶ τοῦ *cum* καὶ τοῦ *antequam* καὶ *priusquam* παρατηρητέον ὅτι :

1) Τὸ μόριον *cum* (ἀρχαϊκῶς *quum*) προῆλθεν ἐκ τοῦ *quom*, ἀρχαίας αἰτιατικῆς τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας *qui*, ἀρχικῆ

δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι (quo tempore, § 149, 1 =) ἐν ᾧ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον. Δύο δὲ χρήσεις τοῦ cum ὡς χρονικοῦ συνδέσμου εἶναι ἄξιαι ἰδιαίτερας σημειώσεως, ἦτοι

α) πολλάκις, ὅταν πρόκειται περὶ ἀμέσου ἀκολουθίας δύο πράξεων, τὸ cum χρησιμοποιεῖται οὕτως, ὥστε ἡ πρότασις, τὴν ὁποίαν εἰσάγει ὡς χρονικὴν, νὰ εἶναι κατ' οὐσίαν ἡ κυρία πρότασις, ἡ δὲ συντακτικὴ σχέσις κυρίας καὶ δευτερευούσης προτάσεως παρέχεται οὕτω ἀνεστραμμένη (διὸ καὶ τὸ cum τότε λέγεται cum inversivum): vix hostes flumen transiērant, **cum** proelium commissum est μόλις οἱ πολέμιοι τὸν ποταμὸν διέβησαν, (ὅτε =) καὶ ἀμέσως συνήφθη μάχη (ἀντί: cum vix... transierant, proelium commissum est· πρβλ. § 166. 3)·

β) πολλάκις τὸ cum χρησιμοποιεῖται, ἵνα δηλωθῇ ὅτι τὸ περιεχόμενον τῆς προτάσεως, τὴν ὁποίαν εἰσάγει, συμπίπτει, ἦτοι εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τῆς κυρίας προτάσεως, εἰ καὶ παρουσιάζεται ἀντίθετον (**cum** coincidens ἢ explicativum): cum tacent, clamant ἐν ᾧ (χρόνῳ) σιωπῶσι, κραυγάζουσι — μὲ τὸ νὰ σιωποῦν φωνάζουν, (ἡ σιωπὴ των εἶναι κραυγὴ).

Σημείωσις. Περὶ τῶν διαφόρων σημασιῶν καὶ χρήσεων τοῦ cum βλ. καὶ § 179, § 182, 2, § 190 καὶ § 191.

2) Οἱ σύνδεσμοι antequam καὶ priusquam προέρχονται ἐξ ἐνώσεως τῶν ἐπιρρημάτων ante καὶ prius μετὰ τοῦ (συγκριτικοῦ συνδέσμου) quam (= πρότερον ἢ, πρὶν ἢ· πρβλ. § 142, 1, β' Σημ.), πολλάκις δὲ τὰ συστατικά των, μέρη ταῦτα χωρίζονται διὰ τῆς παρεμβολῆς μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων, ὡς non ante dimisit eum, **quam** fidem dedit (= non dimisit eum, **antequam** κλπ.) δὲν ἀπέπεμψεν αὐτόν, πρὶν (= εἰ μὴ ἀφοῦ) πίστιν ἔδωκε.

Αἱ δὲ διὰ τῶν συνδέσμων τούτων εἰσαγόμεναι προτάσεις ἐξεφέροντο ἀρχῆθεν ἐν καθ' ὑποτακτικῆν (coniunctivus), διότι δι' αὐτῶν κανονικῶς ἐδηλοῦτο ἀρχῆθεν σκοπὸς (πρβλ. § 190, 2): Caesar hostes, **priusquam** se recipērent, persecutus est ὁ Καῖσαρ τοὺς πολεμίους, πρὶν ἢ ἀναλάβωσι (= ἵνα μὴ πολάβωσι καὶ ἀναλάβωσι), κατεδίωξε.

Ἄλλ' ὡς χρονικοὶ σύνδεσμοι τὸ antequam καὶ τὸ priusquam συντάσσονται κατόπιν καὶ μεθ' ὀριστικῆς, προκειμένου περὶ πραγματικοῦ γεγονότος (§ 190, 1): hostes non **prius** fugere destite-

runt, **quam ad Rhenum pervenerunt** οἱ πολέμιοι δὲν ἔπαυσαν φεύγοντες, πρὶν ἢ τὸν Ῥῆνον κατέφθασαν.

Ἐνίοτε ὅμως ἐναλλάσσονται οἱ δύο ἐγκλίσεις.

9. Ἐξηρητημένα ἢ πλάγια ἐρωτήσεις (Βλ. § 178)

193. Αἱ ἐξηρητημένα ἢ πλάγια ἐρωτήσεις

1) εἰσαγονται κανονικῶς

α) αἰ μὲν ἀπλαῖ διὰ τινος τῶν μορίων *ne, num, nonne* ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (βλ. § 174, 1 καὶ 2)·

β) αἰ δὲ διμερεῖς διὰ τοῦ *utrum* ἢ τοῦ *ne* εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως καὶ διὰ τοῦ *an* (ἢ *anne*) εἰς τὸ δεύτερον ἢ διὰ τοῦ *an* ἢ τοῦ *ne* εἰς τὸ δεύτερον μόνον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως. (Πρβλ. § 175 Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

Σημείωσις. Τὸ « ἢ ὄχι » ἐν διπλῇ ἐξηρητημένῃ ἐρωτῆσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ *neque* (σπανίως δὲ διὰ τοῦ *annon*) : *quaeritur a philosophis, utrum sint dii neque* ζητεῖται ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, πότερον ὑπάρχουσι θεοὶ ἢ ὄχι (Πρωλ. § 175, Σημ.).

2) ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν : *quaesivit, num quid novi eo absente accidērit* ἠρώτησεν, *ἂν τι* (ἢ *μή τι*) νέον ἐκείνου ἀπόντος συνέβη (Εὐθ. ἐρώτ. *Num quid novi me absente accidit ?*)· *saepe non utile est scire, quid futurum sit* πολλάκις δὲν εἶναι ὠφέλιμον νὰ γινώσκῃ τις, τί θὰ συμβῇ· *nesciebam, quo fugerem* ἠγνόουν, ποῦ νὰ φύγω· *inter praetores magna est contentio, utrum moenibus se defendant an obviam eant* μεταξὺ τῶν στρατηγῶν μεγάλη διαφωνία ὑπάρχει, πότερον ἀπὸ τῶν τειχῶν νὰ ἀμυνθῶσιν ἢ νὰ ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν πολεμίων· *neutri sciebant, vicissent victine essent* οὐδέτεροι ἐγίνωσκον, ἂν εἶχον νικήσει ἢ εἶχον νικηθῇ.

194. Πλάγια ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν προσέτι

1) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ *si* (= εἰ, ἂν,) μετὰ ῥήματα ἢ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποπειράς (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) : *circumfunduntur hostes, si quem aditum reperire possent* συνωθοῦνται περίξ οἱ πολέμιοι, (ἂν ἢ) *μήπως* θὰ ἠδύναντο νὰ

ἀνακαλύψουν εἴσοδόν τινα. (Πρβλ. ὁ Κύρος ἔεται, εἶ τι δύναιτο βοη-
θῆσαι).

2) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **an** (= εἰ, ἂν) μετὰ τὰ ῥήματα *dubito*, *nescio*, *haud scio*, κ.τ.τ., μετὰ τὴν φράσιν *incertum est*, κ.ἄ.ῶ.: *dubito an hoc verum sit* ἀμφιβάλλω, ἂν τοῦτο εἶναι ἀληθές·

Σημείωσις. Αἱ φράσεις *dubito an*, *nescio an*, *haud scio an*, *incertum est an*, κ.τ.τ. λαμβάνονται συνήθως βραχυλογικῶς ὡς ἰσοδύναμοι πρὸς τὸ ἐπίρρημα Ἰσως: *tanti tibi honores habiti sunt, quanti haud scio an nemini* τηλικαῦται τιμαὶ σοὶ ἀπέδόθησαν, ἤλικαι Ἰσως οὐδενὶ (ἄλλω).

3) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **quin** (= ὅτι δὲν, νὰ μὴ, νὰ — ὅστις δὲν) μόνον μετὰ ῥήματα ἢ φράσεις ἀρνητικὰς ἢ μετὰ φράσεις ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμούσας πρὸς ἀρνητικὰς. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἀντὶ πλαγίας ἐρωτήσεως ἀντιστοιχεῖ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον): *nemo dubitat, quin ante Homērum fuerint* ποεταε οὐδεις ἀμφιβάλλει, ὅτι πρὸ τοῦ Ὀμήρου ὑπῆρξαν ποιηταί· *non recuso, quin tibi oboediam* δὲν ἀρνοῦμαι νὰ ὑπακούω εἰς σέ· *quis est (= nemo est) quin hoc intellegat?* τίς ἐστὶν ὁ μὴ κατανοῶν τοῦτο; (ὅστις δὲν κατανοεῖ τοῦτο;) (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. : ὁ δ' ἀνάινετο μηδὲν ἐλέσθαι).

Σημείωσις. Τὸ μόριον **quin** ἐκ τοῦ *qui* (ἀρχαίας ἀφαιρετικῆς τῆς ἐρωτηματικῆς ἀνωσυχίας *qui*, § 60, Σημ. 1) καὶ τοῦ ἀρνητικοῦ *ne* (= οὐ, δὲν πρβλ. *ne - scio* οὐκ οἶδα· *ne - uter* οὐδέτερος), ἀρχικῆ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι πῶς ὄχι; πῶς δὲν; ὡς *quin respondes?* πῶς (διατὶ) δὲν ἀποκρίνεσαι;

Συναπτόμενον ἔπειτα τὸ **quin** μὲ ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), προτροπικὴν ἢ δυνητικὴν, (§ 172, 1, α' καὶ 2, α') προσέλαβεν ἔννοιαν παρακλευσματικὴν (= ἄγε, ἴθι.— ἐμπρὸς ἄς, ἄς). Οὕτω π.χ. ἐκ σειρᾶς φράσεων, οἵαι *hoc fieri potest? Quin? experiāmus* (= δύναται τοῦτο γενέσθαι; πῶς; πειραθῶμεν ἢ πειραθῆμεν ἂν), προῆλθε κατόπιν τὸ *quin experiāmus* (= ἄγε πειραθῶμεν), ἄς δοκιμάσωμεν.

Εἰσαγωγικὸν δὲ πλαγίας ἐρωτήσεως (ὡς ἀνωτέρω 3) κατέστη σὺν τῷ χρόνῳ τὸ **quin** ἐξ ἀπλῆς ἀρχῆθεν παραθέσεως δύο ἀνεξαρτήτων προτάσεων (§ 176), μιᾶς ἀρνητικῆς ἢ ἐνεχούσης ἔννοιαν ἀρνητικὴν καὶ ἑτέρας ἐρωτηματικῆς, εἰσαγομένης διὰ τοῦ **quin**, ἀφοῦ αἱ δύο αὐταὶ προτάσεις συνεδέθησαν στενωτέρον. Οὕτω π.χ. ἐκ τοῦ *quin tibi oboediam? non recuso* (πῶς νὰ μὴ ὑπακούσω εἰς σέ; δὲν ἀντιλέγω ἢ *non recuso: quin tibi oboediam?* προῆλθε κατόπιν τὸ *non recuso, quin tibi oboediam.* (Βλ. καὶ § 188).

10. Ἀναφορικά προτάσεις (Βλ. § 178)

195. Αἱ ἀναφορικά προτάσεις (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) διακρίνονται

1) εἰς κυρίως ἀναφορικάς, ἥτοι ἀναφορικὰς προσδιοριστικὰς ἢ διασαφητικὰς. Αὗται ἐκφέρονται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) κατὰ **πᾶσαν ἐγκλισιν**, ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν : **odi homines, qui mali sunt** μισῶ τοὺς ἀνθρώπους, **οἳ** κακοὶ **εἰσιν**· **nemo est, qui hoc neget** (*negaverit*) οὐδεὶς ἐστίν, **ὅστις** τοῦτ' **ἂν ἀρνοῖτο** (ἢ ἂν ἄρνηθῆι § 170, 2, α')· **bonum tibi librum dono, quem legito** ἀγαθὸν σοι βιβλίον δωροῦμαι, **ὃ** ἀνάγνωθι·

Σημείωσις 1. Εἰς ἀναφορικὴν προσδιοριστικὴν πρότασιν δύναται νὰ τεθῇ ὑποτακτικὴ (*coniunctivus*) ἀντὶ ὀριστικῆς **καθ' ἑλξιν** πρὸς ὑποτακτικὴν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (*attractio modi* ἑλξίς ἐγκλίσεως) : **quis eum diligat, quem metuat** ? (ἀντὶ *metuit*) τίς ἂν φιλοῖ (τοῦτον), ὃν **μισεῖ** ; Πρβλ. ἔρδοι **τις**, ἦν ἕκαστος **εἰδείη** τέχνην. (Βλ. § 152, 4, γ').

Σημείωσις 2. Ἡ σύνδεσις ἀναφορικῆς προσδιοριστικῆς προτάσεως μετὰ τῆς κυρίᾳ προτάσεως εἶναι πολλάκις λίαν χαλαρὰ οὕτως, ὥστε ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἢ εἰσάγουσα αὐτὴν ἰσοδυναμεῖ πρὸς δεικτικὴν μετὰ τίνος παρατακτικοῦ συνδέσμου (*et, autem, igitur* κλπ.) : **multas ad res peritiles Xenophontis libri sunt ; quos legite, quaeso, studiose** (= **eos igitur legite** κλπ.) εἰς πολλὰ πράγματα λίαν ὠφέλιμα εἶναι τοῦ Ξενοφῶντος τὰ συγγράμματα· **ταῦτα λοιπὸν ἀναγνώσκετε, παρακαλῶ, ἐπιμελῶς**. (Παρομοίαις συντάξεσι τῆς ὁς βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

2) εἰς ἐπιρρηματικὰς ἀναφορικάς προτάσεις, ἥτοι ἀναφορικάς αἰτιολογικάς, ὑποθετικάς, τελικάς, ἀποτελεσματικάς, ἐνδοτικάς, παραβολικάς. Ἐκ τούτων.

α) αἱ ἀναφορικά αἰτιολογικά, (αἱ ὅποια κατὰ κανόνα ἀκολουθοῦν μετὰ τινε ἐπιφωνηματικὴν ἔκφρασιν),

β) αἱ ἀναφορικά τελικά,

γ) αἱ ἀναφορικά ἀποτελεσματικά, καὶ

δ) αἱ ἀναφορικά ἐνδοτικά

ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν· π.χ. ο *fortunate Achilles, qui* (= *cum*) *Homerum praecōnem factorem invenēris* ὃ ὀλβιε Ἀχιλλεῦ, **ὃς** (= *διότι*) τὸν Ὅμηρον κήρυκα τῶν κατορθωμάτων σου εὔρες (πρβλ. § 179)· *legati Delphos missi sunt, qui* (= *ut*) *deum consulērent* πρέσβεις εἰς Δελφοὺς ἐπέμφθησαν (*συμβουλευ-*

σόμενοι =) ἵνα συμβουλευθῶσι τὸν θεὸν (πρβλ. § 184) · non is sum, **qui** (= ut) **terrear** δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε νὰ καταπλήττωμαι (πρβλ. § 185 καὶ ἰδὲ § 151, 2, Σημ.) · Athenienses, **qui** (= cum) barbaris numero inferiores **essent**, tamen victoriam consecuti sunt οἱ Ἄθηνᾶιοι, **ἄν καὶ** ἦσαν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν κατώτεροι τῶν βαρβάρων, ὅμως κατώρθωσαν νὰ νικήσωσι. (Πρβλ. § 182).

Σημείωσις. Μὲ ἀναφορικὴν ἀποτελεσματικὴν πρότασιν συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ἐπίθετα aptus, idoneus, dignus, indignus· π.χ. vir est dignus, **qui** (= ut) laudetur ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἄξιος (ὥστε) ἐπαινεῖσθαι. (Βλ. καὶ § 142, 2, β').

ε) αἱ ἀναφορικαὶ παραβολικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν: tantum scimus, quantum memoria tenemus τοσαῦτα γινώσκομεν, ὅσα ἐν τῇ μνήμῃ διαφυλάσσομεν·

ς) αἱ ἀναφορικαὶ ὑποθετικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν ἢ καθ' ὑποτακτικὴν, ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ὑποθετικαὶ: **qui** (= si quis) tacet, consentire videtur ὅστις (= εἴ τις) σιωπᾷ, νομίζεται ὅτι συμφωνεῖ (πρβλ. § 181, 1) · **qui** (= si quis) hoc credēret, erraret ὅστις (= εἴ τις) τοῦτο ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 2) · **qui** (= si quis) hoc credat, erret ὅστις (= εἴ τις) τοῦτο θὰ ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 3).

Πλάγιος λόγος (Βλ. § 178)

196. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ λόγος παρουσιάζεται (ἐν τοῖς συγγραφεῦσιν) ὄχι μόνον εὐθύς (oratio recta), ἀλλὰ καὶ πλάγιος (oratio obliqua). Κανονικῶς δὲ πλάγιός τις λόγος ἐξαρτᾶται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἐκ τινος ῥήματος λεκτικοῦ ἢ γνωστικοῦ ἢ ἐρωτηματικοῦ. (Πρβλ. § 154, 1 καὶ βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

197. α') Αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου, ἦτοι

1) αἱ προτάσεις κρίσεως (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὀριστικὴν, § 169), εἰς τὸν πλάγιον λόγον μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον καὶ αἰτιατικὴν), π.χ. (εὐθύς λόγος: innumerabiles sunt mundi) — Democritus dicebat innumerabiles esse mundos. (Βλ. § 154, 1).

Σημείωσις. Ὁμοίως μετατρέπεται καὶ ὁ εὐθὺς λόγος ὁ ἐκφερόμενος καθ' ὑποτακτικὴν *δυνητικὴν* (§ 172, 2, α'), διότι καὶ διὰ ταύτης ἐκφράζεται κρίσις: π.χ. (εὐθὺς λόγος: *amicum si habeam, felix sim*) — *dicit se, amicum si habeat, felicem futurum esse* λέγει ὅτι, εἰ φίλον ἔχει, εὐτυχὴς ἂν εἴη.

2) αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὑποτακτικὴν ἢ προστακτικὴν § 170 κ.έ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν ἐνεστῶτος ἢ παρατατικοῦ, σπανίως δὲ καὶ διὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 2) ἢ διὰ βουλευτικῆς προτάσεως (§ 187). π.χ. (εὐθὺς λόγος: *cave Acherusiam aquam*) — *Pyrrho a Dodonaeo Jove dictio data erat, cavēret Acherusiam aquam* τῷ Πύρρῳ ὑπὸ τοῦ Δαδωναίου Διὸς ἐδόθη χρησμός, νὰ φυλάσσεται (ἀπὸ) τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην. (Εὐθὺς λόγος: *milites, rescindite pontem ἢ pontem milities rescindant*, § 172, 1, β') — *Caesar iussit milites pontem rescindere ἢ dixit ut milites pontem rescindērent* ὁ Καῖσαρ διέταξε τοὺς στρατιῶτας νὰ διαλύσουν τὴν γέφυραν — ἢ — εἶπε νὰ διαλύσουν οἱ στρατιῶται τὴν γέφυραν.

3) αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἦτοι αἱ εὐθείαι ἐρωτήσεις, § 173 κ.έ.).

α) ἐὰν μὲν περιέχουν πραγματικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (Βλ. παραδείγματα § 193, 2).

Σημείωσις. Ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ μένει φυσικὰ καὶ ἡ ὑποτακτικὴ (*conjunctivus*) τῶν ἀπορηματικῶν ἐρωτήσεων: π.χ. εὐθὺς λόγος: *quid faciam?* 172, 1, ε') — *nescit, quid faciat*, δὲν γνωρίζει, τί νὰ πράξῃ.

β) ἐὰν δὲ περιέχουν ῥητορικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἄλλοτε μὲν μετατρέπονται εἰς πρότασιν ἀπαρεμφατικὴν, (ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν εἶναι προτάσεις κρίσεως), ἄλλοτε δὲ ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν, συνήθως ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς τοιαύτης εὐθείας ἐρωτήσεως ἦτο β' προσώπου: π.χ. (εὐθὺς λόγος: *quis tam est potens, cui nihil sit timendum? = nemo tam est potens*, κλπ.) *quem esse tam potentem dixēris, cui nihil esset timendum?* τίς δύνασαι νὰ εἴπῃς, ὅτι εἶναι τόσον ἰσχυρός, ὥστε τίποτε νὰ μὴ πρέπη νὰ φοβῆται; (πρβλ. § 195, 2, γ'). (Εὐθὺς λόγος: *quid tandem veremini, milites? = nihil est quod veremini*) — *Caesar*

sar graviter **incusavit** milites, **quid tandem vererentur** ὁ Καῖσαρ σφοδρῶς ἐπετίμησε τοὺς στρατιώτας, (λέγων) τί ἐπὶ τέλους ἐφοβοῦντο.

198. β') Αἱ **ἐξηρητημένοι** προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου (§ 179, κ.έ.) εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς, πᾶσαι καθ' **ὑποτακτικὴν** (Εὐθύς λόγος: omnes in eo, **quod sciunt**, satis eloquentes sunt) — Socrates **dicere** solebat omnes in eo, **quod scirent**, satis eloquentes esse (§ 178) ὁ Σωκράτης συνήθιζε νὰ λέγῃ, ὅτι πάντες εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον γνωρίζουν, ἀρκούντως εὐγλωττοι εἶναι. (Εὐθύς λόγος: non iam ne deos quidem in nostris urbibus, **ad quos confugiāmus**, habemus, **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulit, (§ 179) — Siculi **aiabant**, sese iam ne deos quidem in suis urbibus, ad quos **confugērent**, habere, **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulisset (§ 178) οἱ Σικελοὶ ἔλεγον ὅτι ἤδη οὐδὲ θεοὺς ἐν ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, πρὸς τοὺς ὁποίους νὰ καταφύγωσιν, εἶχον, διότι τὰ ἀγιώτατα ἀγάλματα αὐτῶν ὁ Γ. Οὐέρρης ἐκ τῶν σεμνοτάτων ἱερῶν ἀφῆρασεν.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

Σελ.

Κεφάλαιον Α'	5
--------------------	---

ΜΕΡΟΣ Β'

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Β' Γενικοί γραμματικοὶ ὅροι	11
Κεφάλαιον Γ' Κλίσεις τῶν ὀυσιαστικῶν	13
1. Πρώτη κλίσις (Declinatio prima)	13
2. Δευτέρα κλίσις (» secunda)	14
3. Τρίτη κλίσις (» tertia)	16
4. Τετάρτη κλίσις (» quarta)	24
5. Πέμπτη κλίσις (» quinta)	25
6. Ἄνόμαλα ὀνόματα	26
Κεφάλαιον Δ' Τὰ ἐπίθετα	29
1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα	29
2. Τριτόκλιτα	31
3. Ἄνόμαλα	34
4. Αἱ μετοχῆς	34
5. Τὰ παρθετικά	35
Κεφάλαιον Ε' Αἱ ἀντωνυμίαι (Pronomia)	41
Κεφάλαιον ΣΤ' Τὰ ἀριθμητικά (Numeralia)	51
Κεφάλαιον Ζ' Τὸ ῥῆμα (Verbum)	60
Κεφάλαιον Η' Ἄκλιτα μέρη τοῦ λόγου (Particulae)	
1. Ἐπιρρήματα (Adverbia)	97
2. Προθέσεις (Praepositiones)	97
3. Σύνδεσμοι (Coniunctiones)	99
4. Ἐπιφωνήματα (Interiectiones)	102

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

	Σελ.
Α' Παραγωγή (Derivatio)	103
Β' Σύνθεσις (Compositio)	110

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Κατάλογος άνωμάτων ρημάτων	115
----------------------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Όλίγα περί 'Ρωμαϊκού 'Ημερολογίου	136
---	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Συντομογραφίαι: 1. Όνόματα προσώπων	139
2. Όνόματα άρχόντων, άρχών, επίσημων εύχών κ.τ.τ.	139
3. Χρονολογιών	140
4. 'Εν έπιγραφαίς μνημείων	140
5. 'Εν έπιστολαίς	141
6. 'Εν βιβλίαις	141

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΜΕΡΟΣ Α'

Γενική προεισαγωγική παρατήρησις	145
Κεφάλαιον Α' Όροι τής προτάσεως και συμφωνία αυτών	145
Κεφάλαιον Β' Αί πτώσεις	146

ΧΡΗΣΙΣ ΕΚΑΣΤΗΣ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ

1. 'Η γενική	α') Μετά ούσιαστικων, επιθέτων και έπιρρημάτων	147
	β') Μετά ρημάτων	148
2. 'Η δοτική	α') Μετ' ούσιαστικων, επιθέτων και έπιρρημάτων	150
	β') Μετά ρημάτων	151
3. 'Η αίτιατική	α') Μετ' όνομάτων ή έπιρρημάτων ή άπολύτως	154
	β') Μετά ρημάτων	154
4. 'Η άφαιρετική	α') Μετ' όνομάτων και έπιρρημάτων	156
	β') Μετά ρημάτων	158
5. Αί πλάγμια πτώσεις εις προσδιορισμόν του τόπου και του χρόνου	161	
Κεφάλαιον Γ' Παρατήρησεις τινές εις την χρήσιν των άντωνυμιών		
	α') Προσωπικαί, κτητικαί	164
	β') Δεικτικαί, όριστικαί	164
	γ') Άόριστοι	165

Κεφάλαιον Δ'	Οι ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος	
1.	Τὸ ἀπαρέμφατον	167
2.	Ἡ μετοχή	170
3.	Τὸ γερούνδιον καὶ τὸ γερονδιακόν	172

ΜΕΡΟΣ Β'

Κεφάλαιον Ε'	Χρόνοι καὶ ἐγκλίσεις	175
1.	Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὀριστικῇ	175
2.	Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις	177
3.	Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις	180

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Κεφάλαιον ΣΤ'	Σύνθεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν	
α')	Προεισαγωγικαὶ παρατηρήσεις	183
β')	Περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρημέναις προτάσεις	184
γ')	Αἱ ἐξηρημέναι προτάσεις	
1.	Αἰτιολογικαὶ προτάσεις	186
2.	Ὑποθετικαὶ προτάσεις	187
3.	Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις	188
4.	Παραβολικαὶ ἢ συγκριτικαὶ προτάσεις	189
5.	Τελικαὶ προτάσεις	189
6.	Ἀποτελεσματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις	189
7.	Βουλευτικαὶ προτάσεις	190
8.	Χρονικαὶ προτάσεις	192
9.	Ἐξηρημέναι ἢ πλαγιαὶ ἐρωτήσεις	195
10.	Ἀναφορικαὶ προτάσεις	197
Πλάγιος λόγος		198

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἄντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον ὃ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἔφ. Κυβ. 1946, Α 108).

024000018058

ΕΚΔΟΣΙΣ : IB' 1967 (VIII) — ANT. 80.000 ΣΥΜΒ. 1580 /1-8-67—1613 /16-8-67

Ἐκτύπωσης : Ἰ. Δικαῖος - Βιβλιοδεσία : Ἰ. Καμπανᾶς Ο.Ε.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΣΕ)

Αριθμός Έργου: Π.Ε.Κ. 100/95
Αριθμός Έκδοσης: 1/95

